

A TÖRVÉNYJAVASLAT ÁLTALÁNOS INDOKOLÁSA

I. A GAZDASÁGPOLITIKA ALAKULÁSA 2009. ÉVBEN

Az amerikai jelzálogpiacról 2007-ben kiindult pénzügyi zavarok világgazdasági hatásai már 2008 elejétől jelentkeztek, azonban a válság igazi méretei csak 2008. szeptembere után – a Lehman Brothers pénzügyi intézet csődjének deklarálása kapcsán – váltak nyilvánvalóvá.

A 2009. évi költségvetés benyújtásának és elfogadásának időszaka pontosan egybeesett azzal a periódussal, amikor a pénzügyi rendszer stabilizálására és a reálgazdasági hatások mérséklésére irányuló amerikai és európai kormányzati és jegybanki mentőakciók még nem tudtak gátat szabni a piaci szereplők erősödő recessziós félelmének. Ezzel párhuzamosan a magyar gazdaságban hirtelen óriási mértékben megnövekedett a részvény-, illetve valutaárfolyamok volatilitása, a hitelpiacok beszűkültek, a finanszírozási költségek jelentősen emelkedtek.

Ilyen körülmények között a makrogazdasági folyamatok előre jelezhetősége nagymértékben bizonytalaná vált. A nemzetközi szervezetek prognózisai rövid időn belül, jelentősen átalakultak. A Kormány a folyamatosan változó nemzetközi pénzügyi és reálgazdasági környezethez alkalmazkodva többször módosította a 2009. évi költségvetésre vonatkozó javaslatát. A 2008. december 15-én elfogadott költségvetés, illetve az azt tükröző 2008. évi Konvergencia program alapját képező makrogazdasági pálya az Európai Bizottság és az IMF aktuális előrejelzéseit figyelembe véve készült. A világgazdaságot akkor jellemző folyamatok alapján a magyar gazdaság 1% körüli visszaesése volt valószínűsíthető.

A Kormány az adott helyzetben a válság esetlegesen súlyosabb következményeinek elhárítása érdekében – még a költségvetés jóváhagyása előtt – a gazdaság és a pénzügyi rendszer stabilitását szolgáló jelentős lépéseket tett, többek között létrejött az EU-val, az IMF-fel és a Világbankkal való megállapodás egy 20 milliárd eurós pénzügyi csomagról.

Ugyanakkor a súlyos recessziót enyhítő, de az államháztartási hiány növekedésével járó gazdaságélénkítő intézkedésekre – ellentétben az EU-tagállamok többségével – a Kormánynak az előző években kialakult, rossz egyensúlyi pozíciók mellett már nem volt lehetősége. Az emiatt beszűkült mozgástérben a hiány újbóli, a bizalom helyreállítása szempontjából megengedhetetlen növekedését csak az államháztartás kiadásainak erőteljes mérséklésével lehetett elérni.

2009 legfontosabb reálgazdasági folyamatai az így kialakított költségvetésben jelzettekhez képest eltérően, azoknál kedvezőtlenebbül alakultak. Ennek alapvető oka az volt, hogy a globális gazdasági válság mélyebbnek bizonyult a 2008. év végén előreláthatónál. A nemzetközi válság különösen sérülékennyé tette a magas külső és belső adóssággal rendelkező országokat. Az államháztartás finanszírozása, a forint árfolyamának stabilizálása, illetve a pénzügyi rendszer működése csak a nemzetközi szervezetek hiteleivel volt biztosítható. A hitelcsomag kivédhetővé tette a legsúlyosabb csapásokat, de a megemelkedő finanszírozási költségek és a forint drasztikus leértékelődése, az általános bizalmatlanság tovább súlyosbította az üzleti feltételeket, így

a gazdaság egészének működését. A Kormány a lefelé módosított nemzetközi előrejelzéseket és a romló hazai kilátásokat figyelembe véve a várható gazdasági visszaesés mértékére vonatkozó prognózisát két lépésben módosította (a Konvergencia programban jelzett 1%-ról februárban 3-3,5%-ra, majd májusban 6,7%-ra).

A további növekedési áldozat elkerülése érdekében azonban a hiánycél az eredeti 2,6%-ról – a nemzetközi szervezetekkel megegyezve – előbb a GDP 2,9%-ára, majd májusban 3,9%-ára növekedett. Ezzel egyidejűleg a Kormány e hiánycél megvalósításához is további, kiadásszűkítő lépésekről volt kénytelen dönteni, amelyek részben egyszeri jelleggel lejjebb mozdították a kiadások szintjét, részben közép-távon az állami kiadások tartós, strukturális jellegű átalakítását eredményezik.

A bruttó hazai össztermék 2009 egészében 6,3%-kal csökkent. Ennek alapvető oka az volt, hogy a válság hatására a külső kereslet jelentősen szűkült, a kényszerű fiskális kiigazító intézkedések, a romló munkaerő-piaci környezet, valamint a banki hitelaktivitás jelentős zsugorodása okán pedig a belföldi felhasználás is súlyos visszaesést szenvedett el. A negyedéves teljesítmények tekintetében az év első felében a recesszió fokozatos mélyülése után stagnálás, majd a negyedik negyedévben lassú javulás volt megfigyelhető. Az év egészét tekintve a növekedés visszaesése némileg kisebb mértékű lett a 2009. májusában kialakított előrejelzésnél.

A GDP alakulása

(változás az előző évhez képest, kiigazítatlan adatok)

	2008	2009
I. negyedév	1,9	-6,7
II. negyedév	2,2	-7,5
III. negyedév	1,4	-7,1
IV. negyedév	-2,5	-4,0

A belföldi keresleten belül a háztartások fogyasztási kiadásának mérséklődése egész évben erőteljes maradt (-7,6%). E mögött elsősorban a reáljövedelmek zsugorodása és a fogyasztási célú hitelek erőteljes visszaszorulása állt. A fogyasztás-csökkenés elsősorban az iparcikkeket, azon belül is különösen az autóvásárlásokat érintette. A természetbeni társadalmi juttatások mértéke 3%-ot meghaladó mértékben esett vissza, ugyanakkor a közösségi fogyasztás kis mértékben bővült, ami a fiskális takarékosági intézkedéseket némileg ellensúlyozó, az „Út a munkához” program pozitív hatására vezethető vissza.

A 2008 végén kezdődő külső és belső keresletgyengülés, valamint a hitelaktivitás mérséklődése a beruházási hajlandóságot is csökkentette a vállalati, kormányzati és lakossági szektorban egyaránt. Így 2009-ben a bruttó állóeszköz-felhalmozás 6,5%-kal esett vissza. Ez a csökkenés ugyanakkor a recesszió időszakában a régiós versenytársakhoz képest nem tekinthető drasztikusnak. Ez egyrészt a diverzifikáltabb gazdasági szerkezettel és a korábbi évekre jellemző alacsony beruházási szinttel hozható összefüggésbe. Másrészt a kormányzat válságkezelő intézkedései is hozzájárultak a beruházások relatíve mérsékeltebb csökkenéséhez. Az EU források

hatékony felhasználásának következtében ugyanis a költségvetési szektor a lakossági és vállalati szférához képest sokkal kisebb mértékben járult hozzá a bruttó állóeszköz-felhalmozás csökkenéséhez.

Az elégtelen külső és belső kereslet a legtöbb nemzetgazdasági ágazatban kapacitásfelesleget eredményezett, ami a fejlesztések elhalasztására kényszerítette a vállalkozásokat. A legszembetűnőbb beruházás-visszaesését az exportorientált feldolgozóipar szenvedte el, de a kereskedelmi, építőipari, pénzügyi és szálláshely ágazatok beruházásai is jóval elmaradtak a recesszió előtti szinttől.

2009-ben a globális válság súlyos negatív hatásai, továbbá a külső körülmények éven belüli változásai – a fő exportpiacainkon bekövetkezett keresletszűkülés II. félévben történt enyhülése – az ágazatba való gyors begyűrűzése következtében legerőteljesebben a külkereskedelmi forgalom alakulásában váltak megfigyelhetővé. Így a válság kapcsán jelentősen csökkenő külső kereslet az év első felében 20% körüli visszaesést okozott az export-import forgalomban. Az év vége felé, a magyar export fő felvevőpiacainak számító uniós országok (elsősorban Németország) gazdasági növekedésével párhuzamosan a magyar export is fokozatos felívelést mutatott, majd az év utolsó negyedében az export már bővült. Így az év egészében az export kb. 9%-kal, míg az import a kedvezőtlen hazai kereslet miatt ennél nagyobb, kb. 15%-os mértékben esett vissza. Az így kialakuló nettó exporttöbblet egyébként az év egészében jelentős mértékben enyhítette a GDP csökkenésének mértékét.

A munkaerő-piaci folyamatokat 2009-ben alapvetően szintén a gazdasági válság, valamint az ezt ellensúlyozni szándékozó kormányzati intézkedések (munkahely-megtartó támogatások, adóváltoztatások) alakították. A belső kereslet-visszaesés következtében, a vállalkozások jelentős alkalmazkodásra kényszerültek költségeik csökkentése, valamint profitabilitásuk helyreállítása érdekében. Az alkalmazkodás egyfelől bérvisszafogás formájában nyilvánult meg, a vállalati szféra keresetei a korábbi években tapasztaltaknál alacsonyabb ütemben növekedtek. A szektor a kedvezőtlen folyamatokra ugyanakkor csökkenő számú munkaórával is reagált, a részmunkaidősök száma ugyanis az elmúlt évben folyamatosan nőtt. A bér- és munkaóra alkalmazkodás mellett azonban a vállalatok kénytelenek voltak a létszámleépítés eszközével is élni. Ezt a költségvetési szféra létszám-emelkedése kismértékben enyhítette, ahol azonban a létszámbővülést kizárólag a Kormány által bevezetett „Út a munkához” program okozta, és a szektorban a programban résztvevőket nem számítva folyamatos csökkenés volt tapasztalható a megelőző évhez képest. Így nemzetgazdasági szinten összességében a tavalyi évben a foglalkoztatottak számának csökkenése elérte a 2,5%-ot, míg a munkanélküliségi ráta enyhén meghaladta a 10%-ot. A bruttó átlagkereset a nemzetgazdaság egészében csak 0,5%-kal emelkedett. Ezen belül a versenyszférában 4,3%-os növekedés, míg a közszférában 7,9%-os csökkenés történt. Ez utóbbi fő oka a kereset-kiegészítés részleges eltörlésében és az alacsonyabb bonusz kifizetésekben található meg.

A folyó fizetési mérleg 2009-ben több mint egy évtizede először ért el pozitív szaldót, a GDP arányában a 2008. évi -7,1%-ról +0,2%-ra javult. A folyó egyenleg javulása legnagyobb mértékben a belföldi felhasználás csökkenő importigénye miatt az áruk és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlegében elért jelentős aktívumból adódik. Emellett azonban hozzájárultak a javuláshoz a 2008. évinél alacsonyabb

jövedelemkiáramlás és az EU transferek miatt bővülő viszonzatlan átutalások is. Össességében a külső egyensúly 2008-hoz képest igen jelentősen, 7,9 milliárd euróval javult, így a külső finanszírozási képesség a GDP 1,6%-át tette ki. Megszűnt az ikerdeficittel jellemezhető állapot.

2009 folyamán az ország nettó adóssága (tulajdonosi hitelek nélkül) 2,9 milliárd euróval csökkent miközben a bruttó adósság 4,6 milliárd euróval nőtt, amiben – 2008-hoz hasonlóan – a rendelkezésre álló nemzetközi hitelkeretből történő lehívás játszotta a főszerepet. A fenti növekedés – figyelemmel az euróban mért nominális GDP jelentős csökkenésére – 17,3 százalékpontos adósságráta-emelkedésnek felel meg. Ezen belül az államháztartás és az MNB bruttó adóssága 7,6 milliárd euróval nőtt, míg a magánszektor adóssága 3 milliárd euróval mérséklődött.

A hazai inflációs folyamatokat több, egyes esetekben egymással ellentétes hatás alakította 2009-ben. A nemzetközi energiaárak drasztikus esése, a korábban magas agrárárak csökkenése és általában a recesszió dezinflációs hatása mérsékelte, míg az árfolyam 2008 végi, 2009 eleji jelentős gyengülése növelte a fogyasztói árszintet. Mindezekon felül a normál áfa-kulcs 25%-ra növelése, a jövedéki adók emelése, illetve egyes ártámogatások szigorítása együtt – figyelembe véve a 18%-os kedvezményes áfa-kulcs bevezetésének ármérséklő hatását is – mintegy 1 százalékponttal növelték a 2009-es éves átlagos inflációt. Az áfa-emelés tavalyi árszínvonalra gyakorolt hatása ugyanakkor a vártnál kisebb lett, ami elsősorban a gyenge keresletben testet öltő recesszió erős ármoderáló hatásával magyarázható. Az éves átlagos drágulási ütem 2009-ben így 4,2%, a decemberi ráta pedig 5,6% volt. Éves összevetésben, a legnagyobb mértékben a háztartási energia, egyes kommunális szolgáltatások, a helyi tömegközlekedés, valamint a dohánytermékek drágultak. Némileg átlag alatt drágultak az élelmiszerek és a nem tartós iparcikkek, valamint alig nőtt a ruházati termékek árszintje. Az üzemanyagok éves átlagban 7%-kal kerültek kevesebbe, mint 2008-ban, ami az év eleji rendkívül alacsony és az év végére jelentősen megemelkedett árszint eredőjeként állt elő. A piacon árazódó szolgáltatások inflációja a recesszió következtében az elmúlt egy-másfél évben jelentősen lelassult, az áfa-emelés hatására a második félévben is csak moderáltan emelkedett.

II. A 2009. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE

A 2009. évi költségvetési törvény az államháztartás pénzforgalmi hiányát 784,7 milliárd forintban, a GDP 2,8%-ában határozta meg.

A 2009. évi költségvetés – annak makrogazdasági kerete, bevételi és kiadási oldala – benyújtásától kezdve azonban többször lényeges változáson ment keresztül. Év közbeni intézkedések kellettek ahhoz, hogy az államháztartás hiánya ne emelkedjen jelentősen.

A Kormány a lefelé módosított nemzetközi előrejelzéseket és a romló hazai makrogazdasági mutatókat figyelembe véve, az államháztartási hiánycélt év közben két lépésben megemelte, előbb februárban a GDP 3,2%-ára, majd májusban a GDP 4,3%-ra, amit végül szeptemberben 4,1%-ra módosított.

A módosított hiánycélok elérése azonban jelentős kiadáscsökkentést igényelt, ezért a Kormány nagymértékű kiadási intézkedéscsomagokról döntött, melynek leglényegesebb elemei a következők voltak:

- a központi költségvetési fejezetek kiadásait érintő zárolások,
- a korábbról megmaradt, fel nem használt előirányzatok elköltésének korlátozása (ún. maradványtartási kötelezettség előírása),
- a közszféra kereset-kiegészítésének csökkentése,
- a 13. havi nyugdíj második félévi részének visszavonása,
- a családi pótlék emelés és a nyugdíjkorrekció elhalasztása,
- a lakástámogatási rendszer szigorítása,
- a gáz- és távhőtámogatásnál elérendő megtakarítás,
- a táppénz általános mértékének csökkentése,
- a rokkantsági ellátások felülvizsgálatának szigorítása
- és egyes állami pénzalapok egyenlegének javítása.

A költségvetési fejezetek kiadásainak tervezett keretek között maradását biztosítandó, szeptembertől új, ún. kincstárnoki rendszer került felállításra.

Év végére az államháztartás 2009. évi pénzforgalmi hiánya 1014,3 milliárd forintban teljesült, mely a GDP 3,9%-át tesz ki. Ezen belül az államháztartás központi alrendszerének egyenlege 931,8 milliárd forintot tett ki, mely a GDP 3,6 %-át jelenti.

A 2009. évi államháztartási pénzforgalmi egyenleg egyszeri bevételt növelő intézkedéseknek is köszönhető volt. Jelentős többlet származott az állami vagyonnal kapcsolatos befizetésekből: az MVM Zrt. Magyar Posta Zrt., MFB Zrt. osztalékelőleg-befizetéseiből (35 milliárd forint), továbbá korábbi ügyletek lezárást követő elszámolásokból (12 milliárd forint). Emellett növelték a bevételeket a magánnyugdíjpénztári tagok állami nyugdíjrendszerbe történő visszalépése miatti átutalások (26,3 milliárd forint).

A központi kormányzat pénzforgalmi adó- és járulékbetételei az előző évhez képest csökkentek. Az adócentralizáció mértéke a 2008. évi 40,4%-os GDP arányos mértékről 2009-ben a GDP 39,2%-ára esett vissza.

A legnagyobb, visszaesés az SZJA-bevételek és a járulékbetételek esetében történt főként a foglalkoztatottság romlása következtében. Továbbá negatívan befolyásolta a járulékbetételek alakulását a júliusi kulcs csökkentésre vonatkozó döntés.

Ezzel ellentételen enyhén emelkedtek a fogyasztáshoz kapcsolódó adók. Az ÁFA bevételeket részben a normál kulcs júliusi emelésének hatása, részben a visszautalások előző évhez képest mérsékeltebb aránya növelte. Emellett a már készleten levő, importált dohánytermékekhez vásárolt zárjegyek előrehozott, a 2010. évi jövedéki adóemelést megelőző vásárlása is megnövelte a tavalyi jövedéki adó bevételeket.

Össességében megállapítható, hogy az év közbeni adó és járulékbetételek a bevételek csökkenését vonták maguk után.

Az államháztartás alrendszerének pénzügyi helyzete a következők szerint alakult:

A **központi költségvetés** 2009. évi hiánya 743,7 milliárd forintban teljesült. A bevételi oldalon a főbb adóbevételek közül az előirányzathoz képest kedvezőbben alakultak az

általános forgalmi adó, és a jövedéki adó bevételek. Mindezekeken felül az előirányzatot meghaladóan teljesültek a költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei, a központi költségvetési szervek és a helyi önkormányzatok befizetései, továbbá az egyéb bevételek és az állami vagyonnal és az adósságszolgálattal kapcsolatos befizetések is. Ugyanakkor elmaradtak a tervezettől a társasági adó, a társas vállalkozások különadója, az egyszerűsített vállalkozói adó, valamint a személyi jövedelemadó és az illeték bevételek.

A kiadások közül a törvényi előirányzathoz képest magasabb összegben teljesültek az a fogyasztói árkiegészítések, az elkülönített állami pénzalapok és a helyi önkormányzatok támogatásai, továbbá a nemzetközi kapcsolatok kiadásai, az állam által vállalt kezességek és az adósságátvállalások is. Szintén a tervet meghaladóan teljesültek a költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai, főként a bevételi többleteikkel összhangban. Ezzel szemben viszont az előirányzat szintje alatt maradtak az egyedi és normatív támogatások, a lakásépítési támogatások, a családi támogatások és szociális juttatások, valamint az adósságszolgálati és kamatkidadások.

Az **elkülönített állami pénzalapok** a 2009. évet 31,4 milliárd forintos deficittel zárták, ami a Munkaerőpiaci Alap 58,6 milliárd forintos, a Nemzeti Kulturális Alap 1,6 milliárd forintos, a Szülőföld Alap 0,9 milliárd forintos hiányából, valamint a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap 19,8 milliárd forintos, továbbá a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap 9,9 milliárd forintos többletéből alakult ki. Az alapoknál jelentkező egyenlegromlás oka elsősorban a bevételek elmaradása, ennek túlnyomó része a Munkaerőpiaci Alapnál keletkezett. A bevétel csökkenéshez hozzájárult az, hogy az adótörvények módosítása kapcsán július 1-jétől a minimálbér kétszereséig 3%-ról 1%-ra csökkent a munkaadói járulék mértéke, valamint a vállalkozói járulék 4%-ról 2,5%-ra csökkent.

A **társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak** 2009. évi pénzforgalmi egyenlege 156,7 milliárd forintos deficittel zárt. Ezen belül az Egészségbiztosítási Alap hiánya 149,5 milliárd forintot, a Nyugdíjbiztosítási Alap deficitje pedig 7,2 milliárd forintot tett ki. Az Alapok egyenlege az előirányzott 8,9 milliárd forintos hiányhoz képest, jelentős mértékben, 147,8 milliárd forinttal kedvezőtlenebbül alakult, melynek oka elsősorban a járulékbefvételek jelentős elmaradása volt.

A **helyi önkormányzatok** 2009. évi hitel- és értékpapír nélküli pénzforgalmi egyenlege -82,5 milliárd forintra teljesült. A gazdasági válság hatására a kiadások közel 215 milliárd forinttal, a bevételek pedig mintegy 163 milliárd forinttal a tervezett alatt teljesültek. A bevételek alakulásában nagy szerepet játszott, hogy a július 1-jétől a 20%-os ÁFA kulcsot felváltó 25% ÁFA kulcs miatt az ÁFA bevételek közel 20 milliárd forinttal haladták meg a tervezettet, valamint, hogy a kamatbevételek 16,3 milliárd forinttal a prognosztizált felett teljesültek. A jegybanki alapkamatcsökkenés ellenére realizált kamatbevétel-növekedés oka, hogy ez a sor tartalmazza a devizaszámlán lévő pénzeszközök forintra történő átváltásakor elszámolt, több mint 20 milliárd forint árfolyamnyereséget is. A kiadási oldalon a legszembetűnőbb alulteljesülés a felhalmozási kiadásoknál tapasztalható (közel 166 milliárd forint) a már említett gazdasági válság miatt. A személyi juttatásokra fordított összeg a 2009. évi irányszámhoz viszonyítva mintegy 10 milliárd forinttal lett kevesebb, amely a kereset-kiegészítés rendszerének 2009. második félévére történt átalakításával függ

össze. A bérekhez kapcsolódó járulékok területén a több mint 26 milliárd forint mérséklődés a csökkenő bértömeg mellett a járulékszámítási mértékek 2009 júliusától történt megváltozásával magyarázható.

III. AZ ÁLLAMI FELADATELLÁTÁS FUNKCIONÁLIS BEMUTATÁSA, VÁLTOZÁSÁNAK JELLEMZŐI

A kormányzati funkciók mérésére a Nemzetközi Valutaalap és az Európai Közösség egyaránt a "Classification of Functions of Government" (COFOG) szabványt alkalmazza. Ez olyan módszertani eszköz, amely összehasonlíthatóvá és elemezhetővé teszi különböző országok kormányzati szektorának terjedelmét, céljai szerinti összetételét. A funkcionális osztályozást ezért alapvetően az államháztartás konszolidált pénzforgalmi adatainak bemutatására alkalmazzák, mégpedig elsősorban a kiadások osztályozására.

Pénzforgalomban, 2009. évre vonatkozóan az alábbiak szerint alakult az állami feladatellátás.

- a) Az államháztartási szerepvállaláson belül az **állami működési funkciók** kiadásainak aránya 15,7%-ot tett ki. Ezen belül az **általános közösségi szolgáltatások** az előző évi szinttől kismértékben elmaradva 10,3%-ban teljesültek. A 2009. évben **védelemre** az államháztartás összes kiadásán belül 1,8%-ot fordított a költségvetés. A ráfordítások közül jelentős tétel volt a NATO tagsággal kapcsolatos kiadások alakulása.

A **rendvédelmi és közbiztonsági** előirányzatok a 2009. évi államháztartási kiadások 3,6%-át tették ki. Ezen belül a rend- és közbiztonsági feladatok ellátására a kiadások 2,0%-át fordította a költségvetés. A funkció csoporton belül az előző évi kiadási arányoknak megfelelően alakultak az igazságszolgáltatásra, valamint a tűzvédelemre fordított kiadások.

- b) A jóléti **funkciókra** (oktatás, egészségügy, társadalombiztosítás) 2009-ben az államháztartás kiadásainak 61,3%-át fordították. Az **oktatási tevékenységekre és szolgáltatásokra** fordított összegek aránya a kiadások 11,4%-át tette ki, mely elmarad az előző évi szinttől.

Az **egészségügy** területén az ellátások biztosítására, valamint az intézmények működésére az államháztartási kiadások 8,8%-át fordította a költségvetés, mely az előző évhez képest a kiadások arányában 0,4%-os csökkenést jelent.

A **társadalombiztosítási és jóléti funkción** belül a nyugellátások mértéke csökkent az előző évihez képest, a kiadások 19,9%-át tette ki. Ezen szemben viszont a 2009. évben az előző évhez képest tovább növekedtek a kiadások arányában a munkanélküli ellátások, a családi pótlékok és a gyermekeknek járó juttatások, valamint az egyéb társadalombiztosítási ellátások jogcímen folyósított összegek.

A **lakástámogatásokra, települési és közösségi tevékenységekre és szolgáltatásokra** kifizetett összegek aránya az előző évihez képest nőtt 2009 folyamán, mely az összkidadások 4,1%-át jelentette.

A **szórakoztató, kulturális és vallási tevékenységek** funkcionális kiadásai az összkiadásokon belül 2,7%-ot képviseltek.

- c) A **gazdasági funkciók** összességében a kiadások 13,8%-át tették ki. Ezen belül a közlekedési és távközlési tevékenységek szolgáltatások funkciócsoportra fordított összegek aránya (5,5%) kiemelkedő. A funkció csoporton belül jelentős részarányt képviselt a közúti közlekedési tevékenységekre fordított kiadások mértéke.

A **mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodásra** fordított kiadások az összes kiadás 3,0%-át tették ki, annak ellenére, hogy az agrártámogatások jelentős részét közvetlenül az Európai Uniótól kapták meg a termelők. A **környezetvédelemre** az összkiadások 1,5%-át fordította az állam, mely közel azonos nagyságrendű az egy évvel korábbival.

- d) Az **államadósság kezelésével** kapcsolatos kiadások a tárgyévben 8,8%-át tették ki az összes kiadásnak, mely a 2008. évihez képest (8,6%) kismértékben növekedett.

IV. ADÓ- ÉS JÁRULÉKBESZEDÉSI TEVÉKENYSÉG ÉRTÉKELÉSE

A pénzügyi- és gazdasági válság a 2009. évi adó- és járulékbeszedési tevékenységre is jelentős mértékben kihatott, amely megnyilvánult a hátralékok elaprózódásában, a beszedhetetlen hátralékok arányának növekedésében, a vagyontalan adózók számának emelkedésében. A makrogazdasági válságnak az adó- és járulékbehajtást érintő negatív hatásai (például létszámleépítések, munkaidő csökkenések, megrendelések hiánya, ki nem egyenlített vevői követelések korábbiaknál is nagyobb aránya) miatt csökkent a végrehajtható tartozás mértéke. Mindemellett gyengült a fizetési képesség és visszaesett a fizetési hajlandóság, ami kedvezőtlenül hatott az eredményesen alkalmazható végrehajtási cselekményekre. A nagyobb adóteljesítményű, likviditási nehézségekkel küzdő, de fizetőképes adósok száma jelentősen csökkent.

Az adózói hátralékok 2009. év végi állománya 1988,9 milliárd forint, amely 21,9%-kal haladta meg az előző év végi állapot szerintit. Ezen belül jelentősen, 31,5%-kal emelkedett a nem működő adózók hátraléka. A növekedés elsősorban a felszámolás alatt lévő vállalkozások hátralékai miatt alakult ki. Ennél lényegesen kisebb, 4,1%-os növekedés következett be a működő adózók tartozásállománya esetében. A növekedés mintegy felét a pótléktartozások év végi magas szintje eredményezte.

Az állami adóhatóság 2009. során 663 ezer folyószámla egyeztetést végzett, ez 19%-kal haladja meg az előző évit. A kibocsátott fizetési felszólítások, felhívások a tavalyinál 74%-kal nagyobb, 207 milliárd forint adó- és illetéktartozást érintettek.

Az állami adóhatóság 2009. évben 603 ezer végrehajtási ügyet indított 861 milliárd forint behajtása érdekében. Az elektronikus Árverési Felületen 2009-ben 4109 ingó- és 1451 ingatlan árverés fejeződött be. Az ingóságoknál minden második, az ingatlanoknál minden hatodik árverés volt sikeres. A licitálók által ajánlott összes vételár 1,2 milliárd forint volt, ami a vagyontárgyak becsértékének 71%-a.

A korábbi évekhez képest változott a hátralékállomány összetétele. Csökkent a nagyobb vagyontömeget képviselő, folyamatosan hátralékos, de a tartozás fedezetével rendelkező adósok köre. A hátralékok csökkentésére tett intézkedések között jelentősnek mondható az adó- és illetéktartozások behajthatatlanként történő nyilvántartását támogató informatikai program kialakítása az állami adóhatóságnál. A fizetési hajlandóság, képesség visszaesésén túl változott az eredményesen alkalmazható végrehajtási cselekmények eszköztára is. A végrehajtási cselekmények foganatosítása során az adózók rendszeresen hivatkoztak a körbetartozásból eredő fizetési nehézségeikre, a hitelfelvételi lehetőségek jelentős szűkülésére, működési feltételeik, illetve a magánszemélyek az életkörülményeik ellehetetlenülésére.

Jelentősen növekedett az EU-s behajtási jogsegély keretében indított behajtások, illetőleg kérelmek száma. A megkeresők összesen 663,5 millió forint összegre kezdeményeztek végrehajtást, ami 15%-al haladja meg az egy évvel korábbit. Év végén a behajtási jogsegély keretében már 1 milliárd forintot meghaladó tartozásra volt folyamatban végrehajtás.

V. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS 2009. ÉVI ELŐIRÁNYZATAI

1. Bevételi előirányzatok

1.1. Gazdálkodó szervezetek befizetései

A 2009. évre vonatkozó költségvetés a **társasági adó** esetében 540,4 milliárd forint bevételi előirányzatot tartalmazott. A tervezettel szemben a tényleges adóbevétel 385,5 milliárd forint (éves szinten a bruttó befizetés 525,1 milliárd forint, míg az azt csökkentő kiutalás 139,6 milliárd forint volt) lett, amely 154,9 milliárd forinttal, 28,7%-kal kevesebb az előirányzatnál. Az előirányzattól elmaradó teljesítés háttérében elsősorban a vártnál nagyobb gazdasági visszaesés áll, amely a vállalkozások jövedelmezőségének romlásán keresztül a befizetések jelentős csökkenésében és a kiutalások növekedésében jelentkezett.

A központi költségvetésnek az előző esztendőhöz képest 2009-ben 102 milliárd forinttal, 20,9%-kal kevesebb bevétele származott a társasági adóból. A társasági adóelőleg-fizetés és -feltöltés rendjéből következően a decemberi bevétel 2009-ben is jelentős volt, ekkor 132,6 milliárd forint került átutalásra a központi költségvetésbe. Megjegyzést érdemel, hogy a decemberi hónap az éves adóbevétel szempontjából változatlanul meghatározó, hiszen 2009-ben ekkor érkezett az éves adóbevétel 34,4%-a (2008-ban ez a részarány 35,7% volt). Az adóterhelés makroszintű mutatója, a GDP-arányos adóbevétel 2008 és 2009 között 1,8%-ról 1,5%-ra mérséklődött.

A 2009. évi költségvetési törvény a **társas vállalkozások különadójából** 195,3 milliárd forint bevételt irányzott elő. A 2009. évi teljesítés 156,9 milliárd forint volt, amely az előirányzathoz képest 38,4 milliárd forintos, 19,7%-os elmaradást jelent. A költségvetési előirányzattól elmaradó bevételt elsődlegesen a várakozást felülmúló gazdasági visszaesés magyarázza: csökkentek a befizetések és növekedtek az előző évvel kapcsolatos visszaigénylések (kiutalások). A társas vállalkozások

különadójából származó költségvetési bevétel 2008 és 2009 között 43,6 milliárd forinttal, 21,8%-kal csökkent.

A **hitelintézeti járadék** címén a központi költségvetés 2009-re 13 milliárd forint bevételt irányzott elő. A tervezettel szemben a tényleges adóbevétel – lényegében a 2008. évi teljesítéssel egyezően – 12,6 milliárd forint lett, amely 0,4 milliárd forinttal, 2,3%-kal kevesebb az előirányzatnál. A költségvetési előirányzathoz viszonyított elmaradás háttérében elsősorban a 2009. évi adóalap tervezettnél alacsonyabb összege áll.

Az **egyszerűsített vállalkozói adó (EVA)** esetében a 2009. évre vonatkozó költségvetési előirányzat 172,9 milliárd forint volt. A tényleges 2009. évi bevétel 169,7 milliárd forint lett, így az EVA alanyai az előirányzatnál 3,2 milliárd forinttal, 1,8%-kal kevesebb EVA-t fizettek a központi költségvetésbe. Az EVA-ból származó költségvetési bevétel az előző évhez viszonyítva 2009-ben 3,2 milliárd forinttal, illetőleg 1,9%-kal emelkedett. A GDP-arányos EVA-bevétel 2008 és 2009 között 0,6%-ról 0,7%-ra növekedett.

2009-ben a **bányajáradék** címén 26,6 milliárd forint bevétele keletkezett a költségvetésnek, ami az éves előirányzattól 6,9 milliárd forinttal, mintegy 20%-kal, a bázishoz viszonyítottan pedig több mint 30%-kal alacsonyabb teljesülést mutat. A bányajáradék mintegy 91%-a a kőolaj és a földgáz kitermeléséből származott.

Játékadóból az év során 66,7 milliárd forint bevétele keletkezett a központi költségvetésnek, amely 8,2%-kal alacsonyabb az egy évvel ezelőtti teljesítéstől, és 12,5%-kal elmarad az éves előirányzattól is. A játékadó-bevétel csökkenésének oka az alapjátékok és a pénznyerő automaták számának csökkenéséből adódott, ami meghatározóan a gazdasági válság hatása volt.

A **környezetterhelési díj** címén 11,1 milliárd forint volt a befizetés, amelyből mindössze 0,4 milliárd forint visszatérítés történt, ezáltal a pénzforgalmi bevétel 10,7 milliárd forint lett. A teljesítés 1,2 milliárd forinttal meghaladta az előirányzatot.

2009. évben **energia adó** címén 13,2 milliárd forint nettó pénzforgalmi bevétele származott a költségvetésnek, mely 24,2 milliárd forint befizetés és 11 milliárd forintot kitevő visszaulás eredőjeként adódott. Az adóbevétel az éves előirányzattól (15 milliárd forint) 1,8 milliárd forinttal (12%-kal) maradt el. Az előirányzattól való elmaradást a makrogazdasági feltételek romlása miatt lecsökkent ipari energiafelhasználás indokolja.

Az **egyéb befizetések** jogcímen 2009-ben 21,7 milliárd forint volt a bevétel. Ez a teljesítés az előirányzatnak 70,1%-a, az előző évi bevételnek pedig 74,1%-a. Az elmaradás alapvetően az állami adóhatóság előre nem látható és nem várt - az Európai Közösségek Bírósága C-74/08. számú ügyben hozott ítéletével hozható összefüggésbe.

A 2009. évi költségvetésről szóló 2008. évi CII. törvény 14. § (1) bekezdésében megjelölt bevételek (adó- és adójellegű bevételek, korábban nyújtott támogatások visszatérülése) a központi költségvetés központosított bevételeit képezték. Ezen bevételek a központi költségvetés mérlegében az **egyéb központosított bevételek** mérleg soron jelentek meg. Az éves 111,6 milliárd forintos teljesítés a törvényi előirányzat közelében alakult (103,3%). Ezen belül a vízkészletjárulékból, valamint a

környezetvédelmi termékdíjakból származó bevételek jelentősen felülmúlták a tervezettet, ezt azonban nagyrészt ellensúlyozta, hogy a MOL Zrt. által a lakossági gáz és távhő árkompenzáció pénzügyi fedezetére befizetett bányajáradék összege az eredetileg tervezett 60 milliárd forint helyett 51,9 milliárd forint tett ki.

Az energiaellátók jövedelemadója 2009-ben lépett hatályba, amely adónemből a 2009. évre vonatkozó költségvetési törvény 30 milliárd forint bevételt irányzott elő. A 2009. évi teljesítés 24,2 milliárd forint volt, amely a költségvetési előirányzathoz képest 5,8 milliárd forintos, 19,4%-os elmaradást jelent. A költségvetési előirányzatnál kevesebb bevétel háttérben elsődlegesen a várakozást felülmúló gazdasági visszaesés áll: az energetikai vállalkozások eredménye a tervezettnél kisebb volt.

A 2009. évben bevezetett új **cégautóadóból** származó befizetésekből a központi költségvetésnek 18 milliárd forint bevétele keletkezett, tehát a 2009. évre tervezett 27 milliárd forint bevétel 66,7%-ban teljesült. Az elmaradás elsősorban az adónem újszerűségének s az alacsony adófizetési hajlandóságnak tudható be.

1.2. Fogyasztáshoz kapcsolt adók

A 2009. év során **általános forgalmi adóból** 2168,5 milliárd forint bevétele keletkezett a költségvetésnek. Ez az összeg az előirányzat 101,6%-os teljesítésének felel meg, a bázist pedig 2,6%-kal lépi túl. A 2009. évi nettó áfa egyenleg a 3493,2 milliárd forintos bruttó befizetés (ebből 3189,4 milliárd forint az APEH és 303,8 milliárd forint a VPOP által beszedett áfa) és az 1324,7 milliárd forintos visszautalások eredőjeként adódik. A nettó áfa bevétel alakulását a világgazdasági válság nyomán a makrogazdasági tényezők alakulása, az évközi adómérték változások és egyszeri tételek hatásai együttesen határozták meg.

2009. évben a bruttó hazai termék volumene a globális gazdasági válság következtében 6,3%-kal csökkent, a legnagyobb visszaesés a III. negyedévben következett be. A belföldi felhasználás 11,5%-os zuhanását csak a jelentős kiviteli többlet tudta mérsékelni, ami az export importénál mérsékeltebb visszaesésének eredménye. A háztartások végső fogyasztásának volumene 6,7%-os csökkenést mutatott, ezen belül a háztartások fogyasztási kiadása 7,6%-kal esett vissza. A közösségi fogyasztás 1%-kal nőtt, így a végső fogyasztás összesen 5,7%-kal mérséklődött. A fogyasztás volumencsökkenését az éves átlagos 4,2%-os infláció csak részben kompenzálta. A fogyasztói árak éves növekedése július hónaptól már tartalmazta az évközi adómérték változások hatását is. Ugyanakkor 2009. év minden negyedévében mind a háztartások fogyasztási kiadásának, mind pedig a háztartások végső fogyasztásának folyóáras értékei 2-5%-kal a bázis szint alatt maradtak. A beruházások volumene 8,6%-kal, a 2009. évi reálkereset pedig 2,4%-kal csökkent. Említést érdemel, hogy az un. C-74/08. számú Parat-ügyben született bírósági döntés következtében - kamatok nélkül - összesen mintegy 37,1 milliárd forint áfa visszaigénylés bizonyult jogosnak.

Jövedéki adóból a 2009. évben realizált 868,8 milliárd forintos bevétel az éves előirányzatot 38,8 milliárd forinttal, 4,7%-kal haladja meg, a tavalyi évi teljesítést pedig 25,8 milliárd forinttal, 3,1%-kal lépi túl. A túlteljesülés elsősorban a dohánytermékek jelentős mértékű év végi, adóemelést megelőző készletezésének tudható be.

A jövedékiadó-köteles termékek körében a bevétel döntő részét – több mint 56%-át – továbbra is az üzemanyagok termékcsoportjában keletkezett 489,3 milliárd forintos befizetés tette ki, amely 4,1 milliárd forinttal, 0,9%-kal magasabb az előző évinél. A bevételek több mint 34%-át kitevő dohánytermékek jövedéki adóbevétele 298,2 milliárd forint volt, amely 27,4 milliárd forinttal, 10,1%-kal magasabb összeg az előző évhez képest. Az adóbevétel növekedése a 2009. január 1-jei és a 2009. július 1-jei az adóemelések, a forgalomcsökkenés, valamint az év végi kiugró készletezés hatásának eredőjeként adódott. A szeszesitalok és egyéb termékek a jövedéki adóbevételek 9%-a, 81,3 milliárd forint volt, amely 5,6 milliárd forinttal, 6,4%-kal alacsonyabb a bázisnál. A csökkenés az adóemelés, valamint a jelentősebb forgalomcsökkenés eredőjeként adódott. A jövedékiadó-köteles termékekből származó befizetések szerkezetét elemezve a bázisévhez képest 2 százalékpontos átrendeződés tapasztalható a dohánytermékek javára, 1-1 százalékponttal az üzemanyagok, valamint a szeszesitalok rovására. A dohánytermékek adóbevétel emelkedése elsősorban év végi kiugró készletezés hatásának tudható be. A 2010. januári adóemelést megelőzően ugyanis az adóalanyok, a készletezési szabályok által megengedett lehetőségeket kihasználva, októberben a tervezettnél 30 milliárd forinttal több adójegyet vittek el december havi fizetési kötelezettséggel, melyet 2009. év végéig szabadforgalomba is helyeztek.

A **regisztrációs adóból** a 2009. évben 33,6 milliárd forint bevétel származott a költségvetésnek, amely 38,1 milliárd forint befizetés és 4,5 milliárd forint visszaútalás eredőjeként adódott. Az adóbevétel az éves előirányzattól és az előző évi teljesítéstől is mintegy 60%-kal marad el. A bevételek előirányzattól való elmaradása háttérben a 2008. év végén kibontakozó gazdasági válság okozta gépjármű kereslet visszaesés áll, mely 2009. év elejétől kezdett drasztikus méreteket öltetni: az új gépjármű értékesítések az első negyedévi közel 50%-os visszaesést követően a második negyedévben közel 60%-kal, harmadik negyedévben pedig már 70-80%-kal estek vissza a bázishoz képest.

1.3. A lakosság befizetései

A 2009. évre vonatkozó költségvetés előirányzatként 2062,4 milliárd forint **személyi jövedelemadó**-bevétellel számolt.

A személyi jövedelemadóból ténylegesen befolyt költségvetési bevétel 1874,2 milliárd forint volt (az 1997,8 milliárd forintos bruttó befizetést 123,6 milliárd forintnyi kiutalás csökkentett). A 2009. évi teljesítés az előirányzathoz képest 188,2 milliárd forintnyi, 9,1%-os elmaradást mutat. Az előirányzattól elmaradó adóbevételt több tényező okozta: a tervtől jelentősen elmaradó lakossági jövedelmek, a 2008. évhez kapcsolódó adó elszámolásával összefüggő befizetések visszaesése, az adótábla sávhatárának évközi emelésével megvalósuló adócsökkentés (amellyel a 2009. évi költségvetési előirányzat meghatározásánál még nem lehetett számolni), illetőleg az adózók részére történő adókiutalások növekedése.

A 2009. évben realizált személyi jövedelemadó-bevétel 124,6 milliárd forinttal, 6,2%-kal volt kevesebb a 2008. évi bevételnél. A személyi jövedelemadó keretében befolyt költségvetési bevétel 2009-ben tapasztalt csökkenése felülmúlta a folyóáras bruttó hazai termék 1,7%-os visszaesését, így a személyi jövedelemadó-bevétel/GDP

hányados 2008 és 2009 között 7,5%-ról 7,2%-ra csökkent, amely az elvonás mérséklődését jelzi.

A **magánszemélyek által fizetendő különadó** címén a központi költségvetés a 2009. évre 29,4 milliárd forint bevételt irányzott elő. A tényleges 2009. évi adóbevétel 25,5 milliárd forint volt, amely 3,9 milliárd forinttal, 13,2%-kal kevesebb az előirányzatnál. Az előirányzathoz viszonyított bevételi elmaradást elsődlegesen a tervezettnél alacsonyabb jövedelemszint (adóalap) okozta. A magánszemélyek különadójából származó költségvetési bevétel 2008 és 2009 között 2,1 milliárd forinttal, 7,7%-kal csökkent.

Az **adóbefizetések** a bérfőzési szesadóból és egyéb vámbefizetések utólagos elszámolásából származó befizetéseket tartalmazzák, amelyből 2009. évben - az előirányzatot 3 milliárd forinttal, több mint 50%-kal meghaladóan - 8,3 milliárd forint bevétel származott. Ebből közel 8,1 milliárd forintot tett ki maga a bérfőzési szesadó és mintegy, mint 0,2 milliárd forintot az egyéb – főleg a lakossági vámbefizetések összege. Az adóbevétel a bázisnál 2,5 milliárd forinttal, 43%-kal magasabb. A növekményt a kedvező gyümölcsstermés és az alacsony felvásárlási árak miatti megnövekedett bérfőzetés magyarázza.

Az **illetékbefizetésekből** a központi költségvetésnek 112,2 milliárd forint bevétele származott, ami a 2008. évi bevételhez viszonyítva 18,8 milliárd forintos, 14,4%-os csökkenést mutat. A csökkenésen belül azonban az egyes illetéknemek teljesülése jelentősen eltér. Az öröklési illetékbevétel 1,8 milliárd forinttal, 35%-kal jelentősen csökkent, míg az ajándékozási illetékbevétel közel 0,6 milliárd forinttal, 44,2%-kal jelentősen növekedett. A visszerthes ingatlanátruházási illetékbevétel 7,9 milliárd forinttal, 12%-kal, visszerthes gépjárműátruházási illetékbevétel 1,8 milliárd forinttal, 16,7%-kal, az eljárási illetékbevétel pedig 3,5 milliárd forinttal, 27%-kal csökkent 2009-ben az előző évhez képest. Mindezekkel együtt a 2009. évre tervezett 128,4 milliárd forint illetékbevétel 87,4%-ban teljesült. A visszaesés fő oka, hogy a gazdasági válság miatt csökkent az ingatlan- és gépjárműforgalom, valamint az ingatlanárak, s ezek hatása a 2009. évi bevételekben a vártnál erőteljesebben jelentkezett. A bevételcsökkenést befolyásolta az is, hogy az adózók nagy számban kértek fizetési könnyítést, továbbá a kintlévőség-állomány szintje is nőtt.

1.4. A költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei

1.4.1. A költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok saját bevétele

A fejezetek – központi beruházások, központi költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok együtt – 2009. évben 1624,8 milliárd forint nem költségvetési támogatásként kezelt bevételt értek el, mely összeg 373,1 milliárd forinttal (29,8%-kal) meghaladja az előző évben realizált 1251,7 milliárd forint saját bevételt. Az 1338,0 milliárd forint összegű eredeti bevételi előirányzathoz képest ez 286,8 milliárd forintos (21,4%-os) eltérés, ami nagymértékben meghaladja az 2008. évi 3,7%-os túlteljesítést is.

A saját bevételeken belül a működési bevételek 250,6 milliárd forinttal (54,7%-kal), a támogatásértékű bevételek 49,6 milliárd forinttal (13,1%-kal) meghaladták az eredeti előirányzatot, az előző évi előirányzat-maradvány átvétele 50,9 milliárd forintra

teljesült, a felhalmozási jellegű bevételek ugyanakkor 72,9 milliárd forinttal elmaradtak a tervezett összegtől (85,5%-ban teljesültek).

A működési bevételek 708,7 milliárd forint összegben teljesültek, ez az előző évhez viszonyítva 141,2 milliárd forintos (24,9%-os) növekedést jelent. A legnagyobb hányadot (35,6%-ot) a működési célú pénzeszközátvételek államháztartáson kívülről tételei tették ki; a 252,5 milliárd forintos teljesítés a 2008. évhez képest 97,9 milliárd forint növekedést mutat, egyben 89,7 milliárd forinttal meghaladja az eredeti előirányzatot (szemben a 2008. évi 43,4 milliárd forintos lemaradással). A legjelentősebb túlteljesítés az EU költségvetésből származott 69,9 milliárd forint összegben, a háztartásoktól, vállalkozásoktól és non-profit szervezetektől további 16,6 milliárd forint, míg a kormányoktól és nemzetközi szervezetektől 3,5 milliárd forint bevételi túlteljesítés történt. A többlet bevételek realizálásához legnagyobb mértékben hozzájáruló fejezetek: Uniós Fejlesztések (43,8 milliárd forinttal), FVM (29,1 milliárd forinttal), illetve SZMM (9,3 milliárd forinttal). A külföldről átvett pénzeszközök ugyanakkor a tervezetthez képest 0,3 milliárd forinttal elmaradtak.

A működési bevételek további 31,6%-át az egyéb saját bevételek (224,1 milliárd forint) képezték, amelyek áru- és készletértékesítésből, szolgáltatásokból, továbbszámlázott szolgáltatásokból, bérleti és lízingdíjból, intézményi ellátási díjakból, valamint alkalmazottak térítési díjaiból származnak. Az eredeti előirányzathoz képest a túlteljesítés 90,3 milliárd forint (67,5%-os) volt, ebből KHEM-nél 50,5 milliárd forint (az elszámolás év közbeni helyesbítése során a támogatásértékű működési bevétel előirányzat csökkentésre került, míg a szolgáltatások ellenértéke növekedett), OKM-nél 17,9 milliárd forint (elsősorban felsőoktatási intézmények – különösen Debreceni Egyetem – egészségügyi, mezőgazdasági, kutatási és devizás oktatási tevékenységeit, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat nagyberuházásokhoz kapcsolódó feltárási munkálatait érintően).

A hatósági jogkörhöz köthető működési bevételek adják a működési bevételek további 21,9%-át (155,5 milliárd forintot), mely összeg megegyezik az előző éves teljesítéssel, illetve a tervezett összegnek megfelelően alakult. Itt jelennek meg az igazgatási szolgáltatási díjak, a felügyeleti jellegű tevékenység díjai, valamint a bírság bevételek.

Az általános forgalmi adó bevétel, illetve visszatérülés címén befolyt 27,1 milliárd forint a tervezett előirányzatot 76%-kal haladta meg.

A felhalmozási és tőke jellegű bevételek 2009-ben realizált összege 428,2 milliárd forint volt. Az egyéb felhalmozási bevétel teljes egészét a KvVM-nél jelentkező Kiotói egységek értékesítéséből származó bevétel teszi ki.

Ennek 97,3%-a, 416,5 milliárd forint államháztartáson kívülről származó felhalmozási célú pénzeszközátvétel címén folyt be az államkasszába, mely összeg 81,2 milliárd forinttal elmaradt a tervezett előirányzattól. Az elmaradás az Uniótól átvett pénzeknél jelentkezik (pl. Kohéziós Alap, Közlekedés Operatív Program, valamint Környezet és energia Operatív Program).

A felhalmozási célú pénzeszközátvétel 99,6%-a beruházási jellegű volt. Az EU költségvetéséből származó beruházási célú pénzeszközátvételeknél 95,3 milliárd forint elmaradás, valamint a vállalkozásoktól származó beruházási célú pénzeszközátvételeknél 10,8 milliárd forint túlteljesítés realizálódott.

A tárgyi eszközök és immateriális javak értékesítéséből 11,7 milliárd forint származott (ezen belül ingatlanértékesítés 1,8 milliárd forint, egyéb felhalmozási bevételek 7,9 milliárd forint) a tervezett 3,3 milliárd forinttal szemben.

A támogatásértékű bevételek összege 2009-ben 427,8 milliárd forint volt, ami 49,6 milliárd forinttal (13,1%) haladta meg a tervezett összeget.

A támogatásértékű működési bevételek 382,0 milliárd forint összegben realizálódtak és 87,1 milliárd forinttal (29,5%) haladták meg a tervezett összeget. A társadalombiztosítási alapból kapott összegek (169,9 milliárd forint) voltak a legjelentősebb tételek (az összes működési bevétel 44,5%-a). A teljesítés az előirányzott összegnek megfelelően (104,8%) alakult. A fejezeti kezelésű előirányzattól kapott összegek 108,5 milliárd forintot tettek ki, ami 101,0 milliárd forinttal haladta meg a tervezettet (a túlteljesítés az FVM-nél 54,3 milliárd forint, az SZMM-nél 29,3 milliárd forint). Az elkülönített állami pénzalapból kapott összegek 58,6 milliárd forintot jelentettek, a 12,1 milliárd forint összegű túlteljesítésnek közel a fele az SZMM-nél a Munkaerőpiaci Alapból származott. A helyi önkormányzattól befolyt 4,7 milliárd forint 11,9 milliárd forintos elmaradást mutatott. Ennek legfőbb befolyásolója az Uniós Fejlesztések fejezetnél felmerült 15,3 milliárd forintos elmaradás.

45,7 milliárd forint összegű támogatásértékű felhalmozási bevétel folyt be, ami 37,5 milliárd forinttal (45,1%-kal) kevesebb a tervezettnél. A fejezeti kezelésű előirányzattól kapott támogatásértékű bevételek (22,0 milliárd forint) 17,6 milliárd forinttal meghaladták a tervezett előirányzatot, melyből 9 milliárd forint többletbevétel az FVM, a KvVM és a PM fejezeteknél keletkezett, azon belül is túlnyomórészt (7,4 milliárd forint összegben) az uniós programokra átadott előirányzatokon. Az elkülönített állami pénzalapból kapott összegek 10,0 milliárd forintot jelentettek, az 5,7 milliárd forint túlteljesítés szinte teljes egésze az MTA-nál merült fel és a Kutatási és Technológia Innovációs Alapból származott. A helyi önkormányzatoktól kapott 2,3 milliárd forint 65,0 milliárd forint elmaradást mutat, döntően az Uniós Fejlesztések fejezetnél.

1.4.2. Fejezeti kezelésű előirányzatok EU támogatása

A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei közül 2009-ben összesen 602,7 milliárd forint származott európai uniós forrásból. Ezen források több támogatási programból adódtak össze, melyek között szerepelnek még egyrészt a 2004-2006. közötti uniós pénzügyi kerettervhez kapcsolódó Kohéziós Alap projektjei, másrészt a 2007-2013. közötti időszakra kiterjedő pénzügyi keretterv programjainak kifizetései is. Egyes programoknál a tervezetthez képest túlteljesülés (pl. Új Magyarország Vidékfejlesztési Program), míg másoknál a tervezetthez képest alacsonyabb forrás-felhasználás (pl. Új Magyarország Fejlesztési Terv) történt, így összességében az eredeti előirányzat mintegy 84%-ának megfelelő uniós forrás került elszámolásra.

1.5. A központi költségvetési szervektől származó befizetések

A központi költségvetési szervektől származó befizetések 2009-ben összesen 65,5 milliárd forint összeget tettek ki, 60%-át a 2008. évi előirányzat-maradvány terhére előírt befizetési kötelezettségből befolyt 39,3 milliárd forint adta. További

jelentősebb bevétel a teljesen saját bevételből gazdálkodó intézmények részére meghatározott befizetési kötelezettségek (mintegy 17,8 milliárd forint) teljesítése, valamint az egyéb befizetések 8,4 milliárd forintja (SZMM 1,2 milliárd forint, IRM 3,7 milliárd forint, FVM 2,9 milliárd forint).

1.6. Elkülönített állami pénzalapok befizetései

A 2009. évi költségvetésről szóló törvény 65. § (3) bekezdése a Munkaerőpiaci Alapnak összesen 158,6 milliárd forint befizetési kötelezettséget határozott meg. A „Közcélú munkavégzés járuléktartaléka” cím előirányzatának terhére a befizetés összege 2,5 milliárd forinttal megemelkedett a hivatkozott törvény 65. § (4) bekezdésében meghatározottak alapján. Továbbá a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény módosításáról szóló 2009. évi CXVII. törvény a befizetési kötelezettséget 15 milliárd forinttal csökkentette. A befizetési kötelezettség összege ezáltal 146,1 milliárd forintra módosult, melyet az Alap teljesített.

1.7. A helyi önkormányzatok befizetései

A helyi önkormányzatok befizetései címen 2009. évben a teljesítés 14,9 milliárd forint volt, ami a 6,5 milliárd forintos eredeti előirányzati összeg 228%-a. A túlteljesítés oka a 2008. évi zárszámadás kapcsán a jogtalanul igényelt támogatások 2009-ben történt visszafizetése.

1.8. Egyéb bevételek

Az egyéb költségvetési bevételek 2009-ben 39,9 milliárd forintot (472,4%) tettek ki, amely összetevői a következők szerint alakultak:

Az egyéb vegyes bevételekből mintegy 11,7 milliárd forint folyt be a központi költségvetésbe az időszak folyamán, ez közel két és félszerese az eredeti előirányzatnak. A korábbi költségvetési kiadásokból történő visszatérülésekkel kapcsolatban 4,8 milliárd forint bevétele származott a költségvetésnek, melyből az általános tartalék terhére az Áht. 26. §-ának (4) bekezdése szerinti visszapótlási kötelezettség mellett nyújtott támogatás visszafizetése 98,5 millió forintot tett ki. Az önkormányzatok 1,5 milliárd forint kamatot fizettek be a jogtalanul igénybe vett támogatások után. A korábban átutalt összegekből a felszámolók 11,6 millió forintot fizettek vissza. A különféle díjakból, bírságokból, késedelmi kamatokból származó 4,7 milliárd forintos bevétel orozslánrészét a verseny-felügyeleti bírságok tették ki. Az állami kezességek vállalásához kapcsolódóan 2009-ben 768,1 millió forint összegű kezességvállalási díj folyt be a központi költségvetésbe, melynek legnagyobb részét a Nitrogénművek Zrt. által az egyedi és a jogszabályi állami kezességvállalások után együttesen fizetett – a tőkeösszeg 2%-ának megfelelő – 457,4 millió forint díj jelentette

A korábban lehívott egyedi és jogszabályi kezességekből, valamint viszontgaranciákból keletkező állami követelések érvényesítéséből 2009-ben együttesen 1,8 milliárd forint bevételt számolhatott el a költségvetés, mely alig haladta meg az előirányzat felét. A bevételek orozslánrészét a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. által behajtott 1,3 milliárd forint tette ki. A fennmaradó rész több kisebb tételből áll, amelyek közül nagyságrendileg kiemelhető az Agrárvállalkozási Hitelgarancia

Alapítvány 228,2 millió forintos befizetése, valamint a Mehib Zrt. által behajtott 140,5 millió forint.

2009. augusztusától kezdve a magánnyugdíjrendszerből a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe visszalépők után a nyugdíjpénztárak összesen 26,3 milliárd forintot fizettek be az államkasszába. A törvényi előírás szerint a visszalépő pénztártag magánnyugdíjpénztárral szembeni követelését a pénztár – pénzben, vagy értékpapírban - a Magyar Államnak adja át, melyet a központi költségvetésben az egyéb bevételek között kell elszámolni. 2009. július 9-e és december 31-e közötti időszakban összesen 69469 db visszalépési kérelem és 1823 db nyugellátás módosítására irányuló kérelem érkezett be a magánnyugdíjpénztárakhoz, melyből december 31-ig 45292 db, illetőleg 1017 db kérelem került elfogadásra. Ezen évközben keletkezett új bevételi jogcím az elsődleges oka az egyéb költségvetési bevételek jelentős túlteljesülésének, hiszen az előirányzat tervezésekor ilyen bevétellel még nem számolhattunk.

1.9. Uniós elszámolások

Az Egyéb uniós bevételek cím három tételből tevődött össze. Ide tartozik az Unió költségvetési bevételeit képező, Magyarországon beszedett ún. tradicionális saját források (vámok, cukorágazati hozzájárulások) 25%-a, amely a beszedési költségek fedezeteként a hazai költségvetést illeti.

Vámbeszedési költség megtérítése címén a magyar költségvetést megillető bevétel 2009-ben a 8078,1 millió forintos törvényi előirányzat alatt maradvá 7994,6 millió forintot ért el (ez a törvényi előirányzat 99%-os teljesítésének felel meg). A tétel alapjául szolgáló beszedett bruttó vám ugyanis 2009. évben 34 828 millió forint volt, ami az előző évi bruttó vámhoz képest (38 445 millió forint) 10%-kal alacsonyabb.

A bevételnek az előirányzattól való elmaradását elsődlegesen a gazdasági válság hatására bekövetkezett jelentős forgalomcsökkenés magyarázza (a vámmal érintett kereskedelmi forgalom ugyanis a tervezetthez képest több, mint 20%-kal, az előző évhez viszonyítva 15,8%-kal csökkent), amit nem tudott ellensúlyozni a vámbeszedés hatékonyságának növelése, sem a központi vámkezelés bevezetésének forgalomátterelő hatására tervezett vámbevétel-kiesés elmaradása. Az alacsonyabb teljesüléshez továbbá a visszafizetések magas értéke is hozzájárult (2009-ben ez 2,8 milliárd forintot, míg 2008-ban 1,7 milliárd forintot tett ki).

Cukorágazati hozzájárulás beszedési költség megtérítése címén 2009-ben a magyar költségvetést 157,0 millió forint bevétel illette meg, amely minimálisan marad a tervezett 158,8 millió forintos előirányzat alatt (a törvényi előirányzat 98,9%-a). A különbség árfolyameltérésekből származik, mivel a tervezési 245,5 Ft/euró árfolyamhoz képest a termelési díjat végül 242,83 Ft/euró árfolyamon kellett megfizetni.

Az **Uniós támogatások utólagos megtérülése** soron 28,7 milliárd forint bevétel teljesült, mely az eredeti előirányzatnak csupán a fele. Ennek oka döntő részt a 4-es Metró beruházás részét képező 11 szerződéssel kapcsolatban az Európai Bizottság részéről felmerült közbeszerzési kifogás, melynek következtében a korábbi évek kiadásaira jutó, bevételként már elszámolt uniós forrás pénzügyi visszarendezése elkerülhetetlenné vált (14,5 milliárd forint). Ezen kívül a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv zárása kapcsán a végső egyenleg-kifizetés elszámolására (7,6 milliárd forint) – az

Európai Bizottság kései utalása miatt - nem került sor. A bevételezett összeg döntő részét a korábban tisztán hazai forrásból - a Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése előirányzat túllépésének kormányhatározattal történő engedélyezése következtében – megkezdett, de uniós finanszírozásba bevonandó projektek kiadásaira jutó uniós forrás elszámolásai jelentették. Ezt egészítette ki a Kohéziós Alap projektek utolsó 20%-ának megtérüléseként jelentkező 972,8 millió forint, illetve az I. Nemzeti Fejlesztési Terv 2009-ben elszámolásra kerülő európai uniós bevételei 4,3 milliárd forint összegben.

2. Kiadási előirányzatok

2.1. Egyedi és normatív támogatások

Az egyedi és normatív támogatások a 2009. évben 178,6 milliárd forintot tettek ki, amely teljesítés a 201,4 milliárd forint törvényi előirányzat 88,7%-ának felelt meg.

A bányabezárás keretében került sor a Bányavagyon-hasznosító Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság által a szénbányászati szerkezetátalakításból átvett, továbbá a bányászati ágazatban jelentkező egyéb állami kötelezettségek vagyonértékesítésből nem fedezett részének finanszírozására. A jogcím-csoport 1 milliárd forint éves folyósítással – figyelembe véve a 2009. évi államháztartási egyensúly megőrzéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1033/2009. (III. 17.) Korm. határozat által előírt 760,0 millió forint zárolási kötelezettséget – a 2009. évi 1,8 milliárd forint törvényi előirányzat alatt teljesült.

A helyközi személyszállítási közszolgáltatások és a vasúti pályahálózat működtetésének ellentételezése keretében került sor a MÁV-START Zrt., a GySEV Zrt., a MÁV Zrt. és az autóbusszal szolgáltatást nyújtó társaságok személyszállítási közszolgáltatásaihoz, valamint a MÁV Zrt. és a GySEV Zrt. által fenntartott vasúti pályahálózatok működtetéséhez kapcsolódó költségtérítések teljesítésére. A jogcím-csoporton a 2009. évben teljesített összesen 174,5 milliárd forint összegből, amely az éves törvényi előirányzat 90%-át teszi ki, a MÁV START Zrt. 152 milliárd forinttal, a GySEV Zrt. 5,5 milliárd forinttal, a MÁV Zrt. 0,4 milliárd forinttal, míg az autóbusszal szolgáltatást végző társaságok 16,6 milliárd forinttal részesültek.

Az Eximbank Zrt. kamatkiegyenlítése keretében került sor a szakosított hitelintézet által – a magyar áruk és szolgáltatások exportjának finanszírozása érdekében – nyújtott hitelek kamatának, valamint az e célt szolgáló finanszírozási költségek különbözetének központi költségvetés részéről történő kiegyenlítésére. A jogcím-csoport 2009-ben 2,9 milliárd forint éves folyósítással az 5,5 milliárd forint előirányzat alatt teljesült (52,2%). Ennek oka egyrészt a még 2008. szeptember végén a pénzpiacokon kialakult és számottevően 2009-ben sem javuló likviditási helyzet miatt kényszerűségből felfüggesztett refinanszírozási konstrukció, másrészt az év során kedvezően alakuló forint árfolyam volt. A 85/1998. (V. 6.) Korm. rendelet alapján működő struktúrában továbbra is jellemző volt a nagyobb méretű vállalkozások többségében magas feldolgozottságú exportjának finanszírozása.

Termelési támogatás keretében került sor a mecseki uránbányászok baleseti járadékainak és egyéb kártérítési kötelezettségeinek átvállalására és az egyéb megszűnt jogcímek miatt járó támogatások felhasználására. A Mecsek-Öko Környezetvédelmi Zrt. által kifizetett, az uránbányászatban 1993. december 31-ig

keletkezett baleseti járadékok és a munkavégzéssel kapcsolatos egyéb kártérítési kötelezettségek állami költségvetési megtérítésének 235 millió forint törvényi előirányzata 2009-ben 221,5 millió forinton teljesült, míg az egyéb megszűnt jogcímek miatt járó támogatások felhasználása az 5 millió forint törvényi előirányzatot meghaladva 16,5 millió forint ért el. Ez utóbbi teljesítés a jellegéből adódóan – törvényi felhatalmazás alapján – külön szabályozás nélkül is eltérhetett az előirányzattól.

2.2. Közszolgálati műsorszolgáltatás támogatása

A közszolgálati műsorszolgáltatás támogatásának éves összege magában foglalja a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt., a Duna Televízió Zrt., a Magyar Távirati Iroda Zrt., valamint a média közalapítványok támogatását, az ORTT Prémiumévek programmal kapcsolatos kiadásokat, illetve az üzemben tartási díj pótlását. Ezen előirányzatokról éves szinten összesen 53,7 milliárd forint kifizetés történt.

Az eredeti előirányzat három alkalommal változott, egyenlegében 178,4 millió forint növekedést eredményezve:

- a költségvetési törvény 4. § (1) bekezdése d) pontjában rögzítettek szerint a céltartalékból összesen 28,4 millió forint támogatásban részesült az ORTT a Prémiumévek programmal kapcsolatos kifizetésekre,
- a 1060/2009. (IV. 24.) Korm. határozat 150 millió forintot biztosított az általános tartalékból a Magyar Távirati Iroda Zrt. részére a szükséges létszámcsökkentéssel kapcsolatos egyszeri személyi kiadások fedezetéhez való hozzájárulásként,
- a közszolgálati műsorszolgáltatók műsorterjesztési költsége 2009. évi megtakarításának felhasználásáról szóló 1224/2009. (XII. 29.) Korm. határozat, az abban foglalt feltételekkel és feladatokra összesen 1469,7 millió forint átcsoportosításáról rendelkezett a Duna Televízió Zrt. és a Magyar Televízió Zrt. javára az alapítói, részvényesi jogokat gyakorló közalapítványaik útján a Magyar Televízió Zrt. és a Magyar Rádió Zrt. műsorterjesztési költségeinek megtakarítása terhére.

2.3. Fogyasztói árkiegészítés

2009. évben pénzforgalomban 107,4 milliárd forint fogyasztói árkiegészítést fizetett ki a költségvetés, amely a törvényi előirányzatot 1,4 milliárd forinttal meghaladta. Az előirányzat túlteljesülése a kedvezményes utazások vártnál kisebb mértékű csökkenésével magyarázható. A bázishoz képest a kiutalások 0,2 milliárd forinttal csökkentek.

2.4. Lakásépítési támogatások

A 2009. évben a XI. Önkormányzati Minisztérium 14/1. Egyéb lakástámogatások cím előirányzata 205 532,0 millió forint, a kiadás pedig 199 289,3 millió forint volt, ami 97,0%-os teljesítést jelent. A 2009. évi teljesítés a 2008. évit 7,4%-kal haladta meg.

A teljesítés alakulásának főbb tényezői:

- A világgazdasági válság miatt, egyrészt az emelkedő állampapírhozamok következtében a kamattámogatási kiadások növekedtek, másrészt a lakásszerzési

támogatások 2009. július 1-jei felfüggesztése miatt előrehozott lakossági igények további kiadásnövekedést okoztak.

- Az új lakások építéséhez, vásárláshoz, három és többgyermekesek esetében használt lakás vásárlásához, lakások bővítéséhez igénybe vehető - 2005. február 1-jétől felemelt összegű - lakásépítési kedvezményre fordított kiadás 25 254,6 millió forint volt, ami a 2008. évi kiadáshoz képest 2,0%-os csökkenést mutat.
- Az igénybevételt mérsékelte, hogy 2009-ben a 2008. évinél 35,3%-kal kevesebb (28 400) a kiadott építési engedélyek száma. További csökkentő hatása volt annak is, hogy a megkötött összes szerződés száma 14,9%-kal mérséklődött, ezen belül az új lakások építésére, vásárlására kötött lakásépítési (lakásvásárlási) kedvezmény szerződések száma a 2008. évinél 18,1%-kal volt kisebb.
- A 2002-ben bevezetett megelőlegezett lakásépítési kedvezményre fordított kiadás – a gyermekvállalások teljesítése miatt – a 2008. évihez képest 2009-ben jelentősen, 16,3%-kal növekedett. Az erre fordított kiadás - a megelőlegezési időszakra az ügyfelek helyett a Magyar Állam által fizetett kiadásokkal együtt – 13 052,4 millió forint volt.
- A lakástakarék-pénztári megtakarításokhoz adott támogatásra fordított kiadás 14,4%-kal emelkedett, így 26 128,2 millió forint került felhasználásra. A növekedés oka, hogy a megtakarítási forma egyre népszerűbb a lakosság körében, folyamatosan nő a szerződések száma és fajlagos összegük.
- A 2009. évi költségvetési kiadás 56,5%-át – 112 541,2 millió forintot – a kiegészítő kamattámogatású és a jelzáloglevéllel finanszírozott lakáshitelek kamattámogatása tette ki, ami a 2008. évi kifizetésekhez képest (annak 54,8%-a) 10,7%-os növekedést jelent. Ezen belül a kiegészítő kamattámogatásra fordított kiadás a 2008. évhez képest 34,5%-kal növekedett, a jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatása pedig 2,6%-kal csökkent.
- A kiegészítő kamattámogatásos lakáshitel állami támogatásának növekedését a fajlagos kamattámogatás jelentős emelkedése és a hitelállomány mérsékelt csökkenése együttesen okozta. A jelzáloglevéllel finanszírozott lakáshitelek állami támogatásának csökkenését a fajlagos kamattámogatás emelkedése és a hitelállomány jelentős csökkenése együttesen okozta.
- A fiatalok otthonteremtési támogatását a gyermeket nevelő, 35 év alatti házastársak, élettársak vagy egyedülálló személyek vehették igénybe, ha használt lakást vásároltak. A támogatásra 2009-ben 6466,8 millió forint volt a kiadás, amely az előző évihez képest 27,9%-os csökkenést jelent. A csökkenés oka a megkötött szerződések számának 57,4%-os mérséklődése volt (3900 darabra).

2.5. Családi támogatások, szociális juttatások

A **családi támogatások** körébe a családi pótlék, az anyasági támogatás, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, a pénzbeli gyermekvédelmi támogatások, az apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának a megtérítése, valamint az életkezdési támogatás tartoznak.

A családi támogatások körébe tartozó ellátásokra biztosított mintegy 469,0 milliárd forintos előirányzat 99,1%-ra (464,6 milliárd forint), azaz közel a tervezés szintjén teljesült. Kisebbségek az egyes családi támogatások esetében tapasztalhatók.

A családi pótlék 374,0 milliárd forintos előirányzata 98,0%-os teljesülésének (366,6 milliárd forint) oka az, hogy a költségvetési előirányzat tartalmazta a családi pótlék 2009 szeptemberétől tervezett, 4,5%-os emelésének forrását, azonban az emelésre a gazdasági válság következtében nem került sor.

A gyermekgondozási segély 59,2 milliárd forintos előirányzata 108,8%-ra teljesült (64,4 milliárd forint), amely az ellátásban részesülők száma növekedésének következménye.

A gyermekgondozási segéltnél tapasztaltakkal ellentétben a gyermeknevelési támogatásban részesülők száma folyamatosan csökken, amelynek következtében a 15,9 milliárd forintos előirányzat 86,5%-ra teljesült (13,8 milliárd forint). Szintén alulteljesült az anyasági támogatás 7,5 milliárd forintos előirányzata (86,1%, 6,5 milliárd forint).

Gyakorlatilag a tervezés szintjén teljesült az apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése (100,6%, 1,7 milliárd forint).

A pénzbeli gyermekvédelmi támogatások előirányzata tartalmazta a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez kapcsolódó pénzbeli támogatás, valamint a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás fedezetét. A mintegy 6,0 milliárd forintos előirányzat 109,5%-ra teljesült (6,6 milliárd forint).

Az életkezdési támogatás 4,7 milliárd forintos előirányzata 5,2 milliárd forintra (110,4%) teljesült, amely a kamatkiadások növekedésére vezethető vissza.

A jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások elsősorban egészségkárosodáshoz, megváltozott munkaképességhez és fogyatékosokhoz, illetve a politikai okból elítéltek rehabilitációjához, egyes bányászellátásokhoz kapcsolódnak. Ide tartozik még a saját jogú nyugdíj kiegészítésére szolgáló rendszeres pénzbeli ellátásként folyósított házastársi pótlék és házastársi jövedelempótlék is, valamint egyéb szociális támogatások, mint pl. a cukorbetegség támogatása. Az ellátások egy része kifutó jellegű ellátás, amelyek esetében új megállapításra már évek óta nem kerül sor.

Az ellátások finanszírozása előirányzott 156,1 milliárd forint 4,0%-kal a tervezett szint alatt teljesült. Így 2009-ben 149,9 milliárd forint költségvetési forrást igényelt. Az egyes előirányzatok a tervezés során a várható létszámváltozás figyelembevételével kerültek meghatározásra. A tervezettől való eltérés elsősorban a már kifutó jellegű ellátások jelentős mértékű alulteljesüléséből adódik. A politikai rehabilitációs és más nyugdíj kiegészítések, 92,8%-os, a mezőgazdasági járadék 97,8%-os, a házastársi pótlék, illetve házastársi jövedelempótlék 98,9%-os szinten teljesültek. Ennek oka az ellátottak számának a vártnál nagyobb mértékű csökkenése.

A tervezettnél alacsonyabb szinten teljesültek az egészségkárosodott, illetve megváltozott munkaképességű személyek ellátásai is. Az egészségkárosodási járadéknak a kiadásai 99,1%-on, a megváltozott munkaképességűek járadékainak kiadásai pedig 93,1%-on teljesültek. Az alulteljesülés oka itt is az ellátotti létszám

csökkenéséből adódik, melynek fő magyarázata az ellátás folyósítása mellett végzett kereső tevékenységre vonatkozó szabályok szigorodása. A Pénzügyminisztérium fejezetben található megváltozott munkaképességűek kereset-kiegészítésének teljesülése az előirányzat mindössze 67,2%-át tette ki, az intenzívebb létszámcsökkenés következtében.

A tervezettnél magasabb szinten (101,5%) teljesült a rokkantsági járadék finanszírozására fordított kiadás, melynek oka az ellátottak számának a vártnál nagyobb mértékű, mintegy 2%-os emelkedése. A bányászok korengedményes nyugdíja, szénjárandóság kiegészítése és kereset-kiegészítése esetében a 102,2%-os túlteljesülés oka az, hogy az ellátottak száma a tervezettől kisebb mértékben csökkent.

A fogyatékosági támogatás és vakok személyi járadéka (100,9%) a tervezettől csekély mértékben magasabb szinten teljesült, melynek oka, a vakok személyi járadékában részesülők számának a tervezetthez képest kisebb mértékű csökkenése.

Az egyéb támogatások (cukorbetegség támogatása, lakbértámogatás) címen rendelkezésre álló forrás a tervezettől lényegesen alacsonyabb szinten, (92,9%) teljesült. Ezen jogcímen szereplő ellátások is a kifutó jellegű támogatások körébe tartoznak, az alulteljesülés oka az ellátottak létszámának a tervezetthez képest nagyobb mértékű (17,8%-os mértékű) csökkenése.

A **különféle jogcímen adott térítések** körébe tartozó előirányzatok közül az egészségügyi feladatok ellátásával kapcsolatos hozzájárulás, illetve a terhesség-megszakítás előirányzati szinten teljesült. Kivételt képez a közgyógyellátás, amely az előirányzatnál alacsonyabb szinten teljesült (92,7%). Ennek oka elsősorban az ellátásban részesülők számának, illetve az egy főre jutó gyógyszerkeret mértékének 2008-hoz viszonyított csökkenése.

Az ONYF közreműködésével folyósított jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális ellátások működési költségeinek megtérítésére 2009-ben – az előirányzattal egyezően - 1,5 milliárd forintot adott át a központi költségvetés.

2.6. A központi költségvetési szervek gazdálkodása

2.6.1. *A központi költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásainak alakulása*

A központi költségvetési szervek és a fejezetek által kezelt egyes jogcímenek megjelenő programok, feladatok, támogatások 2009. évi - támogatással és saját bevétellel fedezett - kiadása 4047,2 milliárd forintra teljesült, amely összeg 51,4 milliárd forinttal, mintegy 1,3%-kal több a 2008. évi teljesítésnél.

A törvénnyel módosított eredeti kiadási előirányzat összességében 3681,5 milliárd forintot tett ki. Ehhez képest az év során – jogszabályi felhatalmazás alapján – a következők miatt változtak az előirányzatok: tárgyévi többletbevétel, a megelőző évek kötelezettségvállalással terhelt előirányzat maradványának igénybevétele, egyéb költségvetési mérlegsorokról (központi beruházás, központi előirányzatok, céltartalékok, általános tartalék, fejezeti egyensúlyi tartalék) történő évközi átcsoportosítás, a költségvetési törvény felhatalmazása alapján egyes előirányzatok előirányzat-módosítás nélküli teljesülése. Mindezek következtében az év végi módosított előirányzat 1166,6 milliárd forinttal haladta meg az Országgyűlés által

jóváhagyott mértéket. Ez 10,0 milliárd forint Kormány és pénzügyminiszteri hatáskörben (tartalékok átcsoportosításával, valamint zárolással) végrehajtott csökkentésből, 771,6 milliárd forint pedig fejezeti hatáskörben (pl. maradvány előirányzatosítás, fejezeti kezelésű előirányzatok intézményhez, ill. más fejezethez történő átcsoportosítása) 405,1 milliárd forint intézményi hatáskörben (pl. maradvány, többletbevételek előirányzatosítása,) végrehajtott előirányzat-növelésből adódott.

A központi költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok 2009. évi kiadásainak alakulását a következő táblázat mutatja be:

	milliárd forint
2008. évi teljesítés	3995,8
2009. évi eredeti előirányzat	3681,3
2009. évi törvényi módosított előirányzat	3681,5
2009. évi teljesítés	4047,2

2.6.2. Költségvetési szervek támogatása

A központi költségvetési szervek és a fejezeti kezelésű előirányzatok 2009. évi eredeti támogatása 2343,4 milliárd forint volt, ami az év folyamán összesen 9,1 milliárd forinttal, 0,4%-kal csökkent. A fejezetek eredeti támogatási előirányzatát a 2008. évi költségvetés végrehajtásáról szóló 2009. évi CXXIX. törvény 140,3 millió forinttal növelte. A Kormány és a pénzügyminiszter törvényi felhatalmazáson alapuló hatáskörében összesen 10,0 milliárd forinttal, 0,4%-kal csökkentette az eredeti előirányzatot, a fejezeti hatáskörben végrehajtott módosítások viszont 0,7 milliárd forinttal növelték az eredeti támogatást.

A költségvetés általános tartalékának 47,2 milliárd forintos előirányzatából a Kormány döntései alapján a központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatoknál összesen 45,8 milliárd forintot (az általános tartalék 97%-a) használtak fel.

A központi költségvetés általános tartalékából jelentősebb támogatást a következő célok kaptak:

- a Miniszterelnökség: informatikai fejlesztések 3,9 milliárd forint;
- az Önkormányzati Minisztérium: árfolyam veszteségből eredő többletköltségek (Forma-I) megtérítése 1,1 milliárd forint;
- a Honvédelmi Minisztérium: Honvédség infrastrukturális üzemeltetése 2 milliárd forint, az Állami Egészségügyi Központ adósságrendezése 2,3 milliárd forint, magyar részvétel az afganisztáni választásokon 1,1 milliárd forint, Taszári repülőtér értékesítéséből való részesedés 0,8 milliárd forint;
- az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium: rendőrség támogatása 11 milliárd forint, büntetés-végrehajtás támogatása 1,5 milliárd forint;
- Egészségügyi Minisztérium: H1N1 oltóanyag beszerzése, sertés influenza elleni védekezés, oltópontok működtetése 1,2 milliárd forint;
- A Külügyminisztérium: nemzetközi tagdíjakra 5,2 milliárd forint, árfolyamvesztés rendezésre 2,8 milliárd forint;

- az Oktatási és Kulturális Minisztérium: kulturális és művészeti intézmények támogatása 1 milliárd forint;
- a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium: árvízi védekezés költségei 1,9 milliárd forint;
- a Szociális és Munkaügyi Minisztérium: kríziskezelő program beindítása 1,1 milliárd forint.

A 13. havi illetményelőleg különbözete, a 2009. évi keresetkiegészítés, a létszámcsökkentéssel összefüggő egyszeri kiadások, a prémium évek program fedezetére szolgáló *céltartalék* 66,8 milliárd forintos előirányzatából 30,8 milliárd forint növelte a központi költségvetési fejezetek előirányzatát.

Államháztartáson belül – egyéb központi előirányzatról, vagyon fejezettől, helyi önkormányzatoktól – történt átcsoportosítások összesen 11 milliárd forinttal, a beruházási tartalék igénybevétele 0,2 milliárd forinttal növelte a központi költségvetési fejezetek támogatási előirányzatait. Csökkentette a támogatást a fejezeti támogatásokból helyi önkormányzati alrendszer részére történő átcsoportosítás 0,5 milliárd forinttal.

Az év során a Kormány az 1001/2009. (I. 13.) illetve az 1033/2009. (III. 17.) Korm. határozatával zárolást rendelt el. Először a 2009. évi havi kereset-kiegészítés forrásigényének biztosítására 47,1 milliárd forintot, majd az államháztartás egyensúlyi helyzetének megőrzéséhez szükséges intézkedések címén további 50,1 milliárd forintot tett ki a forráskivonás.

A támogatási előirányzatok változásainak összefoglalása:

	milliárd forint
2009. évi eredeti előirányzat	2 343,4
Törvényi módosított előirányzat	2 343,5
Kormány, illetve pénzügyminiszteri jogkörben módosítva	
Ebből: - általános tartalék terhére előirányzat növelés	+45,8
- céltartalék terhére előirányzat növelés	+30,8
- zárolás	-97,2
- államháztartáson belüli átcsoportosítások	+11,0
- rendkívüli beruházási tartalék terhére	+ 0,2
- átcsoportosítás más alrendszerhez	-0,5
Fejezeti hatáskörű módosítás (átvétel önkormányzattól, K-600 előirányzatról)	+0,6
2009. évi módosított előirányzat	2 334,2

A módosítási kötelezettség nélkül túlléphető törvénysorokon összesen 113,4 milliárd forinttal teljesültek túl az előirányzatok. A nagyobb túllépés az APEH és a VPOP támogatása 38,2 milliárd forint, az egyházi és kisebbségi közoktatási intézmények kiegészítő támogatása 1,6 milliárd forint, humánszolgáltatások normatív állami támogatása 3,8 milliárd forint, az egyházi szociális intézményi normatíva kiegészítése 8,4 milliárd forint, a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése 16 milliárd forint, a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával összefüggő bértámogatás 4,1 milliárd forint, valamint a Kedvezménytörvény alapján járó oktatási-nevelési és a

csángó magyarok támogatása 2,0 milliárd forint összegű, előirányzatot meghaladó igénybevételeből adódott a következők szerint.

2008. évi CII. törvényben szereplő felhatalmazás	Megnevezés	Túllépés millió forintban
14. melléklet 1. pont	Kedvezménytörvény alapján járó oktatási-nevelési és csángó magyarok támogatása	2 051,5
14. melléklet 1. pont	Állat és növénykártalanítás	1 118,6
14. melléklet 1. pont	A büntetőeljárásról szóló tv. alapján megáll. kártalanítás	110,4
14. melléklet 1. pont	Bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése	60,7
14. melléklet 1. pont	Jogi segítségnyújtás	69,0
14. melléklet 1. pont	Kárrendezési célelőirányzat	1 424,6
14. melléklet 1. pont	Egyházi és kisebbségi közoktatás intézmények kiegészítő támogatása	1 550,0
14. melléklet 1. pont	Humánszolgáltatások normatív állami támogatása	3 750,0
14. melléklet 1. pont	Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék	146,5
14. melléklet 1. pont	Szociális intézményi foglalkoztatás normatív támogatása	2 577,2
14. melléklet 1. pont	Megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával összefüggő bértámogatás	4 060,1
14. melléklet 1. pont	Egyházi szociális intézményi normatíva kiegészítése	8 434,3
14. melléklet 1. pont	GYES-en, GYED-en lévők hallgatói hitelének célzott támogatása	187,0
14. melléklet 1. pont	Szociális célú humánszolgáltatások normatív állami támogatása	4 852,3
14. melléklet 3. pont	Új Magyarország Fejlesztési Terv	25 980,7
14. melléklet 2. pont	Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése	15 989,3
14. melléklet 2. pont	Autópálya rendelkezésre állási díj	1 640,0
45. § (1) és (4)	APEH beszédési teljesítményét ösztönző támogatás	25 994,1
46. § (1) és (4)	VPOP beszédési teljesítményét ösztönző támogatás	12 188,2
48. § (1)	Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi területi szervek	396,0
47. § (1) és (4)	OMMF	501,5
47. § (5)	Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság	350,0
	Módosítási kötelezettség nélkül teljesülő előirányzatok túllépése összesen:	113 432,0

2.6.3. A központi beruházások kiadásai

A fejezetek központi beruházásaihoz kapcsolódóan 2009-ben 13,3 milliárd forint kiadás teljesült, amelyből 1,7 milliárd forintot tettek ki a fegyveres és rendvédelmi szervek lakástámogatási, illetve lakásépítési kiadásai.

Az év folyamán 318 központi beruházás kivitelezése került jóváhagyásra, amelyek közül 278 esetben történt ténylegesen pénzügyi felhasználás. 150 központi beruházás pénzügyi előirányzata nem érte el az egyenkénti 10 millió forintot, míg 30 fejlesztése egyenként is meghaladta a 100 millió forintot. Legalább 100 millió forintot kitevő éves igénybevétel 28 központi beruházásnál regisztráltak.

A 2009. évben 1 milliárd forint feletti kifizetés három központi beruházásnál ment végbe: a Vásárhelyi-terv vízgazdálkodási létesítményeinek kivitelezésére 1,7 milliárd forintot, a Honvédelmi Minisztérium lakástámogatási programjára 1,2 milliárd forintot, a budavári Mátyás templom rekonstrukciójára 1,1 milliárd forintot használtak

fel. A felsorolt három központi beruházást illetően tehát az elmúlt évben 4 milliárd forint folyósítás történt.

2.6.4. Az előirányzat-maradványok alakulása

A központi költségvetési szerveknél és a fejezeti kezelésű előirányzatoknál együtt a gazdálkodás során a 2009. évben 481 milliárd forint előirányzat-maradvány keletkezett (2008. évben 523 milliárd forint). Az összes megtakarítás az előző évvel együtt 633 milliárd forint, ami 54 milliárd forinttal (9,3%-kal) több mint a 2008. évi (579 milliárd forint).

A teljes előirányzat-maradvány megoszlása a következő:

milliárd forintban

Megnevezés	Fejezeti kezelésű előirányzatok maradványa	Intézményi maradványok	Összesen
Kötelezettségvállalással terhelt maradvány	343	205	548
Kötelezettségvállalással nem terhelt maradvány	68	17	85
Összes maradvány	411	222	633

A 481 milliárd forint tárgyévi előirányzat maradvány a kiadási megtakarításokból (795 milliárd forint) és a bevételi lemaradásokból (314 milliárd forint) keletkezett maradvány eredményeként alakult ki. A bevételi lemaradás EU Integráció (305 milliárd forint), FVM (30 milliárd forint), NFGM (9 milliárd forint), OKM (8 milliárd forint), MeH (6 milliárd forint), PSZÁF (5 milliárd forint) fejezetnél jelentkezett, míg néhány tárcánál nagy összegű bevételi többlet realizálódott (PM 34 milliárd forint, KHEM 9 milliárd forint, SZMM 18 milliárd forint). A bevételi lemaradás főbb okai:

- az előző években keletkezett maradvány előirányzatként jelenik meg a beszámolóban, a fel nem használt összeg ezért bevételi lemaradást jelent; ennek döntő része a fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználatlan maradványa,
- a betervezett európai uniós forrásoknál kisebb bevételek realizálódtak.

Jelentősebb összegű maradványok az előző évekhez hasonlóan a kiterjedt intézményhálózattal, illetve szakmai programok finanszírozásával megbízott fejezeteknél képződik (MeH 24 milliárd forint, ÖM 27 milliárd forint, FVM 30 milliárd forint, HM 31 milliárd forint, NFGM 34 milliárd forint, KvVM 46 milliárd forint, KHEM 51 milliárd forint, EU Integráció 140 milliárd forint, OKM 70 milliárd forint, PM 25 milliárd forint, SZMM 70 milliárd forint), döntő többsége kötelezettségvállalással terhelt.

A maradvány keletkezésének oka, hogy egyes bevételek (pl. EU-s források, Alapoktól átvett bevétel) év végén folytak be (elköltségükre már nem volt lehetőség), továbbá az év végi támogatási többletek (általános tartalékból) elköltése áthúzódik a következő évre.

Ugyanígy a kiírt pályázatok érvénytelensége, szerződéskötések elhúzódása, valamint az utófinanszírozás rendszere miatt a pénzforgalmi teljesítés csak következő évben realizálódik.

A kötelezettségvállalással terhelt maradvány megoszlása:

- önrevízió keretében történő befizetés 2,7 milliárd forint,
- kormányzati beruházások 7,6 milliárd forint,
- szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok 201,3 milliárd forint,
- európai uniós előirányzatok 147,3 milliárd forint,
- egyéb (főként támogatási célprogramok és intézményi) maradvány 189,1 milliárd forint.

A kötelezettségvállalással nem terhelt maradvány 85 milliárd forintos összegéből 68 milliárd forint a fejezeti kezelésű előirányzatok maradványa, 17 milliárd forint az intézményeknél keletkezett. Jelentősebb összegek az ÖM-nél (10 milliárd forint), EU Integrációnál (19 milliárd forint), SZMM-nél (20 milliárd forint), KHEM-nél (6 milliárd forint), PSZÁF-nál (11 milliárd forint) keletkeztek.

A tárgyévben keletkezett előirányzat-maradvány, továbbá az előző évek felhasználatlan maradványának elvonásokkal csökkentett összege a 2010. évi felhasználási lehetőségeket növeli.

2.6.5. A vállalkozási tevékenység alakulása

A központi költségvetési szervek 2009. évi vállalkozási tevékenységéből származó bevétele 12,0 milliárd forint volt, mely 0,2 milliárd forinttal (1,7%-kal) magasabb az előző évinél. A bevételi teljesítés összkiadáshoz viszonyított aránya 0,2%. Ez egyrészt abból adódott, hogy a vállalkozási tevékenységek bevétele a tavalyi évhez hasonlítva ugyan növekedett (1,7%-kal), azonban az összkiadások ennél jobban emelkedtek.

A bevétel 52%-a az Oktatási és Kulturális Minisztérium, 20%-a az Egészségügyi Minisztérium, 15%-a a Magyar Tudományos Akadémia intézményeinél realizálódott. A vállalkozási tevékenység pénzforgalmi maradványa -1,9 milliárd forint volt, a 2008. évi 3,2 milliárd forinttal szemben. Az alaptevékenységre visszaforgatott összeg 0,9 milliárd forint.

A legnagyobb bevételt elérő OKM-nél vállalkozási tevékenységet – a Szabadtéri Néprajzi Múzeum (SZNM) kivételével – csak felsőoktatási intézmények folytattak kutatás-fejlesztés, műszaki vizsgálat, mérnöki tevékenység, tanácsadás, szakértés, elemzés stb. feladatkörben.

2.6.6. Létszám és személyi kifizetések

A központi költségvetési szervek személyi juttatásai 2009. évi eredeti előirányzata 906,6 milliárd forint volt. A teljesítés 959,0 milliárd forintot tett ki, ami 52,4 milliárd forinttal (5,8%) több az eredeti előirányzatnál, az előző évi teljesítéstől azonban 66,0 milliárd forinttal elmarad.

A teljes- és részmunkaidőben foglalkoztatotknál a rendszeres személyi juttatásokra 667,0 milliárd forintot fordítottak, az eredeti előirányzatnál 41,9 milliárd forinttal, 5,9%-kal kevesebbet. Az összeg az előző évi felhasználáshoz képest is csökkent 7%-kal, a 13. havi illetmény megszűnésének következtében.

A munkavégzéshez kapcsolódó juttatásokra (jutalom, túlóra, helyettesítés stb.) 107,6 milliárd forintot költöttek, ami – a rendszeres személyi juttatásoknál jelentkező megtakarítások átcsoportosítása, valamint a havi kereset-kiegészítés kifizetése miatt – 63,0 milliárd forinttal haladta meg az eredeti előirányzatot. A foglalkoztatottak sajátos juttatásainak (végkielégítés, jubileumi jutalom, napidíj stb.) kifizetése 2009. évben 68,4 milliárd forintot igényelt, ez 15,1 milliárd forinttal több az eredeti előirányzatnál. A növekedés döntő részét az egyéb sajátos juttatások (pl. betegség idejére járó juttatás), illetve a jubileumi jutalom és a biztosítási díjak teszik ki.

A személyhez kapcsolódó költségtérítés teljesítése (ruházati, étkezési, közlekedési költségtérítés, üdülési hozzájárulás stb.) 59,3 milliárd forint, a növekedés az eredeti előirányzathoz képest 13,0 milliárd forint.

A központi költségvetési szerveknél foglalkoztatottak (teljes- és részmunkaidősek) átlagos statisztikai létszámának alakulása:

	2008. év tényadat		2009. év tényadat		2009/2008	2009-2008 fő
	fő	megoszlás	fő	megoszlás		
köztisztviselők	56 171	22,9%	57 630	23,3%	102,6%	1 459
közalkalmazottak	102 624	41,8%	102 242	41,4%	99,6%	-382
bírák, ügyészek, igazságügyi alkalmazottak	15 008	6,1%	15 363	6,2%	102,4%	355
a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai	49 710	20,3%	49 126	19,9%	98,8%	-584
a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonái	17 617	7,2%	18 379	7,4%	104,3%	762
egyéb bérrendszer alá tartozó munkavállalók	3 872	1,6%	3 656	1,5%	94,4%	-216
választott tisztségviselők	434	0,2%	427	0,2%	98,4%	-7
Összesen	245 436	100,0%	246 823	100%	100,6%	1 387

A foglalkoztatottak éves átlagos létszáma az előző évihez képest alig változott, 0,6%-kal nőtt. Ez elsősorban a köztisztviselők (ezen belül meghatározóan az APEH és a MÁK), a honvédség és az igazságszolgáltatási dolgozók létszámának növekedéséből adódott. Mindezt mérsékelte a közalkalmazottak és a rendvédelmi szervek foglalkoztatotti létszámának kismértékű csökkenése.

2.6.7. A bevételek és kiadások kormányzati funkcionkénti alakulása

Állami működési funkciók

A **törvényhozó és végrehajtó szervek** körébe az Országgyűlés és egyéb államhatalmi szervek, a minisztériumok igazgatása, egyéb központi igazgatási szervek, illetve ezen szervek központi beruházásai, a hozzájuk kötődő ágazati és célelőirányzatok tartoznak. Kiadásuk 2009-ben 222,5 milliárd forint volt, az előző évi teljesítésnél 22,0 milliárd forinttal (11,0%-kal) magasabb. A bevételek 30,2 milliárd forinttal 76,7 milliárd

forintra növekedtek, ezzel szemben a támogatások 19,3 milliárd forinttal, 148,6 milliárd forinttal csökkentek.

A törvényhozó szervek kiadásainak döntő része, 16,9 milliárd forint, az Országgyűlés hivatali szervénél jelentkezett.

A végrehajtó szervek összesített költségvetésének (186,4 milliárd forint) jelentős részét a Miniszterelnöki Hivatal és a minisztériumok igazgatási címei (86,1 milliárd forint) adják. Ide sorolandók továbbá az irányításuk alá tartozó intézmények (36,1 milliárd forint), illetve a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok (64,2 milliárd forint). (Az ún. dekoncentrált szervezetek nagyobb része más ágazatoknál jelenik meg.)

A kiadás 22,6 milliárd forintos növekedése az igazgatás címeken gyakorlatilag valamennyi tárcánál és egyes intézményeknél mutatkozó 20,0 milliárd forintos csökkenés és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatokon jelentkező 42,6 milliárd forintos növekedés egyenlegeként jött létre. A növekedés közel 80%-át az Új Magyarország Fejlesztési Terv kiadásai jelentik.

A bevételek hasonlóan alakultak. Az összességében 29,5 milliárd forintos növekedés annak következménye, hogy az Új Magyarország Fejlesztési Terv 31,7 milliárd forintos bevétele miatt az elszórtan jelentkező 2,7 milliárd forintos csökkenés nem mutatkozik meg.

A támogatás összességében 18,1 milliárd forintos csökkenésének több mint kétharmada az igazgatás címeken jelentkezik, a 13. havi illetmény megszűnésének következményeként. További jelentős csökkenés a PM fejezet ágazati cél-előirányzatán, mivel a kormányzati negyed előkészítésével kapcsolatos kiadások tervezésére 2009-ben már nem került sor, illetve az Új Magyarország Fejlesztési Terv támogatási előirányzatán (a 4,3 milliárd forintos csökkenés azonban a bevétel növekedésének csak 13,7%-a) jelentkezett. Nagyobb mértékű növekedés csak az Uniós fejlesztések fejezetben az állami költségvetési kedvezményezettnek sajáterő támogatása szakmai fejezeti kezelésű előirányzaton (8,9 milliárd forint), valamint a Céginformációs bevétel kiváltása miatt az IRM igazgatásánál tapasztalható.

A **pénzügyi és költségvetési tevékenységek és szolgáltatások** kiadása 2009. évben 206,8 milliárd forint, bevétele 16,5 milliárd forint, támogatása 174,5 milliárd forint volt. Összességében a kiadás a 2008. évi teljesítéshez képest 7%-kal, a bevétel 30%-kal, a támogatás 15%-kal csökkent. A kiadási előirányzatok csökkenésének oka, hogy 2008-ban került sor a KVI maradványának egyszeri jellegű átvezetésére (6,7 milliárd forint). Az ágazatba tartozó intézmények kiadása (APEH, VP, MÁK) 3%-kal csökkent.

A **külügyi** terület 2009. évi kiadása 48,2 milliárd forint, az előző évinél közel 12,7%-kal alacsonyabb szinten teljesült. Bevétele - 4,3 milliárd forinttal - az előző évvel nagyságrendileg azonos szinten realizálódott, támogatása - 47,8 milliárd forint - viszont 11,5%-kal, azaz 6,2 milliárd forinttal volt kevesebb az előző évi teljesítésnél. 2009-ben az egységes külképviseleti hálózat felülvizsgálatával kapcsolatos egyes feladatokról kiadott 1095/2009. (VI. 16.) Korm. határozat alapján bezárásra és összevonásra került több nagykövetség és főkonzulátus. A kiadások döntő hányada a külképviseleti hálózat működését, fejlesztését; az Európai Unió, a NATO, valamint a

különböző nemzetközi szervezetek felé vállalt kötelezettségeink teljesítését; az Állami Protokoll és a Kötött segélyhitelezés kiadásait; valamint a 2011. évi magyar EU elnökségre való felkészülést szolgálta.

Az **alapkutatás** kiadásai 62,4 milliárd forintról 57,3 milliárd forintra (8,1%-kal), a támogatások 38,3 milliárd forintról 35,0 milliárd forintra csökkentek (8,4%-kal) a 2008. évi teljesítéshez képest. A teljesítési adatok csökkenését részben az I. Nemzeti fejlesztési terv programjainak kifutása okozza.

A támogatás elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia (intézményei és programjai), az ECOSTAT, illetve kutatással foglalkozó (köz)alapítványok tevékenységére szolgált. Az MTA fejezetből nyújtott különböző ágazati célok támogatása (pl. nemzetközi kapcsolatok, tagdíjak, tudományos könyv- és folyóiratkiadás, egyéb szakmai feladatok) összességében 75,4%-kal, 0,6 milliárd forintról 1,0 milliárd forintra nőtt. Az MTA kutatóhálózatának feladatellátását 24,9 milliárd forint biztosította 2009-ben. Az új Természettudományi Kutatóközpont (Q2) létrehozásával kapcsolatos beruházás munkálatainak megkezdésére a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból kapott 6,0 milliárd forint visszatérítendő támogatás az Akadémia bevételei között jelenik meg.

Az OTKA forrásainak döntő része 2009-ben is az alapkutatásban jelentős szerepet betöltő állami felsőoktatási intézményi és MTA kutatóintézeti körbe került előirányzat-átadással (tehát nem kifizetesként). Az OTKA teljesítési adataként megjelenő 946,5 millió forint pusztán államháztartáson kívüli szervezetek (vállalkozások, nonprofit szervezetek) támogatását jelenti, mely összeg 2008-hoz képest jelentős, 73,2%-os növekedést jelent.

A **műszaki fejlesztés** funkcióba sorolt előirányzatok kiadásai 0,9 milliárd forintról 0,2 milliárd forintra, a támogatások 0,8 milliárd forintról 0,2 milliárd forintra csökkentek. A teljesítési adatok változásának oka, hogy a részben a Kohéziós Alapból finanszírozott radarrendszer-fejlesztés 2008-ban befejeződött, 2009-ben ehhez kapcsolódóan kiadás már nem merült fel.

Az **egyéb általános közösségi szolgáltatások** 2009. évi kiadása 58,6 milliárd forint volt, ami a 2008. évi teljesítéshez (66,2 milliárd forint) képest 11,5%-os csökkenést mutat. A kiadások forrásfedezete is ennek megfelelően alakult: a bevétel 2,9 milliárd forinttal (13,7%-kal), a támogatás 4,9 milliárd forinttal (10,2%-kal) csökkent. A források megoszlása mindeközben szinte változatlan maradt (bevétel 30%, támogatás 70%). Az előirányzatok – a korábbi évekhez hasonlóan – döntően a KEKKH és a KSH feladatellátását szolgálták: a kiadási oldalon az előirányzat felhasználás 74,2%-ban a KEKKH, 17,9%-ban a KSH előirányzat teljesítéséből adódik. Az előző évi teljesítéshez viszonyítva a KEKKH kiadásai 12,4%-kal, a KSH kiadásai 9,5%-kal csökkentek.

A **védelmi** funkcióhoz sorolt központi beruházások, költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok teljesített kiadása a költségvetési évben 237,5 milliárd forint volt, amely az előző évhez képest 9,3%-os csökkenést jelent. A támogatások összege 27,7 milliárd forinttal (10,6%-kal) csökkent.

A Honvédelmi Minisztérium prioritásként kezelte a haderő működőképességének fenntartását, professzionális jellegének erősítését, valamint a Magyar Köztársaság

nemzetközi szerepvállalásaiból (Balkán, Afganisztán, Irak) és a szövetségi kötelezettségekből adódó feladatok teljesítését. A kiadások általános visszafogása ezért elsősorban a fejlesztési kiadásoknál jelentkezett.

A megvalósult haditechnikai fejlesztés területén meghatározóak a Gripen vadászpilóta nélküli repülőgépek bérletével összefüggő különböző fegyverzeti-, elektronikai-, híradó beszerzések és kapcsolódó infrastrukturális beruházások (összesen 30,6 milliárd forint értékben), a híradó és informatikai területeken (4,9 milliárd forint) folytatódó korszerűsítési-, illetve a gépjárműprogram (3,6 milliárd forint).

A nemzetközi feladatokra fordított kiadások 32,8 milliárd forintot tesznek ki, melyeken belül kiemelkedő jelentőséggel bírnak a békeműveletekkel és válságkezeléssel, a katonai külképviseletek működtetésével, a NATO, EU működéséhez, és fejlesztéséhez való hozzájárulással, valamint a Kanadai repülőgépvezető képzéssel és egyéb nemzetközi képzésekkel kapcsolatban felmerült kiadások.

A Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium és a Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium a védelmi funkció ellátásához a katasztrófavédelmi, polgári védelmi és nukleárisbaleset-elhárítási feladatok, az ágazati védelmi felkészítési feladatok, valamint a védelmi és biztonsági ipar versenyképességének támogatásával járult hozzá.

Az **igazságszolgáltatási** funkcióba tartozó szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai 2009-ben mintegy 116,3 milliárd forintot tettek ki, az előző évi teljesítésnél 4,5 milliárd forinttal kevesebbet. A 106,2 milliárd forintos támogatás 6,6%-kal alacsonyabb, míg a 9,9 milliárd forintot kitevő bevétel 19,7%-kal magasabb az előző évinél.

A kiadások 65,3%-a a **Bíróságok**, 25,8%-a pedig a **Magyar Köztársaság Ügyészsége** fejezetnél jelenik meg (a fennmaradó 8,9% pedig a Katonai Ügyészségek, valamint az Igazságügyi Hivatal, Szakértői Intézetek címen).

A támogatás a Bíróságok esetében 3,4 milliárd forinttal, az Ügyészségnél 2,4 milliárd forinttal csökkent az előző évi teljesüléshez képest. A csökkenés jelentős része a tizenharmadik havi illetmény megszüntetésének következményeként jelentkezett, amelyet a maximum 15 ezer forint/hó – majd második félévben tovább csökkentett – összegű havi kereset-kiegészítés csak kis részben pótol.

A saját bevételek a 2008. évi összeghez képest a Bíróságoknál 8,6%-kal, 7,8 milliárd forintra növekedtek. A növekedés mértéke megegyezik az előző évivel. Ez azonban nem értelmezhető kiszámítható tendenciaként, mivel a Bíróságoknál az alaptervekenység bevételeit – a bírói függetlenségre figyelemmel – pénzügyi szempontok nem befolyásolhatják. Az Ügyészségeknél a 160,7 millió forintos bevétel 17,4%-kal magasabb a 2008. évi teljesítésnél, gyakorlatilag a 2007. évi szintre állt vissza. A növekedés – a felhalmozási bevételek kivételével – minden bevételi jogcímen jelentkezett, jellemzően előre nem tervezhető egyszeri jellegű többletként.

A költségvetés biztosította a bírósági, ügyészi szervezet folyamatos működését, a kiegyensúlyozott gazdálkodási feltételek fenntartását. Mindkét szervezetet a személyi jellegű kiadások és járulékok magas aránya jellemzi (a kiadások 77%-a a Bíróságok és 84,2%-a az Ügyészség esetében). Emellett az előirányzatok felhasználása

túlnyomórészt a dologi – elsősorban üzemeltetési – kiadások, illetve a fejlesztések (egyres bírósági és ügyészségi épületek javítási, épületrekonstrukciós és bővítési munkáinak) finanszírozását szolgálta.

A **rend- és közbiztonság** funkcióba tartozó szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai összesen 286,5 milliárd forintot tettek ki 2009-ban, ami 12,7 milliárd forinttal (4,3%-kal) alacsonyabb a 2008. évi teljesítésnél.

A változást döntően a költségvetési támogatások jelentős, 54,9 milliárd forintos (18,6%-os) csökkentése jelentette, amely egyrészt egyes juttatások (fizetési kötelezettségek) megszüntetéséből, másrészt a költségvetés egyensúlyának megtartását célzó kormányzati döntésekből (tartalékképzés, általános báziscsökkentés, évközi elvonások) következtek. A 13. havi illetmény megszüntetése, különféle járulékcsökkentések hatása 20 milliárd forint, de – miután kifizetés ezen a címen nem történhetett – finanszírozási gondot ez nem okozott.

A költségvetés tervezésekor meghatározott és az év során végrehajtott további forráskorlátozásokhoz nem kapcsolódtak a testületeknél azonos hatású kötelezettségcsökkentő intézkedések. A kormányzat az általános tartalékból azzal részben ellensúlyozta (pl. a büntetés-végrehajtásnál), illetve a rendőrségnél elindított több, a közbiztonságot erősítő program céljaira biztosított forrásokkal (összesen 10 milliárd forint) egyenlítette ki. A költségvetési támogatás csökkenését csaknem ellentételezte a rendvédelmi szervek bevételeinek nagyarányú (11,5 milliárd forintról 41,9 milliárd forintra) emelkedése. Ezt egyrészt a 2008. évben keletkezett jelentős maradvány felhasználása, illetve év során befolyt bírságbevételek eredményezte.

A Rendőrség 2009. évi kiadása 243,5 milliárd forint, az előző évinél 2,1 milliárd forinttal (0,9%-kal) alacsonyabb volt. A költségvetési kiadás változását a támogatási előirányzat jelentős csökkenésének, illetve a bevételi előirányzat többszörös túlteljesítésének hatása okozta.

A testület költségvetési támogatása a 2008. évi 245,6 milliárd forintról 202,4 milliárd forintra (43,3 milliárd forinttal, 17,6%-kal) csökkent, amely változások a juttatások elhagyásából, a költségvetés egyensúlyának megtartását célzó kormányzati döntésekből következtek. A 13. havi illetmény és a járulékcsökkentés technikailag 16,5 milliárd forint összegű negatív változást jelentettek a Rendőrség költségvetésében. A tervezésekor meghatározott előirányzat csökkentések és a központi tartalékképzés 8,3 milliárd forint feletti összeget ért el.

A kormányzat az év során a közbiztonság megerősítését célzó programok (Rend és Biztonság Program, „Három pillér” program, Cselekvési Program és Feladatterv) végrehajtására 8 milliárd forint, az állomány túlmunkájának, túlszolgálatának kifizetéséhez 2 milliárd forint többlettámogatást biztosított a költségvetés általános tartalékából. A programok végrehajtásához a testület felhasználhatta az objektív felelősséggel összefüggésben év során befolyt bírságbevételeket (11,9 milliárd forint).

A források a Rendőrség állományát megillető járandóságokat az előző évivel közel azonos szinten biztosították. A személyi juttatásokra összege az előző évihez képest ugyan 8,6 milliárd forinttal (5,4%-kal) csökkent (a 13. havi illetmény elmaradásával), de a kereset-kiegészítés, a cafetéria rendszer, illetve a 25 év feletti szolgálati idővel rendelkező állomány megtartását célzó „hűségpénz” bevezetése (összege 1 milliárd

forint) azt részben kompenzálta. A testület 3 001 fős létszámhiánnyal zárta az évet. A 2009. év folyamán az előirányzat összesen 13,4%-kal, 17,9 milliárd forinttal nőtt, mellyel a módosított előirányzat 151,5 milliárd forintra változott.

A Rendőrség működési feltételeit az év során nyújtott többlettámogatásokkal emelt dologi előirányzat a 19,4 milliárd forinthez viszonyítva 30,4 milliárd forintban teljesült. A többlet elsősorban a Kormány által a közbiztonsági programok finanszírozására biztosított póttámogatások, részben pedig a saját hatáskörben végrehajtott előirányzat-átcsoportosítások eredménye (pl.: előző évi maradvány felhasználás, többletbevétel előirányzatosítás, kiemelt előirányzatok átcsoportosítása).

Az intézményi beruházási kiadások előirányzat a többlettámogatások révén az év végére (242,7 millió forintról) közel 3,5 milliárd forintra emelkedett. A változás részben a nemzetközi források felhasználásának (Külső Határ Alapból származó pénzeszközök) köszönhető.

Közbiztonsági beruházások közel 400 millió forintos keretből valósultak meg.

A büntetés-végrehajtás kiadása az előző évi tényadatokhoz képest 3,7 milliárd forinttal, 7,9%-kal, csökkent. A változást a költségvetési támogatások jelentős, 5,9 milliárd forintos (13%-os) csökkentése jelentette, amely egyrészt a juttatások elhagyásából, másrészt kormányzati döntésekből következtek. A változással azonos arányú feladatcsökkentést a testület nem hajtott végre, további költségvetési támogatás-zárolások (1,1 milliárd forint) már likviditási problémákat is okoztak. A kormányzat ezt az év során az általános tartalékból juttatott többlettámogatással részben ellensúlyozta. A költségvetési támogatás az év végére 39,4 milliárd forintra módosult.

A költségvetési törvény szerinti kiadási előirányzat az év során 36,4 milliárd forintról 45,2 milliárd forintra emelkedett. Ebben meghatározó jelentőségű (3,9 milliárd forint) a PPP rendszerben működtetett kettő büntetés-végrehajtási intézet bérleti és működtetési díjának az IRM fejezeten belüli átcsoportosítása, a maradványok, valamint az általános tartalékból juttatott többlettámogatások felhasználása. Ez utóbbi fedezte a fogvatartottak közel 700 fős létszámnövekedésének kiadását is.

Az intézményi beruházási kiadások előirányzat terhére 2009. évben – többek között – megvalósult a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön melegvíz előállító rendszerének korszerűsítése, a Fővárosi Bv. Intézet Venyige utcai Őri szálló homlokzat felújítása és garzonosítása, a Szegedi Fegyház és Börtönben öltöző kialakítása. A beruházási forrásokból finanszírozták a Bv. Központi Kórház (Tököl) víz-csatornahálózatának teljes rekonstrukcióját, a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön melegvíz-ellátásának gázfűtési rendszerűvé történő átalakítását.

A büntetés-végrehajtás gazdasági társaságainak többsége a velük szemben támasztott követelménynek, a fogvatartottak foglalkoztatásának a központi beavatkozás, többletforrások biztosítása mellett tudott megfelelni. Az év során kidolgozásra kerültek a társaságok működését racionalizáló és átalakító konstrukciók, de a végrehajtásuk nem teljesült, a társaságok konszolidálásuk elmaradt. A társaságok tekintetében év során a tartozások kezelése, a fizetőképesség biztosítása volt az elsődleges cél. Ezzel együtt a társaságoknál foglalkoztatott fogvatartottak átlagos állományi létszáma jelentős csökkenést mutat, 533 fővel (14,6%-kal) maradt alatta az előző évinek.

A **tűzvédelmi terület** kiadása az előző évi teljesítéshez képest 23,6 milliárd forintra (1,6 milliárd forinttal, 6%-kal), a bevétel 11,4 milliárd forintra (1,5 milliárd forinttal, 12%-kal), a költségvetési támogatás 12,8 milliárd forintra (2,9 milliárd forinttal, 18%-kal) csökkent.

Folytatódott a katasztrófavédelmi fejlesztési program végrehajtása, a hivatásos és az önkéntes (köztestületi) tűzoltóságok műszaki-technikai eszköz-rendszerének fejlesztése, a MoLaRi (Monitoring és Lakossági Riasztó Rendszer) rendszer kiépítése (Dorogon 33 monitoring és 51 riasztó végpont telepítése), a Balatoni és Velence-tavi Viharjelző Rendszer bővítése, a SEVESO II EU irányelvből adódó feladatok végrehajtása.

A tűzvédelmi bírságból származó bevételeket – 3,7 milliárd forint – a MoLaRi rendszer üzemeltetésén kívül tűzoltótechnikai berendezések, fészítővágó, habfejlesztő, kompresszor, szivattyú, közép- és félnehéz kategóriájú fecskendők, autódaruk, vízszállító gépjárművek beszerzésére használták fel.

Jóléti funkciók

A **felsőoktatás** működési és felhalmozási kiadása (az intézmények valamennyi funkciót tartalmazó, valamint a fejezetek központi felsőoktatási kiadása) az előző évi teljesítéshez képest (473,7 milliárd forint) 467,8 milliárd forintra, mintegy 5,9 milliárd forinttal (1,2%), míg a támogatás 222,7 milliárd forintra (21,6 milliárd forinttal, 8,8%) csökkent. Ugyanakkor a bevétel 243,3 milliárd forintra (2,2 milliárd forinttal, 0,9%) emelkedett. E funkcióhoz a felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási feladatait, intézményi és központi infrastrukturális fejlesztéseit (benne a PPP konstrukcióban megvalósított beruházások is), a hallgatók juttatásait, egyéb ösztöndíjakat, felsőoktatási szakmai fejlesztéseket, továbbképzéseket biztosító előirányzatok tartoznak.

A támogatáscsökkenés jelentős részben az OKM felügyelete alá tartozó állami felsőoktatási intézményeknél jelentkezett, de ugyanebben a körben realizálódott a bevétel-növekedés és a kiadáscsökkenés számottevő része is. Ezen intézmények bevételi teljesítési adata a 2008. évit 2,9 milliárd forinttal haladja meg.

Az **egyéb oktatás** funkciót alkotó oktatási intézmények, háttérintézmények, regionális képző központok, alapítványok, közhasznú társaságok, egyes központi köz- és felsőoktatási, szakképzési feladatok, programok működési és felhalmozási kiadása az előző évi teljesítéshez képest (70,5 milliárd forint) 102,9 milliárd forintra, mintegy 32,4 milliárd forinttal (46,0%) nőtt. A támogatás 39,4 milliárd forintra (3,4 milliárd forinttal, 9,4%) emelkedett, míg a bevétel 58,7 milliárd forintra (19,3 milliárd forinttal, 49,0%) nőtt. A fenti értékek növekedését alapvetően az e funkcióba sorolt, Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében megvalósult programok, infrastrukturális fejlesztések forrásstruktúrája eredményezte. A közhasznú és gazdasági társaságok támogatása a 2008. évi összeghez képest 97,9%-os szinten realizálódott, míg a civil és non-profit szervezetek esetében 7,4%-os növekedés történt.

A **kulturális tevékenységekre és szolgáltatásokra** fordított 2009. évi kiadás 76,9 milliárd forint, ami 0,3%-kal magasabb az előző évben teljesített 76,7 milliárd forintnál. A bevételek 21,9 milliárd forintban realizálódtak, mely mindössze 0,5 milliárd forinttal kevesebb, mint a 2008. évi adat.

A kulturális terület támogatása 2009-ben 54,9 milliárd forint, ami 6,9%-kal alacsonyabb az előző évinél. Közhasznú és gazdasági társaságok feladatainak ellátására 9,6 milliárd forint szolgált. Alapítványok és közalapítványok összesen 8,6 milliárd forint támogatásban részesültek, melyből filmszakmai támogatásokra – a Magyar Mozgóképek Közalapítványon keresztül – a 2008. évinél 12,7%-kal több, 5,4 milliárd forint került felhasználásra.

Művészeti tevékenységek támogatására az előző évinél 120,5%-kal több, 1,2 milliárd forint állt rendelkezésre, melyből 0,6 milliárd forint szolgált a Pécs 2010 – Európa Kulturális Fővárosa 2009. évi felvezető programjainak megvalósítását, a 2010. évi programok előkészítését, valamint a marketing és kommunikációs közbeszerzés előkészítését.

A közkultúra, kulturális vidékfejlesztés és kisebbségi kultúra támogatása 2009-ben jelentősen nőtt. A 3,6 milliárd forint törvényi előirányzat biztosította többek között a 20 éves a Köztársaság programjainak, a Nagy Kult-túra program pályázatának, határon túli magyar programok megvalósításának, számos kulturális pályázatnak, programnak, illetve a Közkincs hitelprogram keretében kulturális fejlesztésekre nyújtott kedvezményes hitelek forrását. Az összeg nagy része államháztartáson belül, azaz elsősorban saját intézményeknél, más fejezet intézményeinél (előirányzat-átadással) került felhasználásra, a teljesítési adatoknál kiadásként megjelent 1,3 milliárd forint ezért csak az államháztartáson kívüli szervezetek támogatását tartalmazza, mely összeg az előző évhez képest 88,9%-kal nőtt.

Központi beruházásokra az Oktatási és Kulturális Minisztérium 1,1 milliárd forintot fordított. A támogatás döntően a Mátyás-templom és közgyűjtemények rekonstrukciójára szolgált.

A központi költségvetésben az **egészségügyi** funkción összesen 160,7 milliárd forint kiadás, 47,3 milliárd forint támogatás állt rendelkezésre.

E funkcióhoz elsődlegesen az Egészségügyi Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, a Közlekedés, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium felügyelete alá tartozó egészségügyi intézményei költségvetése kapcsolódik. A 2009. évi költségvetésben kiemelt szerepet kapott az oltóanyag beszerzésének támogatása. A Kormány év közben a H1N1 influenza pandémia elleni felkészülésre (323,8 millió forint), oltóanyag beszerzéséhez (801,5 millió forint), továbbá az oltópontok működtetéséhez (200,0 millió forint) többletforrást biztosított.

A korábbi évekhez hasonlóan a légimentés-eszközpark, az altató-, lélegeztetőgép monitor bérlésével összefüggő forrás biztosítása mellett sor került a társadalmi szervezetek, köztesültetek támogatására is.

A **sport és szabadidős tevékenységek és szolgáltatások** funkción összesen 20,5 milliárd forint kiadás állt rendelkezésre, melyből a sport kiadások összesen 19,7 milliárd forintot tettek ki. A központi költségvetésben a kiadások jelentős része az Önkormányzati Minisztérium fejezetben állt rendelkezésre (összesen: 19,4 milliárd forint). A költségvetés továbbra is támogatást nyújtott az utánpótlás-neveléssel összefüggő feladatokra, a versenysportra (2,4 milliárd forint), a szabadidősportra, sportlétesítmények beruházásaira, illetve azok működtetésére, illetve az új, PPP konstrukcióban létrejött sportlétesítmények szolgáltatási díjához (929,5 millió forint)

A Formula 1 világbajnoki futam rendezői jogdíj (mintegy 4 milliárd forint) összegének kifizetésére – a jogtulajdonos FOA, valamint a HS Zrt. közötti szerződés alapján – USD-ben került sor. A jogdíj teljes összegének biztosítása érdekében a Kormány a 2009. évi központi költségvetés általános tartalékának előirányzatából a 1108/2009. (VII. 10.) Korm. határozattal 1062,9 millió forintot csoportosított át.

Az **egyházak tevékenységének** támogatására – a személyi jövedelemadó 1%-os rendelkezésére épülő egyházi alapintézmény-működési támogatásra, a hitoktatók díjazására, a kistelepüléseken egyházi szolgálatot teljesítők jövedelempótlékára, közgyűjtemények, az egyházi kulturális örökség rekonstrukciójának és egyéb beruházások támogatására - 2009-ben 16,0 milliárd forint kiadást teljesített a központi költségvetés.

További 9,8 milliárd forint központi költségvetési támogatást jelentett az átadásra nem került ingatlanok után kifizetett járadék.

Humán normatívák alakulása

A köz- és a felsőoktatási, a személyes gondoskodást nyújtó szociális, a gyermekjóléti és -védelmi feladatokat ellátó intézményt fenntartó egyházi jogi személy, társadalmi szervezet, alapítvány, közalapítvány, országos kisebbségi önkormányzat, közhasznú társaság, nonprofit gazdasági társaság, gazdasági társaság és az e feladatokat alaptevékenységként végző egyéni vállalkozó az általa nyújtott humán szolgáltatásokhoz normatív állami hozzájárulásban részesült.

A humán szolgáltatások nem költségvetési intézményi formában történő közoktatási normatív támogatására 69,4 milliárd forint, míg a szociális, gyermekjóléti és -védelmi feladatok ellátására 29,9 milliárd forint normatív támogatást nyújtott a költségvetés.

Mind a közoktatási, mind a szociális, gyermekjóléti és -védelmi feladatokat ellátó egyházi intézmények, mind a közoktatási feladatokat ellátó, országos kisebbségi önkormányzatok által fenntartott intézmények a normatív állami hozzájáruláson túl kiegészítő támogatásban is részesültek. Ennek mértékét a törvény a közoktatásban valós oktatott, nevelt gyermekenként, illetve tanulónként 245 700 forint/fő/évben írta elő, a szociális, szociális, gyermekjóléti és -védelmi ellátásban pedig a megállapított normatíva 69,7%-ában. Kiegészítő támogatásra összesen a közoktatásban 28,5 milliárd forintot (ebből az előző évi elszámolás 3,3 milliárd forintos összege 2010-ben került kifizetésre), a szociális ellátásban 8,5 milliárd forintot fordítottak.

Az egyházi fenntartású felsőoktatási intézmények világi képzése, valamint az alapítványi fenntartású felsőoktatási intézmények 2009-ben 8,5 milliárd forint normatív támogatásban részesültek az államilag támogatott hallgatók képzéséhez. Az egyházi felsőoktatási intézmények hitéleti képzésére 2,5 milliárd forintot biztosított a költségvetés. E két nem állami fenntartású intézményi kör hallgatóinak 3,8 milliárd forint hallgatói támogatás került kifizetésre.

Gazdasági funkciók

Tüzelő- és üzemanyag, valamint **energiaellátási feladatok** funkció (Magyar Energia Hivatal, Országos Atomenergia Hivatal, Új Magyarország Fejlesztési Terv) kiadási előirányzata 8,2 milliárd forint volt, ami az előző évinél 2,3 milliárd forinttal (38,9%-kal) magasabb. Az intézmények feladataikat döntően – a hatósági eljárási,

vizsgálati, engedélyezési, felügyeleti és ellenőrzési tevékenységükből származó – saját bevételből (5,9 milliárd forint) látták el, a költségvetési támogatásuk 0,1 milliárd forint volt. A kiadások (és annak forrásaként a saját bevételek) növekedését az Új Magyarország Fejlesztési Terv programjainak (2,2 milliárd forint kiadás, 1,8 milliárd forint bevétel, 0,2 milliárd forint támogatás) elindítása befolyásolta.

A **mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás** szakigazgatási, kutatási feladatait ellátó intézmények és az ágazati feladatok kiadása összességében 451,4 milliárd forintot tett ki, ami a 2008. évi teljesítéshez képest 112,3 milliárd forinttal magasabb. A kiadások növekedését a Vidékfejlesztési és halászati programok (90,7 milliárd forint), az Árfolyamkockázat és egyéb, EU által nem térített kiadások (38,7 milliárd forint) növekedése befolyásolta. A saját bevétel 296,5 milliárd forint, ez 143,1 milliárd forinttal (93,3%-kal) magasabb az előző évinél. A támogatás 158,1 milliárd forint, ami 40,9 milliárd forinttal alacsonyabb az előző évinél.

A **bányászat és ipar feladatait** végző intézmények (Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, Magyar Állami Földtani Intézet, Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet), valamint a területfejlesztési és építésügyi feladatok és beruházás előirányzatok 2009. évi összes kiadása 4,8 milliárd forint (ebből az intézményeké 4,0 milliárd forint), bevétele 4,4 (intézményé 3,3) milliárd forint, költségvetési támogatása 0,8 milliárd forint. A saját bevételi és támogatási előirányzatok az intézmények geológiai és bányászati hatósági engedélyezési, felügyeleti, ill. tudományos feladatainak, valamint az építésüggyel kapcsolatos szakmai feladatoknak a forrását biztosították.

A **közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások funkció** kiadása 457,8 milliárd forint, bevétele 225,4 milliárd forint, támogatása 233,0 milliárd forint volt. Összességében a 2008. évi teljesítéshez képest jelentősen csökkent a kiadás (77,3 milliárd forinttal, 85,6%) és a támogatás (163,3 milliárd forinttal, 58,8%). A bevétel ugyanakkor 41,5 milliárd forinttal (122,6%) növekedett. A kiadások csökkenését döntően a Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése (107,9 milliárd forint), valamint az Útpénztár (29,2 milliárd forint) csökkenése alakította. A bevétel növekedés a Kohéziós Alap támogatásból megvalósuló projektek (16,4 milliárd forint) és az Új Magyarország Fejlesztési Terv (41,6 milliárd forint) bevétele bővüléséből adódott.

Az **egyéb gazdasági tevékenységeket és szolgáltatásokat** végző intézmények és feladatok (beleértve a Többcélú fejlesztési témák tevékenységeit és szolgáltatásait is) kiadása 460,4 milliárd forint, ami 77,1 milliárd forinttal (20,1%-kal) nagyobb a 2008. évi teljesítésnél. A bevételek 301,5 milliárd forintos teljesítése 108,8 milliárd forinttal (56,5%-kal) magasabb, a támogatások 142,1 milliárd forintos összege 50,5 milliárd forinttal (26,2%-kal) alacsonyabb az elmúlt időszakhoz viszonyítva. A növekedést döntően az Új Magyarország Fejlesztési Terv programjainak (161,0 milliárd forint kiadás növekedés, 152,7 milliárd forint bevétel növekedés, 3,7 milliárd forint támogatás csökkenés) elindítása, a csökkenést a Vállalkozási cél-előirányzat (34,1 milliárd forint kiadás, 24,9 milliárd forint támogatás csökkenés) befolyásolta.

A **környezetvédelem** intézményi és ágazati célfeladatainak kiadása 135,4 milliárd forint volt, ami az előző évi teljesítéshez képest összességében 4,3 milliárd forinttal

(3,2%-kal) nőtt. Az intézmények (Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Nemzeti Park Igazgatóságok, Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági szervek, Környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok) 2009. évi kiadásai 60,6 milliárd forintot tettek ki. A kiadás további döntő részét a Kohéziós Alap támogatásából megvalósuló környezetvédelmi projektek (47,1 milliárd forint) és az Új Magyarország Fejlesztési Terv (21,2 milliárd forint) teljesítése okozta. A kiadásokat 2008. évvel összehasonlítva nagyobb mértékben a Debrecen város és térsége szennyvízelvezetésének és kezelésének projekt megvalósítása növelte, ugyanakkor a budapesti központi szennyvíztisztító telep és kapcsolódó szennyvízgyűjtő rendszer projektnél jelentősebb csökkenés tapasztalható. A 95,5 milliárd forintos bevétel 6,6 milliárd forinttal magasabb, a 61,8 milliárd forintos támogatás 7,5 milliárd forinttal alacsonyabb az előző évinél. A bevételi növekedést az uniós bevételek teljesülése, a támogatás mérséklődését a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság támogatásának csökkenése okozta, mivel a Vásárhelyi Terv megvalósítása már nem az Igazgatóság hatáskörébe tartozik.

Lakossági gáz és távhő árkompenzáció

A lakossági földgáz- és távhőszolgáltatás árkompenzációjának finanszírozását a Szociális és Munkaügyi Minisztérium fejezetében megtervezett „Hozzájárulás a lakossági energiaköltségekhez” előirányzat szolgálta. Az energiatámogatási rendszer átalakítása során a korábban minden fogyasztót megillető volumentámogatást 2007. január 1-től a jövedelmi szinttől függő kompenzáció váltotta fel. A szociális alapú gáz- és távhőtámogatási rendszer 2009. évi részletszabályait a többször módosított 289/2007. (X. 31.) Korm. rendelet tartalmazta. A kérelmeket a Magyar Államkincstárhoz kellett benyújtani, amely határozatban – eredetileg a 2009. december 31-ig terjedő időszakra - állapította meg a kérelmezők jogosultságát (a jogosultsági időszak 2009. év végén – a támogatási mértékek módosításával egyidejűleg - meghosszabbításra került 2010. április 30-ig; a már támogatásban részesülőknek nem kellett új kérelmet benyújtaniuk. Az a) és b) kategória fogyasztói számára a jogosultsági időszak a közelmúltban 2010. június 30-ra módosult).

A 2009. évben 1674 ezer háztartás részesült támogatásban, ebből 1384 ezer család gáz-, 290 ezer pedig távhő támogatást kapott. A „Hozzájárulás a lakossági energiaköltségekhez” előirányzat 2009. évi eredeti összege 62,8 milliárd forint volt. Az eredeti előirányzatot növelte a 2008. évi maradvány, a szolgáltatói visszafizetések összege, valamint az ún. Robin Hood adó bevételéből történt - 18,4 milliárd forint összegű - átcsoportosítás (ez utóbbit az az tény miatt szükségessé, hogy év közben az előirányzaton 25,8 milliárd forint zárolásra került). Ebből a tényleges szolgáltatói kifizetés 66,7 milliárd forintot tett ki, amely a következőképpen oszlott meg: gázártámogatás 47,7 milliárd forint, távhő támogatás 16,4 milliárd forint, távhődíj-juttatás 2,6 milliárd forint. A bevétel terhére a 2009. évi energiatámogatások jogszerű igénybevételének ellenőrzésére a Magyar Államkincstár részére 139,9 millió forint került kifizetésre.

Agrártámogatások

A költségvetési törvény a mezőgazdasági termelőknek 2009-ben összesen 138,1 milliárd forintot biztosított, melyet az európai uniós források 338,3 milliárd

forinttal egészítették ki. Így együttesen 476,3 milliárd forintos támogatás állt a termelők rendelkezésére. Ebből a költségvetési törvényben a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium fejezetben összesen 244,7 milliárd forint szerepelt, melyből a központi költségvetési támogatás 134,5 milliárd forint, az EU-s bevétel pedig 110,2 milliárd forint volt.

A pénzügyi válság következtében a fejezettől 11,5 milliárd forint zárolásra és elvonásra került, a fejezet működésére és az agrár- és vidékfejlesztési támogatások finanszírozására a források azonban folyamatosan rendelkezésre álltak. Az árfolyam ingadozások következményeként az Árfolyamkockázat és egyéb EU által nem térített kiadások előirányzatban árfolyamnyereség keletkezett, melyet fejezetben belüli átcsoportosítást követően a válság hatásait enyhítő intézkedésekre használtak fel. Az átcsoportosítások, zárolások, illetve az előző évi maradványok előirányzatosítása után a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium fejezetben lévő kifizethető forrás összesen 360,4 milliárd forintra emelkedett, melyből ténylegesen 309,9 milliárd forint teljesült.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium fejezetben szereplő előirányzatokon túl, 2009-ben közvetlen termelői és agrárpiacon támogatásokra összesen 320,1 milliárd forintot folyósítottak tisztán európai uniós forrásból.

2009-ben a költségvetési törvény Nemzeti támogatások alcímen 87,6 milliárd forint kiadási előirányzatot tartalmazott. Az év közbeni folyamatok hatására a kifizethető összeg 120,5 milliárd forintra növekedett, melyből ténylegesen 114,3 milliárd forint felhasználása történt meg. Az alcímhez tartozó előirányzatok 2009-ben a következők szerint alakultak.

- A Folyó kiadások és jövedelem-támogatások törvényi előirányzata 83,8 milliárd forint volt. Az előirányzat az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból folyósítandó egységes területalapú támogatás nemzeti kiegészítésének (top-up) kifizetéseinek, az Európai Bizottságnál notifikált nemzeti támogatások 2009. évi működésének, valamint a korábbi években működtetett agrártámogatások 2009. évi költségvetést terhelő kötelezettségvállalásainak finanszírozására szolgál. Az év közbeni folyamatok következtében 114 milliárd forintra növekedett a kiadásra felhasználható keret, mely az előirányzat eredeti felhasználási területein felül lehetővé tette a válság enyhítését segítő intézkedések finanszírozását. Ennek keretében történt meg például 15,8 milliárd forint tej top-up támogatás 2010. évről előrehozott kifizetése, az állatjóléti és egyes állatbetegségek megelőzése támogatása, valamint az állati hulla megsemmisítése többletkiadásainak finanszírozása. A módosított előirányzat megközelítőleg teljes összege, 112,6 milliárd forint kifizetése megtörtént.
- A Fejlesztési típusú támogatások jogcímen az előző évek agrárfejlesztési támogatásainak áthúzódó kötelezettségvállalásai kerültek megtervezésre. 2009-ben a jogcím törvényi kiadási előirányzata 870 millió forint volt, mely elsősorban a korábban telepített ültetvények ápolásának támogatására, beruházási hitelek kamattámogatásaira volt fordítható. Az átcsoportosítások és zárolások után a felhasználható összeg 571,1 millió forintra csökkent, melyből 480,9 millió forint kifizetésére került sor.

- 2009-ben az Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás előirányzat nyújtott támogatást az előző években telepített erdők folyamatban lévő munkálatai befejezésére, a folyamatban lévő erdősítés 2009. évi ápolási és tisztítási feladataira. A költségvetési törvény 270 millió forint kiadási előirányzatot határozott meg. A módosított kiadási előirányzat 691,2 millió forint volt, melyből 2009. december 31-ig 18,1 millió forint felhasználása történt meg, 661,8 millió forint maradvány kifizetésére 2010. február 15-ig került sor.
- A Nemzeti agrárkár enyhítés jogcím a nemzeti agrárkár-enyhítési rendszerről és a kárenyhítési hozzájárulásról szóló 2008. évi CI. törvény alapján a termelők és az állam kölcsönös kockázat- és tehervállalásán alapuló támogatási konstrukció működtetéséhez biztosította a szükséges forrást. A költségvetési törvény 351,8 millió forint kiadást és támogatást irányzott elő. Az előző évi maradvány és a mezőgazdasági gazdálkodók 2009-ben teljesített befizetései 3,6 milliárd forintra növelték az előirányzat összegét, melyből 20,4 millió forint 2008. évről áthúzódó kárenyhítési kifizetés teljesült. A 2009. évi károk felmérését követően, a 2009. év után járó kárenyhítési támogatások kifizetése 2010. évben történik.
- Az Erdészeti feladatok költségvetési előirányzata az EU csatlakozás előtti időszakban keletkezett erdőfelújítási kötelezettségek 2009. évi kifizetéseit biztosította. Az eredeti előirányzat 1,1 milliárd forint volt. Az átcsoportosítások és zárolásokat követően a módosított kiadási előirányzat 590 millió forint volt. A tényleges kifizetés 2009. december 31-ig 32,1 millió forintot tett ki, 548,4 millió forint maradvány kifizetésére 2010. február 15-ig került sor.
- A Termőföldvédelem támogatására a költségvetési törvényben 251 millió forint kiadási előirányzat szerepelt, év közben a felhasználható összeg 231 millió forintra módosult, a tényleges kiadás 230,9 millió forint volt. E jogcímhez tartozóan a birtok-összevonási célú földvásárlás támogatása valósult meg.
- Az Állattenyésztési feladatok kiadási előirányzata 780 millió forint volt. A rendelkezésre álló 801,4 millió forintos kiadási összegből 791,4 millió forintot folyósítottak tenyésztésszervezési feladatok támogatására.
- A Vadgazdálkodás támogatására a költségvetési törvény 180 millió forint kiadást irányzott elő. A kiadási előirányzat 149,3 millió forintra módosult, melyből a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek támogatására 148,9 millió forint felhasználása valósult meg.

A Központosított bevételek tervezett előirányzata 2009-ben mindösszesen 4 milliárd forint volt, a ténylegesen befolyt bevétel 5,4 milliárd forintot tett ki.

- Az Erdészeti bevételek – erdőfenntartási járulék áthúzódó befizetése, illetve erdővédelmi és erdőgazdálkodási bírság – befizetési kötelezettség előirányzata 200 millió forint volt, melyből 208,9 millió forint teljesült.
- A Termőföld védelmével, hasznosításával kapcsolatos költségvetési befizetés tervezett összege 3,1 milliárd forint volt, ami földvédelmi járulék, valamint földvédelmi és talajvédelmi bírság címen befizetett összegekből adódik. A tényleges bevétel összesen 4,5 milliárd forintot tett ki.
- Az Állattenyésztési és tenyésztésszervezési bevételek költségvetési törvényben meghatározott befizetési kötelezettsége 10 millió forint volt. Ezen jogcímen bevétel nem teljesült.

- A Halgazdálkodási bevételekhez tervezett befizetés 210 millió forint volt. Állami halász- és horgászjegyek díja, valamint halvédelmi bírság címen összesen 214,3 millió forint befizetése történt meg.
- A Vadgazdálkodási tevékenység előirányzott díjbevételei együttesen 510 millió forint összeget tettek ki. A tárgyévi összes bevétel 525,6 millió forint lett.

A társfinanszírozásban megvalósuló vidékfejlesztési és halászati programok működésére 2009-ben a következő folyamatok gyakoroltak jelentős hatást.

- Az uniós szabályoknak megfelelően 2008-ban lezárult a 2004-2006 időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT). Az NVT 754,1 millió euró összegű forrása csaknem teljes mértékben felhasználásra került. A program végrehajtásáról szóló jelentéseket az Európai Unió Bizottsága 2009-ben elfogadta. A többlet kötelezettségvállalások 2007. január 1-jétől az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból finanszírozhatók.
- Folytatódott a 2007-2013. időszakra vonatkozó Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP), mely a már működő támogatási jogcíme mellett 2009. év folyamán újabb támogatási lehetőségekkel bővült. Az EU válságkezelő programjai keretében lehetőség nyílt előleg fizetésére a fejlesztési típusú támogatásoknál, továbbá az utolsó negyedévben 10%-kal növekedett az uniós finanszírozási arány. A költségvetési törvény az ÚMVP intézkedésekre 148,4 milliárd forintot állapított meg, mely az év közbeni folyamatokra tekintettel 223,1 milliárd forintra módosult. 2009-ben a program céljaira 184,5 milliárd forint kifizetésére került sor.
- Az Európai Unió Bizottsága 2008 szeptemberében elfogadta Magyarország Halászati Operatív Programját (HOP) a 2007-2013 időszakra vonatkozóan. A támogatási jogcíme 2009. év elejétől folyamatosan kerülnek meghirdetésre. A 2009. évi eredeti előirányzat 1,2 milliárd forint volt, mely a 2008. évi maradvány előirányzatosításával 2,4 milliárd forintra módosult. Kifizetés mindössze technikai segítségnyújtás címen történt, 52,7 millió forint összegben.

A 2009. évi költségvetési törvény vidékfejlesztési és halászati programokra – ÚMVP és HOP – összesen 149,6 milliárd forint kiadási előirányzatot tartalmazott. Év közben az e célra felhasználható forrás 226,4 milliárd forintra módosult, a tényleges kifizetés 185,4 milliárd forinttal teljesült.

Az Európai Unió által közvetlenül térített egységes területalapú támogatásokra (SAPS) 2009-ben 228,7 milliárd forint kifizetés történt, melyet a tisztán hazai forrásból finanszírozott kiegészítő nemzeti támogatás (top-up) 87,5 milliárd forinttal egészített ki, mely a 2010. évről előrehozott tej top-up támogatás összegét is tartalmazza.

2.7. Elkülönített állami pénzalapok támogatása

Az elkülönített állami pénzalapok 2009-ben összesen 40,6 milliárd forint költségvetési támogatásban részesültek, amely 0,8 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot. A többlet támogatás a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapnál jelentkezett az előirányzatmódosítási kötelezettség nélkül teljesülő előirányzatokra vonatkozó törvényi szabályozás és az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 64. § (2) bekezdése alapján. Így a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap részére az értékállóságának biztosítása érdekében 10,9 milliárd forint támogatás lett biztosítva. A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap támogatása 28,7 milliárd forintot tett ki. A Szülőföld

Alap 1 milliárd forint, a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap pedig 17,4 millió forint támogatásban részesült.

2.8. Garancia és hozzájárulás a társadalombiztosítási alapok kiadásaihoz

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjaiból finanszírozott ellátások (nyugellátások, az egészségbiztosítás pénzbeli és természetbeni ellátásai) fedezetét a járulékbefizetések és a hozzájárulások csak részben biztosítják, ezért szükséges a bevételek központi költségvetésből származó kiegészítése. Ezek az összegek a központi költségvetés mérlegében Garancia és hozzájárulás a társadalombiztosítási ellátásokhoz, a két pénzügyi alap mérlegében döntő részben a Központi költségvetési hozzájárulások megnevezéssel szerepelnek.

A költségvetési törvény az említett jogcímen 913,6 milliárd forint átadását irányozta elő, ami a tervezett bevételi főösszeg 20,7%-a. A megelőző évben ez az arány 19,5% volt. Az összeg közel kétharmad része (65,7%), 599,9 milliárd forint a Nyugdíjbiztosítási Alap, a további 313,6 milliárd forint az Egészségbiztosítási Alap bevételeinek kiegészítésére szolgált. Az év folyamán a költségvetési törvény 4. és 5. §-aiban adott felhatalmazások alapján kormányrendelet és kormányhatározatok értelmében további közel 1,1 milliárd forint támogatás átutalására került sor, amely az alapkezelők működési forrásait növelték. A 1136/2009.(VIII. 14.) Korm. határozat alapján az általános tartalékból további 0,5 milliárd forint a méltányossági kifizetések többletének fedezetére szolgált. Mindezek alapján Garancia és hozzájárulás jogcímen átadott pénzeszközök nagysága 913,8 milliárd forintot tett ki.

A költségvetési törvényben meghatározott előirányzatok alaponként és jogcímenként részletezett teljesítése a következő módon alakult:

A Nyugdíjbiztosítási Alap esetében:

- a GYES-en, GYET-en, valamint rehabilitációs járadékban részesülők után fizetendő nyugdíjbiztosítási járulék előirányzata 19,0 milliárd forint, a teljesítés ezzel megegyezett;
- a magánnyugdíjpénztárba átlépett személyek kieső járulékbefizetéseinek pótlására tervezett összeg 354,1 milliárd forint. Az átadott összeg –a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének a tagdíjbevételekre vonatkozó 2009. I-III. negyedévi adatait is figyelembe véve – az előirányzattal megegyező;
- a központi költségvetésben tervezett, az Alap költségvetési egyensúlyát biztosító támogatás összege 217,5 milliárd forint, ami ugyanakkora, mint az előirányzat;
- a korkedvezmény-biztosítási járulék jogcímen átadott pénzeszköz 7,9 milliárd forint, ami 1,4 milliárd forinttal kevesebb az előirányzatnál. A tárgyévre vonatkozó szabályozás értelmében a központi költségvetés a munkáltatói fizetési kötelezettség 50%-át téríti az ezen a jogcímen történt tényleges nagyságig.

Az Egészségbiztosítási Alap esetében a központi költségvetésből járulék címen átadott pénzeszköz az előirányzattal megegyezően 313,6 milliárd forintot tett ki. A támogatás fizetése a biztosítási jogviszonyból származó jövedelemmel nem rendelkezők után történik. A felügyeleti díj fedezete kiegészítésre került (0,6 millió forint) az általános tartalék terhére.

Mindkét Alap valamennyi előirányzata esetében az éven belüli átutalások a törvényi előírások szerint történtek.

2.9. Helyi önkormányzatok támogatása

A helyi önkormányzatok támogatása (az állami támogatások, hozzájárulások az átengedett személyi jövedelemadóval együtt számolva) a 2009. évben 1308,5 milliárd forintban teljesült.

Az egyik meghatározó rész a normatív, kötött felhasználású támogatások cím, melynek teljesítési összege 216,6 milliárd forint, a módosított előirányzat 120%-a. Az eltérést döntően az Egyes jövedelem pótló támogatások és a közcélú foglalkoztatás támogatása jogcím túlteljesülése okozta (135%).

A másik meghatározó részt kitevő központosított előirányzatok éves felhasználása 137,5 milliárd forint volt, ami a módosított előirányzat 86%-a. Az elmaradás elsősorban az Önkormányzatok európai uniós fejlesztési pályázatai saját forrás kiegészítésének támogatása, a Települési önkormányzati belterületi közutak felújításának támogatása és a Komprehenzív iskola-modellek támogatása jogcímek megtakarításaiban jelentkezik.

A helyi önkormányzatok működőképességének megőrzését szolgáló kiegészítő támogatások címen (ÖNHKI) a 2009. évi teljesítés 16,2 milliárd forint, ami a módosított előirányzat 91%-a. A címzett és céltámogatások 2009. évi teljesítése 3,8 milliárd forint, ez az összeg a módosított előirányzat 40%-át teszi ki. A helyi önkormányzatok fejlesztési feladatainak támogatásánál a felhasznált összeg 7,5 milliárd forint, ami 46%-os teljesítésnek felel meg. A vis maior tartalékból az év folyamán 682,6 millió forint kifizetés történt, ami a módosított előirányzat 83%-a.

A Budapest 4-es metróvonal építésének támogatása 13,9 milliárd forintban teljesült, ami az eredeti előirányzat 146%-a.

A leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatására 2009-ben 4,9 milliárd forint kifizetés történt, ami a módosított előirányzat 51%-a.

2.10. Társadalmi önszerveződések támogatása

A társadalmi önszerveződések támogatása jogcím magában foglalja a pártok, a pártalapítványok, az országos kisebbségi önkormányzatok valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek, továbbá az általuk fenntartott intézmények támogatását. A 2009. évi eredeti törvényi előirányzati összeg 5,3 milliárd forint, ami 100%-os teljesítéssel megegyezik az éves teljesítési összeggel.

2.11. A nemzetközi pénzügyi kapcsolatokról eredő kiadások

A nemzetközi pénzügyi kapcsolatokról eredő kiadások – az egyes nemzetközi pénzügyi intézmények részére fizetett alaptőke-hozzájárulások és tagdíjak – teljesített 9,4 milliárd forintos összege 1,4 milliárd forinttal haladja meg az előirányzatot. Ennek oka az, hogy a forint árfolyamváltozása, valamint a kamat alakulása miatt a devizában előírt kötelezettségek teljesítése forintba átszámítva esetenként eltér a tervezettől.

2.12. Kormányzati rendkívüli és egyéb kiadások

A kormányzati rendkívüli és egyéb kiadások mérlegsoron 2009-ben 38 milliárd forint, azaz a törvényi előirányzat 82,4%-a került kiutalásra a következő jogcímenek:

Kormányzati rendkívüli kiadások

Az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló 1992. évi XXXII. törvény alapján járó kárpótlási életjáradék 2009. évi költségvetési előirányzata 3,5 milliárd forint volt, a folyósító szerv részére történő átutalás, illetve a jogosultak részére történő kifizetés pedig 3,3 milliárd forintot tett ki. Ez az előző évhez képest mintegy 10,3%-os csökkenést jelentett, melyben az időközben bekövetkezett létszámcsökkenés játszott szerepet. Így az év folyamán havonta átlagosan mintegy 19,5 ezer fő részesült életjáradékban, ennek átlagos havi összege 14 ezer forint volt. A pénzbeli kárpótlás alapösszegének éves emelése a 161/2009. (VIII. 3.) Korm. rendelet alapján (3,1%) megtörtént.

Az 1947-es Párizsi Békeszerződésből eredő, az 1997. évi X. törvény alapján járó kárpótlási életjáradék esetében a folyósító szerv részére történő átutalás, illetve a jogosultak részére történő kifizetés 2 milliárd forintot tett ki, ami megközelítette az előirányzatot. Ez az előző évhez képest mintegy 3,2%-os csökkenést jelentett, melyben alapvetően az időközben bekövetkezett létszámcsökkenés játszott szerepet. Így az év folyamán havonta átlagosan mintegy 10,4 ezer fő részesült életjáradékban, melynek átlagos havi összege 15,8 ezer forintot tett ki. Az életjáradékok alapösszegének a költségvetési törvényben előírt emelése (7,3%) megtörtént.

A pénzbeli kárpótlás folyósítási költségeire előirányzott 108 millió forint teljes mértékben kifizetésre került a folyósító Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság részére.

A pénzügyigazgatás korszerűsítésére a költségvetési törvényben előirányzott 6,4 milliárd forintból az 1033/2009. (III. 17.) Korm. határozat alapján 3 milliárd forint zárolására került sor, a fennmaradó előirányzat pedig átcsoportosításra került. A Magyar Államkincstár részére átcsoportosított 1,6 milliárd forint az internetes értékpapír forgalmazás bevezetése II. ütemének végrehajtására és a központosított illetmény-számfejtési rendszer fejlesztésére, az APEH költségvetésébe átcsoportosított 1,5 milliárd forint az Adóalany Centrikus Adatszolgáltatási Modell (ACM) projekthez szükséges hardver beszerzések finanszírozására, a Pénzügyminisztérium Informatikai Szolgáltató Központ részére átcsoportosított 0,3 milliárd forint pedig Költségvetés Gazdálkodási Rendszer projektnél az áfa mértékének emeléséből adódó többletkiadások fedezetére szolgált.

A volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezésére az előirányzat alapján megállapított 9,8 milliárd forintból 9 milliárd forint került kiutalásra, amelyet a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény, valamint az ezen alapuló kormányhatározatok alapján az egyházi ingatlanok átadásáért, az ingatlanokról való lemondásért járó kártalanításokra, illetve az ezekkel összefüggő valorizációra fizettek ki.

Egyéb kiadások

A felszámolásokkal kapcsolatos állami helytállás miatt 1,6 milliárd forint (132,7%) volt a költségvetés kiadása 2009-ben.

Szanálással kapcsolatos költségvetési kifizetésre 2009-ben nem került sor.

A magán és egyéb jogi személyek kártérítésére 523,3 millió forintot utaltak át, amely jelentősen elmaradt a tervezettől (34,9%). A legnagyobb tételt a HCV fertőzötteknek egyösszegű kártalanítás, illetve havi járadék formájában kifizetett összesen 336,2 millió forint jelentette.

A védelmi felkészítés előirányzatai többek között a honvédelmi és a vállalt szövetségi feladatok folyamatos ellátására, a fővárosi és megyei védelmi bizottságok működésére, az EU védelmi és biztonsági rendszeréhez történő csatlakozás feladatainak a teljesítésére, illetve a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek biztosítására (energiaellátás, biztonsági felülvizsgálat, objektum karbantartás, személyi kiadások stb.) nyújtottak fedezetet. Az ezt szolgáló két előirányzathoz a Kormány döntése alapján összesen 1,3 milliárd forint került átcsoportosításra, közvetlen kifizetés erről a sorról nem történt.

A helyi önkormányzatok normatív állami hozzájárulásának elszámolásából eredő kiadási jogcím mintegy 8,2 milliárd forintot tett ki, amely több mint másfélszerese az eredetileg tervezettnek. Ez a fizetési kötelezettség akkor merül fel, ha az önkormányzatoknak kevesebb támogatást folyósítanak, mint amennyi megilleti őket. A túlteljesítést az magyarázza, hogy a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény 4. számú mellékletének 8. pontja alapján a 2008. évi jövedelemkülönbség mérsékléséről történő elszámoláskor megmaradó összeg felosztásra került a kiegészítésben részesülő önkormányzatok között. Az elszámolás során 1128 önkormányzat összesen 4,1 milliárd forintot fizetett vissza, tekintettel arra, hogy iparüzési adóerő-képessége az általa tervezettnél kedvezőbben alakult az év végén. 1150 önkormányzat ugyanakkor összesen 1,9 milliárd forint pótlólagos támogatásban részesült. Így a fennmaradó nettó 2,2 milliárd forint a kiegészítéssel érintett önkormányzatok között felosztásra került, lakosság számuk és jövedelemkülönbség mérséklési értékhatáruk szorzatának arányában.

A nettó finanszírozással kapcsolatos 209,5 millió forintos kiadás az Áht. 63. §-ának (6) bekezdése alapján az önkormányzatok által a nettó finanszírozás keretében előleg módjában igénybevett, de januárban inkasszált támogatást tartalmazza.

Az egyéb vegyes kiadások a Magyar Államkincstár pénzforgalmával kapcsolatosan, automatikusan teljesültek az érintett szervek (MNB, Magyar Posta, stb.) intézkedései alapján. Ezzel összefüggésben 3,2 milliárd forint (81,8%) kiutalása történt meg.

Az adóbevallások feldolgozása és a kedvezményezettek igazolása alapján a személyi jövedelemadó 1%-ának közcélú felhasználására történő felajánlásokból 9,8 milliárd forintot (94,5%) utaltak át a civil kedvezményezettek javára.

A rendkívüli beruházási tartalék az év közben felmerülő, előre nem látható beruházási feladatok megoldását, a váratlan helyzetek miatt bekövetkező beruházási finanszírozási nehézségek esetére a halaszthatatlanul szükséges források biztosítását szolgálta. Az előirányzathoz fejezetek közötti átcsoportosítást állami feladatok

ellátáshoz kapcsolódóan a Rendkívüli beruházási tartalék előirányzat átcsoportosításának rendjéről szóló 9/2006. (III. 23.) PM rendeletben meghatározott szervek kezdeményezhettek, míg az előirányzat átcsoportosítása – törvényi felhatalmazás alapján – a pénzügyminiszter kizárólagos jogkörét képezte. Az 500 millió forintos előirányzattól az év folyamán 226,6 millió forint került az érintett fejezetekhez átcsoportosításra, ennek elköltése tehát nem ezen a soron jelent meg kiadásként, a fennmaradó rész pedig nem került felhasználásra.

A Mehib Zrt-nek a központi költségvetés javára behajtott követelések után 2009-ben együttesen 1,6 millió forint összegű jutalékot fizetett az állam, amely elmaradt az előirányzattól (53,3%). A korábbi évek biztosítási eseményeihez kapcsolódó behajtási tevékenység eredményeként beérkezett 31,1 millió forint tőke-megtérülés után a vonatkozó jogszabályok alapján a megtérült követelés 5%-ának megfelelő jutalékot fizetett az állam.

Az egyéb kiadások között jelent meg a 2004. évi EU csatlakozást megelőző időszakra vonatkozóan vám és importbefizetések bevételeként elszámolt, de az ügyfélnek visszajáró vámbiztosíték és egyéb vámvisszatérítések fedezetére képzett forrás. Az e címen kiutalt 56 millió forint több mint ötszöröse volt az előirányzatnak

Az államháztartási törvény 113/A. §-ának (2) bekezdésében foglaltak alapján az Államadósság Kezelő Központ Zrt. (ÁKK) – a 110/2006. (V. 5.) Korm. rendelet 7. §-ában foglaltak szerint - közreműködik az állami kezesség melletti hitelfelvétel, illetve kötvény-kibocsátás előkészítésében. A közreműködési díj előirányzattal nem rendelkezett, mivel a tervezéskor konkrét egyedi kezességvállalásokról nem állt rendelkezésre információ. 2009-ben végül három hitelnyújtó kiválasztására került sor, ezek mindegyike esetében az ÁKK a dokumentumok pénzügyi véleményezését végezte el, amelynek ellenében az ÁKK-nak a tőkeösszegére vetítve 0,02%, illetve 0,025% díjat, azaz összesen 3,6 millió forintot kellett kifizetni.

A K-600 kormányzati hírközlési rendszer működtetésére előirányzott 400 millió forintból 40 millió forint zárolása történt meg, a fennmaradó 360 millió forint átcsoportosításra került, ennek elköltése tehát nem ezen a soron jelent meg kiadásként. Az átcsoportosított összeg a hírközlési rendszer meghatározott követelmények szerinti működtetését, karbantartását, fejlesztését szolgálta.

2.13. Állami kezesség és viszontgarancia érvényesítése

A 2009. évi költségvetési törvény 33-42. paragrafusai határozzák meg az állami kezesség és viszontgarancia vállalás lehetőségeit. Az alábbiak a törvényi rendelkezések sorrendjében mutatják be a kezesség-állományokat, a törvényben jóváhagyott kezesi, illetve viszontgarancia keretek kihasználását és az egyes kezesség és viszontgarancia típusok kapcsán a beváltásokat.

Az állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítésére a 2009. évi költségvetés 16,7 milliárd forint összegű előirányzatot tartalmazott nyolc alcímre bontva. Az előirányzat külön módosítás nélküli túllépésére a 2009. évi költségvetési törvény 14. számú mellékletének 1. pontja adott felhatalmazást.

A tényleges kifizetés 20,4 milliárd forint volt. Az előirányzat túllépésének alapvető oka, hogy a kis-és középvállalkozások (KKV-szektor) finanszírozásához kapcsolódó

állami viszontgaranciák, illetve a lakáshitelekhez vállalt állami kezességek érvényesítése a pénzügyi válság hatására jelentősen megnövekedett.

1) A költségvetési törvény 33. § (1) bekezdésének felhatalmazása alapján 100 milliárd forint keret mértékéig vállalhatott a Kormány kezességet 2009-ben (un. egyedi kezesség). A Kormány e keret terhére három kezességet vállalt összesen 16,6 milliárd forint összegben, amely a lehetséges vállalási összeg 17%-a.

A Kormány határozata alapján vállalt kezességek tételes bemutatását a XII. Törvényekben előírt beszámolási és tájékoztatási kötelezettségek c. fejezet 3. pontja tartalmazza.

2009-ben egyedi kezesség beváltás címén kifizetés nem történt.

2) A költségvetési törvény 34. §-ának felhatalmazása alapján 300 milliárd forint összegű állomány mértékéig vállalhatott a pénzügyminiszter – az Oktatási és Kulturális Minisztérium miniszterének javaslatára - 2009-ben kiállítási garanciát. E felhatalmazás alapján 13 kiállításához kapcsolódva történt garanciavállalás, melyeket az általános indokolás mellékletei között szereplő, „Kiállítási garancia, és viszontgarancia-vállalások 2009. évben” című táblázat mutat be részletesen. (A vállaláskori érték a kiállítási garancia vállalásáról szóló, a pénzügyminiszter által kibocsátott kötelezvény aláírásának napján érvényes árfolyamon számított összeg.) A költségvetési törvényben 2009. évre meghatározott keret a korábbi években vállalt és még élő állomány és az újonnan vállalandó kötelezettségek együttes összegére értendő. A 2009. évi keret kihasználtsága – a 2008. évről áthúzódó állomány figyelembe vételével – nem lépte egyszer sem túl az állományi mértéket. A kiállítások csak néhány hónapig láthatóak, így a keretet megszűnésük után nem terhelik tovább. A garancia-állományok 2009. év végi adatai az eltérő árfolyam miatt nem egyeznek meg a vállaláskori értékkel.

E kiállítási garanciavállalások a 2009. évben 500 millió forint körüli összegre becsülhető biztosítási díj megtakarítást jelentettek a kiállító múzeumoknak (és közvetve az államnak).

Kiállítási garancia érvényesítésére 2009-ben nem került sor.

3) Kereten kívüli kezességet, azaz a **nemzetközi fejlesztési intézmények** hiteleire [Áht. 33.§ (1) bekezdés b) pont] nem vállalt garanciát a Kormány 2009-ben, és garancia érvényesítésére sem került sor.

4) A **Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (MFB)** ügyleteiért három módon vállalhatott a Kormány kezességet, illetve garanciát (költségvetési törvény 35. §). Forrásszerzési hiteleiért és kötvénykibocsátásaiért 1 200 milliárd forint, harmadik fél javára vállalt készfizető kezességeiért, bankgaranciáiért, illetve hitelnyújtásaiért 400 milliárd forint, továbbá az általa finanszírozott ügyletekhez kapcsolódó hosszú lejáratú deviza-hitelek árfolyamkockázatára 1 400 milliárd forint összegben.

Költségvetési kereteinek teljes kihasználtsága:

	Keret (millió forint)	Keret terhelése 2009. XII. 31-én (millió forint)	Keret- kihasználtság	Állomány 2009. XII. 31-én (millió forint)
Éven túli forrásbevonás	1 200 000,0	733 767,0	61%	821 939,0
Készfizető kezesség, bankgarancia	400 000,0	140 921,1	35%	17 164,2
Árfolyam-garancia	1 400 000,0	1 065 180,1	76%	-

A 2009. évben az MFB részére a Kormány 1 400 millió euró (379 milliárd forint) forrásbevonást hagyott jóvá. A ténylegesen megkötött, éven túli lejáratú hitelfelvétel, illetve kötvénykibocsátás 678 millió euró (184 milliárd forint) volt, ebből 578 millió EUR (157 milliárd forint) IMF hitel.

2009-ben hat jogszabályi kezesség vállalására került sor. A Kormány határozata alapján vállalt ezen kezességek tételes bemutatását a XII. Törvényekben előírt beszámolási és tájékoztatási kötelezettségek c. fejezet 3. pontja tartalmazza.

A bank 2009. évi hitelezési tevékenységének nagy részét továbbra is a meglévő és az újonnan bevezetett hitelprogramok adták. 2009-ben bevezetésre került az MFB Új Magyarország Forgóeszköz Hitelprogram, amely a termelő és szolgáltató, majd októbertől a kereskedelmi ágazatban tevékenykedő KKV-k forgóeszköz finanszírozási lehetőségeit bővítette.

2009-ben szinte valamennyi működő hitelprogram feltételrendszere változott, amelynek oka részben a jogszabályi környezet, részben a gazdasági, piaci feltételrendszer változása volt.

Az összes hitelprogram keretében befogadott kérelmek értéke 2009 végén 729 milliárd forint volt. A bank mintegy 618 milliárd forint összértékű kérelmet hagyott jóvá az egyes programok meghirdetése óta. A hitelprogramok keretében jóváhagyott hitelek döntő hányada, mintegy 93%-a kereskedelmi bankok közvetítésével folyósított refinanszírozási hitel.

A szerződött, de nem folyósított állomány 2009 végén meghaladta az 53 milliárd forintot.

A bank forrásbevonásaira kapott állami kezesség érvényesítésére 2009-ben nem került sor. Az általa nyújtott hitelekhez kapcsolódóan 137,3 millió forint értékben váltott be garanciát a 317/2001. (XII. 29.) Korm. határozathoz kapcsolódó agrárhitel programjával összefüggésben. Az adósokkal szemben a behajtást az APEH végzi.

5) Az Eximbank Zrt. tevékenységét két jogcímen nyújtott állami garanciakeret segíti:

A forrásszerzés céljából a kül- és belföldi hitelintézetektől elfogadott betétek és felvett hitelek, valamint kibocsátott kötvények együttes állományára rendelkezésre álló – költségvetés által garantált – keret összege 2009. évben 320 milliárd forint volt (költségvetési törvény 37. § (1) bekezdés). A bank e limitet közel 62%-ban használta

ki, amely a kerethez viszonyítva alacsonyabb, nominálisan azonban magasabb a korábbi évekenél.

	2007.12.31	2008.12.31	2009.12.31
jóváhagyott keret (millió forint)	172 000	220 000	320 000
tény (millió forint)	140 061	180 379	197 713
kihasználtság	81,4%	82%	61,8%

Az Eximbank Zrt. által a központi költségvetés terhére vállalt exportcélú garanciaügyletek állománya 2009. december 31-én legfeljebb 80 milliárd forint lehetett (költségvetési törvény 37. § (2) bekezdés). A bank által kibocsátott állami háttérű garanciaállomány az év végén a keret közel 45%-át tette ki.

	2007.12.31	2008.12.31	2009.12.31
jóváhagyott keret (millió forint)	80 000	80 000	80 000
tény (millió forint)	31 612	37 960	35 870
kihasználtság	39,5%	47,5%	44,8%

A bank által vállalt garanciaügyletek állománya 2009. év folyamán egyetlen napon sem haladta meg a költségvetési törvényben meghatározott mértéket.

A költségvetési készfizető kezességvállalás keretszámának kihasználtsága – a 2008 év végén kibontakozó és hatásait 2009-ben is kifejítő gazdasági világválság miatt – a jelentősen beszűkült forráshelyzet következtében elmaradt a tervezettől. A Bank a szűkösen rendelkezésre álló forrásokhoz – jellemzően a tulajdonostól kapott finanszírozás – igazította aktivitását, a fő prioritás a fizetőképesség biztonságos fenntartása volt.

2009-ben az Eximbank Zrt. forrásbevonásához és garanciaügyleteihez kapcsolódó állami kezesség beváltására nem került sor.

6) A MEHIB Zrt. nem-piacképes, költségvetési háttérű biztosítási állományának felső határát 450 milliárd forintban állapította meg a 2009. évi költségvetési törvény 37. §-ának (3) bekezdése. A keret kihasználtsága 2009-ben a MEHIB Zrt. állományára vetítve (ígérvény + szerződésállomány + fedezetbe vett állomány, valamint a rövid lejáratú ügyletekre vonatkozó maximális kötelezettséget figyelembe véve) 54%-ot tett ki.

	2007.12.31	2008.12.31	2009.12.31
jóváhagyott keret (millió forint)	250 000	350 000	450 000
tény (millió forint)	135 266,5	169 337	243 308
kihasználtság	54%	48%	54%

A MEHIB Zrt. költségvetési háttérű biztosítási állománya 2009. év folyamán egyetlen napon sem haladta meg a költségvetési törvényben meghatározott mértéket.

A költségvetési háttérű, nem-piacképes kockázatu biztosítási tevékenységgel kapcsolatos kárfizetésekre a 2009. évi költségvetés 200,0 millió forint kiadási előirányzatot tartalmazott. A tárgyévben a kárfizetés 378,8 millió forintot tett ki.

Az elmúlt időszakban kibontakozott globális pénzügyi válság súlyosan érintette a MEHIB Zrt. legfőbb piacait jelentő Oroszországot, Ukrainát és a többi FÁK országot is. A kárfizetések nagyobb részt teljes-forgalmú ügyletekhez kapcsolódtak (225,9 millió forint), két egyedi ügylet (Moscow Capital Bank, Nadra Bank) kapcsán pedig összesen 152,9 millió forint kárfizetésre került sor. A teljes forgalom elve szerint egy biztosítási év teljes biztosítható forgalmát veszi fedezetbe a biztosító, garantálva annak megvalósulását.

A kedvező díjtétel mellett a biztonságos üzletmenet folyamatosságának előnyét nyújtja azáltal, hogy egy kötvénnyel biztosítható a vállalkozás export és belföldi követelésállománya.

Mind az egyedi, mind a teljes-forgalmú károk esetében megállapítható, hogy a nemfizetések, illetve fizetéseképtelenségek háttérében a globális pénzügyi válság okozta súlyos likviditási problémák húzódnak meg.

7) A kis- és középvállalkozások támogatását, hitelezésük javítását szolgáló keret – a **Garantiqa Hitelgarancia Zrt.** (HG Zrt.) költségvetési viszontgaranciával támogatott kezességvállalási kerete – 2009-ben 900 milliárd forintra emelkedett (költségvetési törvény 38. § (6) bekezdés). A HG Zrt. év végi kezességvállalási állománya az alábbiak szerint alakult:

	2007.12.31	2008.12.31	2009.12.31
jóváhagyott keret (millió forint)	400 000	450 000	900 000
tény (millió forint)	317 122	361 775	400 660
kihasználtság	79%	80%	44,5%

A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. kezességvállalási állománya nominálisan közel 11%-kal növekedett az előző évhez viszonyítva. A portfólióban továbbra is jelentős a Széchenyi Kártya hitelek összege (111 milliárd forint), arányuk azonban csökkent.

A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. az elmúlt években folyamatosan egyre kedvezőtlenebbé váló gazdasági, hitelpiaci feltételrendszerben működött. A dráguló banki források miatt nehezedő hitelhez jutási feltételek, a szűkülő piacok, a romló értékesítési lehetőségek már a tervekészítés során előrevetítették a KKV-k egyre rosszabb finanszírozási lehetőségeit és a növekvő beváltásokat. A banki KKV-hitelezési aktivitás általánosságban csökkent, érzékelhető volt a törekvés a növekvő kockázatoknak ügyfelekre történő áthárítására, a fedezeti elvárások növelésére. A IV. negyedévtől azonban látható volt, hogy a válság pénzügyi hatásai az üzleti feltételrendszer változtatását teszi szükségessé, így a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. október 1-től 1,5%-ról 1,7%-ra emelte a folyószámlahitel-termékek garanciadíját.

A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. 2009-ben több mint 2350 beváltásnál több mint 27 milliárd forint kezességet fizetett ki. Az ehhez kapcsolódó költségvetési

viszontgarancia előirányzat (12 milliárd forint) is túlteljesült, összességében 16,9 milliárd forint lett.

A beváltások számának és összegének növekedése a KKV-k számára egyre kedvezőtlenebbé váló külső gazdasági hatásokkal magyarázható. 2009. I. félévében a beváltások alakulása lényegében a korábbi évi trendet követte, a III. negyedévtől kezdve azonban gyorsulva növekedett a beváltások havonkénti összege. A Széchenyi Kártya beváltások összege 70%-ot meghaladóan növekedett. A KKV-k napi működését, likviditását fenntartó folyószámlahitel-termékeknél az előző évi négyeszeresére emelkedett a kifizetések összege. A beváltások összegének nagyobb része (közel 2200 beváltás) a kisösszegű, 25 millió forintot meg nem haladó mértékű hitelügyleteknél merült fel.

8) Az Agrárvállalkozási Hitelgarancia Alapítvány által a központi költségvetés terhére vállalt készfizető kezesség állománya az alábbiak szerint alakult (költségvetési törvény 39. § (6) bekezdése):

	2007.12.31	2008.12.31	2009.12.31
jóváhagyott keret (millió forint)	120 000	120 000	120 000
tény (millió forint)	50 662,6	56 585	58 644
kihasználtság	42%	47%	51%

A 2009. év végére 4723 szerződése volt az Alapítványnak 95,9 milliárd forint összegben, melyhez 60,8 milliárd forint kezesség kapcsolódott.

A gazdasági válság hatására a korábbinál több vállalkozó kért hiteleihez készfizető kezességet, azonban a felvett hitelek összege kisebb lett. Az elmúlt év keretkihasználtsága a válság hatásával magyarázható. A bankok megszigorították hitelezési politikájukat, így az Alapítvány is zömmel a már meglévő szerződések futamidejének módosításával, a törlesztések átütemezésével tudta segíteni a vállalkozásokat. 2009-ben is az éven belüli hitelek játszották a főszerepet, mely a vállalkozások forgótőke-hiányos állapotát jelzi. A mezőgazdasági célú kezességek nagy része a Gazdakártya konstrukcióhoz kapcsolódott. Az átlagos kezességvállalási mérték 63,3% volt, szemben az előző évi 60,6%-kal.

A költségvetés tervezésekor az Alapítvány 2009-re a gazdasági válságra tekintettel a korábbi évinél magasabb beváltási aránnyal számolt. A 2008. évi 676,7 millió forint összegű viszontgarancia beváltással szemben 2009-ben már 1 216,2 millió forintot kellett teljesíteni a költségvetésnek. Ez az összeg még a tervezett mértéket (1 000 millió forint) is meghaladta.

Míg 2006. előtt a kisebb összegű hitelek bukása volt a jellemző, addig 2006-tól a beváltások között egyre több a nagyobb összegű beváltás. Az Alapítvány teljes működési időtartamát tekintve a 2009. évi beváltások összege volt nominálisan a második legmagasabb a 2000-ben realizált 1,3 milliárd forint összegű beváltás után. A beváltott kezességek döntő hányada nem a szűken értelmezett agrárszektorból származott.

9) A 2009. évi költségvetési törvény 40. §-a szerint állami kezesség áll fenn a **Diákhitel Központ Zrt**-nek (továbbiakban DK) a diákhitel rendszer finanszírozására felvett hiteleiből, illetve kibocsátott kötvényeiből eredő fizetési kötelezettségei mögött.

A DK 2009-ben 19 ezer új ügyfélnek folyósított hitelt. A hallgatói hitelrendszer indulásától összesen több mint 285 ezer hallgató részesült diákhitelben, az érvényes szerződéssel rendelkező ügyfelek száma 2009 végén 220 ezer volt. 2009-ben a folyósított hitelek összege meghaladta a 22,3 milliárd forintot, év végére a hallgatói hitelállomány elérte a 187,4 milliárd forintot. 2009 végén a törlesztési szakban lévők száma meghaladta a 115 ezer főt, ez az előző évhez viszonyítva 8%-os növekedést jelent. A válság miatt 2009-ben bevezetett törlesztéskönnyítés lehetőségével 1100 fő élt az év végéig. A hátralékos ügyfelek aránya 2009. III. negyedévtől kezdődően növekedett. A DK 4290 ügyfélnek mondta fel a szerződését a lejárt követelés mértéke miatt és 3506 fő tartozásának végrehajtását kérte az APEH-től.

A DK 2009. évre vonatkozó finanszírozási tervét a pénzügyminiszter 2008. december 29-én hagyta jóvá. A DK 2009-ben 28,5 milliárd forint névértékben bocsátott ki kötvényeket 2008-hoz képest jelentős túlkereslet, és csökkenő felárak mellett. A felárak elérték a válság előtti szinteket. A DK adósságállománya 2009. végén:

- Magyar Fejlesztési Bank Zrt. I.: 49,9 milliárd forint,
- Magyar Fejlesztési Bank Zrt. II.: 20,0 milliárd forint,
- Európai Beruházási Bank: 47,6 milliárd forint,
- kötvények: 73,4 milliárd forint.

A diákhitelrefinanszírozását szolgáló kötelezettségek teljes összege 2009. december 31-én 190,9 milliárd forint volt.

Kezesség beváltására a DK forrásbevonásai kapcsán 2009 végéig nem került sor.

10) Az **állami támogatással felvett agrárhitelek** nagy része hosszú lejáratú - nem ritkán 15-20 éves futamidővel. Az EU illetékes Bizottsága az FVM által bejelentett konstrukciók vonatkozásában nem élt kifogással, így az állam által vállalt kötelezettségek 2017-2025-ig (kamattámogatás esetén 2027-ig) fennállhatnak. A 2009. december 31-ei állományi adatok alapján a támogatott hitelösszeg 68,6 milliárd forint, a kapcsolódó kezesség több mint 14 milliárd forint volt (jogszabályi és egyedi kezességek összesen). Ezen felül az ágazat 23 milliárd forint nem támogatott MFB hitellel rendelkezik.

Az agrárgazdasági kezességérvényesítés miatt 2009. évben a költségvetés – a tervezett összegnek mindössze 20%-át kitevő – 243,2 millió forintot fizetett.

A beváltások legnagyobb részét, mintegy 151 millió forint nagyságrendben, a 317/2001. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján folyósított ún. „családi gazda” hitelek kezességérvényesítése jelentette. A 84/2003. (VII. 22.) FVM rendelet szerinti ún. „aszályhitelek” körében 9 kezességérvényesítés történt összesen 33,9 millió forint összegben.

Az agrárkezességek vonatkozásában a tervezettnél alacsonyabb beváltási arány az alábbiakkal magyarázható:

- a termelők 2009-ben — a tervezettet meghaladóan — több mint 55 milliárd forint hitelt fizettek vissza,
- a családi gazdahiteleknél a bank év közben lehetővé tette bizonyos hitelek futamidőn belüli átütemezését, valamint meghatározott feltételekkel a forgóeszközhitel futamidejének meghosszabbítását.

11) Az állam a közszférában foglalkoztatottak számára - 7 ágazati törvény (köztisztviselői, közalkalmazotti, fegyveres, stb.) alapján —, valamint a fiatalok otthonteremtésében a lakáscélú hitelekhez jutást kezességvállalással könnyíti meg (ún. **lakáskezességek**).

E kezességek állományának alakulása eltérő tendenciát mutat. A közszférában a kezességek állománya összességében csökkent. Ezen belül a legnagyobb volument képviselő köztisztviselői hitelek állománya 2008. év végéhez képest csökkent, a közalkalmazottaké nőtt, míg a közszféra más területein gyakorlatilag stagnált az államilag garantált állomány. A fiatalok lakáskölcsönéhez (fészekrakó program) kapcsolódó kezesség-állomány növekedése viszont folytatódott 2009-ben is, a garantált hitelrész állománya 2008. év végéhez képest 5%-kal növekedett.

Az összes állami kezességgel biztosított lakáscélú hitelállomány bankok közötti megoszlása a következő:

- OTP Jelzálogbank: 63,5%,
- OTP Bank: 5,4%,
- FHB Jelzálogbank: 4,7%;
- CIB Bank: 18,4%,
- a maradék 8,0%-on 12 hitelintézet osztozott.

Az állami kezességgel biztosított lakáscélú hitelek állományi összege 137,5 milliárd forint volt december végén, amely mindössze 0,8 milliárd forintos emelkedés az előző évihez képest. Ezen belül közel 2,5 milliárd forinttal, 62,9 milliárd forintra csökkent a közszolgálatban foglalkoztatottak hitelére vállalt kezesség, míg a fiatalok lakáskölcsönéhez kapcsolódó állami kezesség állománya 3,3 milliárd forinttal növekedett 74,5 milliárd forintra a 2009. év folyamán.

A lakáscélú kezességgel biztosított **hitelek beváltása** jogszabály szerint az APEH-nál történik a hitel felmondásakor, és a beváltott kezesség állammal szembeni kötelezettséggé válik, amely adók módjára behajtható. A 2009 évben, a pénzügyi gazdasági válság hatására, a két jogcímen előirányzott összesen 800 millió forint összegű kezességbeváltáshoz képest a tényleges beváltás 1 670,9 millió forintban teljesült. A beváltáson belül az ún. fészekrakó program kiadásai mutatnak jelentős növekedést. Az előrejelzések szerint, a 2010. évben mindkét jogcímen a kezesség beváltás kiadásainak további emelkedése várható.

12) A Kormány 2007-ben rendeletben módosította a **Pályamódosító Hitelprogram** keretében igényelhető hitel feltételeit, lehetővé téve a kormányzati létszámcsökkentés és átszervezések révén az igazságügyi intézményekből elbocsátott igazságügyi alkalmazottak számára is a hitel felvételét. Pontosították a kedvezményes hitelt igénylő egyéni vállalkozók körét is. A hitelprogram keretében nyújtott kedvezményes kamatozású hitel állami támogatásnak (csekély összegű támogatásnak),

formáját tekintve kedvezményes kamatozású hitelnek minősül. Figyelemmel arra, hogy a csekély összegű támogatásokra új uniós rendeletet kell alkalmazni (1998/2006/EK rendelet), így a hitelprogram feltételrendszerét az MFB az új jogszabály előírásainak megfelelően módosította.

A program keretében 2009 előtt, 2008 végéig összesen 45 kérelem érkezett 124 millió forint összegben, amelyből 41 kérelmet hagyott jóvá a Bank, melynek összege 112 millió forint. A 2009. évben a program iránt nem mutatkozott érdeklődés. A kihelyezett hitelek értéke 2009. december végén 92 millió forint volt, így a hitelprogram 20 milliárd forint összegű kerete meglehetősen alacsony (0,56%) kihasználtságot mutat.

2.14. Adósságátvállalás és tartozás-elengedés

A 2009. évi költségvetési törvény felhatalmazása alapján tartozás-elengedésből eredően, együttesen 1,5 milliárd forint összegű kiadás keletkezett.

Az Országgyűlés elengedte a Várpalota és Régiója Környezetvédelmi Rehabilitációs Programra létrehozott céltársulásnak (Várpalota, Berhida, Pétfürdő, Öskü, Ősi, Tés, Balatonalmádi) a Programban meghatározott beruházáshoz kapcsolódó, 2009. év folyamán esedékes kölcsöntartozások 50%-át. A követelés-elengedésként elszámolt kiadási összeg – a felhatalmazásnak megfelelően – 139,3 millió forintot tett ki.

Az Országgyűlés lemondott a Magyar Államot megillető, az Altek Téglá és Cserépipari Kft-vel szemben fennálló állami kölcsön kamat-követeléséről, valamint az ehhez kapcsolódó késedelmi és büntetőkamatok összegéről. Az előirányzott 6,4 millió forint összegű követelés-elengedés kiadása ténylegesen, a büntető kamat összege következtében 16,9 millió forintot tett ki.

Az Országgyűlés tudomásul vette, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya és az Etióp Demokratikus Szövetségi Köztársaság Kormánya között 2005. évben megkötött Fejlesztési Együttműködésről, valamint Magyarországnak Etiópiával szemben fennálló követelései átfogó rendezéséről szóló megállapodások végrehajtása eredményeként a Magyar Államnak az etióp féllel szembeni 7 435 912,02 amerikai dollár összegű követelése megszűnt. Az előirányzott 1 224,9 millió forint összegű követelés-elengedés kiadása ténylegesen, az árfolyamváltozás következtében 1 397,3 millió forintot tett ki.

2.15. Hozzájárulás az EU költségvetéséhez

Az EU költségvetését illető hozzájárulási kötelezettség 2009. évi összege 223,7 milliárd forintot tett ki, mely összeg 2,4 milliárd forinttal alacsonyabb a 2009. évre jóváhagyott előirányzathoz képest. Az alacsonyabb teljesítést több tényező együttes hatása eredményezte. Növelte befizetési kötelezettségünket az, hogy a 2008. december 31-i Ft/euró középárfolyam (266,7 Ft/euró) – melyen hozzájárulási kötelezettségeinket teljesíteni kellett – magasabb volt a tervezésnél prognosztizált árfolyamnál (245,5 Ft/euró). A tárgyévben elfogadott egyes költségvetés-módosítások (pl.: a Szolidaritási Alap mobilizálása, az Európai Közösségek saját forrásainak rendszeréről szóló 2007. június 7-i 2007/436/EK, Euratom tanácsi határozat 2009-ben történt hatálybalépése) is a kötelezettség növekedését eredményezték. Azonban csökkentőleg hatott a nemzeti hozzájárulásunkra a 2008. évi közösségi költségvetés

többlete (összesen 17,5 milliárd forint), az áfa- és GNI egyenlegek korábbi évekre tekintettel történő utólagos kiigazítása (mintegy 3 milliárd forint), valamint a közösségi költségvetés bevételi adataira vonatkozó prognózisok évközben történt frissítése (5,8 milliárd forint).

VI. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KÖZPONTI ALRENDSZEREI HIÁNYÁNAK FINANSZÍROZÁSA, AZ ÁLLAMADÓSSÁG KEZELÉSE

1. A központi alrendszerek finanszírozása

Makrogazdasági és finanszírozási környezet 2009-ben

2009 egészében az állampapír-piacon a rövid és a közepes lejáratú szegmensekben jelentős hozamcsökkenés ment végbe, míg a leghosszabb lejáratokon összességében kis mértékben változtak a hozamok. Tavasszal Európa szerte jelentősen csökkent a likviditás az értékpapírpiacokon, s a magyar állampapír-piacon is feszültségek jelentkeztek, ami jelentős mértékben növelte a forinthozam-szintet. Ez azonban az átmenetileg szünetelő kötvény aukciók miatt alig jelentkezett az állam kamatköltségeiben, sőt a piac stabilizálása érdekében alkalmazott kötvény visszavásárlási programon kamatbevétel növekedést eredményezett. A második negyedévtől azonban stabilizálódott az állampapír-piac, s a hozamszint is mérséklődött a tavaszi szinthez képest és újraindultak az államkötvény aukciók. Július végétől a jegybank kis lépésekben összesen 325 bázisponttal fokozatosan csökkentette az alapkamatot, s a rövid hozamok alakulása követte a jegybanki alapkamat mozgását. A hosszú hozamok az év közepétől fokozatosan csökkentek, ám az év utolsó hónapjaiban elsősorban nemzetközi hatások – főként a Dubai World illetve Görögország fizetőképességével kapcsolatos kockázatok előtérbe kerülése – miatt ismét emelkedtek.

A rövid oldali referenciahozamok 2009 decemberének végén az egy évvel korábbihoz képest 3 százalékponttal alacsonyabban álltak. A 2009-ben tapasztalt hozamcsökkenés mértéke meghaladja a 2008 során tapasztalt 1,5 százalékpontos hozamemelkedést. Az éven túli lejáratok esetében a 3 és 5 éves lejáraton 2 százalékponttal csökkentek, a 10 éves lejáraton 0,3 százalékponttal csökkentek, a 15 éves lejáraton 0,2 százalékponttal emelkedtek a referenciahozamok 2009 év egészében.

Az aukciós hozamok alakulása lényegében a referenciahozamok mozgását követte. Az éven belüli aukciós hozamok (a likviditási aukció nélkül) 2,7-3,3 százalékponttal csökkentek az év végéig. 2009 áprilisától újra rendszeressé váltak az államkötvény kibocsátások. A 3 éves lejáraton 1,4 százalékponttal, az 5 éves lejáraton 1,4 százalékponttal, a 10 éves lejáraton 1,2 százalékponttal csökkent a hozam 2009 végéig 2008 októberéhez képest. A 15 éves lejárat esetében az utolsó, 2009. augusztusi aukció átlaghozama 0,6 százalékponttal volt magasabb a 2008. júliusi aukcióhoz viszonyítva.

2009 folyamán a forint árfolyama az első negyedévben bekövetkező nagymértékű emelkedés (a legmagasabb árfolyam 316 Ft/euró volt 2009. március 6-án) után az év második felében konszolidálódott és a 260-280 Ft/euró között ingadozott. 2009-ben az

euró átlagos árfolyama 280,6 Ft/euró volt, ami jelentősen kedvezőtlenebb a 2008. évi átlagos 251,3 Ft/euróval szemben.

A külföldiek forint állampapír-befektetései 2009-ben a válság hatására az év eleji 2458,9 milliárd forintról indulva 303,4 milliárd forinttal 2155,5 milliárd forintra tovább csökkentek.

Finanszírozási igény – finanszírozás

A kincstári kör hiánya (921,3 milliárd forint) a központi költségvetés 739,9 milliárd forint összegű, a társadalombiztosítási alapok 151,0 milliárd forintos hiányából és az elkülönített állami pénzalapok 30,4 milliárd forintos szintén hiányából adódott.

A kincstári elszámolási rendszerből látható hiány nem egyezik meg a normaszövegben megjelenített, helyi önkormányzatok nélküli államháztartási hiánnyal. Ennek okai elsősorban a főkönyvi nyilvántartáson alapuló állományi adatok évek közötti változását is nyomon követő elemi beszámolók és a kincstári nyilvántartás szerinti teljesítési adatok közötti – elsősorban rendszerbeli különbségekből adódó – eltérések:

- a kereskedelmi banknál vezetett devizaszámlák (valutapénztárak) bevételeinek az a része, amelyre a tárgyévben kifizetés nem történt;
- a házipénztári záró pénzkészletből a pénztárba közvetlenül bevételezett, de a keretszámlára be nem fizetett tárgyévi bevétel összege, illetve a keretszámláról felvett és a házipénztárba bevételezett, de még fel nem használt készpénz összege;
- a függő-, átfutó-, és kiegyenlítő kiadások és bevételek előző évi állományának tárgyévi rendezése;
- a kincstári pénzforgalomban megjelenő tárgyévi értékpapír vásárlás és visszaváltás különbözete.

2009-ben a finanszírozási igényt csökkentette a privatizáció 1,1 milliárd forintos összege. A fenti tételek 2009-ben összesen 920,2 milliárd forint nettó finanszírozási igényt jelentettek.

A bruttó finanszírozási igény a nettó finanszírozási igény valamint az adósságtörlesztések összegeként adódik. Az eredeti futamidejét tekintve éven túli futamidejű államadósság törlesztések a következők szerint valósultak meg:

Forinthitelek	0,0 milliárd forint
Devizahitelek	34,1 milliárd forint
Forintkötvények	2041,0 milliárd forint
Devizakötvények	274,3 milliárd forint
Éven túli törlesztések összesen:	2349,4 milliárd forint

Az éven túli lejáratokon a forinttörlesztések összesen 2041,0 milliárd forintot, míg a devizatörlesztések 308,4 milliárd forintot tettek ki.

A finanszírozás alakulása 2009 során

A 2009. évi előirányzat tervezésére 2008. október elején került sor, a nemzetközi pénz- és tőkepiaci válság bekövetkezésekor.

2009. fontos év volt a magyar államadósság-kezelés szempontjából. A 2007-ben kezdődött nemzetközi tőkepiaci válság 2008-ban tovább súlyosbodott, ami részeként a magyar tőkepiacról is jelentős összegű külföldi tőkekivonás valósult meg. Ennek hatására átmenetileg felfüggesztésre kerültek az államkötvény aukciók – miközben a diszkont kincstárjegyek és lakossági állampapírok értékesítése folyamatos volt - és a finanszírozás részben a Nemzetközi Valutaalap és az Európai Bizottság által biztosított nemzetközi hitelcsomagból történt.

A 2009-ben keletkezett költségvetési hiány finanszírozására az ÁKK Zrt. 487,5 milliárd forint összegű forint államkötvényt értékesített, 218,8 milliárd forint értékben vett fel projektfinanszírozó forint hiteleket nemzetközi pénzügyi szervezetektől, 3,6 milliárd forint értékben külföldi devizahiteleket vett fel szintén projekt-finanszírozás céljára, valamint 30 milliárd forint összegben devizabetét használt fel.

Az esedékes adósságtörlesztések finanszírozása érdekében 22,6 milliárd forint értékű forint-államkötvény és 267,9 milliárd forint összegű devizakötvény kibocsátására került sor, 1726,0 milliárd forint értékű lehívott devizahitel felhasználása valósult meg az IMF/EU hitelcsomagból, valamint 332,9 milliárd forint összegű 2008. évi hitelehívásokból képzett devizabetét felhasználására került sor.

A KESZ likviditáskezelésével kapcsolatos műveletek során (ami biztosította a TB alapok és az elkülönített állami pénzalapok finanszírozását is) 510,0 milliárd forint összegű államkötvény kibocsátásra került sor és a kincstárjegyek állománya 32,4 milliárd forinttal növekedett. A KESZ záróállománya 2009-ben 120,2 milliárd forinttal nőtt az előző év végéhez képest.

Az alábbi táblázat az egyes adósságinstrumentumok nettó kibocsátásának eredeti előirányzatban szereplő és ténylegesen megvalósult értékeit tartalmazza.

milliárd forintban

Nettó kibocsátás	Előirányzat	Tény
Forintadósság összesen	824,1	-769,7
Kötvények	543,5	-1 020,9
Diszkont kincstárjegyek	230,7	165,4
Lakossági állampapírok	0,8	-133,0
Forinthitel	49,1	218,8
Devizaadósság összesen	271,3	1 686,1
Kötvények	153,4	-8,5
Hitelek	117,9	1 694,6
Összesen	1 095,4	916,4

A 2009. évi nettó kibocsátás előirányzathoz képesti eltérő nagyságú és összetételű alakulását a nemzetközi hitelpiaci válság miatt megváltozott finanszírozási környezet

okozta. A nettó kibocsátás 2009-ben 916 milliárd forint volt, amely kisebb, mint a tervekben szereplő érték. A diszkont kincstárjegyek állománynövekedése elmaradt az előirányzatban meghatározott összegtől. A lakossági állampapírok iránti kereslet kedvezőtlenebbül alakult, jelentősen visszaesett az értékesítés a tervekhez képest, állományuk 133 milliárd forinttal csökkent. Finanszírozási célra 2009-ben 1726 milliárd forint IMF/EU hitel lehívása valósult meg, a törlesztések következtében így a nettó deviza-kibocsátás 1686 milliárd forintot tett ki, amely jelentősen meghaladja tervezett összeget.

Állampapírok értékesítése

Forint-finanszírozás

Az adósságkezelés 2009-ben is törekedett arra, hogy az állam forrásbevonásai során a 3, 5 és 10 éves futamidejű, piaci finanszírozást biztosító államkötvények játsszanak szerepet. A nemzetközi hitelpiaci válság következtében azonban csak fokozatosan növekedett a hosszabb futamidejű államkötvények iránti kereslet, így az ÁKK csak április végétől indíthatta újra a rendszeres államkötvény kibocsátást és csak az év második felében tudta emelni a tervekhez képest a kibocsátási terveit.

A forint államkötvényeket tekintve 2009-ben 6 kötvénysorozat értékesítésére került sor, ebből 1 volt új sorozat, a bizonytalan piaci helyzetben és a másodpiaci likviditás növelése érdekében az ÁKK főként a már meglévő államkötvény sorozatokra emelt rá az aukciók során. 2009-ben a legnagyobb sorozatnagyságot (590 milliárd forint) a 2013/D 3 éves kötvény esetén sikerült elérni. A kibocsátott kötvények mindegyike fix kamatozású volt, 3, 5 és 10 éves lejáratú, a 15 éves futamidejű államkötvényből csak egy aukció került meghirdetésre. Az egyes futamidőket tekintve a kötvénysorozatok piacra dobott mennyiségét az alábbi táblázat mutatja be:

A 2009. év során kibocsátott kötvénysorozatok (mrd Ft)

	Futamidő	Aukciók száma	Aukciós kibocsátás az év során	Nem-kompetitív értékesítés	Év végi sorozatnagyság
2012/B	3 év	1	10	0	523
2013/D	3 év	9	120	32	590
2013/E	3 év	9	235	50	285
2015/A	5 év	19	237	50	705
2019/A	10 év	18	172	31	484
2023/A	15 év	1	7	1	204

A kötvényaukciók során elfogadott összes mennyiségben belül a 3 éves államkötvények aránya volt a legmagasabb. A bruttó kötvénykibocsátás futamidő szerinti szerkezetén belül a 3 éves kötvények részesedése nőtt, az 5, 10 és a 15 éves kötvények részesedése ugyanakkor csökkent az előző évhez képest, amit a nagyobb piaci bizonytalanság és a befektető bázis változása magyaráz.

A nemzetközi és a belföldi állampapír-piac helyzetére és az ott kialakult új tendenciákra tekintettel az ÁKK a korábbinál rugalmasabb aukciós rendszert vezetett be. Ennek érdekében május hónap során, egy újfajta – más országokban sikerrel alkalmazott – értékesítési technikával kombinálta az aukciós kibocsátást. Ezáltal lehetőség nyílt arra, hogy az elsődleges forgalmazók az aukciót követő délutánon az aukción kialakult átlagáron az elfogadott ajánlataik arányában állampapírt vásároljanak. Az új rendszer lehetőséget teremtett arra, hogy amennyiben a piaci igények jelentősen meghaladják az aukción elfogadásra került összeget, akkor további

befektetők tudjanak államkötvényekhez jutni. Az ily módon értékesített kötvények összege 164,1 milliárd forintot ért el 2009-ben.

A nagy lejáratok okozta likviditás-ingadozások kezelése érdekében, illetve a másodpiaci helyzetre tekintettel a Kibocsátó döntése alapján jelentős összegű államkötvény visszavásárlási aukciókra került sor 2009-ben, összesen mintegy 647,2 milliárd forint névértékben.

A diszkont kincstárjegyek kibocsátása 2009-ben egyrészt a lejáratok megújítását, másrészt a Kincstári Egységes Számla (KESZ) megfelelő likviditásának biztosítását szolgálta, a nettó értékesítés 165 milliárd forintot tett ki.

2009-ben a Magyar Állam hosszúlejáratú, piaci forint-hiteleket vett fel nemzetközi fejlesztési intézetektől 218,8 milliárd forint értékben infrastrukturális programok finanszírozása céljából.

A forintadósság átlagos hátralevő futamideje 2008. és 2009. év végén az alábbiak szerint alakult:

Átlagos hátralevő futamidő (év)	2008.12.31	2009.12.31
Magyar Államkötvény (MÁK)	4,49	4,60
MÁK (piaci)	4,28	4,46
MÁK (nem piaci)	8,99	8,07
Forint értékpapír összesen	3,73	3,85
Forint hitel	11,73	10,11
Forintban denominált adósság összesen	3,88	3,93
ebből: piaci összesen	3,53	3,71
nem piaci összesen	9,96	8,65

Devizafinanszírozás

2009-ben összesen 1 milliárd euró értékű piaci forrásbevonásra került sor, ami egy 5 éves futamidejű, fix kamatozású, 1000 millió EUR értékű kötvénykibocsátás keretében valósult meg 267,9 milliárd forint értékben.

Ezen felül egyes infrastrukturális, környezetvédelmi programok finanszírozására az állam hiteleket vett fel nemzetközi fejlesztési intézetektől (CEB és EIB) 13,4 millió euró, azaz 3,6 milliárd forint értékben.

2004 végétől az ÁKK Zrt. saját nevében végez swapműveleteket. A nemzetközi piaci szokványok alapján a swap műveletek miatt fennálló partnerkockázatok csökkentése érdekében a felek a swapok nettó értékének megfelelő fedezetet (betétet) helyeznek el egymásnál. Az ezen ügyletek után az ÁKK Zrt-nél elhelyezésre került fedezeti összegek (az ún. marked-to-market betétek) az adósságállomány részét képezik. Ennek állománya 2009. folyamán 78,5 milliárd forintról 20,1 milliárd forintra csökkent a deviza keresztárfolyamok miatt.

IMF-EU-Világbanki hitelcsomag

Magyarország nagymértékű külföldi finanszírozási igénye miatt egyértelmű negatív hatást gyakorolt a finanszírozásra a nemzetközi hitelpiaci-válság. Ennek következtében a magyar államkötvénypiacon 2008. októberétől 2009. április végéig

államkötvények kibocsátására nem kerülhetett sor. A kialakult helyzetben a stabil és biztonságos finanszírozást döntő módon segítették elő 2009-ben az IMF-EU-VB hitelcsomagból történő hitellehívások. 2009-ben 1726 milliárd forint értékben került sor hitelek lehívására ebből a forrásból.

A 2009. évi lehívásokat az állam az adósságlejáratok finanszírozására használta fel. A finanszírozásra fel nem használt 2008. évi lehívásokból képzett betétek állománya 2009. év végén 1124,8 milliárd forintot tettek ki, mely betétek a Magyar Nemzeti Banknál elhelyezett devizabetét és bankoknál kihelyezett hitelállományt jelentik.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. tv. 8/B §. 1 bekezdésének b. pontja alapján 2009-ben a 2008. évi hitellehívásokból a pénzüintézetek a következő táblázatban részletezett kihelyezésekben részesültek:

Pénzüintézet	OTP *		FHB		MFB	
	2009.04.01	2009.06.30	2009.04.01	2009.04.30	2009.06.19	2009.12.10
Hitelnyújtás időpontja						
Hitel összege, forintban	312 585 041 400	109 652 087 500	61 428 000 000	59 250 000 000	73 908 210 000	80 189 268 800
Lehívott hitel összesen, forintban	422 237 128 900		120 678 000 000		154 097 478 800	
Lehívott hitel összesen, eredeti devizában	1 263 095 275 XDR		400 000 000 EUR		513 958 960 XDR	
2009. 12.31-én fennálló állomány, forintban	185 829 098 400		108 336 000 000		151 229 966 300	
2009. 12.31-én fennálló állomány,eredeti devizában	631 547 638 XDR		400 000 000 EUR		513 958 960 XDR	

*Az OTP Bank az általa felvett hitel felét 2009. december végéig törlesztette.

2. Az államadósság alakulása

A központi költségvetés 2009. év végi a számviteli szabályok szerint nyilvántartott, a kincstári kört érintő bruttó adóssága az előirányzat szerinti 17 734,5 milliárd forintot jelentősen meghaladva, 18 964,9 milliárd forintot tett ki. Az adósság előirányzattól való jelentős növekedését a nemzetközi pénz- és tőkepiaci válság kedvezőtlen hatása miatti 2008. év végén jelentősen megnövekedett adósságállomány, a 2009-ben jelentősen átalakuló finanszírozási szerkezet és a devizaárfolyamok változása okozta. A 2009. évi államadósság állományt jelentősen módosította, hogy az előirányzatot megalapozó 2008. év végi tervezett 16715,1 milliárd forint adósságállomány 2008. december végén 18103,9 milliárd forintot tett ki, ami 1389 milliárd forintos növekedést jelent. Ezt a növekedést elsősorban a finanszírozás biztonságát növelő, az IMF/EU/Világbank által nyújtott nemzetközi hitelcsomagból történő hitellehívás okozta. Növelte a tervekhez képest a központi költségvetés adósságát 2009-ben a deviza-árfolyamok jóval kedvezőtlenebb alakulása is. A 2009-re tervezett átlagos 245,50 Ft/euróhoz képest a tényleges átlagos árfolyam 280,6 Ft/euró volt, az év végén 270,84 Ft/euró volt az árfolyam. 2009-ben az előirányzathoz képest átalakult a finanszírozás szerkezete is. Jelentős összegű 1726,0 milliárd forint volt az IMF/EU/Világbank által nyújtott nemzetközi hitelcsomagból történő összegű hitellehívás, csökkentve így a belföldi forintfinanszírozás szerepét. 2009. év végén az MNB-nél elhelyezett és bankoknál kihelyezett devizabetétek összege december 31-én 1124,8 milliárd forintot tett ki. A kincstári kört érintő bruttó adósság tényleges nemzetgazdasági súlyát jelző mutató a GDP arányához mérten jelentősen nőtt, a GDP 68,2%-áról annak 72,7%-ára. Ez az összeg nominálisan 861,0 milliárd forinttal (4,8%-kal) volt magasabb a 2008. év végénél (18 103,9 milliárd forint).

A központi költségvetés adósságállományának részleteit, illetve az állományváltozás tényezőit az általános indokolás mellékletei között található, „Az államadósság és az

állami követelések adatai” című táblázatok mutatják be adósságelemenkénti bontásban is.

3. Adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek

A nemzetközi hitelpiaci válság 2009. I. negyedévében jelentkező újabb nagy hulláma, majd azt követő fokozatos konszolidáció döntő módon befolyásolta az államadósság és az állami követelések kezelését 2009-ben. Ennek hatására az államadóssággal kapcsolatos bevételek esetében jelentkezett nagymértékű eltérés az előirányzattól. Az adósságszolgálati bevételek 144,4 milliárd forintos tényszáma 68,7 milliárd forinttal haladja meg a módosított költségvetési előirányzatot. Az eltérést a kamatbevételek 68,6 milliárd forintos többlete, illetve a tőkekövetelések visszatérüléséből származó bevételek 0,1 milliárd forintos többlete eredményezte.

Kamatbevételek

A kamatbevételek előirányzata 73,7 milliárd forint volt, amelyhez képest a 142,2 milliárd forintos tényszám 68,6 milliárd forintos előirányzat túlteljesítést mutat. A túlteljesítés mintegy kétharmada, 44,8 milliárd forint a forintadósság és követelések kamatbevételi többlete, egyharmada pedig deviza kamatbevétel többlete.

A forint államadósságból és követelésekből származó kamatbevételek 118,3 milliárd forintot értek el 2009-ben. A 44,8 milliárd forintos előirányzat túlteljesülés közel fele állampapírpiazi műveletekhez kapcsolódik. Az államkötvények többszöri aukciós értékesítése során keletkező kamatbevétel esetében a tényleges bevétel 23,3 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot, döntően a 2009 márciusa és májusa közötti időszakban megvalósított intenzív államkötvény visszavásárlási aukciók következtében. A kincstárjegyek kamata 0,8 milliárd forinttal ugyancsak meghaladta az előirányzatot.

A kamatbevételek másik jelentős tétele az állampapírpiazi műveletek mellett a Kincstári Egységes Számla után az MNB által fizetett többletkamatból származott, amely következtében ezen a címen 20,2 milliárd forint többletbevétel keletkezett. A jegybank irányadó kamatszintje az év végére alacsonyabb lett ugyan a tervezés során figyelembe vettnél, 2009. I. félévében azonban jelentősen meghaladta azt. A tervezettnél magasabb kamatszint hatására 3,9 milliárd forint többletbevétel keletkezett. A Kincstári Egységes Számla állománya ugyanakkor lényegesen magasabb szinten alakult, mint ahogyan azt a finanszírozási terv eredetileg tartalmazta. E magasabb állományra fizetett többletkamat 16,3 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot.

A kamatbevételek előirányzat túllépésének közel egyharmadát, 23,8 milliárd forintot a devizakövetelésekből származó kamatok biztosították. A költségvetési előirányzat eredetileg mindössze 0,2 milliárd forint összegű kamatbevétellel számolt. Ehhez képest a tényleges bevétel 23,9 milliárd forintot ért el. E kiugróan nagymértékű és arányú eltérés a nemzetközi hitelcsomag sajátos felhasználási módjából származott, mivel az un. IMF I. csomag 4,2 milliárd SDR összegű első hitelcsomagja a 2008. év végén, a költségvetési terv készítését követően került le hívásra, ráadásul sajátos felhasználási jogcímmel. Ez a hitelem ugyanis a pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásának elősegítése céljából került le hívásra, a megfelelő jogszabályi felhatalmazás megteremtésével párhuzamosan. Ezen hitelcsomagból közvetlenül

költségvetési célra nem került felhasználásra érdemi pénzösszeg 2009-ben, az abból befolyt pénz nagyobbik része betétként került elhelyezésre a Magyar Nemzeti Banknál, kisebbik része pedig továbbhitelezésre került a Magyar Fejlesztési Bank Zrt, illetve egyes kereskedelmi bankok részére. A nagy összegű betétből, illetve a továbbhitelezett tőkéből ebből következően jelentős összegű kamatbevétel származott a devizaköveteléseket tekintve.

Tőkebevételek

A devizában fennálló tőkeköveteléseket az un. kormányhitelek, valamint a Magyar Állam által devizában felvett, de forintban továbbkölcsonzott hitelek teszik ki.

A devizában felvett, de forintban továbbkölcsonzott hitelek államháztartási szereplőkkel korábban megvalósított projekteket finanszíroztak. Az egyetlen, ma még meglévő ilyen hitel a Várpalota és Régiója Környezetvédelmi Rehabilitációs Program. A hitel visszafizetése (278,4 millió forint) hét önkormányzatot terhel (Várpalota, Berhida, Pétfürdő, Öskü, Ősi, Tés, Balatonalmádi). Az Országgyűlés elengedte a 2009. év folyamán esedékes kölcsöntartozások 50%-át. Az államháztartási törvény 14. § (3) bekezdése alapján a tartozás-elengedésből eredő költségvetési kiadással szemben olyan bevételt kell elszámolni, amely a tartozás megfizetéséből eredt volna. A tőke-visszatérülésként kimutatott összeg az Áht. rendelkezésének végrehajtását is tartalmazza.

A kormányhitelek visszatérülése a volt rubel és dollár elszámolású országoknak korábban nyújtott kormányhitelek, ill. kereskedelmi szaldókövetelések bevételeit tartalmazza, a megtérülés időpontjában érvényes devizaárfolyamon.

A bevételek a volt rubel relációból, Kambodzsaival és Albániával szembeni követelések megtérüléséből keletkeztek, míg a dollár elszámolás mellett nyújtott kormányhitelek bevétele a nicaraguai tartozás visszatérüléséből és az Etiópiával szembeni követelés elengedéséből származott.

A 2009. évi 1 561,0 milliós előirányzat 1 795,8 milliós forint összeggel teljesült. Ebből a volt rubel reláció bevétele a tervezett 315,7 milliós forinttal szemben ténylegesen 373,4 milliós forint, míg a dollár reláció bevétele a tervezett 1 245,3 milliós forinttal szemben ténylegesen 1 422,4 milliós bevételt jelentett. Az előirányzat és a teljesítés közötti eltérés oka az árfolyamváltozás eredménye.

A még fennálló kormányzati követeléseink alapvetően a fizetőkészség és fizetőképesség vonatkozásában a legkisebb törlesztési hajlandóságot mutató országokkal szemben maradtak fenn.

A forintban fennálló tőkebevételek (114,5 millió forint) az állami alapjuttatás járadékából keletkeztek.

4. Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadások

Az államadóssággal kapcsolatos kiadások összege 1180,2 milliárd forint volt 2009-ben, amely összeg 28,6 milliárd forinttal elmarad az előirányzattól. Az előirányzattól való kismértékű elmaradás a kamatkiadások esetében keletkezett megtakarításból származott. Az összes kamatkiadás ugyanis 1161,5 milliárd forint volt 2009-ben, amely összeg 29,6 milliárd forinttal kisebb az előirányzatnál. Az adósság- és

követeléskezelés egyéb költségei ugyanakkor – az IMF-hitel rendelkezésre állási jutalékának egyéb költségek közé sorolásával - 1,0 milliárd forinttal meghaladták az előirányzatot, amelynek következtében 18,8 milliárd forintot tettek ki.

Az államadósságból származó kamatkidadások viszonylag kismértékű, 29,6 milliárd forintos elmaradása az előirányzattól a finanszírozási és így a kamatkidási szerkezet jelentős módosulása mellett következett be. A központi költségvetés finanszírozási és a lejáró államadósság megújítási szerkezete a nemzetközi hitelpiaci válság 2009. I. negyedévi újabb hulláma, majd az azt követő fokozatos konszolidáció hatására nagymértékben eltért az előirányzat készítése során figyelembe vett kibocsátási szerkezettől. Az állampapírpiaci helyzet hatására ugyanis a tervezettnél később kerülhetett sor és viszonylag kis összegekben a rendszeres államkötvény aukció újraindítására. Igazán jelentős összegben csak 2009. II. félévében valósulhatott meg a rendszeres államkötvény kibocsátás. A 2009. február-márciusában ismét felerősödő államkötvény eladási nyomás enyhítése érdekében ugyanakkor rendkívüli visszavásárlási akciót hirdetett és valósított meg az adósságkezelő a nemzetközi hitelcsomag fedezetével. Éppen e közel 500 milliárd forint összegű visszavásárlási akciósorozat teremtette meg végső soron az államkötvény értékesítési aukciók újraindításának lehetőségét az állampapírpacot jellemző kínálati nyomás enyhítése útján. A jelentős mértékű tervet meghaladó államkötvény visszavásárlások, a második félévre koncentrálódó államkötvény értékesítés, továbbá az év második felében bekövetkezett hozamcsökkenés következtében a piaci és nem piaci értékesítésű államkötvények kamatkidadása 89,7 milliárd forinttal elmarad az előirányzattól.

A diszkont kincstárjegyek kamatkidadása 7,2 milliárd forinttal szintén elmarad az előirányzattól. Ez részben a kisebb kibocsátási összegek, részben a kedvezőbb hozamszint következménye volt. A lakossági kincstárjegyek kamatkidadása 1,5 milliárd forinttal meghaladja az előirányzatot. Ennek nagyobbik része 1,3 milliárd forint a 2008 szeptemberét, azaz a tervkészítés időszakát követően megvalósult többletértékesítés szükségszerű hatása volt, hiszen az előző évi többleteladás többletvisszaváltást és így többlet kamatkidást jelent a következő évben. További 0,2 milliárd forint összegű előirányzatot meghaladó kamatkidást eredményezett a kincstári takarékjegyek átlagos tartási futamidejének rövidülése, amely részben előrehozott visszaváltásokat jelent.

A forint hitelek kamatkidadása 11,6 milliárd forinttal haladja meg az előirányzatot. A túllépés egyértelműen abból fakadt, hogy az EIB által 2009-ben nyújtott hitel egy részét – az államadósságon belül a deviza részarány növekedés mérséklése érdekében – forintban hívta le az adósságkezelő. A forint államadósságra fizetett kamatok összességében 83,8 milliárd forinttal elmaradnak az előirányzattól.

Döntően a nemzetközi hitelcsomag 2008 év végi, illetve 2009. évi összesen 12,8 milliárd euró összegű lehívása következtében a központi költségvetés devizaadósságból származó kamatkidadásai 54,2 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot. A túllépés értelmezésekor figyelembe kell venni azt a tény, hogy az előirányzat kialakítása során összesen 13,6 milliárd forint tartalékot képzett a jogalkotó. A tartalékkal korrigált többlet kamatkidadás a devizaadósság esetében tehát 67,8 milliárd forint.

A túllépés döntő részben a már említett nemzetközi hitelcsomag lehívásából származott, amely kiadási elem 68,8 milliárd forintos összege teljes egészében előirányzat-túllépést jelent. Ugyancsak előirányzatot meghaladó módon alakult a devizakötvények kamatkiadása 21,1 milliárd forintos összeggel (a jogalkotó tartalékképzése nélkül számolva), amelyből 24,6 milliárd forintot az árfolyam- és kamathatás eredményezett, amelyet részben ellensúlyozott 3,5 milliárd forintos összegben a kötvénykibocsátás volumenének tervtől való elmaradása. Ugyancsak előirányzat-túllépés valósult meg 2,4 milliárd forint összegben a szindikált hitelek és M2M kapcsolatos hitelek kamatkiadásainál. Részben a forintban történt lehívás, részben a változó kamatok mérséklődése következtében a nemzetközi fejlesztési intézményektől felvett és az átvállalt hitelek kamatkiadása - a jogalkotó tartalékképzése nélkül - 24,6 milliárd forinttal kisebb az előirányzatnál.

Össességében az államadósság nettó kamatterhe az 1161,5 milliárd forint összegű bruttó kamatkiadás és a 142,2 milliárd forint összegű bruttó kamatbevétel különbözeteként 1019,3 milliárd forint volt 2009-ben, amely összeg 98,0 milliárd forinttal kisebb a nettó kamat előirányzatnál.

5. Az MNB költségvetési kapcsolatai

a) Az MNB mérlege:

Az MNB mérlegszerkezetét a szokásosnak mondható folyamatokon túl 2009-ben a rendkívüli helyzet miatt számos, nagy horderejű és néhány kisebb tényező befolyásolta:

- az MNB márciustól újra piacra vezette az EU-ból érkező devizatranszfereket,
- márciusban az állam lehívta az IMF-EU által nyújtott hitelkeret esedékes részletét, majd júliusban 1,5 milliárd eurónyi EU-forrást, végül szeptemberben egy jelképes 54 millió eurónyi összegű IMF-hitelt igényelt,
- az MNB devizatartalékának növelése érdekében júniusban lehívta az IMF 1,4 milliárd eurónyi hitelét,
- az EU-s hitelek egy részét forintra konvertálta az állam, majd azokat a lejáró forint kötvények visszafizetésére fordította,
- az állam a 2009-ben újonnan felvett IMF hiteleket szintén a lejáró forintadósság refinanszírozására fordította, a még 2008-ben lehívott IMF hitelt pedig részben továbbkölsönözte hazai bankoknak,
- az állam a piaci viszonyok rendeződésével újra devizakötvényeket bocsátott ki,
- az MNB az EKB-val és a Svájci Jegybankkal kötött devizaswap megállapodás keretében devizalikviditást nyújtott a deviza-forráshiányban szenvedő hazai pénzintézeteknek,
- bankok MNB általi forinthelezésének fellendülése a pénzügyi válságra adott válaszként,
- IMF a válság hatásait ellensúlyozandó a tagállamoknak SDR-t juttatott, ami növelte a devizatartalékokat,
- az MNB által a 2008 őszen vásárolt állampapírokból lejárt 52,8 milliárd forintnyi, valamint eladásra került az ÁKK-nak mintegy 32,3 milliárdnyi,
- a jegybankon kívüli készpénzállomány 5,4%-kal csökkent, nagyobb mértékben, mint a nominális GDP,

- a forintárfolyam 2009 első felében igen jelentősen gyengült, az év második felében viszont erősödött, a kamatcsökkentési folyamat ellenére, az év végére összességében 2,3%-kal volt gyengébb, mint az év elején.

A jelentősen megváltozott körülményekkel és monetáris politikával összefüggésben átalakult mérleg a jegybank eredményét összességében negatívan érintette. A devizatartalék szint 23,8-ről 30,3 milliárd euróra emelkedett. Az IMF-EU hitelek közül korábban képzett költségvetési devizabetét egy részének forintra konvertálása a sterilizációs állomány jelentős emelkedésével járt, ez volt a meghatározó, az eredményt negatívan érintő folyamat. A jegybank IMF-hitellehívása is negatívan érintette az eredményt, amilyen mértékben a devizatartalékon elérhető hozam alatta maradt az IMF forinthitel kamatlábának. Az IMF SDR-allokációja eredmény szempontból semleges, amennyiben mind a forrás, mind az eszközoldalon ugyanolyan mértékben emeli a kamatkidást, illetve a –bevételeket. Az eredményt pozitív irányban befolyásolta az állampapírok átlagos állományának növekedése, valamint a bankok válság által szükségessé vált, jegybank általi hitelezésének átmeneti fellendülése.

b) A kamatok, hozamok változásának hatása:

Az MNB kamat és kamatjellegű eredményét a főbb mérlegtételek változásán túl befolyásolta a hazai és a nemzetközi kamatlábak változása.

2009-ben az irányadó kamat az újraindult kamatcsökkentések következtében év végéig 375 bázisponttal csökkent. Összességében azonban az év átlagában csak néhány bázispontos mérséklődésére került sor, azaz a kamatláb változása jelentős hatást nem gyakorolt az eredményre.

Az 1-2 éves euróhozamok a 2008-as jelentős csökkenés után 2009-ben további 40-90 bázisponttal, 0,9 illetve 1,3% alá csökkentek az év átlagában. A devizatartalékokon realizált (2009-ben éves átlagban 2,6%-os) hozam azonban egyelőre felette maradt ennek a szintnek.

Forrásoldalon a még számottevő mértékű külföldi tartozás kamatlábjára a devizakamatlábak alakulása nincs hatással, mivel itt korábban felvett hitelekéről van szó, amelyek kamatlábjai rögzítettek.

Az MNB eredményét jelentősen, 50,8 milliárd forinttal javította, hogy az ÁKK a nemzetközi hitelcsomagból képzett devizabetétjét forintra swapolta az MNB-nél. Az MNB és az ÁKK között érvényben lévő megállapodás alapján a swap ügyletek kamatfeltételeit úgy határozták meg, hogy az ügylet hatására megnövekedő forint-kötelezettségek miatt romló kamateredményt a swapok kamatkülönbözetéből származó nyereség ellensúlyozza. További, egyszeri többlet kamatjellegű bevételt eredményezett (5,3 milliárd forint), hogy a 2008-as őszi válság során vásárolt állampapírokat eladta az MNB.

Az MNB nettó kamateredménye a fenti tényezők eredőjeként, döntően a devizatartalékok átlagos állományának igen jelentős emelkedése miatt 72,3 milliárd forinttal romlott.

A devizahozamok csökkenése következtében 2009-ben nőtt a pénzügyi műveletek realizált eredménye (9,3 milliárd forint).

c) Deviza árfolyamváltozásból származó (átértékelési) eredmény:

A deviza árfolyamváltozásból származó eredmény jelentős részben attól függ, hogy az adott évi átlagos hivatalos árfolyam milyen mértékben tért el az előző években jellemzőtől (amit a bekerülési árfolyam fejez ki). A hivatalos árfolyam különösen az év elején volt jelentősen gyengébb a bekerülési árfolyamnál, és ekkor került sor az EU-források piacra vezetésére, ami nagyban hozzájárult a jelentős, 136,7 milliárd forintos realizált árfolyamnyereség képződéséhez.

d) Egyéb tételek:

Az egyéb eredménytényezők nettó ráfordítása 10,3 milliárd forinttal csökkent, amiben meghatározó szerepe volt a 2008-ban devizaértékpapírjai kikölcsönzésével kapcsolatban képzett, mintegy 8,2 milliárd forintos céltartalék részleges felszabadításának. Korábban a céltartalékképzés oka az volt, hogy az MNB devizaértékpapírjainak egy részét szerződések alapján, ügynökök által rendszeresen kikölcsönzi, amiből bevétele származik; azonban a pénz- és tőkepiaci válságfolyamatok következményeként 2008 végén megnőtt a kockázata annak, hogy a kölcsönvevő által rendelkezésre bocsátott fedezetből az ügynökök által eszközölt befektetéseket el kell adni, amit az MNB csak veszteséggel tud megtenni. 2009-ben viszont a szóban forgó papírok lejáratára, valamint a piaci megítélés javulása lehetőséget adott a céltartalék felszabadítására.

A banküzemi költségek 1,7 milliárd forinttal csökkentek, miközben a bankjegy és éremgyártás költsége hasonló (1,2 milliárd forintos) összeggel nőtt.

Az MNB eredményének változása

milliárd forint

Megnevezés	2008	2009
Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény	8,6	-63,7
Deviza árfolyamváltozásból származó eredmény	9,2	136,7
Pénzügyi műveletek realizált eredménye	3,8	9,3
Egyéb eredménytényezők	-27,1	-16,8
Eredmény	-5,5	65,5

Az MNB eredménye összességében 65,5 milliárd forintot tett ki.

Az MNB 2009. évi eredményének hatása az elkövetkező évek költségvetési pozíciójára:

A jelentős eredmény a jegybank eredménytartalmát növeli, aminek nagysága 75 milliárd forintot tesz ki 2010-ben.

A jegybank a nettó devizapozícióján a forint piaci árfolyamváltozásából eredő, valamint a devizaértékpapír-követeléseinek piaci értékváltozásából származó nem realizált eredményt és veszteséget kiegyenlítési tartaléka terhére számolja el. Az év végén a hivatalos árfolyam a bekerülési árfolyamnál gyengébb volt, így a deviza- és nemesfém árfolyamváltozás miatti kiegyenlítési tartalék egyenlege pozitív előjelű, 230,8 milliárd forint. A csökkenő euró hozamok miatt a deviza értékpapírok

kiegyenlítési tartaléka 21,5 milliárd forintos pozitív tétel. Összességében a költségvetésnek 2010-ben semmilyen jogcímen nem kell térítést nyújtani az MNB javára.

Az MNB és a központi költségvetés közötti pénzforgalmi elszámolások:

Az előző évi jegybanki veszteségre tekintettel 2009-ben nem került sor osztalékfizetésre.

VII. AZ ÁLLAMI VAGYON KEZELÉSE

1. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások, az MNV Zrt. 2009. évi vagyonkezelési tevékenysége

A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) működését és az állami vagyonnal való gazdálkodás alapvető jogszabályi feltételrendszerét az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (Vtv.), az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.), valamint a Vtv. végrehajtását szabályozó 254/2007 (X. 4.) Korm. rendelet rögzíti.

A Vtv. elkülöníti egymástól az MNV Zrt. saját vagyonát, valamint az MNV Zrt. vagyonkezelésében lévő állami vagyon összességét, az ún. rábízott vagyont. Az MNV Zrt. és a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács (NVT) működésének fedezetét – a Vtv. rendelkezése alapján – a központi költségvetésből kell biztosítani.

Az Áht. rendelkezései szerint az állami vagyonnal összefüggő bevételek és kiadások egy része megjelenik a központi költségvetés mérlegében, más részük (a kölcsönügyletek és a tulajdonosi részesedések értékesítése) finanszírozási célú pénzügyi műveletnek minősül, amely nem érinti a központi költségvetés egyenlegét.

2009-től az Áht. kiegészült az MNV Zrt. rábízott vagyona mennyiségének vagy összetételének változását eredményező, pénzforgalommal nem járó ügyletek költségvetési elszámolásának szabályaival (109/A. §). Az MNV Zrt. nem tervezett előre ilyen ügyleteket, de a teljesítési adatokban megjelenik ezen műveletek hatásának elszámolása.

Az állami vagyonnal való gazdálkodás pénzügyi feltételeit 2009. évben a költségvetési törvény rendelkezései és annak XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezete tartalmazza.

A XLIII. fejezet együttesen 143,4 milliárd forint összegű bevételei közel 50%-kal (46,1 milliárd forinttal) haladják meg a tervezett összeget. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek szerkezete jelentős átrendeződést mutat az előirányzathoz viszonyítva: az értékesítésből a tervezett összegnek nagyságrendileg mindössze fele folyt be (22,1 milliárd forint), ezt ellensúlyozza a hasznosítási bevételek közel kétszeres teljesülése (111,3 milliárd forint), illetve az egyéb bevételek jelentős növekedése (8,5 milliárd forint).

– A XLIII. fejezet eredeti kiadási előirányzata 112,3 milliárd forint volt, amelyet a IV. pontban ismertetett fejezetek közötti átcsoportosítások 6,3 milliárd forinttal csökkentettek.

A XLIII. fejezet összesen 99,3 milliárd forint összegű kiadásai az így módosított előirányzattól 6,7 milliárd forintos nagyságrenddel maradnak el.

Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások visszafogottabb teljesülése zömében az alábbi kiadási tételekre vezethető vissza:

- az állami tulajdoni részesedések növekedését eredményező kiadások 18 milliárd forinttal maradtak el, mivel egyes tervezett tőkeemelések végrehajtására egyrészt a kiadás-csökkentési követelmények miatt, másrészt indokoltságuk hiánya miatt nem került sor;
- a Magyar Államot a korábbi értékesítéshez kapcsolódóan terhelő, a meglehetősen nagy bizonytalansággal tervezhető helytállási típusú kiadások 6,7 milliárd forinttal maradtak el – az egyébként felülről nyitott – előirányzattól;
- a fejezeti tartalék eredetileg 14,5 milliárd forintos keretéből 6,2 milliárd forint nem lett felhasználva 2009. év folyamán.

Az állami vagyonkezelés főbb területeit 2009-ben az alábbiak jellemezték:

I.) A társasági részesedések vagyonkezelése

1) az állami tulajdonú gazdasági társaságokkal kapcsolatos bevételek

a) osztalékfelvonás (kötségvetési bevétel)

Az állami tulajdonú társasági kör 2008. évi pozitív adózott eredményeinek az állami tulajdoni hányadra jutó összesített értéke – az osztalékalap – a 2009. évi tulajdoni arányokkal számolva 132 milliárd forint volt. Ebből azon többségi profitorientált MNV társaságok részesedése, ahol az NVT gyakorolja a tulajdonosi jogokat 84,7 milliárd forintot tett ki. A várható osztalékalap nagysága önmagában kedvező értéket mutat, azonban megjegyzendő, hogy a többségi tulajdonú osztalékalap döntő hányadát (40%-át) az MVM eredménye adta, az elvonható adózott eredmények társaságok közötti eloszlása rendkívül egyenetlen (2009-re mindössze 4 társaság adta az osztalékalap 80%-át!). Az osztalékok elvonásánál az MNV-nek figyelembe kell vennie a társaságok tőke-ellátottsági helyzetét, beruházási igényeit is.

Az osztalékfizetési képességek és a társasági fejlesztési, beruházási igények felmérése után az MNV Zrt. 2009. évi osztaléktervében a költségvetési befizetés mértéke a teljes előrejelezhető osztalékalap 57%-ában, 48,3 milliárd forintban került meghatározásra. Mind az elvonás arányosított, mind annak konkrét mértéke közel ötszöröse volt a 2008. évi előirányzatnak, de a 2008. évi tényleges bevételi szintet is meghaladta 40%-kal.

A 2008. évi társasági adózott eredmények néhány társaság esetén még kedvezőbbnek bizonyultak, mint az osztalék-bevételi terv készítésekor ismert várható adatok. Emiatt az MNV Zrt-nek lehetősége nyílt – a társaságok likviditásának, jóváhagyott beruházási programjaik, középtávú fejlődésük veszélyeztetése nélkül – többletosztalék előírására, és ezzel a költségvetési egyenleg javítására 2009. során.

Az előre nem tervezett osztalékbevételek összegét növeli az MNV Zrt. saját vagyona 2008. évi adózott eredményének (2,3 milliárd forint) osztalékként történő befizetése, továbbá az, hogy az állam számára Budapest Főváros Önkormányzata 2009. év elején – egyezség alapján – 0,7 milliárd forint összegű OTP osztalékot fizetett meg.

A 2009. évi várható eredmények alapján a költségvetési pozíció javítása érdekében lehetővé vált osztalék-előlegek elvonása is. Az MVM csoport likviditásának alakulására 2009. évben már kiemelkedő hatást gyakorolt a pénzügyi válság. A külső, projekthitel igénybevételével tervezett fejlesztések megvalósításához csak a teljes finanszírozási igény kisebb hányadában sikerült finanszírozási forrást biztosítani. A társaságcsoport valamennyi fejlesztésének és a normál működésén felüli kifizetéseinek (osztalékfizetés, Vértesi Erőmű Zrt. veszteségfinanszírozás) fedezetét az MVM Zrt. készpénztartalékai és folyószámla hitelkeretei biztosítani tudták. A likviditás maximális kifizetése mellett – a rendelkezésre álló hitelkeretek igénybevételével – az MVM-nek lehetősége nyílt 20 milliárd forint osztalék-előleg kifizetésére.

A. 2009. évi osztalék-bevételi terv a következők szerint teljesült:

Társaság	Tervezett bevétel	Tényleges bevétel	Megjegyzés
Magyar Posta Zrt.	4 000	7 500	a teljes befizetésből 3 mrd Ft osztalék-előleg
Richter Rt.	2 000	2 762	
MVM Zrt.	38 800	58 809	a teljes befizetésből 20 mrd Ft osztalék-előleg
Szerencsejáték Zrt.	3 400	5 925	
Erdőgazdasági portfolió		932	
Volán portfolió		1 797	egyszeri, rendkívüli eredmények elvonása
OTP Nyrt.		732	perbeli egyezség eredményeként
Magyar Tejgazdasági Kíséleti Intézet Kft.		878	eredménytartalék igénybevételével
MNV Saját vagyon osztalékfizetés		2 295	
MFB Zrt.		12 000	nem tartozik az NVT tulajdoni joggyakorlása alá
ÁT Teljesítményvizsgáló Kft.		150	
Egyéb osztalékbevételek	100	57	
Összesen	48 300	93 837	

b) társasági részesedések értékesítése (finanszírozási bevétel)

Társasági részesedések értékesítéséből az MNV Zrt. 2009. évre 12,6 milliárd forint értékben tervezett bevételt, ezzel szemben az év során mindössze 1084,8 millió forint realizálódott. Társasági részesedések értékesítését előkészítő lépések ugyan történtek, de értékesítési döntés már jóval kevesebb született. A meghirdetett privatizációk esetében az érdeklődés, az érdemi kereslet hiánya volt megfigyelhető.

A társasági részesedések értékesítése – a gazdasági válság okozta keresleti visszaesés miatt – valószínűsíthetően nyomott árakon valósulhatott volna meg, amit az értékesítési tervben szereplő tőzsdei cégek 2009 májusáig tartó árfolyamesése jelzett. A vagyonvesztés elkerülése érdekében a tervezett értékesítések egy részének elhalasztása indokolt volt.

A 2009. évben értékesített társasági részesedések listája

millió forintban

Társaság	2009. év terv	2009. év tény
ATEV Zrt.	4 728,0	0
GyNK Ingatlanfejlesztő Zrt.	2 000,0	0
FHB Nyrt.	1 615,0	0
Sportlétesítmények Zrt.	1 480,0	0
ZKI Zöldségkutató Zrt.	951,0	0
Állattenyésztési Telj. Vizsg. Kft.	350,0	237,4
Radar Holding Zrt.	300,0	0
Fűszerpaprika Kht.	276,0	0
Autókut Zrt.	270,0	255,9
MOKÉP-Pannónia Kft.	200,0	0
Geodéziai Zrt.	140,0	0
OMT Zrt.	115,0	0
OHKI Kht.	80,0	0
Agroster Zrt.	60,0	0
Kisebbségi csomag, árverés	0,0	45,2
Mátrai Erőmű Zrt.	0,0	340,0
Vízhasznosítási Kft.	0,0	142,9
Kisebbségi részesedések, egyéb	10,2	58,4
Összesen	12 575,2	1 084,8

c) tulajdonosi kölcsönök visszatérülése (finanszírozási bevétel)

A korábbi időszakban, illetve a 2009-ben nyújtott tulajdonosi kölcsönökből 2009. évben 1,7 milliárd forint térült meg pénzforgalmilag, amely a vagyonkezelő szervezet által tervezett értékhez viszonyítva 49%-ot tesz ki.

A tulajdonosi kölcsön-megtérülések tervezett és tényleges bevételeit a következő táblázat tartalmazza:

millió forintban

Társaság	2009. év terv	2009. év tény
MALÉV Vagyonkezelő Kft.	811,0	0,0
Agrárvagyonkezelő Kft.	750,0	750,0
Bábolna Nemzeti Ménes Kft.	300,0	253,1
Hatvani Volán Zrt.	100,0	0,0
Nógrád Volán Zrt.	270,0	0,0
Kopint-Datorg Zrt.	700,0	515,0
Budavári Kht.	289,4	269,4
Szépművészeti Múzeum Kht.	100,0	0,0
Újfehértói Kht.	30,0	10,0
Balatoni Halászati Zrt.	150,0	0,0
MAFILM	0,0	32,2
OHKI Kht.	0,0	20,0
MM Spec. Kft.	0,0	73,7
Elszámolás előző évet érintően*		-220,0
Összesen	3 500,4	1 703,5

*A Volánbusz és a Fertődi Kht. kölcsöne kétszer került átvezetésre 2008-ban

Az állami kezességgel biztosított, a Malév Zrt-től átvállalt hitelt terhelő kamatfizetési kötelezettség teljesítése érdekében a Malév Vagyonkezelő Kft.-nek nyújtott kölcsönt – a Malév Zrt. sorsának rendezésével kapcsolatos tárgyalásokra tekintettel – átütemezte a pénzügyminiszter. A Balatoni Halászati Zrt. a kölcsön fedezetét jelentő ingatlanok értékesítését követően tudja fizetési kötelezettségét teljesíteni. A Szépművészeti Múzeum és a Kopint Datorg Zrt. 2010-ben fizeti vissza kölcsönét.

2) Az állami tulajdonú társaságokkal kapcsolatos kiadások

a) állami tulajdoni részesedések növekedését eredményező kiadások (tőkeemelések)

2009. évben ténylegesen a következő kifizetések történtek:

- MALÉV Ground Handling Zrt. előleg 4.285,0 millió forint
- Erdőgazdasági társaságok tőkeemelései 945,0 millió forint
- Bábolna Nemzeti Ménesbirtok tőkeemelés 466,0 millió forint
- SZEFO Zrt. tőkeemelés 200,0 millió forint
- Mezőhegyesi Ménes Kft. tőkeemelés 50,0 millió forint
- Duna Palota Nonprofit Kft. pótbefizetés 36,9 millió forint
- Balatoni Halászati Zrt. dolgozói részvények 13,8 millió forint
- szövetkezeti üzletrészek vásárlása 1,4 millió forint
- Hollóházi Örökségvédő Nonprofit Kft. 0,5 millió forint

A kifizetések nagy részét a Malév Zrt. likviditását biztosító vételár-előleg teljesítése tette ki, amely nem szerepelt a tervezett kiadások között.

b) állami tulajdonú társaságok támogatása

millió forint

Társaság	Tervezett támogatás	Tényleges támogatás	Megjegyzés
Erdőgazdaságok – erdőfenntartás	1 500,0	128,693	közjóléti feladatok, erdőművelés
Erdőgazdaságok – erdőtelepítés		551,313	részben prémium felajánlásokból
Erdőgazdaságok - természeti károk kez.	1 100,0	797,000	természeti károk kezelése
Erdőgazdaságok közmunka	1 000,0	1 000,000	tavaszi közmunkaprogram
Bábolna Nemzeti Ménesbirtok Kft.	260,0	260,000	működési jellegű támogatás
Mezőhegyesi Állami Ménes Kft.	180,0	130,000	működési jellegű támogatás
Monostori Erőd Kht.	162,0	140,695	Működés és beruházás
Újfehértói Kht.		49,000	működési jellegű támogatás
Fertődi Kht.		10,000	működési jellegű támogatás
Ceglédi Kht.		39,000	működési jellegű támogatás
OHKI Nonprofit Kft.		20,000	működési jellegű támogatás
Budavári Kht.	13,2	0	
Zánkai Kht.	15,0	0	
Nemzeti Kataszteri Program Kht.	1 000,0	1 000,000	kamattámogatás
Nemzeti Filmszínház Nonprofit Kft.		30,000	
Duna Palota Kht.		54,515	
MOKÉP - Pannónia Kft.		50,000	filmvagyron digitalizálása
Hollóházi Porcelánmanufaktúra Zrt.		100,000	
Fűszerpaprika Kht.		20,000	működési jellegű támogatás
Gabonakutató Nonprofit Kft.		220,000	működési jellegű támogatás
Egyéb támogatás társaságoknak	301,8	3,00	GDHD va.
Támogatás összesen	5 532,0	4 603,716	

c) tulajdonosi kölcsön-nyújtás (finanszírozási kiadás)

A 2009. év során nyújtott tulajdonosi kölcsönök összege 2,3 milliárd forint volt, melyeket a pénzügyminiszter – a költségvetési törvény 6. § (2) bekezdésében foglaltak szerint – előzetesen engedélyezett.

millió forint

Társaság	Tervezett kölcsön-nyújtás	Tényleges kölcsön-nyújtás	Futamidő / lejárat	Kamatozás	Biztosíték	Kölcsöncél
MALÉV Vagyonkezelő Kft.	612	612	2010.06.30	Euribor (3havi) + 1,5%	azonnali inkasszó	az MFB felé fennálló kamattörlesztés biztosítása
MALÉV Vagyonkezelő Kft.		50	2010.06.30	Bubor (3havi) /7,43%/	azonnali inkasszó	a Kft. likviditásának biztosítása
Kopint Datorg Zrt.	800	800	2010.05.31	ref. + 2,2% /12,21%/	azonnali inkasszó	Európai Unió projekt előfinanszírozása
Egererdő Zrt.		100	2013.04.30	ref. + 1% /9,73%/	azonnali inkasszó	forgóeszköz finanszírozás
Bábolna Nemzeti Ménes Kft.	340	150	2010.12.31	ref. + 4,0% /14,01%/	ingatlan jelzálog	pénzügyi helyzet stabilizálása
Balaton Halászati Zrt.		582	2014.03.15	ref. + 2,2% /12,21%/	ingatlan jelzálog	pénzügyi helyzet stabilizálása
Alföldi Műemlékhelyreállító Kft.		10	2009.07.31	fix 14,5%	azonnali inkasszó	átmeneti likviditás biztosítása
Hatvani Volán Zrt.	100					
Nógrád Volán Zrt.	270					
egyéb társaság	7					
Mindösszesen	2 129	2 304				

ref. = referencia kamatláb: a 85/2004. (IV.19.) Kormányrendelet alapján meghatározott ráta

d) Richter kötvény tranzakciók 2009-ben

A Richter Gedeon Rt. részvényekre átcserélhető kötvények beváltásának (706,9 millió euro) refinanszírozását új átcserélhető kötvénykibocsátás (833,3 millió euro) szolgálta.

A 2004. évi kibocsátású Richter Gedeon Rt. részvényekre átcserélhető kötvények 2009 szeptemberében jártak le. A kötvények esetében – a kormányzati döntésnek megfelelően – készpénzes teljesítés valósult meg a kötvénytulajdonosok részére az előzetesen meghatározott megnövekedett tőkeösszeg, illetve készpénzes megváltás került kifizetésre. A fentieken túl a kötvénytulajdonosok részére 2009-ben is járt kamatfizetés. A kötvények tőkeösszegének, illetve a készpénzes megváltásnak a kifizetésére finanszírozási kiadásként került sor, 191,6 milliárd forint mértékben. A kötvények refinanszírozására kibocsátott új kötvények bevétele szintén finanszírozási bevételként jelentkezett, 224,9 milliárd forint nagyságban.

A Richter-kötvényekhez további, költségvetési kiadásként elszámolt költségek kapcsolódtak 2009-ben.

A korábbi kötvény kamatainak kifizetése 1,7 milliárd forintot tett ki.

A 2009 szeptemberében a Richter Gedeon Nyrt. részvényeire átcserélhető kötvények kibocsátását a Morgan Stanley Ltd. bonyolította. A tanácsadói díj a bruttó bevétel 0,308%-a. A lejáró kötvények refinanszírozásáról csak 2009 júniusában született döntés, így a refinanszírozás tőkepiaci díjai és költségei a tervben még nem szerepelhettek. A tőkepiaci tranzakció költségeinek várható maximális nagysága 772,5 millió forint volt, ezért az átcserélhető kötvények új kötvénykibocsátással történő refinanszírozása mindenképpen szükségessé tette a kiadási tervsor keretének megemelését a fejezeti tartalék terhére. A Richter tranzakció végleges díjai és költségei 744,5 millió forint összegben jelentkeztek.

II. Az ingatlanok vagyionkezelése

1) Nemzeti Földalap (NFA)

A Nemzeti Földalap, mint a kincstári vagyon része, az állam tulajdonában álló, folyamatosan változó mennyiségű és elhelyezkedésű termőföldek, valamint – kivételesen – a mezőgazdasági termelést szolgáló, vagy ahhoz szükséges kivett földek összessége.

Az állami tulajdonnal érintett külterületi föld összesen 2,5 millió hektár, melyből a Nemzeti Földalap vagyoni körébe jelenleg 1,9 millió hektár tartozik. E terület legnagyobb része erdő és szántó. Jelenleg az MNV Zrt. közvetlen kezelésében 542 ezer hektár található, míg 1,4 millió hektárt hasznosítása vagyionkezelés keretében történik.

A Nemzeti Földalap vagyoni körébe tartozó ingatlanok hasznosítását 2009. évben az MNV Zrt. a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács által elfogadott „A Nemzeti Földalapba tartozó földterületek 2009. évi hasznosítási terve” alapján végezte. A hasznosítási stratégiát az FVM is jóváhagyta.

a) Termőföld értékesítés bevétele

Az MNV Zrt. az értékesítési eljárások során 2009. évben a 48/2002. (VII. 19.) OGY határozatban foglalt földbirtok-politikai irányelvek, azon belül is elsősorban a következő szempontok érvényesítésére törekedett:

- megfelelő földbirtok struktúra kialakítása,
- állattartó telepek létesítésének és működésének támogatása,
- helyi magángazdálkodók, valamint kisméretű agrárvállalkozások termőföld-szerzésének elősegítése.

Az előző évek tendenciája alapján 8,9 milliárd forintos értékesítési bevétellel számolt az NFA, az értékesítésekből azonban csak 7,4 milliárd forint realizálódott.

b) Haszonbérbeadás, vagyonkezelés

A Nemzeti Földalapba tartozó ingatlanok esetében a hasznosítás formája – a mezőgazdasági termelés támogatása céljából – alapvetően a haszonbérletbe adás, amelyet az átmeneti jellegű ideiglenes földhasználat intézménye egészít ki. Erdők és egyéb speciális célt szolgáló területek esetén a hasznosítás vagyonkezelésbe adás útján történhet, tekintettel az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvényben foglaltakra.

Az MNV Zrt. és jogelődei által kötött haszonbérleti szerződések több mint 380 000 hektár földterületet fednek le. A több mint 1400 haszonbérlet között 2-3 hektáros és 10 000 hektár feletti bérlet is található. A haszonbérlet számának 7,1%-át kitevő 100 legjelentősebb haszonbérlet bérlet a területek 78%-át.

2009. évben a haszonbérlet és az ideiglenes földhasználati díjból származó bevétel 3,7 milliárd forintra tervezett összege 7 milliárd forintban realizálódott. A tervezett és a tényleges bevétel közötti szembetűnő összecsúszás különbségnek két fő oka van. Egyrészt 2009. évben megkezdődött az előző évek számlázásainak felülvizsgálata, és az elmaradt számlák kibocsátása a haszonbérlet felé, másrészt – ahol a haszonbérlet szerződések megengedték – a piaci viszonyokat is figyelembe véve 900 Ft/év/AK értékben került megállapításra a haszonbérlet díj, és a számlák már az új díjalap szerint kerültek kiállításra.

A Nemzeti Földalap hasznosításának jelentős részét a vagyonkezelésbe adott földek jelentik, de ezek speciális jellegüknél fogva az MNV Zrt. számára nem biztosítanak olyan mértékű bevételt, mintha az ingatlanok haszonbérlet szerződés keretében lennének hasznosítva. A vagyonkezelők a rájuk bízott állami földterületeken önálló gazdálkodási tevékenység keretében jelentős mértékben állami közfeladatokat látnak el.

Az MNV Zrt-vel vagyonkezelési szerződéssel kapcsolatban álló felek különösen a következők:

- központi költségvetési szervek (nemzeti park igazgatóságok, környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok);
- felsőoktatási, szakoktatási és egyéb intézmények;
- erdészeti társaságok;
- vízgazdálkodási társulatok;

- Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.;
- Honvédelmi Minisztérium;
- önkormányzatok, különös tekintettel a szociális földprogram biztosítására;

c) Termőföld vásárlás

A Nemzeti Földalap kiadási oldalát elsősorban az életjáradéki program miatti kifizetések terhelik. A program keretében 2002. év óta négy ütem került lebonyolításra. A négy ütem keretében a Nemzeti Földalap 81.071 hektár területtel gyarapodott. A 24.215 főt érintő kifizetések jelenleg éves szinten meghaladják a 10 milliárd forintot.

Az egyösszegű kifizetésekre rendelkezésre álló keretet a költségvetési törvény határozza meg. Az elfogadott hasznosítási terv alapján a rendelkezésre álló keretet elsősorban az állam számára stratégiaileg fontos földrészletek – így különösen erdőterületek, illetve természetvédelmi oltalom alá helyezett ingatlanok, ingatlanrészek – megvételére kell fordítani. A megvalósult kifizetések 2009-ben jelentősen elmaradtak a tervezettől. Az MNV Zrt. által megvalósított földvásárlások mellett megemlítendő az a Magyar Állam számára történő termőföldvásárlások, amelyeket a vagyongazdálkodók saját forrásaikból, vagy támogatásokból, törvényi felhatalmazás alapján hajtottak végre. Ide sorolhatók a nemzeti park igazgatóságok által megvásárolt természetvédelmi területek.

2) További ingatlanok

a) Ingatlanértékesítés

A 2009. évi ingatlanértékesítési bevételek a tervezettnél mindössze 41%-át érték el. Az elmaradás oka a világgazdasági válsággal járó ingatlanpiaci keresletcsökkenés. A gazdasági válság keresletszűkítő hatása az üzleti év végéig, sőt 2010. I. negyedévéig elhúzódott, ami nyomott árakat, illetve érdeklődési hiányt eredményezett az MNV Zrt. kínálatával szemben.

2009. év folyamán jellemzően kis értékű ingatlanok értékesítéséről született döntés túlnyomórészt tulajdonostárs részére, illetve árverés útján történő értékesítésre. Az árverések döntő többségben sikertelenek voltak.

Az ingatlanértékesítési bevételek 2009. évben 12,9 milliárd forintot értek el, ami a terv 41%-os teljesítését jelenti. A bevételek legjelentősebb tétele azonban egy olyan ingatlan (Bp., Hűvösvölgyi úti volt HM objektum) vételára, amelynek értékesítése a 2008. évi tervben szerepelt, a tranzakció indítása még 2008. évi volt. A második legnagyobb értékű bevétel pedig a 2008. év során beérkezett – de 2008. év végén elkülönített számlára helyezett, így költségvetési bevételként még el nem számolt – moszkvai kereskedelmi kirendeltség értékesítéséből származó összeg.

A 2009. évben értékesített (bevételként elszámolt) – meghatározó bevételi nagysággal bíró – ingatlanok a következők voltak:

Ssz.	Ingyatlan megnevezése	Bevétel (ezer forint)
1	Bp. II., HM-III.	6 819 900
2	Moszkvai ker. kirendeltség	3 529 416
3	Szombathely, Söpte telephely	411 480
4	Eger, telephely	208 350
5	Szombathely, telek	199 320
6	Nyíregyháza, HM üdülő	105 700
7	Zalaegerszeg, kultúrház	84 000
8	Orci, repülőtér	64 000
9	Egyéb (pártingatlanok, kis értékű)	1 480 808
	Összesen	12 902 974

b) Hasznosítás

Az ingatlanhasznosítási bevételek meghatározó elemei a vagyongazdálkodási díjak voltak, amelyet gazdasági társaságok fizettek a használatukban lévő ingatlanok után. A két legnagyobb bevételi tétel a Hungaro Control Zrt., valamint a Budapest Airport Zrt. által fizetendő éves vagyongazdálkodási díj. Az éves teljesítés legnagyobb hányadát a KVI volt letéti számláján szereplő – kötelezettséggel nem terhelt – 4 milliárd forintos összeg átvezetése adta.

A jogcímen a 2009. évi tényleges bevételek megoszlása a következők szerint alakult:

– Hungaro Control díjbevétel	2328,4 millió forint
– Budapest Airport díjbevétel	414,4 millió forint
– Erdészeti társaságok	67,2 millió forint
– Regionális vízmű társaságok	12,1 millió forint
– Egyéb társaságok	5,8 millió forint
– Átvezetés letéti számláról	4000,3 millió forint
Összesen	6828,2 millió forint

A bérleti díjknál a 2009. évre az MNV Zrt. – a bérleti konstrukciók bizonytalansága miatt – nem számolt bevétellel. Az ezen a bevételi jogcímen elszámolt 530 millió forint a társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek által bérelt állami tulajdonú ingatlanok bérleti bevételeiből adódtak. A Vtv. 2009. július 9-én hatályba lépett módosítása törölte a központi költségvetési szervek díjfizetési kötelezettségére vonatkozó rendelkezést.

c) Az ingatlanokkal kapcsolatos kiadások

Az állami feladatellátást szolgáló és más ingatlanokkal kapcsolatos kiadások struktúrája a következők szerint alakult 2009-ben:

	előirányzat	módosított előirányzat	teljesítés
Ingatlan-vásárlás	1100,0		1008,6
Ingatlan-beruházás	11 619,0	11 358,8	5457,5
Ingatlanok fenntartása	2430,0	3200,0	3038,9
<i>Üzemeltetés,</i>	<i>1630,0</i>	<i>2100</i>	<i>2095,5</i>
<i>Őrzési kiadások</i>	<i>800,0</i>	<i>1100</i>	<i>943,4</i>
<i>Egyéb vagyongazdálkodás</i>	<i>784,0</i>	<i>834,0</i>	<i>675,7</i>
Összesen:	15 933,0	16 492,8	10 180,6

A lóverseny társaságok működésének finanszírozása érdekében 2009. évben folytatódott a Nemzeti Lóverseny Kft. alagi ingatlanjainak az 536/2008. (VIII. 13.) NVT sz. határozat szerinti megvásárlása. Az ingatlan-vásárlás címen 2009. évben 989,2 millió forintot, azaz a szerződés szerinti teljes vételárat kifizette az MNV Zrt.

2009. évben összesen 5433 millió forint ingatlan-beruházási célú kifizetés történt, melynek döntő hányadát a VPOP elhelyezési igényének megoldása érdekében 2008-ban lefolytatott közbeszerzési eljárás eredményeként megvalósuló beruházással kapcsolatos kifizetések tették ki. Az év során nem sikerült megvalósítani több betervezett projekt befejezését, illetve beindítását sem, ezek közül a fontosabbak:

- Amerikai követség felújítása
- Rendőrségi központ
- Ombudsman ház felújítás
- Műemlék felújítások

Az ingatlan üzemeltetési kiadások között történik valamennyi ingatlannal kapcsolatosan felmerülő üzemeltetési, gondnoki, fenntartási, karbantartási, javítási költség, továbbá a veszélyelhárítás és károkozás miatt felmerülő beavatkozások elszámolása. Az előirányzat terhére kerül kifizetésre az ingatlanvagyon közüzemi díja.

Az állami tulajdonú ingatlanok őrzésvédelmi feladatainak költsége abból adódik, hogy az ingatlanvagyon egységes vagyónvédelmének biztosítása érdekében a rábízott vagyon részét képező ingatlanok őrzését központilag végezteti az MNV Zrt. Az őrzést végző cég a HM EI Zrt. A szerződés teljesítése és ezzel együtt a fizetési kötelezettség az ingatlanvagyon nagyságától változik. Az ingatlanok üzemeltetési és őrzésvédelmi költségeinek többletét az okozta, hogy az MNV Zrt. az egységes állami vagyongazdálkodás elsődleges alanyaként folyamatosan vesz át vagyonelemeket (jellemzően ingatlanokat) a többi állami szereplőtől, központi költségvetési szervektől, illetve az államháztartás rendszerén kívülről is (hagyatékok). Az ingatlan-átvételek egy része tervezhető, viszonylagos állandóságot mutat, de egy igen jelentős hányaduk a tervezési időszakban még nem azonosítható be, nagyságrendjük, ütemezésük bizonytalan. A 2009. üzleti év utolsó negyedében átvett ingatlanok közül a legnagyobb nagyságrendet a rendőrségtől átvett volt határátkelőhelyek jelentették.

Az egyéb vagyongazdálkodási kiadások előirányzaton számol el az MNV Zrt. számos, máshova nem besorolható vagyongazdálkodási, vagyongazdálkodási, működtetési tevékenység költségét. Ezt az előirányzatot terhelik a vagyongazdálkodás keretében állami szervek elhelyezése miatt felmerült bérleti díjak, a különféle közmű társulási

hozzájárulások, a birtokhasznosítási bizottságok működtetése, földmérési tevékenység, ingatlan nyilvántartás költségei, felszámolás keretében biztosított vagyonkezelés, hagyatéki eljárások teljes költsége, továbbá a felsorolt tevékenységek posta, ügykezelési költségei, az ehhez tapadó kamatfizetések, hatósági eljárási költségek, bírságok.

A jogszabály szerint tartósan állami tulajdonban tartandó ingatlanok (műemlékek) esetében az MNV Zrt. vagyonkezelő leányvállalatai mellett elsősorban az érintett települések helyi önkormányzatai, illetve a megyei önkormányzatok látják el a vagyonkezelői feladatokat. 2009-ben az önkormányzatok érdeklődése megnövekedett. Az önkormányzatok pályázaton történő részvétel érdekében vállalják fel a vagyonkezelési szerződés megkötését annak ellenére, hogy ez jelentős terhet ró rájuk (vagyonkezelési díj, visszapótlási kötelezettség, egyéb kötelezettségek). Ezáltal biztosított a műemlék ingatlanok állagmegóvása, felújítása.

Több kiemelt műemlék-együttes (Siklói vár, Kőszegi Jurisics vár, Soproni Tűztorony, Egri vár, Füzéri vár) helyreállításának előkészítése indult el a helyi önkormányzatok kezdeményezésére. Pályázati pénzek felhasználásával több milliárdos beruházások valósulhatnak meg a közeljövőben úgy, hogy az ingatlan értéke állami hozzájárulás nélkül jelentősen emelkedik, az önkormányzat pedig vagyonkezelői szerepbe kerül.

Az MNV Zrt. vagyonkezelésében lévő műemlékek felújítása az előkészítő, tervezési munkákkal indult el 2009-ben, csak kötelezéssel előírt, illetve ad-hoc jellegű beavatkozások történtek kb. 100 millió forint értékben. Több várban, kastélyban és tájházban végeztek kisebb-nagyobb javításokat, mint a somlói, szászvári, pécsváradi, máréi váraknál, az iszkaszentgyörgyi Bajzáth-Amadé-Pappenheim kastélyban, a galamboki, istvándi és hegyhátszentpéteri tájházban.

III. Környezetvédelmi projektek

A környezetvédelmi típusú kiadások részben az állam tulajdonosi felelősségével kapcsolatos környezetvédelmi feladatok, valamint a volt szovjet ingatlanok környezeti kárelhárítási feladatainak finanszírozását foglalják magukba. E kiadások relatíve jelentős súlyt képviselnek, e két jogcíménél a költségvetési törvény összesen 14,9 milliárd forint kiadást irányzott elő. E kiadási keretet zömében fel is használta az MNV Zrt., a környezetvédelmi kiadások 2009-ben összesen 13,8 milliárd forintot értek el.

A jogcímen elszámolt legnagyobb tételek ebben az évben az alábbiak voltak:

- a Nitrokémia Zrt. által ellátott környezetvédelmi kármentesítő feladatok támogatása (5,3 milliárd forint), illetve
- a Mecsek-ÖKO Zrt. által végzett rekultivációs és monitoring munkák (5,9 milliárd forint)
- Simontornya kárelhárítás (2,5 milliárd forint)

IV. Fejezeti tartalék felhasználása, átcsoportosítások

A fejezeti tartalékról – a költségvetési törvény 7. § (1) bekezdésében foglaltakat figyelembe véve – összesen 8,3 milliárd forint átcsoportosítása valósult meg 2009. év során, ez 6,2 milliárd forint megtakarítást jelentett a XLIII. fejezetben (a

pénzügyminiszter, mint a részvényesi jogok gyakorlója év közben az eredetileg 14,5 milliárd forint összegű fejezeti tartalék felhasználási lehetőségét 9,5 milliárd forintra csökkentette). A fejezeti tartalékról átcsoportosított összegek a következő jogcímeket növelték:

millió forintban

Jogcímek	Összeg
Eszközvásárlás, ingatlan-beruházás – átcsoportosítás a Honvédelmi Minisztériumhoz	6089,4
Richter kötvénykamat	189,0
Tanácsadók díja (elsősorban a Richter részvényekre átcserélhető kötvények refinanszírozása)	770,0
Ingatlanok üzemeltetése	470,0
Ingatlanok őrzésvédelme	300,0
Egyéb vagyonkezelési kiadások	50,0
Egyéb eszközvásárlások (filmjog)	50,0
Térítésmentes vagyon-átadás	422,8
Összesen	8341,2

A költségvetési törvény felhatalmazása szerint a fejezeti tartalék terhére történő előirányzat-átcsoportosítást egyedi 1 milliárd forint összeghatárig a pénzügyminiszter, az ezt meghaladó összeget pedig a Kormány engedélyezheti. A feni átcsoportosítások egy kivétellel miniszteri hatáskörű döntéssel születtek. A Honvédelmi Minisztériumnak történő előirányzat-átadást szolgáló 6,1 milliárd forint összegű átcsoportosítást a Kormány hagyta jóvá.

A költségvetési törvény 7. § (5) bekezdése felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a vagyon-fejezet kiadásainak terhére vagy javára történő, az előirányzat célját nem érintő átcsoportosítást engedélyezzen az érintett fejezet felügyeletét ellátó szerv vezetőjével való megállapodás keretében.

2009-ben e felhatalmazás alapján három átcsoportosítást hagyott jóvá a pénzügyminiszter, amelyek a vagyon-fejezet kiadási előirányzatait csökkentették:

Ingatlan-beruházás:

- Honvédelmi Minisztériumnak: 1640 millió forint,
- Egészségügyi Minisztériumnak: 250,2 millió forint;
- Oktatási és Kulturális Minisztériumnak: 10 millió forint,

Eszközvásárlás:

- Honvédelmi Minisztériumnak: 4449,4 millió forint.

V. Ingyenes tulajdonba adás

A Vtv. 6.§-ának (2) bekezdése és 36.§-ának (3) bekezdése, valamint a 2009. évi költségvetési törvény 6.§-ának (7) bekezdése értelmében az NVT együttesen 5 milliárd forint bruttó, könyv szerinti értékű állami vagyon önkormányzatok javára történő

ingyenes átruházásáról dönthetett. Az NVT együttesen 2,3 milliárd forint értékű vagyon-átadásról döntött.

Az Áht. 2009-től hatályos 109/A. §-a értelmében azon ügyletek hatását is el kell számolni a központi költségvetésben, amelyek az MNV Zrt. rábízott vagyon mennyiségének vagy összetételének változását okozzák, de nem járnak pénzmozgással. Főszabály szerint ilyen ügyletekre akkor lehet kötelezettséget vállalni, ha előirányzat áll rendelkezésre. A 109/A. § (3) bekezdés szerint a fenti ingyenes vagyonátadások értékével a vagyon-fejezet kiadásainak tervezett összege túlléphető.

Az önkormányzatok mellett társadalmi szervezetek javára történő ingyenes vagyonátadásról is döntött az NVT. Ezen ügyletek értékének elszámolására a fejezeti tartalék terhére történő átcsoportosítás adott lehetőséget. A pénzügyminiszter – az MNV Zrt. jelzése alapján – 422,8 millió forintot csoportosított át a fejezeti tartalékból az ingyenes vagyonátadások előirányzatára, ám a 2009. évi döntések értéke meghaladta ezt az összeget.

adatok Ft-ban						
	NVT határozat száma	Kedvezményezett	Cím	Megnevezés	Bruttó nyilvántartási érték	Bruttó forgalmi érték
1.	32/2009. (I.28.)	Partnerség Kiemelten Közhasznú Alapítvány	Tokaj, 649		1 000	8 300 000
2.	32/2009. (I.28.)	Magyar Máltai Szeretetszolgálat	Budapest, 10937/25		0	99 600 000
3.	567/2009. (IV.24.)	Országos Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		174 579 794
4.	567/2009. (IV.24.)	Budapesti és Agglomerációs Polgárőr Szervezetek Szövetsége		személygépjárművek		13 274 554
5.	567/2009. (IV.24.)	Bács-Kiskun Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		7 969 797
6.	567/2009. (IV.24.)	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		18 362 933
7.	567/2009. (IV.24.)	Hajdú-Bihar Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		22 012 512
8.	567/2009. (IV.24.)	Heves Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		15 094 516
9.	567/2009. (IV.24.)	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		22 713 225
10.	567/2009. (IV.24.)	Vas Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		9 633 677
11.	567/2009. (IV.24.)	Veszprém Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		15 322 987
12.	567/2009. (IV.24.)	Zala Megyei Polgárőr Szövetség		személygépjárművek		15 904 273
13.	844/2009. (XI.25.)	Demokrácia Központ Közalapítvány	Bp. II. Árvácska u. 12. 12686/17	ingatlan		120 000 000
14.	844/2009. (XI.25.)	Együtt a Daganatos Gyermekéért Alapítvány	Budapest. IX. Üllői út 81. II. em. 21.	ingatlan		11 600 000
15.	844/2009. (XI.25.)	Felső-Kiskunsági és Dunamelléki Többcélú Kistérségi Társulás	Kunszentmiklós, Damjanich utca 17/c	ingatlan		4 218 000
	Összesen:				1 000	558 586 268

VI. Koncessziós díjak

A koncessziókból származó díjbevételek is a XLIII. fejezet bevételei között jelennek meg, ezek azonban nem tartoznak a Vtv. hatálya alá, illetve az NVT hatáskörébe. Az együttesen 3 milliárd forint összegű bevételt jelentő díjak 800 millió forinttal haladták meg a tervezett összeget.

Infrastruktúra koncessziókból származó díj címen 2009-ben 1,5 milliárd forintnyi bevétel teljesült, ami az előirányzat több mint kétszerese. A túlteljesülés fő okai a következők:

- A GSM 900 és DCS 1800 rendszerű közcélú mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtására fizetett koncessziós díjak magasabb összegben (802,4 millió forint)

teljesültek, mert a Ft/USD árfolyam emelkedett, az amerikai CPI-W index egyidejű ingadozása mellett.

- A Vodafone Magyarország Zrt. UMTS frekvenciák használatából származó árbevétel 0,3%-át, 25,5 millió forintot fizetett be éves díjként a költségvetésbe, ami 10,5 millió forinttal több a tervezettnél
- A Nemzeti Hírközlési Hatóság által kiírt pályázatok közül a két eredményesen zárult frekvenciablokk használati jogáért a Magyar Telekom Nyrt. 500 millió forint, illetve az Antenna Hungária Zrt. 50 millió forint díjat fizetett, ami szintén terven felüli bevételt jelentett.
- Az Antenna Hungária Zrt – mint az országos földfelszíni televíziós és rádiós műsorszóró-hálózatok üzemeltetésére korábban kiírt pályázat nyertese – további terven felüli 9,1 millió forint díjat fizetett be.

A játékkaszinó üzemeltetésből származó koncessziós díjbevétel 2009-ben a terv szerint alakult, 1583,4 millió forint volt, amely 2008. évhez képest 6,1%-os növekedést jelent. 2009-ben 3 játékkaszinó működött a piacon.

A játékkaszinók koncessziós díját minden évben a KSH által közzétett, a tárgyévet megelőző év fogyasztói árindexével valorizálni kell. Az előirányzat tervezésekor 2008. évre a kormány 6,5%-os fogyasztói árnövekedést irányzott elő, ezzel szemben az infláció 6,1%-os mértékű volt.

VII. Pénzügyi stabilitási célú részesedés-szerzés

A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának erősítéséről szóló 2008. évi CIV. törvény (Stab.tv.) 5. § (1) bekezdése lehetőséget adott a Magyar Állam nevében eljáró pénzügyminiszternek arra, hogy a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának megőrzése és biztosítása érdekében tőkét emelhessen hitelintézetekben.

A Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény 8/A. §-a 2009. év végéig adott felhatalmazást ilyen célú kifizetésekre maximum 300 milliárd forint összegben. Az e felhatalmazás alapján végrehajtott tőkeemelést a vagyon-fejezet felhalmozási jellegű kiadásai között, az MNV Zrt. által kezelt tételektől elkülönítve kellett elszámolni. A törvény arra is lehetőséget adott, hogy a pénzügyi stabilitási célú tőkeemelés összegével a fejezet tervezett kiadásait 2009-ben is túl lehessen lépni.

A fenti felhatalmazások alapján egyetlen pénzügyi stabilitási célú részesedés-szerzés valósult meg 2009. évben. A pénzügyminiszter az FHB Jelzálogbank Nyrt. alaptőke-emelése során szerzett állami részesedést 30 milliárd forint értékben, amelyből

- 46 153 999 db száz forint névértékű, együttesen 30 000 099 350 forint kibocsátási értékű különleges osztalékelsőbbiséget biztosító részvény,
- 1 db száz forint névértékű és 650 forint kibocsátási értékű, a Stab.tv. 13. §-ában meghatározott különleges vétőjogot biztosító szavazatelsőbbiségi részvény.

VIII. ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK

Az elkülönített állami pénzalapok alrendszerét 2009-ben hat alap alkotta: a Munkaerőpiaci Alap, a Szülőföld Alap, a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap, a Nemzeti Kulturális Alap, a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap, valamint a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap.

1. A bevételek alakulása

Az elkülönített állami pénzalapok összes bevételeinek a legnagyobb része, 66,4%-a, 308,8 milliárd forint a járulékokból származnak. A Munkaerőpiaci Alap bevétele a munkaadói járulék, a munkavállalói járulék és a vállalkozói járulék, amelyekből összesen 277,9 milliárd forint folyt be. A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapba az innovációs járulékból - a befizetésére kötelezett belföldi székhelyű gazdasági társaságoktól – 23,2 milliárd forint bevétel keletkezett. A Nemzeti Kulturális Alap kulturális járulék bevétele 7,7 milliárd forintot tett ki. Mind az öt járulék esetében a 2009. évi teljesítés elmaradt az előirányzat összegétől. A munkaadói és a vállalkozói járulék esetében a 2009. évi teljesítés nagyobb mértékben elmaradt az előirányzat összegétől, az előbbinél 21,5%-kal, az utóbbinál 19,4%-kal. Ennek hátterében a munkaadói és a vállalkozói járulék mértékének évközbeni módosítása áll. A munkavállalói járulék befolyása kisebb mértékben, 2,9%-kal maradt el az előirányzattól. Az évközi jogszabály-módosítás a munkavállalói járulékot nem érintette. Előirányzat-módosítás egyedül a kulturális járulék esetében történt.

A különféle hozzájárulások képviselik az alrendszeren belüli második legnagyobb bevételi forrást. A hozzájárulásokból összesen 81,8 milliárd forint bevétel származott, ami az összes bevétel 17,6%-a. A Munkaerőpiaci Alapba szakképzési hozzájárulásból 44 milliárd forint, rehabilitációs hozzájárulásból pedig 15 milliárd forint folyt be. A tervezés alapjául szolgáló, egy főre jutó rehabilitációs hozzájárulás éves mértéke 2009-ben 177 600 Ft/fő volt. A nukleáris hozzájárulásból, vagyis a Paksi Atomerőmű Rt. befizetéséből 22,8 milliárd forint bevétel keletkezett a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapnak. Ez megfelel a törvényi előírásnak.

Az elkülönített állami pénzalapok 2009-ben összesen 40,6 milliárd forint költségvetési támogatásban részesültek, ami az összes bevétel 8,7%-a.

Egyéb bevételekből összesen 33,9 milliárd forint folyt be, ami az összes bevétel 7,3%-a.

- Az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) keretében az Munkaerőpiaci Alapból előfinanszírozott programokat EU megtéríti, így a „Munkaerőpiaci szolgáltatások és támogatások”, valamint a „Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások” intézkedésekkel összefüggően 24,5 milliárd forint bevétel keletkezett az Alapnak. Továbbá a területi, a központi, a szakképzési és felnőttképzési egyéb bevételekből, valamint a visszterhesen nyújtott rehabilitációs célú munkahelyteremtő támogatások törlesztéséből és a bérgarancia támogatás törlesztéséből is folyt be bevétel.

- A Szülőföld Alapba a Munkaerőpiaci Alapból érkezett közel 0,9 milliárd forint támogatásértékű bevétel, ami a szakképzési hozzájárulás és a szakképzési és felnőttképzési egyéb bevétel eredeti előirányzatának 2%-a. Ezen felül a támogatott szervezetek fizettek vissza az Alapba.
- A Központi Nukleáris Pénzügyi Alapnak bevétele keletkezett – a püspökszilágyi Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tárolóba (RHFT) a radioaktív hulladékok eseti elhelyezésekor – az engedélyesek befizetéseiből.
- A Nemzeti Kulturális Alapnak bevétele keletkezett az Önkormányzati Minisztériummal kötött megállapodás alapján, továbbá a nevezési díjbevételeiből, visszatérítendő támogatásokból, az el nem fogadott pénzügyi elszámolások, valamint a fel nem használt támogatások miatti visszafizetésekből, valamint bírság, kötbér és késedelmi pótlék jogcímenen is.
- A Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alapnak az előirányzatnak megfelelő bevétele keletkezett rendszeres befizetés címen a kártalanítási szerződésekhez kapcsolódó díjakból.
- A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapba a visszterhes támogatás törlesztéséből és megállapodások alapján is befolyt bevétel

2. A kiadások alakulása

A Munkaerőpiaci Alap összes kiadása 427,1 milliárd forint, ami előirányzatot 1,9%-kal, a módosított előirányzatot pedig 5,6%-kal haladta meg. Az Alap főbb kiadásai közül a foglalkoztatási és képzési támogatásokra 39,6 milliárd forintot fordítottak. Az Alap az EU társfinanszírozásra 1,8 milliárd forintot adott át a Társadalmi megújulás operatív program (TÁMOP) keretében megvalósuló, a foglalkoztathatóság fejlesztésére szolgáló programokra. Továbbá az Alapból előfinanszírozással valósul meg TÁMOP 1.1. Munkaerőpiaci szolgáltatások és támogatások, valamint TÁMOP 1.2 Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások intézkedése, melynek együttes összege 24,3 milliárd forintot tett ki. Az előbbi intézkedés a munkanélküli és inaktív emberek elhelyezkedését segítő és a foglalkoztatásukat ösztönző támogatásokat tartalmazza. Az utóbbi intézkedés a START PLUSZ és a START EXTRA járulékkedvezményeket támogatja, célja a munkáltatók ösztönzése a munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetűek foglalkoztatására. A szakképzési és felnőttképzési célú kifizetések címen pedig 19,5 milliárd forintot teljesítés történt. A passzív kiadások közül az álláskeresési támogatások kiadása 139,6 milliárd forint lett, a teljesített kiadás 39,6%-kal haladta meg az előirányzatot. A túllépését elsősorban az eredményezte, hogy valamennyi ellátási formában magasabb lett a résztvevők tényleges létszáma a tervezés során figyelembe vett létszámnál. A felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek dolgozóikkal szemben fennálló, kiegyenlíthetetlen munkabér és végkielégítés tartozásának fedezetére a bérgarancia kifizetések 9,2 milliárd forintot tettek ki. Az Alap 2009-ben is átadott pénzeszközöket működési célra többek között az alapkezelőnek, az Állami Foglalkoztatási Szolgálatnak, az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőségnek, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézetnek,

valamint az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány részére. Az Alap teljesítette az előírt költségvetési befizetést.

A Szülőföld Alapból a határon túli magyarok támogatására és az alapkezelő működtetésére 2,8 milliárd forint kiadás teljesült.

A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap kiadása 13,9 milliárd forint, amelyből a felhalmozási kiadás 9,4 milliárd forintot tett ki. Az Alapból finanszírozott legfontosabb feladatok a következők voltak: az atomerőművi kis és közepes aktivitású hulladékok elhelyezésére szolgáló Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló (NRHT) létesítése és üzembe helyezése, a püspökszilágyi Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tároló (RHFT) korszerűsítése, a nagy aktivitású radioaktív hulladék-tároló létesítésének előkészítése és a Kiegészítő Kazetták Átmeneti Tárolójának (KKÁT) folyamatos bővítése.

A Nemzeti Kulturális Alap 9,7 milliárd forint kiadást teljesített, mely 0,9 milliárd forinttal meghaladta az előirányzatot. A 2009-ben kiutalt pályázati támogatások a könyv- és zeneműkiadás, a lapkiadás, az előadó művészeti (színház, zene, tánc) tevékenység, az egyéb művészeti tevékenység (pl. film, fotó, képző-, ipar-, népművészet), a közművelődési tevékenység, a könyvtári tevékenység, a múzeumi tevékenység, a levéltári tevékenység, a védett természeti értékek (Állat- és növénykert), valamint a műemlékvédelem kiemelt kulturális szakterületekhez tartoznak.

A Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alapnak 2004-től 2009. december 31-ig érvényesen összesen 1426 kártalanítási szerződése jött létre 10 megyében és Budapesten. Az összes érvényesen létrejött szerződésből – figyelembe véve a szerződés megszűnéseket – tárgyév végéig 876 érvényben lévő kártalanítási szerződés állt fenn. A megszűnések döntő többsége a díj nemfizetése miatt következett be. Az Alapból 1,5 millió forintot fizettek ki a káreseménnyel összefüggő kártalanításra.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap kiadásai 43 milliárd forintot tett ki, mely az éves előirányzat 77%-a. Jelentősebb kiadási elmaradás a hazai innováció támogatása valamint a nemzetközi együttműködésben megvalósuló innováció támogatása címeznél keletkezett.

A bevételek és kiadások részletezését a "Fejezeti indokolások" kötetek LXIII., LXV., LXVI., LXVII., LXVIII., LXIX. fejezetei tartalmazzák.

3. Az egyenleg alakulása:

Az alapok költségvetési bevétele 465,1 milliárd forintot, költségvetési kiadása pedig 496,5 milliárd forintot tett ki. Az elkülönített állami pénzalapok a 2009. évet 31,4 milliárd forint hiánnyal zárták, ami a Munkaerőpiaci Alap 58,6 milliárd forint, a Nemzeti Kulturális Alap 1,6 milliárd forint, a Szülőföld Alap 0,9 milliárd forint hiányából, valamint a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap 19,8 milliárd forint, a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap 9,9 milliárd forint többletéből alakult ki. Az alapoknál a jóváhagyotthoz képest jelentős 50,4 milliárd forintot kitevő egyenleg romlás jelentkezett, amelynek oka elsősorban, hogy összesen 52,8 milliárd forint lett a bevételi elmaradás. Ennek túlnyomó része a Munkaerőpiaci Alapnál keletkezett, a

bevétel csökkenéshez hozzájárult, hogy az adótörvények módosítása kapcsán július 1-jétől a minimálbér kétszereséig 3%-ról 1%-ra csökkent a munkaadói járulék mértéke, valamint a vállalkozói járulék 4%-ról 2,5%-ra csökkent.

4. Az elkülönített állami pénzalapok 2009. évi beszámolójának ellenőrzése:

Az államháztartásról szóló - többször módosított - 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 57. § (3) bekezdés rendelkezése szerint az elkülönített állami pénzalap gazdálkodásáról az alappal rendelkező miniszter éves költségvetési beszámolót és mérleget készít. A beszámolót és a mérleget könyvvizsgálóval ellenőriztetni kell. A beszámoló ellenőrzését az Állami Számvevőszék által kidolgozott módszertan szerint kell végrehajtani. Az Áht. 57. § (4) bekezdése rendelkezése szerint a Kormány a zárszámadás keretében tájékoztatja az Országgyűlést ellenőrzés eredményéről. Az elkülönített állami pénzalapok 2009. évi beszámolójának és mérlegének ellenőrzése során a könyvvizsgálói főbb vélemények az alábbiak:

- A Munkaerőpiaci Alap éves költségvetési beszámolója a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad. Az Alap pénzeszközeinek felhasználása szabályszerűen történt. A szöveges indokolás adattartalma összhangban áll a számszaki beszámolóban, illetőleg az azt alátámasztó dokumentumokban fellelhető adatokkal, a szöveges beszámoló megbízhatósága fennáll.
- A Szülőföld Alap éves költségvetési beszámolója az Alap vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad. Az Alap működése megfelel a jogszerűségi, szabályszerűségi követelményeknek. A szöveges indokolás az éves költségvetési beszámoló adataival összhangban van.
- A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap éves költségvetési beszámolója az Alap 2009. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad. A pénzfelhasználás belső kontrollrendszerének működése zárt, az biztosítja a kifizetések előzetes és utólagos ellenőrzését, a rendszer megbízhatónak tekinthető.
- A Nemzeti Kulturális Alap éves költségvetési beszámolója az Alap 2009. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad. A könyvvizsgáló az Alap működésének szabályosságát és megbízhatóságát, a pénzfelhasználást az Alap által folytatott gyakorlat szerint kockázat nélkülinek ítélte.
- A Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap éves költségvetési beszámolója az Alap 2009. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad. A könyvvizsgáló az Alap működésének szabályosságát és megbízhatóságát, a pénzfelhasználást az Alap által folytatott gyakorlat szerint kockázat nélkülinek ítélte.
- A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap éves költségvetési beszámolója az Alap vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad. Az

Alap működése megfelel a jogszerűségi, szabályszerűségi követelményeknek. A szöveges indokolás az éves költségvetési beszámoló adataival összhangban van.

Az egyes alapokról kiadott véleményeket a "Fejezeti indokolások" kötetek mellékletei tartalmazzák.

IX. A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS PÉNZÜGYI ALAPJAI 2009. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSÉNEK VÉGREHAJTÁSA

1. A gazdálkodás keretei

2009-ben a társadalombiztosítás két pénzügyi alapjának együttes költségvetési hiánya 156,7 milliárd forint, ami az eredetileg tervezett 8,9 milliárd forint hiányt 147,8 milliárd forinttal meghaladta. A hiány jelentős hányada, közel 149,5 milliárd forint az Egészségbiztosítási Alapban, 7,2 milliárd forint deficit a Nyugdíjbiztosítási Alapban képződött.

A tervezett és a tényleges hiány közötti különbséget alapvetően két egymással összefüggő tényező okozta:

- A költségvetés feltételrendszerét képező és a teljesítést döntően befolyásoló makrogazdasági paraméterek (a járulékköteles jövedelmek alapját jelentő bruttó keresettömeg, a foglalkoztatottság és a munkanélküliség) tervezett és tényleges értékei közötti eltérések számottevően és kedvezőtlen módon befolyásolták a bevételek alakulását. Ez sok tekintetben új helyzetet teremtett a költségvetés teljesíthetőségét illetően, miközben az államháztartás tervezett költségvetési hiányának megtartása gazdaságpolitikai prioritást képezett.
- A kiadások növekedésének korlátozását célzó évközbéli intézkedések történtek, így megszűnt a 13. havi nyugellátás, ezért a második rész novemberi kifizetésére már nem került sor. A 2009. évi nyugdíjkorrekciós program megvalósítására 2010-ben kerül sor.

Az évközi intézkedések egy további része a gazdálkodási környezet javítására és ennek részeként a foglalkoztatás költségeinek mérséklésére szolgált, ami érintette az Egészségbiztosítási Alap költségvetésének bevételi pozícióját. 2009. július 1-jétől a munkáltatók által fizetendő egészségbiztosítási járulék mértéke három százalékponttal csökkent a járulékalapnak a minimálbér kétszeresét meg nem haladó része után.

2. Nyugdíjbiztosítási Alap

A költségvetési törvény a Nyugdíjbiztosítási Alap 2009. évi költségvetését 2999,3 milliárd forint bevételi és kiadási főösszeggel határozta meg. A kiegyensúlyozott költségvetési tervezésre vonatkozó előírást az államháztartási törvény tartalmazza.

milliárd forint

	Előirányzat	Teljesítés
Bevételi főösszeg	2999,3	2859,5
Kiadási főösszeg	2999,3	2866,8
Egyenleg*	0,0	-7,2

* millió forintból számolva

A tervezett és realizálódott főösszeg közötti különbséget a gazdasági válság következményei magyarázzák, a bevételi oldalon a foglalkoztatottság csökkenése, a vártnál kisebb keresetkiáramlás, a kiadási oldalon a nyugdíjszabályozás területén meghozott intézkedések hatottak.

Az Alap bevételeinek közel négyötöd részét (78,5%) a járulékbevételek és hozzájárulások adták, a 2246,0 milliárd forintot kitevő teljesítés mintegy 139,8 milliárd forinttal kevesebb az előirányzatnál.

2009-ben a nyugdíjbiztosítás területén a munkáltatói és biztosított járulék mértéke változatlan maradt, a nyugdíjbiztosítási járulék 24%, a biztosított járulék mértéke a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe tartozók körében 9,5%, a magánnyugdíj-pénztári tagok esetében 1,5%. Az egyéni járulékfizetés felső határa egy napra 20 400 forint (az előző évhez képest 900 forint a növekedés), éves szinten 7 446 000 forint a felső korlát.

A járulékbevételek és hozzájárulások döntő része (94,1%-a) a foglalkoztatók és az egyének befizetése, a 2113,1 milliárd forint teljesítés 134,3 milliárd forinttal kevesebb az előirányzatnál, az elmaradás alapvető okait már említettük.

A magánnyugdíjpénztárak átutalásainak (korábbi szabályok szerinti visszalépés, valamint rokkantsági, vagy hozzátartozói nyugdíj igénylése miatt történő visszautalás) összege 12,7 milliárd forint, ami mintegy 7,2 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól.

Az egyéb járulékokból és hozzájárulásokból származó bevételek összege 110,7 milliárd forint, ami 2,0 milliárd forinttal több az előirányzatnál. Az idetartozó bevételek valamivel több mint háromötöd része (61,9%) a Rendvédelmi szervek és a Magyar Honvédség kedvezményes nyugellátási kiadásaihoz való hozzájárulás jogcímen az érintett fejezetektől érkező megtérítés, a 68,5 milliárd forintot kitevő teljesítés az előirányzatnál mintegy 0,9 milliárd forinttal kevesebb. Az egyéb járulékok és hozzájárulások speciális elemét képezi a GYED-ben részesülők után fizetendő nyugdíjbiztosítási járulék Egészségbiztosítási Alapból történő megtérítése, az átvett pénzeszköz az előirányzattal megegyezően 21,6 milliárd forint.

A járulékbevételek és hozzájárulások csak részben fedezik a nyugdíjkiadásokat, ezért szükséges, hogy a központi költségvetés kiegészítse az Alap bevételeit. Az idetartozó bevételek előirányzott összege 599,9 milliárd forint volt, a teljesítés 599,1 milliárd forint, ami az Alap összes bevételeinek 21%-át adta. A központi költségvetési hozzájárulások átutalásai a következő jogcímeneken történt:

- GYES-ben, GYET-ben és a rehabilitációs járadékban részesülők utáni térítés, ami az előiránnyal megegyezően 19,0 milliárd forint,
- a magánnyugdíjpénztárba átlépett személyek kieső járulékbefizetésének pótlására átadott összeg 354,1 milliárd forint, ami ugyanakkora, mint az előirányzat,
- a kordedvezmény biztosítási járulék címen átvett pénzeszköz 7,9 milliárd forint, ahol a központi költségvetés 2009. februártól kezdődően a törvényi előírásnak megfelelően a tényleges foglalkoztatói befizetések 50%-át téríti meg (az előirányzat 9,3 milliárd forint volt).
- a központi költségvetésben tervezett pénzeszköz-átadás (támogatás), melynek célja, hogy az államháztartási törvény előírásainak megfelelően előirányzati szinten biztosítsa a kiegyensúlyozott költségvetést. Ezen a jogcímen az előirányzattal egyező nagyságú, 217,5 milliárd forint bevételhez jutott az Alap.

A nyugdíjbiztosítási tevékenységgel kapcsolatos egyéb bevételek körébe döntően a már korábban kifizetett, de halálozás és egyéb okok miatt visszafizetendő ellátások tartoznak. A teljesítés 11,9 milliárd forint, ami közel 0,1 milliárd forinttal több az előirányzatnál.

A működési bevételek összege 2,6 milliárd forint, ez közel 0,9 milliárd forinttal több az előirányzatnál, a többlet meghatározó része a központi költségvetésből átadott, nem tervezett bevétel.

2009-ben az Alap kiadásainak összege 2866,8 milliárd forint, ami 132,5 milliárd forinttal, 4,4%-kal kevesebb a törvényi előirányzatnál. A kiadások mintegy 98,9%-át a nyugellátásokra fordított összeg adja, a 2834,4 milliárd forint teljesítés 4,5%-kal, 133,5 milliárd forinttal kevesebb a tervezettnél. Az előirányzat és a teljesítés közötti különbség nagyobb részét a pénzügyi-gazdasági válsággal összefüggő intézkedések magyarázzák. 2009. márciusában a 13. havi nyugellátás jogosultsági feltételeivel szűkített és felső határhoz kötött első részletének folyósítása megtörtént, de a második részlet kifizetésére az ellátás megszüntetése miatt már nem került sor, és elmaradt a 2009. szeptemberre előirányzott nyugdíjkorrekciós intézkedés is. Ezekon kívül az „automatizmusok” (létszámváltozás, kiegészítő ellátások számának alakulása, állománycserélődés) összességükben kiadási szempontból a vártnál kedvezőbben alakultak, ez szintén hozzájárult az előirányzathoz viszonyított „megtakarítás” létrejöttéhez.

Januárban a törvényi előírások értelmében 3,1%-os mértékű nyugellátás emelés történt, ami a 2009. évre tervezett 4,5%-os fogyasztói árnövekedés és az 1,6%-os nemzetgazdasági szintű nettó átlagkereset növekedés kerekített súlyozatlan számtani átlaga. Az emelés a nyugdíjak tömegét 83,3 milliárd forinttal növelte és a kiegészítő ellátásokat is figyelembe véve közel 3,4 millió ellátást érintett. Az egy főre jutó átlagos emelés teljes nagysága havonként 2490 forint. Szintén növelték a kiadásokat a méltányossági nyugdíjemelésre, a nyugdíjak méltányossági jogkörben történő megállapítására és az egyszeri segélyre fordított összegek.

A társadalombiztosítási nyugellátások kiadásai előzetes adatok alapján a bruttó hazai termék 10,9%-át tették ki, ez megegyezik az előző évi aránnyal.

A nyugdíjbiztosítás központi és igazgatási szerveinek működésére fordított kiadások nagysága 25,7 milliárd forint, a törvényi előirányzat feletti 0,8 milliárd forint többlet egy része az előző évi pénzmaradvány, másik része központi költségvetési támogatás felhasználásából származott. A működési kiadások a kiadási főösszeg 0,9%-át tették ki.

A konszolidált éves beszámoló a Nyugdíjbiztosítási Alap és a konszolidálásba bevont államháztartási szervezetek 2009. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad.

3. Egészségbiztosítási Alap

Az Alap az előirányzott 8,9 milliárd forint hiány helyett 149,5 milliárd forint deficittel zárta a 2009. évet.

milliárd forint

	Előirányzat	Teljesítés
Bevételi főösszeg	1408,7	1269,4
Kiadási főösszeg	1417,6	1418,8
Egyenleg*	-8,9	-149,5

* millió forintból számolva

Az előirányzott és a tényleges hiány közötti eltérést a bevételek döntő részét kitevő járulékbévételek tervezettől történő elmaradása okozta. Ezt két korábban már említett tényező magyarázza:

- a pénzügyi, gazdasági válság és ennek hatása a keresetkiáramlásra és a foglalkoztatottságra,
- a foglalkoztatás közterheinek mérséklése érdekében 2009. július 1-jétől járulékmérték csökkentés történt, ennek hatásai először augusztus hónapban jelentkeztek. A foglalkoztatók és az egyéni vállalkozók a biztosítottak járulékalapjának a minimálbér kétszereséig terjedő része után a korábbinál három százalékponttal kevesebb egészségbiztosítási járulékot fizettek.

A biztosítottak által fizetendő egyéni járulékból az egészségbiztosítási járulék 2009-ben mindvégig 6% maradt, ebből 2% a pénzbeli egészségbiztosítási járulék, 4% a természetbeni egészségbiztosítási járulék.

A kiadások együttes összege az előirányzottnak megfelelően alakult, a tervezett kiadási főösszegnél a teljesítés 1,2 milliárd forinttal nagyobb.

2009-ben az Alap bevételeinek összege 1269,4 milliárd forint, az előirányzott bevételi főösszegnél a teljesítés 139,3 milliárd forinttal kevesebb. A bevétel közel háromötöd része 739,2 milliárd forint a munkáltatói és biztosított járulékbefizetés, az előirányzattól való elmaradás 144,6 milliárd forint.

A bevételek mintegy 8,7%-a egészségügyi hozzájárulás (tételes és százalékos együttesen), a 119,2 milliárd forint nagyságú előirányzattól való elmaradás 9,3 milliárd forint.

Az egyéb járulékokból és hozzájárulásokból származó bevétel 45,2 milliárd forint, az előirányzat feletti többlet 8,2 milliárd forint, aminek döntő része az egészségügyi

szolgáltatási járulék körében képződött. Szintén ebbe a bevételi csoportba tartozik a munkáltatók által fizetendő táppénz-hozzájárulás, a 24,8 milliárd forint nagyságú befizetés 0,6 milliárd forinttal több az előirányzatnál.

Az összes bevétel mintegy egynegyed része központi költségvetési hozzájárulás, a bevétel teljesülése 319,1 milliárd forint, amely megegyezik az előirányzattal. Ebből a központi költségvetésből járulék címen átvett pénzeszköz nagysága 313,6 milliárd forint, a további 5,5 milliárd forint különböző jogcímen adott térítés.

Az egészségbiztosítási tevékenységgel kapcsolatos egyéb bevételek összege 49,9 milliárd forint, az előirányzathoz viszonyított többlet 6,2 milliárd forint. Az idetartozó előirányzatok meghatározó tétele a gyógyszergyártók és forgalmazók befizetése, az ebből származó bevétel 43,6 milliárd forint, ami 8,1 milliárd forinttal több az előirányzatnál.

A működési bevételek tényadata 1,7 milliárd forint, amely 0,8 milliárd forinttal (központi költségvetési támogatások nem tervezett összege) haladja meg az előirányzatot.

2009-ben az Alap összes kiadása 1418,8 milliárd forint, az előirányzott kiadási főösszeghez viszonyított többlet 1,2 milliárd forintot tesz ki.

A kiadások 17,4%-a 247,3 milliárd forint pénzbeli ellátás. Az idetartozó legnagyobb súlyú előirányzatot a táppénzkiadások adták, ezek összege 108,0 milliárd forint, ami 5,2 milliárd forinttal több mint az előirányzat.

A táppénzkiadások alakulását befolyásoló szabályozás 2009. augusztus 1-jétől megváltozott (pl. táppénz mértékének csökkentése, a passzív táppénz egy napi összegének maximalizálása, felső határ megállapítása a táppénz havi összegénél). A változások hatásai az év utolsó negyedében már jelentkeztek.

A további pénzbeli ellátások mindegyike (gyermekgondozási díj, terhességi gyermekágyi segély, egyéb ellátások) az előirányzat közelében teljesült.

Az Alap kiadásainak közel négyötöd része (79,2%) a természetbeni kiadás. Ezek együttes összege 1123,2 milliárd forint, ami 2,8 milliárd forinttal kevesebb a törvényben meghatározott értéknél.

A gyógyító-megelőző ellátásokra fordított kiadások nagysága 719,0 milliárd forint, ami közel 8,6 milliárd forinttal kevesebb az előirányzatnál. Ebből az összegből a két meghatározó nagyságrendű előirányzatnál a tényleges kiadás a következőképpen alakult: a fekvőbeteg és járóbeteg szakellátást is tartalmazó összevont szakellátásra 519,4 milliárd forintot, a háziorvosi, háziorvosi ügyeleti ellátásra 77,6 milliárd forintot fordított az Alap.

A gyógyszerek fogyasztói árának támogatására 343,0 milliárd forintot irányzott elő a költségvetés, a Kormány és miniszteri hatáskörű átcsoportosítással ez 343,8 milliárd forintra változott, a teljesítés 343,1 milliárd forint. Ebből az összegből a gyógyszer-támogatás kiadásai 328,5 milliárd forint, a speciális beszerzésű gyógyszerkiadások összege 9,6 milliárd forint, a méltányossági gyógyszerkiadásra felhasznált összeg 5,0 milliárd forint.

A gyógyászati segédeszköz támogatás törvényi előirányzata 42,5 milliárd forintban került meghatározásra, amely év közben Kormány és miniszteri hatáskörű átcsoportosítással 49,8 milliárd forintra változott. A tényleges kiadás összege 46,4 milliárd forint.

Az igazgatási szervezet működésére fordított kiadások nagysága 23,0 milliárd forint, az előirányzat túllépése megközelíti a 0,5 milliárd forintot. Ez a többlet részben előző évi pénzmaradvány, részben évközbeli központi költségvetési támogatás felhasználásából képződött. A működési kiadások az összes kiadás 1,6%-át tették ki.

Az éves konszolidált beszámoló az Egészségbiztosítási Alap 2009. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad.

4. A Kincstári Egységes számlához kapcsolódó megelőlegezési számla igénybevétele a társadalombiztosítási kiadások finanszírozásához

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai napi bevételeinek és kiadásainak nagysága az év legtöbb napján kisebb-nagyobb mértékben különbözik egymástól, ami elsősorban annak a következménye, hogy a napi bevételek esetében a befizetési határidők, a napi kiadások esetében a kifizetési határidők jogszabályokban rögzített időpontjai eltérnek.

Ez a sajátosság szükségszerűen likviditáshiányt generál, ami indokoltá teszi a megelőlegezési számla igénybevételét. Az így felvett kamatmentes hitel törlesztése a folyamatosan bejövő bevételekből soron kívül történik. A számla igénybevételét számottevően alakítja a két pénzügyi alap tervezett és ténylegesen létrejövő költségvetési egyenlege, a hiány értelemszerűen likviditási szükségletet teremt.

A megelőlegezési számla igénybevételének néhány fontosabb jellemzője található a táblázatban:

milliárd forint

	Egészségbiztosítási Alap		Nyugdíjbiztosítási Alap	
	2008	2009	2008	2009
Napi átlagos igénybevétel	3,3	59,7	54,4	125,4
Legkisebb napi összeg	0,0	0,0	2,4	0,0
Legnagyobb napi összeg	22,3	168,0	280,5	290,9

2009-ben a munkanapok száma 255 volt, az Egészségbiztosítási Alap 209, a Nyugdíjbiztosítási Alap valamennyi napon igénybe vette a Kincstári Egységes Számlát.

5. Létszám és személyi juttatások

2009-ben a nyugdíjbiztosítás központi és igazgatási szervezeteinek engedélyezett létszáma 3987 fő volt, ez megegyezik a 2008. évi értékkel. Az átlagos statisztikai állományi létszám 3853 fő, ami az egy évvel korábbi értéknél 2,6%-kal nagyobb. Személyi juttatásokra felhasznált összeg 14,8 milliárd forint, ami 0,9 milliárd forinttal kevesebb a 2008. évi összegnél, a különbséget a 13. havi illetmény elmaradása magyarázza.

Az egészségbiztosítás szervezeténél foglalkoztatottak engedélyezett létszáma 3452 fő, ez 2,4%-kal haladja meg a 2008. évi létszámot. Az átlagos statisztikai állományi létszám 3275 fő, amely 1,3%-kal meghaladja a 2008. évi értéket. A személyi juttatások

jogcímen kifizetett összeg 11,8 milliárd forint, ez mintegy 0,9 milliárd forinttal kevesebb az előző évi összegnél.

X. A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA

1. A helyi önkormányzatok gazdálkodásának általános értékelése

Az államháztartás helyi önkormányzati alrendszerében 2009. év folyamán az önkormányzatok száma 3194 volt, 2008-hoz képest 22 nagyközség nyerte el a városi rangot.

A helyi önkormányzatok a 2009. költségvetési év során 3 284,4 milliárd forint tárgyévi bevételből gazdálkodtak, ami – a válság hatásának betudhatóan, az évközi intézkedések eredményeként – 5,3%-kal maradt el az irányszámtól és 7,0%-kal kevesebb az előző évi bevételnél. Ez az összeg 159,0 milliárd forinttal magasabb a GFS rendszerű bevételeknél, magába foglalva a hitelbevételeket, az értékpapírok értékesítéséből, valamint kötvénykibocsátásból és az éven belüli lejáratú értékpapírok eladásából származó bevételeket is.

A megelőző két esztendőben tapasztalt élénk kötvény-kibocsátási gyakorlat 2009. évben közel visszaállt a korábbi évek szintjére. Az előző évi 235,4 milliárd forint összegű kötvényállomány emelkedéssel szemben 2009. évben 34,6 milliárd forint volt az új kibocsátás, melyből csupán 0,9 milliárd forint a működési célú kötvények állományának növekedése. A 2007-2008. évi kötvénykibocsátásból származó bevétel döntő része pénzmaradványként jelentkezett és csak töredékének az igénybevételére került sor 2009. évben. A kötvénykibocsátások döntően az uniós fejlesztési pályázatokhoz szükséges saját forrást biztosítják.

A helyi önkormányzatok 2009. évi gazdálkodására továbbra is általánosan megfogalmazható, hogy gazdasági döntéseikben egyre növekvő súllyal szerepeltek a talpon maradást biztosító intézkedések (létszámcsökkentés, intézmények összevonása, megszüntetése, átszervezése, társulásos feladatellátás, ingatlanok értékesítése). A bevételek növelésének ingatlan-értékesítésben, adóbevétel növelésben megmutatkozó kényszere főleg az uniós pályázatok önerejének megteremtésében érdekelt, kötvénykibocsátást felvállalni nem tudó önkormányzati kört érintette.

2. A 2009. évi önkormányzati költségvetés végrehajtása

2.1. A folyó és felhalmozási bevételek, valamint kiadások egyenlegei

A helyi önkormányzatok hitelműveletek nélküli konszolidált egyenlege - 82,5 milliárd forint. Ha nem vesszük figyelembe a 4,1 milliárd forint összegű privatizációs bevételt, – ami részvény-értékesítésből és vállalat-értékesítésből származik – akkor a konszolidált egyenleg -86,6 milliárd forint, ami az előző évi - 9,1 milliárd forinthez képest 77,6 milliárd forinttal magasabb hiányt mutat.

A helyi önkormányzatoknál ugyan egységes pénzalap van, de – a jelenségek mögött az okokat feltárva – külön is indokolt vizsgálni a folyó működési- és a felhalmozási bevételeket és kiadásokat, illetve ezek egyenlegét.

A **folyó működési bevételek és kiadások** egyenlege +152,0 milliárd forint, ami 24,2 milliárd forinttal magasabb, mint 2008-ban. Alakulásában a következő elemek játszottak szerepet.

A helyi adók bevétele 2,3%-kal, 12,9 milliárd forinttal meghaladta a 2008-ban realizáltat. Megállapítható, hogy azok az önkormányzatok, amelyeknek a területén adóztatható adótárgy vagy adóalany található, éltek valamelyik helyi adó bevezetésének lehetőségével. Változatlan azonban az a gyakorlat, hogy elsődlegesen a vállalkozói szférát adóztatják. Továbbra is a leggyakrabban működtetett adónem a helyi iparüzési adó. A tényleges bevétel emelkedés - a gazdasági visszaesés ellenére - az infláció növekedésének, és annak tudható be, hogy újabb önkormányzatok vezették be területükön ezt az adófajtát.

Több bevétel típus (egyéb adók, díjak, bírságok, illetékek) esetében tapasztalható visszaesés. Csökkent a gépjárműadóból befolyt bevétel összege 2,0 milliárd forinttal, 3,0%-kal, környezetvédelmi bírságból 19,0%-kal 126,0 millió forinttal jutottak kevesebb bevételhez az érintett települések. Alig 3,1 millió forint bevétel keletkezett a 2009. évtől megszüntetett luxusadóból – szemben a 171,3 milliós 2008. évi adattal. Csökkentek az illetékbevételek is 13,3%-kal – 8,9 milliárd forinttal – (részletesen a 2.2.1. pontban).

Az önkormányzatok aktív pénzügyi tevékenysége – amely már 2008-ban is éreztette hatását - megmaradt 2009-re is, amit az előző évihez képest 18,0%-kal, 8,6 milliárd forinttal magasabb kamatbevétel összege jelez. Bár a jegybanki alapkamat 2009-ben folyamatosan mérséklődött, a kamatbevételek növekedésének oka, hogy ez a sor tartalmazza a devizaszámlán lévő pénzeszközök forintra történő átváltásakor elszámolt több mint 20 milliárd forint árfolyamnyereséget is.

Kiadási oldalról a személyi juttatásokra fordított összeg 4,8%-kal csökkent és így 1 089,0 milliárd forintra teljesült. Ez döntően a közszférát érintő 13. havi juttatás megszüntetésével, valamint a kereset-kiegészítés rendszerének 2009. második félévére történt átalakításával függ össze. A bérekhez kapcsolódó járulékok területén a csökkenés ennél is magasabb 11,2%-os mértékű volt, összegében 40,1 milliárd forinttal kevesebb, mint 2008-ban. Ennek oka a csökkenő bértömeg mellett a járulékszámítási mértékek megváltozása 2009. júliusától.

A dologi kiadások csekély mértékben, 2,3%-kal magasabban teljesültek az előző évhez képest, és 919,4 milliárd forintot tettek ki.

Emelkedett az önkormányzatok által kifizetett társadalom és szociálpolitikai juttatások összege. E célra 5,7%-kal, 7,9 milliárd forinttal fordítottak többet a települések, mint 2008-ban, ami elsősorban az „Út a munkához” program beindításával magyarázható.

Összességében az előző év teljesítéséhez mérten 2009-ben a tárgyévi működési bevételek 1,5%-kal estek vissza, a tárgyévi folyó kiadások viszont ennél nagyobb mértékben 2,5%-kal csökkentek.

A **felhalmozási bevételeknek és kiadásoknak** a 2008. évivel történt összevetése alapján megállapítható, hogy azok 2009-ben több tényező egymással ellentétes hatására alakultak ki. Egyrészt a korábbi évhez képest 14,4%-kal magasabb mértékben teljesültek a támogatásértékű bevételek, összegében 160,2 milliárd forintra. Szintén

emelkedtek az államháztartáson kívülről kapott felhalmozási bevételek 42,7%-kal 40,7 milliárd forintra. Ez utóbbit az EU-tól fejlesztésre, beruházásra juttatott támogatás mértékének növekedése okozta. Másrészt a 2007. évi bevétel szintje alá csökkentek a tárgyi eszközök, föld és immateriális javak értékesítéséből, a részvények eladásából és vállalatértékesítésből származó bevételek. (Tárgyi eszköz eladásból 35,9%-kal kevesebb, 71,8 milliárd forint, részvények értékesítéséből 83,6%-kal kisebb, alig 4,0 milliárd forint, vállalat eladásából 64,0%-kal kisebb 122,8 millió forint bevétel keletkezett 2009-ben.)

A fejlesztési, felhalmozási bevételek 22,6%-os csökkenésében döntő szerepe volt a fejlesztési célú állami hozzájárulások és támogatások - amelyek tartalmazzák a címzett és céltámogatásokat, a fejlesztésre fordítható központosított előirányzatokat, a vis maior feladatok támogatását és a vis maior tartalékot, valamint a 4 metró építésének támogatását is - 53,2%-os visszaesésének.

A csökkenő bevételek ellenére szerény mértékű felhalmozási kiadás növekedés figyelhető meg. 2009-ben többet fordítottak az önkormányzatok tárgyi eszközök, föld és immateriális javak vásárlására és nagyértékű tárgyi eszközök felújítására. Mindehhez növekvő mértékben vettek igénybe hitelt.

A felhalmozási bevételek és kiadások egyenlege -234,5 milliárd forint, ami a 2008. évi -112,3 milliárd forintot tekintve 122,2 milliárd forinttal rosszabb.

Összességként az adatok azt mutatják, hogy az önkormányzatok folyó működési bevételeinek és kiadásainak pozitív egyenlege a fejlesztési, felhalmozási tevékenységek hiányának részbeni pótlására fordítódik, de mind nagyobb mértékben vesznek igénybe hiteleket is feladatok ellátása érdekében.

A működési, valamint a fejlesztési célú bevételek és kiadások egyenlegének alakulása 2007-2009. években

Folyó bevételek és kiadások	2007. évi teljesítés mFt	2008. évi teljesítés mFt	2009. évi teljesítés mFt	2009. évi teljesítés a 2008. évi teljesítéshez viszonyítva %-ban
Intézményi tevékenységek bevételei *	272 339,1	286 201,3	312 540,3	109,2
Kamatbevételek	19 449,4	47 694,1	56 263,0	118,0
Illetékek	58 539,8	67 314,0	58 370,5	86,7
Helyi adók	505 266,9	553 341,6	566 251,5	102,3
Környezetvédelmi bírság	432,3	662,4	536,4	81,0
Egyéb sajátos bevételek	57 820,6	63 201,5	64 227,5	101,6
Személyi jövedelemadó	494 276,2	558 612,5	639 501,0	114,5
Gépjárműadó	62 432,1	65 713,3	63 754,1	97,0
Luxusadó	134,4	171,3	3,1	1,8
Működési célú állami hozzájárulások és támogatások összesen	710 378,5	730 040,2	606 711,6	83,1

Egészségbiztosítási Alaptól átvett pénzeszközök	372 266,6	366 641,3	317 445,7	86,6
Egyéb államháztartáson belüli átutalások	54 293,7	63 950,9	72 305,6	113,1
Államháztartáson kívülről származó pénzeszközök**	31 845,6	26 336,2	28 477,0	108,1
Folyó, működési bevételek összesen	2 639 475,2	2 829 880,6	2 786 387,3	98,5
Személyi juttatások	1 122 656,0	1 143 692,0	1 089 022,2	95,2
Tb. járulék, munkaadói járulék, eü. hozzájárulás	355 234,0	358 990,2	318 854,6	88,8
Dologi kiadások	796 561,7	898 912,9	919 358,0	102,3
Társadalom és szociálpolitikai juttatások	127 738,1	138 898,8	146 781,7	105,7
Ellátottak pénzbeli juttatása	8 902,7	9 597,9	10 088,1	105,1
Támogatásértékű működési kiadások összesen	5 099,6	2 165,7	2 231,0	103,0
Működési célú pénzeszköz átadás államháztartáson kívülre**	134 743,0	149 768,0	148 040,6	98,8
Folyó, működési kiadások és támogatások összesen	2 550 935,1	2 702 025,5	2 634 376,2	97,5
Folyó, működési bevételek és kiadások egyenlege	88 540,1	127 855,1	152 011,1	118,9
Felhalmozási bevételek és kiadások				
Tárgyi eszközök, föld és immateriális javak értékesítése	91 991,1	112 048,1	71 804,7	64,1
Részvények értékesítése	23 496,3	24 317,3	4 002,4	16,5
Vállalat értékesítéséből származó bevételek	479,1	341,1	122,8	36,0
Támogatásértékű felhalmozási bevételek	134 538,1	140 041,2	160 211,4	114,4
Államháztartáson kívüli felhalmozási bevételek	40 829,4	28 509,5	40 674,6	142,7
Fejlesztési célú állami hozzájárulások és támogatások összesen***	149 948,0	133 063,3	62 239,3	46,8
Fejlesztési, felhalmozási bevételek összesen	441 282,0	438 320,5	339 055,2	77,4
Tárgyi eszközök, föld és immateriális javak felhalmozása, pü. befektetések	321 106,9	298 463,9	311 620,3	104,4
Támogatásértékű felhalmozási kiadások összesen	1 695,3	1 590,5	2 009,9	126,4
Államháztartáson kívüli felhalmozás célú átutalások	103 722,9	111 600,9	87 566,0	78,5
Nagyértékű tárgyi eszközök felújítása ÁFA-val	99 298,3	90 180,9	109 030,8	120,9
Beruházások ÁFA-ja	57 856,7	48 773,5	63 376,4	129,9
Fejlesztési, felhalmozási kiadások összesen	583 680,1	550 609,7	573 603,4	104,2
Fejlesztési, felhalmozási bevételek és kiadások egyenlege	-142 398,1	-112 289,2	-234 548,2	208,9
Privatizációs bevétel nélküli fejlesztési bevételek és kiadások egyenlege	-166 373,5	-136 947,6	-238 673,4	174,3
GFS rendszerű bevételek összesen	3 080 757,2	3 268 201,1	3 125 442,5	95,6
GFS rendszerű kiadások összesen	3 134 615,2	3 252 635,2	3 207 979,6	98,6
GFS rendszerű egyenleg	-53 858,0	15 565,9	-82 537,1	-530,2
Privatizációs bevétel nélküli GFS rendszerű egyenleg	-77 833,4	-9 092,5	-86 662,3	953,1

* ÁFA-t is tartalmaz

** Kölcsönnyújtást is tartalmazza

*** A címzett és céltámogatásokat, a fejlesztési célú központosított előirányzatokat, a helyi önkormányzatok fejlesztési és vis maior feladatainak támogatását, a vis maior tartalékot, a Budapest 4-es metró építésének támogatását, a rendkívüli esőzés miatti lakossági károk enyhítésére szolgáló támogatást, a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatását, a 2006 tavaszán kialakult rendkívüli árvíz, belvív miatt keletkezett károk enyhítésének támogatását, a martinsalagos feltöltésre épült, életveszélyessé vált ózdi közgazdasági szakközépiskola kiváltásának támogatását, az egyes önkormányzati beruházások támogatását, a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben lévő bölcsődék és közoktatási intézmények fejlesztéseinek támogatását a Roma Kulturális Központ létrehozását, Csépy település Polgármesteri Hivatal háziorvosi és védőnői szolgálat épülete építésének és berendezésének támogatását, Miskolc Városi Szabadidőközpont szabadtéri sportöltöző épülete rekonstrukciójának támogatását, valamint Sósúti település játszótéren építésének támogatását tartalmazza.

2.2. A bevételek alakulása

A helyi önkormányzatok 2009. évi – hitelműveletekkel együtt számított – tárgyévi bevételeinek összege 3284,4 milliárd forint volt, ami 245,6 milliárd forinttal, 7%-kal maradt el a 2008. évben teljesített bevételektől.

Az önkormányzatoknak feladataik finanszírozására 525,5 milliárd forint nyitó pénzkészlet állt rendelkezésre. A körültekintő és fegyelmezett gazdálkodás eredményeként ennek felhasználására nem került sor, a pénzkészlet december 31-én 527,4 milliárd forinttal zárt.

A helyi önkormányzatok mindösszesen 3810 milliárd forinttal gazdálkodhattak, amely az előző évhez képest 77,8 milliárd forinttal, 2%-kal kevesebb.

A helyi önkormányzatok 2008. évi és 2009. évi bevételi forrásainak megoszlása

Megnevezés	2008. évi teljesítés	2009. évi irányszám	%-ban
			2009. évi teljesítés
1. Saját folyó bevételek	28,8	30,1	32,2
<i>Ebből: -helyi adók</i>	<i>15,7</i>	<i>17,1</i>	<i>17,2</i>
2. Átengedett bevételek	17,7	20,6	21,4
<i>ebből: - személyi jövedelemadó</i>	<i>15,8</i>	<i>18,7</i>	<i>19,5</i>
<i>- gépjárműadó</i>	<i>1,9</i>	<i>1,9</i>	<i>1,9</i>
3. Felhalmozási és tőke jellegű bevételek	8,6	11,6	8,4
4. Állami hozzájárulások és támogatások	24,5	18,5	20,4
<i>ebből: - normatív állami hozzájárulások és támogatások</i>	<i>9,6</i>	<i>7,3</i>	<i>7,7</i>
<i>- címzett és céltámogatások</i>	<i>1,0</i>	<i>0,3</i>	<i>0,1</i>
5. Támogatásértékű működési bevétel Egészségbiztosítási Alaptól	10,4	11,2	9,7
6. Egyéb támogatásértékű működési bevételek, visszatérítések	2,6	2,8	3,1
7. Hitel, kötvény, értékpapír bevétel	7,4	5,2	4,8
Tárgyévi bevételek összesen	100,0	100,0	100,0

A bevételek főbb csoportonként a következők szerint alakultak:

2.2.1. A saját folyó bevételek összege 1058,1 milliárd forint, amely 3,9%-kal haladta meg az előző évit.

Ezen belül:

- Az intézményi működési bevételek 368,8 milliárd forintra teljesültek, az előző évi teljesítésnél 34,9 milliárd forinttal, 10,5%-kal nagyobb mértékben. Ezen belül az intézményi tevékenységek bevételei, amelyek az alaptevékenység körében végzett szolgáltatások díjából, bérleti és lízing díjbevételekből tevődtek össze, a 2008. évi szinthez képest nem változtak.

A kamatbevételek 56,3 milliárd forintot tettek ki, és így 8,6 milliárd forinttal haladták meg a 2008. évi összeget, annak ellenére, hogy a jegybanki alapkamat az év eleji 10,0%-ról fokozatosan több lépésben 6,25%-ra csökkent. A kamatbevételek növekedésének oka, hogy ez a sor tartalmazza a devizaszámlán lévő pénzeszközök forintra történő átváltásakor elszámolt, árfolyamnyereséget is (több mint 20 milliárd forintot).

Az ÁFA bevételek 38,5%-kal, 26,3 milliárd forinttal növekedtek a 2008. évi teljesítéshez képest. Az emelkedés oka, hogy július 1-jétől a 20%-os adókulcsot 25%-os váltotta fel.

- Az illetékbevétel a 2009. évben 58,4 milliárd forint volt, amely az irányszám (62 milliárd forint) 94,1%-a. A 2009. évi ténybevétel a 2008. évi ténybevételhez (67,3 milliárd forint) viszonyítva 13,3%-kal, 8,9 milliárd forinttal csökkent. A visszaesés fő oka, hogy a gazdasági válság miatt csökkenő ingatlan- és gépjárműforgalom, valamint a mérséklődő ingatlanárak hatása a 2009. évi bevételekben a vártnál erőteljesebben jelentkezett. Az öröklési illetékbevételben éreztette hatását az I. rokonsági csoportba tartozó örökösöknek biztosított illetékkedvezmény is.
- A helyi adó irányszáma 592,4 milliárd forint volt, amely 566,3 milliárd forintra teljesült. Ez 12,9 milliárd forinttal – 2,3%-kal – több mint a 2008. évi bevétel. (Pótlékból és bírságból 6,2 milliárd forint folyt be, amely valamennyi önkormányzati adó utáni felszámított pótlékot és bírságot tartalmazza.)
 - = A helyi *iparűzési adó*bevétel mintegy 472,2 milliárd forint, amely az összes helyi adó 83,4%-a. Ez 7,1 milliárd forinttal, 1,5%-kal több mint a 2008. évi. Az irányszámhoz viszonyítva azonban kisebb lett 5,6%-kal. A tényleges bevétel emelkedés - a gazdasági visszaesés ellenére - az infláció növekedésének, és annak tudható be, hogy újabb önkormányzatok vezették be területükön az iparűzési adót. Az irányszámhoz viszonyított alacsonyabb bevétel oka pedig a gazdasági válság vártnál nagyobb hatása.
 - = A *többi helyi adó* (építményadó, telekadó, magánszemély kommunális adója, vállalkozók kommunális adója, tartózkodási idő utáni idegenforgalmi adó, építmény utáni idegenforgalmi adó) összesen 94,1 milliárd forint bevételt biztosított, amely 5,8 milliárd forinttal – 6,6%-kal - több mint 2008. évben. A növekedés részben az önkormányzatok által helyi adó rendeletben megállapított adómérték emelésének, részben pedig az adót bevezető önkormányzatok számának növekedése miatt következett be.

Helyi adó, gépjárműadó és illeték bevételek alakulása

millió forint

	2008. évi tény	2009. évi irányszám	2009. évi tény
Helyi adó	553 341,6	592 400	566 251,5
Építményadó	61 915,7	65 000	66 683,0
Telekadó	8 327,6	8 500	9 114,2
Kommunális adó	11 064,4	11 800	11 367,5
vállalkozók	1 325,3	1 300	1 290,6
magánszemélyek	9 739,1	10 500	10 076,9
Iparüzési adó	465 075,0	500 400	472 155,0
Idegenforgalmi adó	6 959,0	6 700	6 931,2
tartózkodási idő után	5 467,8	5 200	5 480,9
építmény után	1 491,2	1 500	1 450,3
Gépjárműadó	65 713,3	65 500	63 754,1
belföldi gépjárművek utáni adó	65 713,3	65 000	63 754,1
helyi önkormányzat	65 713,3	65 000	63 754,1
központi költségvetés	0	0	0
Termőföld bérbeadásából származó jövedelemadó	114,2	150	94,4
Talajterhelési díj	1 093,3	1 300	1 084,4
Luxusadó	171,3	200	3,1
Illeték	67 314,0	62 000	58 370,5

2.2.2. Az átengedett bevételek teljesítése 703,4 milliárd forint, amely a 2008. évi bevételt 12,6%-kal haladta meg.

- A 2009. évi átengedett személyi jövedelemadó – a korábbi évvel megegyezően – az állandó lakóhely szerint az adózók által két évvel korábban bevallott SZJA 40%-a. A személyi jövedelemadó helyben maradó része 129,9 milliárd forint volt. A jövedelemkülönbség mérséklésre 92,9 milliárd forint állt az önkormányzatok rendelkezésére, míg 416,7 milliárd forint normatív módon került elosztásra. Az együttesen átengedett SZJA a 2008. évihez viszonyítva 80,9 milliárd forinttal, 14,5%-kal növekedett.

A 2009. évi jövedelemkülönbség mérséklés elszámolása során 1 181 önkormányzat 3,4 milliárd forintot visszafizetett, tekintettel arra, hogy iparüzési adóerőképesége az általa tervezettnél év végén kedvezőbben alakult. 1 222 önkormányzat viszont 3,4 milliárd forint pótlólagos támogatást kapott. Mivel az elszámolás során a visszafizetés nem haladta meg a pótlólagosan kifizetett összeget, nincs mód a kiegészítéssel érintett önkormányzatok – korábbi években jellemző – utólagos és a törvény szerint biztosítható többlettámogatására.

- A gépjárműadó bevétel 2009. évi irányszáma 65,5 milliárd volt. A bevétel 63,8 milliárd forintra teljesült, ami az irányzámnál és a 2008. évi bevételnél egyaránt közel 2 milliárd forinttal (3%-kal) kevesebb. A különbség abból adódik, hogy nagy számú gépjárművet vontak ki a forgalomból, amit a 2008. évhez képest jelentősen – egyharmadára – csökkent újonnan forgalomba helyezett és így adóköteles gépjárművek száma nem tudott kompenzálni.
- A luxusadót a 155/2008. (XII. 27.) AB határozat megsemmisítette, ugyanakkor ebből az adónemből 2009. évben még 3,1 millió forint bevétel realizálódott.
- Talajterhelési díjból 1 084,4 millió forint bevétel keletkezett, amely az előző évi 1 093,3 millió forint bevételtől 8,9 millió forinttal, a tervezett bevételtől 215,6 millió forinttal maradt el.
- A termőföld bérbeadásából származó jövedelemadóból az önkormányzatok 94,4 millió forint bevételre tettek szert.

2.2.3. A felhalmozási és tőkejellegű bevételek 276,8 milliárd forintot tettek ki. Ez 28,4 milliárd forinttal, 9,3%-kal kevesebb a 2008. évi teljesítéstől.

- Ezen belül az egyik legnagyobb csökkenés a tárgyi eszközök értékesítéséből származó bevételnél tapasztalható, az előző évhez képest 35,9%-kal kevesebb bevétel (összesen 71,8 milliárd forint) folyt be.
- A privatizációs bevételek – melyek a részvények, részesedések értékesítéséből, vállalatértékesítésből származó bevételekből tevődtek össze – az előző évihez viszonyítva 20,5 milliárd forinttal 83,3%-kal csökkentek, melynek oka az önkormányzatok számára folyamatosan szűkülő privatizációs lehetőségek. Az így befolyó bevételek az önkormányzatok bizonyos körére korlátozódtak, 93%-a a városi és megyei önkormányzatok bevételeiben jelent meg.
- A támogatásértékű felhalmozási bevételek (államháztartáson belülről átvett pénzeszközök, valamint az EU-tól átvett pénzeszközök együttesen) 20,2 milliárd forinttal (14,4%-kal) növekedtek, döntően az ÚMFT kifizetések ütemének felgyorsulása miatt.

Az uniós források túlnyomó részét már az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) forrásai adták, de történt még kifizetés a Nemzeti Fejlesztési Terv (2004-2006) keretében is. A forrásokat az önkormányzatok főleg környezetvédelmi, városfejlesztési, oktatási és egészségügyi infrastruktúra-fejlesztési célokra használták fel.

- Az államháztartáson kívülről felhalmozási célra átvett pénzeszközök mintegy 40,7 milliárd forintot jelentettek, ez 42,7%-kal haladja meg az előző évi teljesítést.

2.2.4. Az állami hozzájárulások és támogatások

A központi költségvetés a helyi önkormányzatok részére az év során 669,0 milliárd forint állami hozzájárulást és támogatást utalt át, amely 28,3 milliárd forinttal, 4,4%-kal volt magasabb az irányzámnál.

- A legnagyobb csoportot a normatív állami hozzájárulások képezték. Ezen a jogcímen az irányzámtól kis mértékben elmaradó, összesen 252,0 milliárd forint

folyósítása történt meg, összhangban az évközi mutatószámok változásával. Ágazati-funkcionális alakulását a 4. fejezet mutatja be részletesen.

- A normatív kötött felhasználású támogatások – a szociális jogcímű források jogos igénybevételének tervezettől eltérő alakulása következtében – az előirányzott összeg 120,4%-ában, 216,6 milliárd forinttal teljesültek. Ágazati-funkcionális alakulását szintén a 4. fejezet tartalmazza.
- A színházi támogatások az irányszámnak megfelelően, 13,9 milliárd forint összegben teljes egészében átutalásra kerültek az érintett önkormányzatoknak.
- A központosított előirányzatok 2009. évi teljesülése 137,5 milliárd forint, ami az irányszámtól 4,8 milliárd forinttal maradt el. Ennek oka, hogy bár a jövedelem differenciálódás mérséklésénél beszámítással érintett önkormányzatok támogatása közel 2 milliárd forinttal, a bérpolitikai intézkedések támogatása pedig több mint 10 milliárd forinttal túlteljesült, az önkormányzatok és jogi személyiségű társulásaik európai uniós fejlesztési pályázatai saját forrás kiegészítésének, valamint a települési önkormányzati belterületi közutak felújításának korszerűsítésének támogatása mintegy 17 milliárd forinttal maradt el az irányszámtól.
- A helyi önkormányzatok működésképpességének megőrzését szolgáló kiegészítő támogatások az önkormányzati forrásszabályozás fontos elemét képezték 2009. évben is. A helyi önkormányzatok a működésképpességük megőrzéséhez változatlanul 3 jogcímen vehettek igénybe támogatást: költségvetésük működési forráshiányának kiegészítésére, a tartós fizetésképtelenség átmeneti kezelésére, valamint az egyéb likviditási problémák feloldására. E három jogcímen az önkormányzatok 16,2 milliárd forint támogatásban részesültek, mely összeg 11,9%-kal volt nagyobb az irányszámnál, ugyanakkor 1,8 milliárd forinttal elmaradt a 2008. évben ilyen jogcímenek nyújtott támogatásoktól.
 - = Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő települési önkormányzatok támogatása (a továbbiakban: ÖNHIKI) irányszáma a költségvetési törvény szerint 13,0 milliárd forint volt. A törvényi feltételeknek megfelelő igények kielégítésére 736 önkormányzat esetében 9,9 milliárd forintot folyósított a központi költségvetés. Az ÖNHIKI támogatás elszámolásáról a 2.6. pont ad részletes tájékoztatást.
 - = Az adósságrendezés alatt lévő önkormányzatok pénzügyi gondnok díjának megtérítésére biztosított forrásból három önkormányzat részesült összesen 6,0 millió forint támogatásban.
 - = A működésképtelen önkormányzatok egyéb támogatása jogcímen biztosított előirányzat az önkormányzatok egyedi, nem tipizálható – és e miatt az „ÖNHIKI” keretében nem kezelhető – működési problémáinak rendezését szolgálva 1 327 helyhatóság gazdálkodását segítette 6,3 milliárd forint összegben.
- A helyi önkormányzatok címzett és céltámogatására az Országgyűlés 2009. évre 10,0 milliárd forintot, az előző évinél 43,0 milliárd forinttal kevesebbet hagyott jóvá.

Az irányszámot csökkentő tényező:

az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 101. §

(5) bekezdésében foglaltak szerinti évközi előirányzat-átcsoportosítás fejezeti hatáskörben „A vis maior tartalék” előirányzatának növelése céljából

-460,0 millió forint

Ez alapján a címzett és céltámogatások módosított előirányzata 2009. évben 9,5 milliárd forintra alakult, amelyhez összesen 3,8 milliárd forint pénzforgalmi teljesítés kapcsolódott.

- A helyi önkormányzatok fejlesztési feladatainak támogatása irányszáma 2009. évben 10,2 milliárd forint volt. Az előző évek maradványát is figyelembe véve 16,2 milliárd forint állt az önkormányzatok rendelkezésre, amiből a 2009. évi teljesítés összege 7,5 milliárd forint.
 - A helyi önkormányzatok vis maior támogatása jogcím 2009. évi irányszáma 800,0 millió forint volt, mely a 2008. évben hozott, döntéssel lekötött maradvány miatt 39,0 millió forinttal emelkedett. Az így rendelkezésre álló forrásból 195 önkormányzati kérelemre összesen 795,7 millió forint került átutalásra.
 - 2009. évben a Vis maior tartalék jogcím 360,0 millió forint irányszáma 460,0 millió forinttal került megemelésre a címzett és céltámogatások előirányzat lemondásából. Az előirányzatból 2009. évben 158 önkormányzati kérelemre összesen 682,6 millió forint összeget folyósított a költségvetés.
 - A Budapest 4-es – Budapest Kelenföld pályaudvar – Bosnyák tér közötti – metróvonal építésének támogatása címen 2009. évre eredetileg 9500,0 millió forint összegű előirányzat állt rendelkezésre, mely 4390,1 millió forinttal túlteljesült. (A költségvetési törvény 14. számú melléklete alapján az előirányzat automatikusan túlléphető).
- A túlteljesülés oka, hogy – az Európai Bizottság döntése alapján – 11 szerződést a magyar fél nem finanszírozhatott uniós forrásokból, így ezen projektelemek esetében az arányos állami hozzájárulást a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezetből kellett biztosítani.
- 2009. évben 5850,0 millió forint előirányzat szolgált a regionális fejlesztési tanácsok döntési hatáskörébe utalva – a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatását. Az irányszám az előző évek maradványának felhasználása miatt 3932,1 millió forinttal módosításra került. Év végéig összesen 4941,1 millió forint felhasználására került sor.
 - Évközben Kormányhatározatokkal 5 új jogcím jött létre, melynek keretében a központi költségvetés a Roma Kulturális Központ megvalósítását valamint Csépi, Miskolci, Sós-kúti önkormányzatát összesen 962,0 millió forinttal, továbbá a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást ellátási szerződés keretében végző önkormányzatokat 500,0 millió forinttal támogatta (részletesen lásd a fejezeti indoklásban).

Az állami hozzájárulások és támogatások teljes körű tételes bemutatását a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet indokolása tartalmazza.

2.2.5. Az átvett működési pénzeszközök

- A támogatásértékű működési bevételek teljesülése 389,8 milliárd forint, 40,8 milliárd forinttal kevesebb, mint a 2008. évi.
 - = Ezen bevételi csoport döntő részét az Egészségbiztosítási Alaptól átvett 317,4 milliárd forint pénzeszköz képezte. Az Alaptól átvett pénzeszközök 49,2 milliárd forinttal csökkentek az előző évhez viszonyítva az egészségügy szerkezetátalakításának éves hatása következtében.
 - = A 2008. évi teljesítéshez képest 26,5%-kal kevesebbet, 8,2 milliárd forintot tettek ki az elkülönített állami pénzalapoktól származó pénzeszközök, döntően a Munkaerőpiaci Alapból.
 - = A központi költségvetési szervektől, fejezetektől (amely tartalmazza az EU-tól átvett működési célú pénzeszközöket is) céljellel 57,9 milliárd forint került átutalásra a helyi önkormányzatok részére, ami az előző évhez mérten 26,7%-os növekedést mutat.
 - = Az önkormányzatokhoz – főleg az előző évekkel összefüggő – pénzügyi elszámolásokból 6,3 milliárd forint bevétel folyt be.
- Az államháztartáson kívülről származó bevételek 2009. évi teljesítésének 16,4 milliárd forint összege 23,5%-kal magasabb az előző évinél.
- Korábban nyújtott kölcsönök visszatérítéséből és ideiglenesen átvett pénzeszközökből a helyi önkormányzatok 2009. évben az előző évinek 92,4%-át kitevő, 12,0 milliárd forint bevételt értek el.

2.2.6. Hitel, kötvény, értékpapír bevételek alakulása

A helyi önkormányzatok 2009-ben 76,2 milliárd forint hitelt vettek fel, 25,6 milliárd forinttal többet, mint 2008-ban.

Az értékpapírok értékesítéséből származó bevételek a 2008. évi teljesítéshez képest mintegy 177,3 milliárd forinttal csökkentek, és így 2009-ben mindössze 33,9 milliárd forintot értek el: ennek 50,7%-a értékpapír (kötvény) kibocsátásból származó bevétel, 49,2%-a pedig értékpapír értékesítésből származó forrás.

Az éven belüli lejáratú értékpapírok eladásából származó bevételek 48,9 milliárd forintra teljesültek.

2.3. A kiadások alakulása

A helyi önkormányzatok 2009. évi teljesített kiadása 3 282,6 milliárd forint, amely 7,9%-kal marad el a 2009. évi irányszámtól és 2,2%-kal kevesebb a 2008. évben teljesített kiadásoknál. Ez az összeg 74,6 milliárd forinttal magasabb a hitel és értékpapír műveletek nélküli kiadásoknál, magában foglalva a hitel visszafizetésére, hosszúlejáratú értékpapírok vásárlására, államkötvény, egyéb kötvény vásárlására fordított kiadásokat, továbbá az éven belüli lejáratú értékpapírok vásárlásának kiadásait.

A tárgyévi kiadások megoszlása 2008. és 2009. években a következők szerint alakult:

**A helyi önkormányzatok tárgyévi kiadásainak megoszlása
2008. és 2009. években**

%-ban

Megnevezés	2008. évi teljesítés	2009. évi irányszám	2009. évi teljesítés
1. Folyó működési kiadások	71,6	66,1	70,9
ebből: - személyi juttatások	34,1	30,8	33,2
- tb. járulék, munkaadói járulék, eü. hozzájárulás	10,7	9,7	9,7
- dologi kiadások	26,8	25,6	28,0
2. Felhalmozási és tőke jellegű kiadások	16,4	20,8	17,4
ebből :- tárgyi eszközök, föld és immateriális javak felhalmozása	8,6	11,9	9,1
- részvények, részesedések vásárlása	0,3	0,1	0,3
- támogatásértékű felhalmozási kiadások összesen	0,0	0,0	0,1
- államháztartáson kívüli felhalmozás célú átutalások	3,3	3,6	2,7
- nagyértékű tárgyi eszközök felújítása ÁFA-val	2,7	2,8	3,3
- beruházások ÁFA-ja	1,5	2,4	1,9
3. Támogatások, elvonások és egyéb folyó átutalások összesen	8,6	8,8	9,0
4. Folyó, felhalmozási és tőke jellegű kiadások, támogatások, elvonások és egyéb folyó átutalások összesen (1+2+3)	96,6	95,7	97,3
5. Általános és céltartalék	0,0	0,0	0,0
6. Kölcsönnyújtás	0,4	0,4	0,4
7. Hitel visszafizetés	1,3	3,1	1,9
8. Hosszú lejáratú értékpapírok vásárlása	1,1	0,8	0,1
9. Éven belüli lejáratú értékpapírok vásárlása	0,6	0,0	0,3
Targyévi kiadások összesen (4+5+6+7+8+9)	100,0	100,0	100,0

A továbbiakban a kiadásoknak az önkormányzati mérlegrendszer szerinti bemutatása következik azzal, hogy egyes jelentősebb tételekkel külön fejezet kiemelten is foglalkozik.

2.3.1. A folyó működési kiadások teljesítése 2 327,2 milliárd forint, az előző évi folyó működési kiadásoktól 74,4 milliárd forinttal marad el, az ehhez tartozó csökkenési arány (3,1%) az összkiadás csökkenési arányának (2,2%) csaknem másfélszerese. Ez a folyó működési kiadások összes kiadásán belüli 0,7 százalékpontos arányeséséhez (70,9%-ra) vezetett, mely arány közelítőleg a 2007. évi szintet jelenti. A működési kiadások összetevőit vizsgálva a következőket figyelhetjük meg:

- A személyi juttatások teljesítése 1 089,0 milliárd forint, amely az előző évinél 54,7 milliárd forinttal kevesebb. Az ehhez tartozó csökkenési arány az összkiadás csökkenési arányának (2,2%) több mint kétszerese (4,8%), amely főleg a 13. havi juttatás megszüntetésének és az azt csak részben ellensúlyozó keresetkiegészítés hatását jelzi. (A személyi juttatások és a létszám alakulását a 2.4. pont mutatja be részletesen.)
- A társadalombiztosítási járulék címén az önkormányzatok 307,7 milliárd forintot fizettek be a társadalombiztosítási alapok részére. Ez az összeg a munkaadói járulékot és az egészségügyi hozzájárulást is tartalmazza, és a személyi juttatások arányváltozásait valamint a járulék mérték csökkenését követi.

Az önkormányzatok számára legjelentősebb kiadási tételek a személyi juttatások és ezzel kapcsolatos járulékok, melyek a tárgyévi összes kiadásokon belüli 2009. évben tapasztalt 42,9%-os aránya (2008. évben ez az arány 44,8%-os volt) az előző évhez képest tizedével csökkent.

A személyi juttatások és járulékok együttes összege 1 407,9 milliárd forint volt a tárgyévben, amely az előző évhez viszonyítva csaknem 94,8 milliárd forintot csökkent.

- A dologi kiadásokra 919,4 milliárd forintot fordítottak az önkormányzatok, mely 20,4 milliárd forinttal több, mint a 2008. évi ilyen kiadás. Egyrészt az energiaárak és az ÁFA emelkedésének tudható be ez a növekedés, ugyanakkor a feladatellátás tárgyi-üzemeltetési feltételeinek minimális hatását is érvényesítették az önkormányzatok. A központi költségvetési kapcsolatokból származó pénzeszközök általános növekménye – az államháztartás más alrendszerével azonos módon – a dologi kiadások emelkedését 2009-ben sem támogatta.

2.3.2. A felhalmozási és tőkejellegű kiadások 2008. évben tapasztalt esésével (5,7%) szemben a tárgyévre 4,2%-os, 23,0 milliárd forint növekedés mutatkozik. Ez a növekedés az összes kiadáson belül e kiadásnemnek az 1,1 százalékpontos aránynövekedéséhez vezetett, ami leginkább a tárgyi eszközök, föld és immateriális javak felhalmozása, kevésbé a felújítások és a beruházások ÁFÁ-ja kiadáselemek hatásaként jelenik meg. A címzett és céltámogatásokból megvalósuló beruházásokat a 2.5. pont részletezi.

2.3.3. A támogatások és egyéb folyó átutalások kiadási összegei a 2008. évi teljesítéshez képest szerény mértékben 2,7%-kal, 7,7 milliárd forinttal emelkedtek. Ezen kiadásokon belül a legnagyobb összegű (7,9 milliárd forint) kiadás növekedés a társadalom és szociálpolitikai juttatásoknál mutatkozott, az ide tartozó többi kiadás jelentéktelen csökkenése mellett.

A társadalom- és szociálpolitikai juttatások 146,8 milliárd forint összegének alakulását a 4. fejezeten belüli indokolás külön részletezi a szociális és jóléti funkciók ismertetése keretében.

2.3.4. A hosszú lejáratú értékpapírok vásárlására fordított 2008-as (37,7 milliárd forint) összeg tárgyévre jelentősen megcsappant 4,0 milliárd forintra, melyre magyarázatul az erre a célra fordítható (kötvénykibocsátásból származó) bevételek tárgyévi kiesése szolgál.

Az értékpapír forgalomról a 2.7. pont ad részletes tájékoztatást.

2.4. Létszám és személyi juttatások

Az önkormányzati közszférában 2009-ben – a beszámolási információrendszer alapján – összesen 486 030 fő dolgozott, ami a közfoglalkoztatottak (40 402 fő) nélkül 445 628 fő. A foglalkoztatottak száma 4 400 fővel kevesebb a 2008. évi közfoglalkoztatottak nélküli létszámnál. Ez 1,0%-os létszámcsökkenést jelent.

- Teljes munkaidőben a helyi önkormányzatok és intézményeik 40 398 fő köztisztviselőt, 351 215 fő közalkalmazottat, 8 357 fő hivatásos tűzoltót, 2 178 fő választott tisztségviselőt, valamint 48 175 fő egyéb bérrendszer alá tartozó dolgozót foglalkoztattak. Ez összesen 450 323 fő. Jogviszony szerinti aránymegoszlásuk a következő:

9,0%	köztisztviselő,
78,0%	közalkalmazott,
1,8%	hivatásos tűzoltó,
0,5%	választott tisztségviselő, továbbá
10,7%	egyéb alkalmazott.

A teljes munkaidőben foglalkoztatottak összes létszáma 2,17%-kal, 9 554 fővel növekedett 2008-hoz képest. Az előző évi tényadatokhoz viszonyítva a köztisztviselők létszáma 0,2%-kal, 75 fővel, a közalkalmazottak száma 2,7%-kal, 9 891 fővel, a választott tisztségviselők száma 0,1%-kal, 2 fővel csökkent, ugyanakkor a hivatásos tűzoltók létszáma 1,6%-kal, 128 fővel, az egyéb munkavállalók létszáma pedig 67,4%-kal, 19 394 fővel növekedett. Ezt a nagyarányú növekedést a közhasznú munkát végzők foglalkoztatásának megduplázódása idézte elő.

- A részmunkaidőben foglalkoztatottak száma – egész főre kerekítetten átszámítva – 2009-ben 35 707 fő volt (ami az előző évhez képest 6 108 fővel több, 20,6%-os növekedés),

A fentiek szerint 92,7% a teljes munkaidőben, míg 7,3% a részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya, ami az előző évihez képest 1,0%-ponttal változott a részmunkaidőben dolgozók javára.

Az önkormányzatok beszámolóí alapján a 2009. évben – a teljes létszámot tekintve – kifizetett személyi juttatás összesen 1 089,0 milliárd forint, ami 4,8%-kal kevesebb az előző évinél. Oka döntően a felfüggesztett 13. havi illetmény kisebb mértékű ellentételezése. A személyi juttatás és a létszám ágazonkénti megoszlás a következő (létszámarányokkal kiegészítve):

	Személyi juttatás	Létszám
Oktatás	6,9%	47,7%
Szociális ágazat	11,8%	15,4%
Egészségügy	14,9%	16,0%
Kultúra	3,8%	4,0%
Igazgatás	19,8%	14,6%
Tűzvédelem	2,7%	2,1%
Egyéb	0,1%	0,2%
Összesen	100,0%	100,0%

A teljes munkaidőben foglalkoztatottaknak kifizetett 977,0 milliárd forinton túl 112,0 milliárd forintot ért el a részmunkaidőben foglalkoztatottaknak és alkalmi munkavállalóknak kifizetett személyi juttatások összege.

Ami a keresetekre vonatkozó szabályozást illeti:

- változatlan maradt a 2008-ban hatályos közalkalmazotti illetménytábla és pótlékalap (20 000 Ft), valamint a köztisztviselői illetményalap (38 650 Ft),
- a közsféra bértörvényeiben felfüggesztésre került a 13. havi illetmény jogintézménye.

A Kormány a közszolgálati érdekegyeztetés keretében javaslatot tett a szociális partnerek felé az elmaradt 13. havi illetmény részleges kompenzálására. Az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság és a Kormány tárgyalásainak eredményeként a következő – ágazati szakszervezetek túlnyomó többsége (22-ből 20 szervezet) által aláírt – megállapodás jött létre:

A 13. havi illetmény felfüggesztése miatti keresetcsökkenés ellentételezése 2009. első felében havi bruttó 180 000 forint illetményig teljes mértékben – azaz a havi illetmény 8,33%-ának megfelelő összegben –, afölött fix – havi bruttó 15 000 forint – összegben történt, első alkalommal a januári illetménnyel együtt február eleji kifizetéssel. Az ellentételezés teljes fedezetét a központi költségvetés biztosította.

A Kormány válságkezelési programja feladatként fogalmazta meg a közszférában a havi kereset-kiegészítés második félévi felülvizsgálatát a szakszervezetekkel létrehozott egyezségnek a gazdasági helyzet romlása miatt történő újratárgyalásával.

A többfordulós egyeztetés eredményeként a Kormány 2009. július 1-jei hatállyal módosította a közszolgálatban foglalkoztatottak kereset-kiegészítésének számítását.

Ennek megfelelően

- a legfeljebb havi bruttó 131 000 forint illetménnyel rendelkező közszolgálati alkalmazottak változatlan formában és mértékben (a havi illetményük 8,3%-át e címen megkapva) hozzájutottak a havi kereset-kiegészítéshez,
- a 131 000 forintnál nagyobb, de 149 000 forintnál kisebb illetményű alkalmazottak csökkenő mértékű havi kereset-kiegészítést kaptak,
- a legalább 149 000 forint havi illetménnyel rendelkezők nem részesültek kereset-kiegészítésben.

Az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2009. évi XXXV. törvény július 1-jétől megváltoztatta a járulékszámítás mértékét. Ezt figyelembe véve a második félévben a támogatás havi folyósítása során a kereset-kiegészítés kifizetéséhez nyújtott támogatásból levonásra került a munkáltatói bérjárulékok július 1-jétől bekövetkező mérséklődéséből származó kiadási megtakarítás. Ott, ahol a megtakarítást nem fedezte a kereset-kiegészítés, a különbséget az önkormányzat a 2009. évi zárszámadás keretében számolja el.

Az előzőek alapján 2009-ben kereset-kiegészítésre a központi költségvetés 5. számú mellékletének 23. pontja „Bérpolitikai intézkedések támogatása” jogcímen összesen 34,1 milliárd forint támogatást biztosított a helyi önkormányzatok részére.

A helyi önkormányzatoknál és intézményeikben – a teljes munkaidőben alkalmazottak rendszeres személyi és munkavégzéshez kapcsolódó juttatásait alapul véve – a havi bruttó átlagkeresetek 12 hónapra vetítve a következőképpen alakultak:

- a köztisztviselőké 239 093 forint (6,3 %-kal alacsonyabb a 2008. évinél),
- a közalkalmazottaké 163 771 forint (előző évitől 5,2%-kal kevesebb),
- a hivatásos önkormányzati tűzoltóké 216 818 forint (2008-hoz képest 4,8%-kal csökkent),
- a választott tisztségviselőké 409 307 forint (9,3%-kal alacsonyabb a 2008. évihez viszonyítva),
- az egyéb bérrendszer alá tartozó dolgozóké 79 456 forint (ez 0,7 %-kal kevesebb a 2008. évinél).

A teljes munkaidőben foglalkoztatottak keresete 2009-ben átlagosan 7,3%-kal csökkent az előző évihez képest.

2.5. Címzett és céltámogatások

A helyi önkormányzatok címzett és céltámogatására az Országgyűlés 2009-re 10,0 milliárd forintot hagyott jóvá, melyből 0,5 milliárd forint évközből átcsoportosításra került a „Vis maior tartalék” támogatás előirányzatra. A 9,5 milliárd forint módosított előirányzathoz 3,8 milliárd forint teljesítés kapcsolódott.

A Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény 92.§-a alapján 2009-ben az Országgyűlés nem nyújtott címzett támogatást új induló beruházásokhoz.

Az újonnan indítható céltámogatásokra a költségvetési törvény 16. számú melléklete szerint 200,0 millió forint állt rendelkezésre. A céltámogatások elbírálásáról és odaítéléséről a regionális fejlesztési tanácsok döntöttek. A támogatási előirányzat régiónkénti felosztását is a költségvetési törvény 16. számú melléklete tartalmazta.

A 4 önkormányzat számára jóváhagyott céltámogatással megvalósuló beruházások összköltsége 167,8 millió forint, amelyhez a megítélt összes céltámogatás 125,9 millió forint volt, amelyből 2009. évre 84,6 millió forint összeget ütemeztek. A pályázó önkormányzatok a jóváhagyott támogatások összköltségéből átlagosan 25% saját forrást vállaltak.

A tanácsok régiónként a Regionális Egészségügyi Tanács szakmai javaslatainak figyelembevételével hozták meg döntéseiket.

A 2009. évi új induló céltámogatások

Megnevezés	Beruházások száma	2009. évi céltámogatás összege	2009-2011. évi céltámogatás	
			aránya %-ban	összege millió forintban
Kórházak és szakrendelők gépműszer beszerzései	4	84,6	75,0	125,9

2.6 Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő települési önkormányzatok támogatása (ÖNHKI)

A két ütemben 816 önkormányzat nyújtott be igénylést 14,9 milliárd forint összegű ÖNHKI támogatásra. A felülvizsgálat során 736 önkormányzat igénylése volt a törvény előírásainak megfelelő és így 9,9 milliárd forint támogatásban részesültek.

A támogatás 2009. évi irányszáma 13,0 milliárd forint volt. Az ÖNHKI jogcímen fel nem használt 3,1 milliárd forint forrásából 1,8 milliárd forint átcsoportosításra került a működésképtelen helyi önkormányzatok egyéb támogatására, 1,3 milliárd forint pedig a költségvetési hiányt csökkentette.

A törvény szerint elismerhető forráshiány összegének megállapítására algoritmizált rendszerben került sor, melynek részletes szabályait – a törvény felhatalmazása alapján – a Pénzügyminisztérium által kiadott „Útmutató” tartalmazta.

A 2008. évhez viszonyítva 2009-ben 79-cel kevesebb önkormányzat igényelt ÖNHKI-t, és 20-szal kevesebb önkormányzat részesült támogatásban. Az önkormányzatoknak járó támogatás viszont 1,3 milliárd forinttal volt több az előző évinél.

Az igényelt és a kapott támogatás közötti különbség döntően abból adódott, hogy az önkormányzatok nem, vagy nem pontosan vették számításba a törvény szerinti támogatást csökkentő tényezőket. Ezek közül a legjelentősebb a vagyonfelélés, eladósodás fékezése érdekében meghatározott szabály volt, miszerint a működési kiadás hitelből, felhalmozási bevételből megvalósított szinten-tartása vagy növelése az ÖNHKI támogatással nem volt elismerhető. Ugyanis ha az e forrásokból megvalósított bázis (2008. évi) kiadást e támogatás finanszírozná, az ÖNHKI-s önkormányzatok helyzeti előnybe kerültek volna a többi önkormányzathoz képest, amelyek csupán meglévő forrásaikból gazdálkodhattak.

E fokozatosan emelkedő mértékű támogatást-csökkentő tételeket a 2007. évi költségvetési törvény vezette be. Az e bevételekből teljesített kiadások 2007. évben 30%-a, 2008. évben 70%-a, 2009. évben 100%-a csökkentette az ÖNHKI támogatás összegét.

Az igényelt támogatás összegét csökkentette továbbá az is, ha az önkormányzat a törvény alapján nem támogatható kiadást kívánt elismertetni. Így pl.:

- az előző évtől áthúzódó működési feladatokra, vagy
- a 2009. évi többletkiadásokra, működési hiteltörlesztésre, kamat-fizetésre

igényelt támogatást.

A támogatásban részesült önkormányzatoknak az év végén el kellett számolniuk az önkormányzatok és intézményeik működési (intézményi és sajátos) bevételeinek teljesítésével, illetve az évközi és év végi normatív hozzájárulás, valamint jövedelemkülönbség mérséklést szolgáló támogatás pótigényének összegével.

A 2009. évi támogatás év végi elszámolása során 444 önkormányzatnak összesen 0,8 milliárd forint visszafizetési kötelezettsége keletkezett.

A visszafizetési kötelezettséggel érintettek közül:

- 407 önkormányzat (az érintettek 91,7%-a) visszafizetési kötelezettsége egyenként nem érte el az 5 millió forintot, ebből 256 önkormányzaté (az érintettek 57,7%-a) pedig az 1 millió forintot sem.
- 37 önkormányzat mutatott ki 5 millió forint feletti, együttesen 367,5 millió forintnyi visszafizetési kötelezettséget (mely az összes visszafizetési kötelezettség összegének 45,1%-a),
- 36 önkormányzat (az érintettek 8,1%-a) a támogatás teljes összegét fizette vissza (83,3 millió forintot).

2.7. Értékpapír-műveletek, pénzgazdálkodás, adósságállomány

- A forgatási célú értékpapírok eladásából származó bevételek 48,9 milliárd forintra teljesültek, míg az ugyanezek vásárlására 9,6 milliárd forintot költöttek az önkormányzatok.
- Az előző évhez képest jelentősen csökkent a hosszúlejáratú értékpapírok értékesítéséből származó bevétel: lelassult az önkormányzatok kötvénykibocsátása, míg 2008-ban ilyen forrásból 211,2 milliárd forint bevételük származott, 2009-re ez 33,9 milliárd forintra csökkent.

A bevételek 53,4%-át, 18,1 milliárd forintot a nem megyei jogú városok, mintegy 31,1%-át, 10,5 milliárd forintot a megyei jogú városok jegyezték. A megyék 1,6 milliárd forinttal, azaz 4,8%-kal, a községek pedig közel 1,5 milliárd forinttal, azaz 4,4%-kal részesednek. A többi önkormányzat típus és a többcélú kistérségi társulások e jogcímen jelentkező bevétele mintegy 2,2 milliárd forint volt.

- A hosszúlejáratú értékpapírok vásárlása is visszaesett, ugyanis míg erre 2008-ban 37,7 milliárd forintot költöttek, 2009-ben mindössze 4 milliárd forint kiadást könyveltek el.

A helyi önkormányzatok és intézményeik gazdálkodásának pénzügyi helyzetét jól jellemzi, hogy a szabad bankválasztás folytán a számlavezető pénzintézeteknél vezetett számlák pénzállománya miként alakult.

A hó végi pénzállomány – a Magyar Nemzeti Bank havi jelentései alapján – 2009. évben 469,1 és 607,3 milliárd forint között mozgott. Némely hónapban jelentősen megemelkedett (pl. márciusban 588,4, szeptemberben 607,3, októberben 556,7, decemberben pedig 519,5 milliárd forintra).

Ezen hónapok kiugróan nagy pénzállomány növekedése főként a helyi adó számlákra és kisebb részben a gépjárműadó számlára – márciusi, illetve szeptemberi fizetési határidő miatt – befolyt nagyobb pénzüsszegnek volt köszönhető.

Az év végi magas pénzállomány tartalmazza a december végén előlegként a 2010. évi költségvetési előirányzatok terhére történt állami támogatások átutalt összegének egy részét, továbbá a kibocsátott kötvények bankbetétben történő elhelyezését is.

Növelte a december végi pénzállományt az is, hogy a pályázatokon elnyert és az év utolsó hónapjaiban átutalt pénzeszközök, illetve az ahhoz – a pályázat feltételéül is kikötött – rendelkezésre álló saját források 2009. évben már nem kerültek felhasználásra. (Például a területfejlesztési tanácsok által jóváhagyott, valamint a különböző alapoktól átvett pénzeszközök.)

Az önkormányzatok jelentős összegű pénzkészlet-maradványa döntően kötelezettségvállalással terhelt. Több önkormányzatnál – főleg egyes jobb pénzügyi helyzetben lévő városoknál, ahol 2009-ben nagyobb összegű többletbevétel realizálódott – a pénzmaradványok tartalékolási szándékkal képződtek azzal a céllal, hogy a következő évek fejlesztéseit finanszírozzák.

A helyi önkormányzatok adósságállománya 2009. december 31-én 1 022,4 milliárd forint volt, amely 6,6%-os növekedést jelent az előző évhez viszonyítva. A adósságállomány belső megoszlását tekintve az előző évvel közel azonos a kép: fele-fele arányban kötvénykibocsátásból, illetve beruházási és fejlesztési célú hitelfelvételből tevődik össze.

Országos átlagot meghaladó adósságállomány-növekedés a megyei jogú városoknál (12,2%) és a nagyközségeknél (8,2%) tapasztalható. A megyei jogú városok esetében kiugróan magas mind a kötvényállomány (13,2%), mind a hitelállomány (11,5%) országos átlaghoz (kötvényeknél: 7,8%, hiteleknel: 5,3%) viszonyított emelkedése.

Az önkormányzatok egy része – bár az előző évihez viszonyítva csökkenő ütemben – 2009-ben is kötvény-kibocsátással vállalt kötelezettséget. Az ebből származó adósságállomány 2009-ben 479,3 milliárd forint, 2008-ban 444,7 milliárd forint volt. (A kötvények több mint 75%-át az önkormányzatok svájci frankban bocsátották ki.)

A kötvénykibocsátás a nem megyei jogú városi önkormányzatoknál a legjelentősebb, 201,5 milliárd forint. Őket a megyei jogú városok követik 112,6 milliárd forinttal, valamint a megyei önkormányzatok 99,0 milliárd forinttal. A fővárosi kerületek kötvénykibocsátásból származó adósságállománya 38,9 milliárd forintot tett ki. Mindez százalékos megoszlásban rendre a következőket jelenti: 42,0%, 23,5%, 20,6%, 8,1%, a maradék 5,8%-kal pedig a nagyközségek, községek és többcélú kistérségi társulások együttesen részesedtek.

A legnagyobb (csaknem azonos nagyságú: 160 milliárd forint) hitelállománya a Fővárosi Önkormányzatnak és a megyei jogú városoknak van, amely lefedi az országos hitelállomány mintegy 60%-át. Jelentős hitelállománnyal bírnak még az egyéb városok: 109,3 milliárd forint (20,2%), a községek: 42,6 milliárd forint (7,9%), valamint a fővárosi kerületek 34,9 milliárd forint (6,4%). Ez utóbbival azonos nagyságrendű a megyék és a községek együttes hitelállománya.

Az adósságállomány önkormányzat-típusos alakulását a következő táblázat mutatja be:

A helyi önkormányzatok adósságállományának alakulása a 2008. évben

millió forint

	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Község	Megyék	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Kötvényállomány	0,0	35 246,3	99 444,2	187 599,6	15 179,6	10 295,3	96 972,6	0,0	444 737,6
Hitelállomány	159 722,4	35 357,1	142 851,1	104 010,9	7 419,7	42 889,1	21 526,7	359,4	514 136,4
Váltóállomány	0,0	166,4	0,0	532,0	0,0	0,0	0,0	0,0	698,4
Összesen	159 722,4	70 769,8	242 295,3	292 142,5	22 599,3	53 184,4	118 499,2	359,4	959 572,5

A helyi önkormányzatok adósságállományának alakulása a 2009. évben

millió forint

	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Község	Megyék	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Kötvényállomány	0,0	38 863,4	112 576,4	201 545,3	16 678,7	10 704,4	98 978,0	0,0	479 346,2
Hitelállomány	161 491,8	34 853,1	159 290,4	109 307,1	7 763,5	42 646,8	25 742,1	171,8	541 266,6
Váltóállomány	0,0	1 403,3	0,0	429,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1 832,5
Összesen	161 491,8	75 119,8	271 866,8	311 281,6	24 442,2	53 351,2	124 720,2	171,8	1 022 445,4

A helyi önkormányzatok adósságállományának változása (2009/2008,%)

millió forint

	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Község	Megyék	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Kötvényállomány		110,3	113,2	107,4	109,9	104,0	102,1		107,8
Hitelállomány	101,1	98,6	111,5	105,1	104,6	99,4	119,6	47,8	105,3
Váltóállomány		843,3		80,7					262,4
Összesen	101,1	106,1	112,2	106,6	108,2	100,3	105,2	47,8	106,6

2.8. A többcélú kistérségi társulások szerepe a helyi önkormányzatok feladatellátásában

A következő táblázat szemlélteti, hogy a kistérségi társulások közül hányan részesültek az egyes közszolgáltatási feladataikhoz ösztönző támogatásban.

Közszolgáltatási feladat	A közszolgáltatási feladatot vállaló, ahhoz támogatásban részesülő kistérségi társulások száma	
	2008	2009
Közoktatási feladat	172	172
Szociális intézményi feladat	43	49
Szociális alapszolgáltatási feladat	146	145
Gyermekjóléti szakellátási feladat	3	3
Gyermekjóléti alapellátási feladat	154	158
Belső ellenőrzési feladat	106	113
Mozgókönyvtári feladat	160	162

A központi költségvetés a normatív kötött támogatások között 30,7 milliárd forint forrást biztosított a többcélú kistérségi társulások fenti feladatai ellátásához. Ezt az összeget 172 többcélú kistérségi társulás (3 168 önkormányzat részvételével) használta fel.

A többcélú kistérségi társulások – mint közvetlen intézményi fenntartók – összesen 73,0 milliárd forint tárgyévi bevétellel gazdálkodtak, ami az önkormányzati bevételek 2,2%-a. Ez az arány 0,3%-ponttal magasabb az előző évinél. A bevételek jelentős részét, 81,1%-át a kistérségi társulásokat közvetlenül, valamint az általuk fenntartott intézmények után megillető állami támogatások és hozzájárulások, és az átengedett bevételek, a fennmaradó hányadot az egyre emelkedő arányú saját bevételek, valamint az enyhén csökkenő arányú felhalmozási és tőke jellegű bevételek tették ki.

A kiadások előző évi arányához képest 2009. évben már 90,5%-át – 65,7 milliárd forintot, mely csaknem 16,0%-kal nagyobb az előző évinél – folyó működésre költötték a többcélú kistérségi társulások. Fejlesztésre ugyanakkor 5,3 milliárd forintot, a 2008. évi fejlesztési kiadásnál 0,6 milliárd forinttal kevesebbet, az összes kiadás 7,3%-át használták fel. Az egyéb kiadások összesen 1,4 milliárd forintot – 2,0%-ot – tettek ki.

A kistérségi kiadásokból

- a személyi juttatások teljesítése 33,8 milliárd forint volt, ami az összkiadás 46,6%-a. E kiadásoknak az összkiadásokhoz viszonyított aránya az előző évvel csaknem azonos,
- társadalombiztosítási járulék címén a kistérségi társulások 9,9 milliárdot fizettek be a társadalombiztosítási alapok részére. Ez az összeg – a kiadások 13,7%-a – a munkaadói járulékot és az egészségügyi hozzájárulást is tartalmazza,
- a dologi kiadásokra 21,9 milliárd forintot fordítottak, 4,4 milliárd forinttal többet, mint 2008-ban, ami 24,8%-os emelkedést jelentett,
- a felhalmozási és tőkejellegű kiadások előző évhez viszonyított csökkenése az összkiadásokon belüli további arányvesztéshez (9,3%-ról 7,3%-ra) vezetett,
- a fennmaradó 1,4 milliárd forintot kölcsönnyújtásra, pénzeszközátadásra és egyéb folyó átutalásokra fordították a többcélú társulások.

A többcélú kistérségi társulások feladatellátását ágazati megoszlásban a következő táblázat tükrözi:

A kistérségi társulások feladatellátása 2009-ben

	Működési kiadás millió forintban	Fejlesztés millió forintban	Összesen millió forintban	Megoszlás %-ban
Oktatás	21 857,9	596,6	22 454,5	31,6
Kultúra	511,9	135,1	647,0	0,9
Egészségügy	1 689,3	34,2	1 723,5	2,4
Szociálpolitika	28 000,0	514,2	28 514,2	40,1
Igazgatás	9 459,0	2 688,7	12 147,7	17,1
Egyéb	4 199,3	1 381,6	5 580,9	7,9
Összesen:	65 717,4	5 350,4	71 067,8	100,0

2.9. A települési és területi kisebbségi önkormányzatok gazdálkodása

2009. év végén 1 919 települési és 57 területi kisebbségi önkormányzat működött. A 2009. január 1-jén működő 1 952 települési kisebbségi önkormányzatból az év végére 33 (ebből 32 cigány kisebbségi önkormányzat) megszűnt.

A bevételi adatok szerint a települési és területi kisebbségi önkormányzatok 2009. évben 4,4 milliárd forint tárgyévi bevétellel gazdálkodhattak, amely 9,0%-kal kevesebb, mint az előző évi teljesítés. A legjelentősebb csökkenés a felhalmozási bevételeknél mutatkozott.

**A települési és területi kisebbségi önkormányzatok 2008. évi és 2009. évi
bevételei forrásainak alakulása**

BEVÉTELEK	2008. évi teljesítés	2009. évi eljesítés	2009. évi teljesítés a 2008. évihez viszonyítva
	<i>millió forint</i>		<i>%</i>
Saját folyó (működési) bevételek összesen	793,7	780,6	98,3
Intézmények működési bevételei	219,9	214,2	97,4
Sajátos működési bevételek	573,8	566,4	98,7
Felhalmozási és tőke jellegű bevételek összesen	425,5	173,4	40,8
Felhalmozási és tőke jellegű bevételek	24,3	18,4	75,7
Támogatásértékű felhalmozási bevétel	367,9	108,9	29,6
Államháztartáson kívülről átvett felhalmozási pénzeszközök	33,3	46,1	138,4
Állami hozzájárulások és támogatások összesen	2 029,9	2 270,0	111,8
Normatív állami hozzájárulások	216,7	388,1	179,1
Települési és területi kisebbségi önkormányzatok támogatása	1 547,1	1 550,7	100,1
Egyéb állami támogatások, hozzájárulások	266,1	332,6	125,0
Támogatásértékű működési bevételek	1 464,4	1 101,3	75,2
Államháztartáson kívülről átvett működési pénzeszközök	156,1	106,6	68,3
Hitel és értékpapír műveletek nélküli bevételek összesen	4 869,6	4 433,3	91,0
felvétel, értékpapírok értékesítése, kölcsönök bevételei	19,2	16,2	84,4
Tárgyévi bevételek összesen	4 888,8	4 449,5	91,0

A bevételeken belül több mint 50% részaránnyal bíró állami hozzájárulások és támogatások mértéke 11,8%-kal nagyobb az előző évi teljesítéshez képest. Ez döntően a normatív állami hozzájárulások, valamint az egyéb állami támogatások, hozzájárulások jogcímén adódott. (A normatív állami hozzájárulásoknál azonban a jelentős növekedés két települési kisebbségi önkormányzat intézménye fenntartásához kapott 197,3 millió forint összegű normatív hozzájárulás 2008. évben más bevételi jogcímen történő elszámolásából adódik. Ezzel az összeggel korrigálva a 2009. évi teljesítés összegét, 6,3%-os csökkenés mutatkozik a helyi önkormányzatokhoz hasonlóan.

A 2009. évi kiadásokra a települési és területi kisebbségi önkormányzatok 4,8 milliárd forintot fordítottak, 0,2%-kal kevesebbet, mint 2008-ban. Ez a csökkenés kedvezőbb a helyi önkormányzatok tárgyévi kiadásainak 2,2%-os csökkenéséhez viszonyítva. A tárgyévi kiadások a 2008. és 2009. években a következők szerint alakultak:

A települési és területi kisebbségi önkormányzatok 2008. évi és 2009. évi kiadásainak alakulása

KIADÁSOK	2008. évi teljesítés	2009. évi teljesítés	2009. évi teljesítés a 2008. évihez viszonyítva
	millió forint		%
Folyó (működési) kiadások összesen	3 823,8	3 683,8	96,3
Személyi juttatások	1 131,1	1 020,7	90,2
Munkaadókat terhelő járulékok	305,6	247,4	81,0
Dologi kiadások és egyéb folyó kiadások	2 387,1	2 415,7	101,2
Felhalmozási és tőke jellegű kiadások összesen	437,2	460,9	105,4
Beruházási kiadások és pénzügyi befektetések	249,4	305,4	122,5
Támogatásértékű felhalmozási kiadás	11,0	10,2	92,7
Felhalmozási célú pénzeszközátadás államháztartáson kívülre	12,5	11,2	89,6
Felújítás	164,3	134,1	81,6
Támogatásértékű működési kiadás	207,6	126,7	61,0
Működési célú pénzeszközátadás államháztartáson kívülre	240,3	240,8	100,2
Társadalom és szociálpolitikai juttatások, ellátottak pénzbeli juttatásai	65,4	76,1	116,4
Hitel és értékpapír műveletek nélküli kiadások összesen	4 774,3	4 588,3	96,1
Hitelek, kölcsönök visszafizetése, értékpapírok vásárlása	25,8	200,3	776,4
Tárgyévi kiadások összesen	4 800,1	4 788,6	99,8

A helyi önkormányzatokhoz hasonlóan az előző évhez képest a települési és területi kisebbségi önkormányzatoknál is:

- a személyi juttatások és járulékaik csökkentek ,
- a dologi és egyéb folyó kiadások kis mértékű (1,2%-os) növekedést mutattak,
- a felhalmozási és tőke jellegű kiadások – a csökkenő felhalmozási bevételek ellenére – növekedtek (5,4%-kal).

A kiadások közül dinamikájában jelentősebb emelkedés volt a társadalom és szociálpolitikai juttatások és ellátottak pénzbeli juttatásainál, valamint a hitelek, kölcsönök visszafizetése, értékpapírok vásárlása soron. (Ezen kiadásoknál a növekedés azonban mindössze néhány települési kisebbségi önkormányzatot érintően következett be.)

A 2009. évi tárgyévi kiadások forrását a tárgyévi bevételeken (4,4 milliárd forint) túl az előző évek maradványának felhasználása biztosította. A pénzügyi információ alapján ezen pénzforgalom nélküli bevételként elszámolt összeg 0,9 milliárd forint.

3. A vagyon alakulása

3.1. A helyi önkormányzatok **eszközértéke** 2009. évben 194,6 milliárd forinttal (1,8%-kal) növekedett és ezzel az év végén az eszközök állománya 11 293,2 milliárd forint.

Ezen belül a befektetett eszközök aránya 92,8%, a forgóeszközöké 7,2%.

- A befektetett eszközökön belül az immateriális javak, a tárgyi eszközök és az üzemeltetésre, koncesszióba átadott, illetve átvett eszközök 2009. december 31-ei nettó értéke – a beruházások, a pénzügyi befektetések, illetve utóbbiak értékhelyesbítésének figyelmen kívül hagyásával - 9293,2 milliárd forint (a befektetett eszközök 88,7%-a). Előbbi vagyon-körben a bruttó értékkel – 11 319,2 milliárd forinttal – szemben elszámolt értékcsökkenés 2026,0 milliárd forint, amely átlagosan 17,9%-os amortizálódást mutat. Az önkormányzati vagynon belül jelentős a telkek, földterületek állománya, ahol értékcsökkenés nem érvényesül. A mérlegben „túlsúlyos” egyéb ingatlanoknál az értékcsökkenés 14,0%, és ettől némileg magasabb, 16,1% az üzemeltetésre, koncesszióba átadott, átvett eszközök értékcsökkenése. Mindkét index növekedett a 2008. év végi állapothoz képest 0,8, illetve 1,9 százalékponttal. A további eszköz-típusoknál az amortizáció mértéke sokkal magasabb: az immateriális javaknál 73,7%-os, a gépeknél, berendezéseknél, felszereléseknél 74,0%-os, a járműveknél pedig 67,8%-os az elhasználódás. A járművek kivételével – kisebb mértékben, de - romlottak a mutatók. A gépeknél, berendezéseknél az állomány-növekedés 5,1 milliárd forint, 1,0%-os.

- = A tárgyi eszközök (ingatlanok, gépek, berendezések, járművek, tenyészállatok) tárgyévi nettó növekedése 124,5 milliárd forint.

A befejezetlen beruházások állománya az előző évihez (356,8 milliárd forinthez) képest 23,0%-kal, 438,8 milliárd forintra, a beruházási előlegek állománya 6,6 milliárd forintra, 31,7%-kal növekedett. A következő évre áthúzódó beruházások aránya (az előlegekkel) a befektetett eszközök 4,3%-át teszi ki.

A 2009. évi pénzforgalmi adatok szerint beszerzésre, létesítésre, felújításra 382,3 milliárd forintot költöttek az önkormányzatok, 43,9 milliárd forinttal kevesebbet, mint 2008-ban. A korábbi év(ek)ben indult beruházásokból 92,2 milliárd forint értékű eszközt aktiváltak, az előző évinél 25,7 milliárd forinttal kevesebbet.

- = A tartósan befektetett pénzügyi eszközök 15,8 milliárd forinttal növekedtek. A 608,1 milliárd forint tartós pénzügyi befektetésből 559,6 milliárd forintot tesznek ki a tartós részesedések, értékpapírok, bankbetétek együttesen. Ebben a körben mintegy 18,6 milliárd forinttal nőtt a befektetés állomány. (Ezen belül az egyéb tartós részesedések növekedtek, a tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, és bankbetétek csökkentek.)

- = Az egyéb tartós követelések állománya (lakásvásárlás támogatása, helyi támogatás, munkáltatói támogatás lakásépítés címén nyújtott kölcsönökből) értékhelyesbítésekkel korrigált állománya 2,7 milliárd forinttal csökkent.

A befektetett eszközöket a saját tőke 89,1%-ban, a tartalékokkal együtt pedig 93,9%-ban fedezi. Ezek a 2008. évi indexeknél (89,7%, illetve 94,7%) némileg kedvezőtlenebbek.

- Az év végi forgóeszköz állomány 816,8 milliárd forint, ami 37,9 milliárd forinttal, 4,4%-kal alacsonyabb az előző évi, december 31-én kimutatotthoz képest.

- = A készletek december 31-i állománya 11,4 milliárd forint, ami alig 2%-kal alacsonyabb a nyitóértékhez képest.
- = A követelések 138,2 milliárd forint összege a forgóeszközök 16,9%-át teszi ki és 2,8%-kal emelkedett az előző évhez képest. A követelések között 53,4%-os súlyt (73,8 milliárd forinttal) az adósok, 18,6%-ot (25,7 milliárd forinttal) a szállítók, az egyéb vevők díjtartozásai (34,1 milliárd forinttal) 24,6%-ot képviselnek, ez utóbbin belül a hosszúlejáratú követelésekből tárgyévi lejáratra „átvitt” követelések összege 9,2 milliárd forint.
- = A rövid lejáratú értékpapírok és egyéb részesedések állománya 77,7 milliárd forintról 40,8 milliárd forintra csökkent. Ezen belül mind a részesedések, mind a forgatási célú értékpapírok állománya mérséklődött.
- = A pénzeszközök között a költségvetési bankszámlákon, valamint a pénztárakban lévő – idegen pénzeszközök nélküli – 521,7 milliárd forint összeg az előző évitől 3,6 milliárd forinttal marad el. Az aktív-passzív elszámolásokkal is korrigált módosított pénzmaradvány 349,9 milliárd forint, melyből a szabad 101,9 milliárd forint. A rövidelejáratú értékpapírok és pénzeszközök állománya 138,9%-ban fedezi a mérlegben kimutatott rövidelejáratú kötelezettségeket, a pénzeszközökre korlátozott likviditátszámítással pedig 128,8%-ban. Ugyanakkor a szabad pénzmaradványt tekintve már nem ilyen kedvező a helyzet, így csak 25,2%-os a fedezettségi index.
- = Összességében a forgóeszközök aránya az előző évihez képest 7,7%-ról 7,2%-ra csökkent. Az elmozdulásban a rövidelejáratú értékpapírok és költségvetési bankszámlákon lévő pénzállomány igen jelentős növekedése a meghatározó.

Az önkormányzati vagyonmérleg eszközoldalának alakulása

Megnevezés	2008. XII. 31. millió forint	2009. XII. 31. millió forint	Változás 2009/2008%- ban	Megosztás 2009. %-ban
Vagyoni értékű jogok	10 916,9	10 289,0	94,2	0,1
Szellemi termékek	13 333,6	13 015,1	97,6	0,1
Egyéb immateriális javak	181,8	167,1	91,9	0,0
Immateriális javakra adott előleg	86,6	67,4	77,8	0,0
Immateriális egyéb javak értékhelyesbítése	0,2	0,2	100,0	0,0
I. Immateriális javak	24 519,1	23 538,8	96,0	0,2
Ingatlanok	7 153 047,3	7 215 367,5	100,9	63,9
Gépek, berendezések, felszerelések	134 842,9	125 477,9	93,1	1,1
Járművek	25 879,1	30 516,8	117,9	0,3
Tenyészállatok	94,2	95,2	101,1	0,0
Beruházások	356 807,7	438 884,2	123,0	3,9
Beruházásokra adott előlegek	5 050,4	6 649,9	131,7	0,1
Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	127 454,9	110 675,4	86,8	1,0
II. TÁRGYI ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	7 803 176,5	7 927 666,9	101,6	70,2
Részesedések	496 017,2	534 203,8	107,7	4,7
Értékpapírok	37 567,8	19 723,1	52,5	0,2
Adott kölcsönök	32 970,0	31 706,5	96,2	0,3
Hosszú lejáratú bankbetétek	7 441,4	5 667,3	76,2	0,1
Egyéb hosszú lejáratú követelések	16 967,1	15 628,6	92,1	0,1
Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	1 241,5	1 125,0	90,6	0,0
III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	592 205,0	608 054,3	102,7	5,4
Üzemeltetésre, kezelésre koncesszióba adott, vagyonkezelésbe vett eszközök	1 805 136,5	1 898 301,5	105,2	16,8
Üzemeltetésre, kezelésre átadott eszközök értékhelyesbítése	18 848,2	18 844,4	100,0	0,2
IV. Üzemeltetésre, kezelésre koncesszióba adott, vagyonkezelésbe vett eszközök	1 823 984,7	1 917 145,9	105,1	17,0
A. Befektetett eszközök összesen	10 243 885,3	10 476 405,9	102,3	92,8
Készletek összesen	11 651,4	11 432,4	98,1	0,1
Követelések összesen	134 377,8	138 188,7	102,8	1,2
Értékpapírok összesen	77 655,4	40 826,3	52,6	0,4
Pénzeszközök összesen	537 105,2	531 625,3	99,0	4,7
Egyéb aktív pénzügyi elszámolás összesen	93 905,7	94 737,7	100,9	0,8
B. Forgóeszközök összesen	854 695,5	816 810,4	95,6	7,2
Eszközök összesen	11 098 580,8	11 293 216,3	101,8	100,0

3.2. Az önkormányzatok 2009. évi vagyoni **forrásai** az alábbiak szerint alakultak:

- A 9331,7 milliárd forint saját tőke 145,6 milliárd forint emelkedés eredménye, ezzel 89,1%-ban nyújt fedezetet a befektetett eszközökre.

- Az 507,2 milliárd forint tartalék az előző évi 517,7 milliárd forinthez képest kismértékben – 2%-kal csökkent. Ebben szerepet játszik a tartalékok elszámolásának változása, mely szerint a tartalékok között figyelembe kell venni a rövid lejáratú értékpapír állomány, valamint a likvid-hitel állomány egyenlegét is. Az átrendeződés egyenlegében vélhetően a likvid hitelek tartalék-csökkentő hatása erősebb.

A költségvetési tartalékon belül az előző évi 452,2 milliárd forintról 347,5 milliárd forintra csökkent a tárgyévi (helyesbített) maradvány. A költségvetési befizetési kötelezettségek, átutalatlan támogatások valamint a pénzmaradvány terhelő elvonások egyenlege pozitív: 0,8 milliárd forint.

- A kötelezettségek – a passzív elszámolások nélkül – (+67,8 milliárd forinttal) 1 342,1 milliárd forintra emelkedtek. Ezen belül a hosszú lejáratúak 43,3 milliárd forinttal (4,8%-kal), a rövid lejáratúak pedig 24,5 milliárd forinttal (6,4%-kal) magasabbak az előző év végénél. 2008-ról 2009-re 399,8 milliárd forintról 431,3 milliárd forintra növekedett a kötvény-kibocsátással összefüggő kötelezettségek állománya. Ez 7,9%-os emelkedést jelent. A működési célú kötvény kibocsátás az előző évi szinten, 42,0 milliárd forint szinten stagnál.
- A beruházási célú hitelfelvételek 405,3 milliárd forintot tesznek ki. A rövid lejáratú kölcsönök, hitelek állománya is emelkedett 18,2 milliárd forinttal, 26,7%-kal. A 86,5 milliárd forint kötelezettségből a likvid hitelek és a rövid lejáratú működési célú kötvénykibocsátás 53,2 milliárd forint. A szállítói tartozások szintén magasabbak voltak a mérleg fordulónapján 30,4 milliárd forinttal, 32,7%-kal. Az egyéb kötelezettségek viszont 24,2 milliárd forinttal csökkentek. Ezen belül az iparüzési adóbevallások alapján - várhatóan – annullálódó még adótúlfizetésként kimutatott kötelezettség 50,1 milliárd forintot tesz ki.
- A passzívák állománya az előző évinél 8,4 milliárd forinttal alacsonyabb (112,1 milliárd forint), melyből jelentős tétel a központi költségvetés által 2009-ben átutalt 2010. évi finanszírozási előleg.

Az önkormányzati vagyommérleg forrásoldalának alakulása

Megnevezés	2008. XII. 31. millió forint	2009. XII. 31. millió forint	Változás 2009/2008%-b an	Megoszlás 2009. %-ban
Induló tőke	607 642,9	612 726,9	100,8	5,4
Tőkeváltozások	8 430 913,9	8 588 377,2	101,9	76,0
Értékelési tartalék	147 544,9	130 644,8	88,5	1,2
D. Saját tőke összesen	9 186 101,7	9 331 748,9	101,6	82,6
I. Költségvetési tartalékok összesen	516 784,0	506 038,9	97,9	4,5
II. Vállalkozási tartalék összesen	890,1	1 205,0	135,4	0,0
E. Tartalékok összesen	517 674,1	507 243,9	98,0	4,5
I. Hosszú lejáratú kötelezettségek	893 807,5	937 155,7	104,8	8,3
II. Rövid lejáratú kötelezettségek	380 473,0	404 932,3	106,4	3,6
III. Egyéb passzív pü-i elszámolások	120 524,5	112 135,5	93,0	1,0
F. Kötelezettségek összesen	1 394 805,0	1 454 223,5	104,3	12,9
FORRÁSOK ÖSSZESEN	11 098 580,8	11 293 216,3	101,8	100,0

4. A bevételek és kiadások funkcionális alakulása

A helyi önkormányzatok közfeladatainak ellátását az államháztartás funkcionális rendszerében a következő táblázat mutatja be:

**Az önkormányzatok funkcionális főcsoportjainak mérlege
hitel és értékpapír műveletek nélkül**

Megnevezés	Bevétel		Kiadás	
	2009. évi teljesítés	Megoszlás	2009. évi teljesítés	Megoszlás
	(millió forint)	(%)	(millió forint)	(%)
A.) Állami működési funkciók	207 521,3	6,6	582 919,1	18,2
B.) Jóléti funkciók	682 643,3	21,8	2 208 966,0	68,9
Oktatás	93 465,6	3,0	890 151,4	27,7
Egészségügy	350 841,7	11,2	397 939,6	12,4
Társadalombiztosítási, szociális és jóléti szolgáltatás	81 976,0	2,6	416 976,0	13,0
Lakásügyek, települési és kommunális szolgáltatás	119 611,1	3,8	345 219,5	10,8
Szabadidős, kulturális és vallási tevékenység és szolgáltatás	36 748,9	1,2	158 679,5	4,9
C.) Gazdasági funkciók	99 057,9	3,2	351 095,8	10,9
D.) Államadósság-kezelés	0,0	0,0	0,0	0,0
E.) Funkciókba nem sorolható tételek	2 136 220,0	68,3	64 998,7	2,0
ÖSSZESEN:	3 125 442,5	100,0	3 207 979,6	100,0

A helyi önkormányzatok kiadásainak döntő részét, 68,9%-át a jóléti funkciók kötik le. Az önkormányzati szféra működésében szintén kulcsfontosságú igazgatási, védelmi, rendészeti közszolgáltatások, stb. 18,2%, a gazdasági- és egyéb funkciókban ellátott feladatok pedig 12,9% részarányt képviselnek a kiadásokban. A 2008. évi teljesítéshez viszonyítva a hitel és értékpapír műveletek nélküli kiadások 1,4%-kal alacsonyabbak voltak.

A bevételeken belül a funkcióba nem sorolható adók, adójellegű bevételek, kamatok, kölcsönök visszatérülése stb. 68,3%, a jóléti – jelentős részben térítésmentes – szolgáltatások 21,8%, az állami működési és gazdasági funkciók együttesen 9,8% bevételt hoztak. A 2008. évi teljesítéshez viszonyítva a hitel és értékpapír műveletek nélküli bevételek 4,4%-kal alacsonyabb összegben teljesültek.

A továbbiakban elsősorban egyes jóléti funkciók kerülnek részletesen áttekintésre.

4.1. A finanszírozási műveletek nélküli összes kiadásokon belül a helyi önkormányzatok 890,2 milliárd forintot fordítottak **közoktatási** feladataikra, az előző évhez képest 3,8%-kal, mintegy 35 milliárd forinttal alacsonyabb összeget. A csökkenés alapvetően a bérkiadásoknál mutatható ki, amely a 13. havi juttatások elmaradásával függ össze. Ebből a folyó kiadások, támogatások 835,9 milliárd forintot tettek ki, melyből a bérkiadásokra (munkaadói járulékok nélkül) 482,4 milliárd

forintot fordítottak, az összes kiadás 54,2%-át, folyó (működési) kiadásoknak pedig 57,7%-át.

A működési célú támogatások nélküli folyó kiadáson belül a járulékokkal növelt térteher és dologi kiadás 75,7- 24,3% arányban oszlott meg.

A felhalmozási célokra 54,3 milliárd forint kiadás teljesült.

A folyó kiadások aránya az összes kiadáson belül 93,9%, a felhalmozásra elszámolt összeg pedig 6,1%-ot tett ki.

A tárgyévi bevételek - a 93,5 milliárd forint teljesítéssel - az előző évinél 19,8 milliárd forinttal magasabbak. A működéshez és egyéb folyó kiadásokhoz kapcsolódóan az intézmények 73,7 milliárd forint bevételt értek el. Ezt 19,8 milliárd forint felhalmozási, tőkejellegű bevétel egészítette ki. A működési jellegű bevételeken belül az áfa elszámolások bevételei mintegy 3,7 milliárd forinttal, az Unió támogatások 1,4 milliárd forinttal, a központi költségvetési szervektől és elkülönített állami pénzalapoktól átvett támogatások összege 5,4 milliárd forinttal növekedett, míg a szolgáltatási, térítési díjaknál és az államháztartáson kívüli támogatásoknál kismértékű csökkenés mutatkozik (a működési jellegű bevételek növekedése így együttesen 9,3 milliárd forint). A felhalmozási jellegű bevételeknél hasonló a „trend”: itt is csökkentek az államháztartáson kívülről kapott támogatások (2,2 milliárd forinttal), a központi költségvetési szervektől és az alapoktól kapott támogatások viszont 12,9 milliárd forinttal emelkedtek. A felhalmozási bevételek egyenlegének alakulásában még szerepet játszik a vagyonértékesítésből származó – egyébként korábban sem jelentős nagyságrendű - bevételek csökkenése (a felhalmozási jellegű bevételek növekedése együttesen 10,5 milliárd forint).

A közoktatási célú központi költségvetési hozzájárulások, támogatások 464,2 milliárd forintot kitevő előirányzata az intézményi folyó bevételekkel csökkentett „nettó” a folyó kiadásokra, támogatásokra – átlagosan, az előző évhez hasonlóan –
60%-ban nyújtott fedezetet.

A közoktatásban az alkalmazottak átlagos statisztikai állományi létszáma mintegy 207,3 ezer fő volt. Az állományi létszámból a szakmai tevékenységet végzők létszáma 152,5 ezer fő, az engedélyezett közel 157,3 ezer fő álláshely számnál 4,8 ezer fővel kevesebb. Az intézmény-üzemeltetési létszám 54,8 ezer fő volt. Az előző évhez viszonyítva a szakmai tevékenységet ellátók állományi létszáma 3,6 ezer fővel, míg a nem szakmai állományi létszám 1,7 ezer fővel csökkent.

A helyi önkormányzatok által a költségvetési törvény alapján felhasználható normatív hozzájárulások és támogatások irányszámából a normatív hozzájárulások összege 418,9 milliárd forint volt, a tényleges teljesítés 1 milliárd forinttal kevesebb, 417,9 milliárd forint lett. A normatív kötött felhasználású támogatásoknál – a közoktatási célú többcélú kistérségi társulásokat megillető támogatások nélkül – az év végi elszámolások szerint 6,3 milliárd forint rendelkezésre álló előirányzathoz 5,8 milliárd forintot költöttek el az önkormányzatok, további 0,4 milliárd forint kötelezettségvállalással terhelt maradvány húzódik át a 2010. évre, visszafizetési kötelezettségként pedig 0,1 milliárd forintot mutattak ki.

A központosított előirányzatok 23,2 milliárd forint előirányzatából a pályázatok keretében rendelkezésre bocsátott támogatás 19,3 milliárd forint, ebből pedig a tényleges felhasználás a tárgyévben 16,7 milliárd forint, a feladattal terhelt maradvány 2,5 milliárd forint, míg a visszafizetendő összeg 0,1 milliárd forint volt.

4.2. A szociális és jóléti szolgáltatások funkcionális főcsoport tartalmazza a szociális támogatások kifizetéséhez (pl. munkanélküli, jövedelempótló ellátásokhoz, stb.) a központi költségvetésen kívül az államháztartás más alrendszeitől – alapoktól, központi költségvetési szervektől – kapott pénzeszközöket, valamint a szociális intézmények működési bevételét is.

A szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások 2009. évi értékelését a pénzbeli és természetbeni ellátások, valamint az intézményi szolgáltatások adatainak ismertetésével mutatjuk be.

Az önkormányzatok által biztosított segélyezési feladatokra, valamint a közcélú foglalkoztatás támogatására 2009-ben összesen 174,2 milliárd forint költségvetési forrás állt rendelkezésre. Felhasználás:

- a rendszeres szociális segélyben részesülők száma a 2008. évi átlagos 180 ezer főről 33 ezer főre csökkent,
- a közcélú foglalkoztatottak havi átlagléttszáma az év elején 16 ezer főről az év végére kb. 70 ezer főre nőtt (a nyári és kora őszi hónapokban 90 ezer főnél is többet foglalkoztattak az önkormányzatok),
- a 2009-ben bevezetett rendelkezésre állási támogatásban részesülők száma pedig átlagosan 124 ezer fő volt.

A rendszeres szociális segély visszaigénylési aránya nem változott, a rendelkezésre állási támogatás esetében az önkormányzatok a kifizetett összeg 80%-át kaphatták vissza a központi költségvetésből.

Az egyéb ellátásokat tekintve, az időskorúak járadékában részesülők köre évek óta stabil, 2009-ben is 6 ezer fő körül alakult. A normatív ápolási díjban részesülők száma 22 200 főre – mintegy 1 200 fővel – növekedett az előző évhez képest. A lakásfenntartási támogatásban részesülők száma 2009-ben átlagosan 208 000 fő volt, amely mintegy 40 ezerrel kevesebb a 2008. évinél.

Az önkormányzati fenntartású szociális és gyermekvédelmi, gyermekjóléti intézményrendszer keretei között 2009-ben csaknem 267,5 ezer fő ellátásáról történt gondoskodás.

Szociális és gyermekjóléti alapellátásban 190,4 ezer rászorult részesült: étkeztetésben 101,1 ezer fő, házi segítségnyújtásban 32,3 ezer fő, jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban 20,7 ezer fő, szociális nappali ellátás keretében 36,2 ezer fő. A bölcsődés gyermekek száma megközelítette a 21 ezret.

Szociális, gyermekvédelmi szakellátásban 2009-ben összesen 77 ezer fő részesült. Gyermekvédelmi szakellátás keretei között 19,6 ezer gyermekről, a hajléktalanok átmeneti intézményeiben 3,8 ezer rászorultról gondoskodtak.

A helyi önkormányzatok szociális és gyermekvédelmi ellátást nyújtó intézményeinek 2009. évi működési célú kiadása 256,9 milliárd forint volt, amely közel azonos az előző évvel. A kiadásoknak csaknem 50%-át kitevő személyi kiadások összege 124,2 milliárd forint volt, 3,4%-kal kevesebb, mint 2008-ban. A személyi kiadások csaknem 75%-át kitevő rendszeres személyi juttatásokra kifizetett összeg 2009-ben 93,2 milliárd forint volt, 6,9%-kal kevesebb az előző évinél.

Az önkormányzatok szociális és gyermekvédelmi intézményeik dologi kiadásaira 79,8 milliárd forintot fordítottak, 6,4%-kal többet, mint 2008-ban. Mivel a költségvetés a dologi automatizmusra évek óta nem nyújt támogatást, az önkormányzatok saját forrásaikból biztosítanak fedezetet a dologi kiadásokra.

A tárgyévi folyó bevételek 71,1 milliárd forintra teljesültek, az előző évit 8,6%-kal meghaladóan. A tárgyévi folyó bevételek csaknem 85%-át kitevő intézményi térítési és szolgáltatási díjak 3,9%-kal nőttek, 60,1 milliárd forintot tettek ki.

A tőkejellegű kiadások összege 2009-ben 12,7 milliárd forint volt, az ágazat összkiadásainak 4,7%-a. A tőkejellegű bevételek – vélhetően a pályázati lehetőségek megnövekedése miatt – a 2008. évi összeg mintegy négyszeresére, 5,3 milliárd forintra növekedtek, ezzel a tárgyévi összbevétel 6,9%-át tették ki.

A szociális és gyermekvédelmi intézmények költségvetési támogatása 2009-ben 99,8 milliárd forint volt, 4,3%-kal kevesebb az előző évinél.

Az intézmények fenntartása a költségvetési támogatás és az intézményi bevételeken túl jelentős, az előző évinél 3,3%-kal, 2,9 milliárd forintra kevesebb – összesen 86,1 milliárd forint – saját forrást is igényelt az önkormányzatoktól.

4.3. Az egészségügyi tevékenység bevételei 12,3%-kal csökkentek az előző évhez képest, így 350,8 milliárd forintra teljesültek.

A folyó bevételek és folyó juttatások összege 346,7 milliárd forintra teljesült, 11,5%-kal alacsonyabban, mint 2008-ban. Ennek döntő részét az Egészségbiztosítási Alapból működési célra átvett 316,1 milliárd forint jelentette, ami 13,1%-kal alacsonyabb, mint 2008-ban.

Jelentős tétel még a térítési és szolgáltatási díjbevétel 20,4 milliárd forint összeggel, ami megegyezik az előző évvel.

A fejlesztésre átvett pénzeszközök összes értéke 50,6%-os csökkenést mutat a korábbi évhez képest és így 4,2 milliárd forintra teljesült. Ennek oka, hogy mind az államháztartáson belülről mind az EU-tól kapott fejlesztésre fordítható támogatások összegei közel a felére csökkentek. (A központi költségvetési szervtől 2008-ban e célra kapott 5,0 milliárd forint támogatással szemben 2,6 milliárd forintra, az EU-tól folyósított 0,6 milliárd forint 0,3 milliárd forintra csökkent.)

Az egészségügyi kiadások összege 2009. évben 11,3%-kal csökkent, ezzel 397,9 milliárd forintra teljesült.

A kiadási jogcímeneken belül a személyi juttatások 11,6%-kal, a dologi kiadások 14,3%-kal csökkentek. Az előző 153,1 milliárd forintra, ez utóbbi 160,7 milliárd forintra teljesült. A tőkejellegű kiadásokra (tárgyi eszközök, valamint föld és

immateriális javak felhalmozási kiadásai, tárgyi eszköz felújítása) fordított összeg is csökkent, az előző évi 27,8 milliárd forintról 19,8 milliárd forintra, 28,8%-kal.

Az egészségügyi alapellátási feladatokat döntő százalékban vállalkozó házi orvosokkal (felnőtt és gyermekorvosok) látják el az önkormányzatok. Általános tapasztalat, hogy a működtetés költségeit az OEP-től kapott támogatás mellett az önkormányzatok jelentős mértékben egészítették ki. A rendelők és egyéb helyiségek fenntartása, felújítása általában az önkormányzatokra hárult. Kórházak esetében az épület-rekonstrukciók, műszaki fejlesztések, műszer beszerzéseknek szintén forrása a fenntartó önkormányzat támogatása.

Az ágazat az Egészségbiztosítási Alap beszámolójában külön kerül részletezésre.

4.4. 2009-ben a bevételi források megfontolt gazdálkodásra és erőteljes takarékosagra készítették az önkormányzatokat a **kultúra, közművelődés** területén is. A korábbi évekhez hasonlóan 2009-ben is jellemző, hogy az ágazathoz tartozó feladatokat költségvetésen kívüli szervezetek bevonásával látják el, főként alapítvánnyal, közalapítvánnyal, közhasznú társasággal, esetenként vállalkozásokkal kötött megállapodások keretében. Az önkormányzatok erejükhöz mérten támogattak minden olyan civil szerveződést, amelyek a kulturális örökségeket, nemzeti hagyományokat ápolják, a sportéletben tevékenykednek, vagy hobbi-tevékenység gyakorlására szerveződtek.

Az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) 2010 projektek kapcsán Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata, valamint Baranya Megye Önkormányzata részesült 2009-ben jelentősebb támogatásban.

A projektek kedvezményezettje a két önkormányzat volt, azonban a támogatások (7561 millió forint) nagyobb részének kifizetése közvetlenül a kivitelezők részére történt (5108 millió forint). A két önkormányzat közvetlenül 2453 millió forint támogatásban részesült (Pécs 2394 millió forint, Baranya 59,0 millió forint támogatásban), azonban ehhez, valamint a kivitelezők által közvetlenül kapott támogatásokhoz a két önkormányzatnak összesen 1719 millió forint saját erőt kellett biztosítania (Pécsnek 1571 millió forintot, Baranyának 148,0 millió forintot). A két önkormányzat a projektek elismerhető összköltségének 5%-a erejéig volt jogosult az ún. Önerő Alap támogatására, melynek révén 2009-ben Pécs 46,3 millió forint, Baranya pedig 62,0 ezer forint támogatásban részesült.

Az EKF projektek előkészítése címén Pécs Önkormányzata 2009-ben további 408 millió forint hazai költségvetési támogatást kapott, melyhez 45 millió forint önerőt kellett biztosítania.

A kulturális tevékenységek és szolgáltatások bevételei 2009. évben 25,3 milliárd forintra teljesültek, ami 16,1%-kal magasabb az előző évinél. A térítési és szolgáltatási díjából keletkező bevétel közel a korábbi év szintjén teljesült. (Csupán 1,4%-kal maradt el attól) Hasonlóan alakult az EU-tól működési célra kapott támogatás összege is, amely 2,2%-kal maradt el az előző évitől és így 170,0 millió forintra teljesült.

A kulturális ágazatban – a helyi önkormányzatok feladatellátásában és az azt segítő költségvetési támogatások körében - jelentős változások történtek 2009-ben. A helyi

önkormányzatok hivatásos zenekari és énekkari támogatásának tartalma átalakult csakúgy, mint a színházak támogatási rendszere, igazodva – és mintegy átmenetet képezve – az Országgyűlés által 2008. december 8-án elfogadott előadó-művészeti törvény 2010. évtől bevezetésre kerülő finanszírozási konstrukciójához. A központi költségvetés az „Új Tudás – Műveltség Mindenkinek” program keretében 3,7 milliárd forint többletforrást biztosított a szaktörvény bevezetésének előkészítésére.

A működési célra az államháztartásból kapott juttatásokból 42,8%-kal részesültek magasabb bevételben a kulturális szolgáltatók. (2,1 milliárd forinttal szemben 3,0 milliárd forint értékben jutottak támogatáshoz.).

Összességében a folyó működési bevételek 2008. évhez képest 12,3%-kal, 2,6 milliárd forinttal emelkedtek, így 23,7 milliárd forintra teljesültek.

2008. évhez képest jelentősen emelkedett a felhalmozási célú tőkeműveletek bevételei és tőkejuttatások összege. A korábbi 0,7 milliárd forinttal szemben több mint kétszeresére 1,6 milliárd forintra teljesült. Az államháztartáson belülről felhalmozásra átvett összeg többszörösére emelkedett, az előző évi 443,5 millió forintról 1,3 milliárd forintra. A fejlesztésre fordítható források növekedésének oka a központi költségvetésből juttatott 1,2 milliárd forint támogatás, amely – többek között - az Európa Kulturális Fővárosa címet elnyert Pécs kulturális fejlesztéseire is szolgált.

Kulturális célokra 102,0 milliárd forintot fordítottak az önkormányzatok 1,9%-kal kevesebbet, mint 2008-ban. A teljes ágazati kiadás jelentős részét 45,2%-át – 46,1 milliárd forintot – továbbra is a személyi juttatások és járulékai tették ki. E célra 7,6%-kal fordítottak kevesebbet az előző évinél. Dologi kiadásokra 37,4 milliárd forintot költöttek, 6,5%-kal többet, mint korábban. A teljes kiadás részét képezi a támogatásokra és működési célú pénzeszközátadásokra fordított 6,1 milliárd forint is, amely 17,3%-kal több az e célra történt 2008. évi felhasználásnál. A tőkejellegű kiadások és támogatások összege – ide tartoznak a felhalmozási célú pénzeszközátadások, a tárgyi eszköz beszerzések – az előző évihez képest 12,9%-kal kevesebb, 9,5 milliárd forintra teljesült. A teljes ágazat kiadásán belül a felhalmozási kiadások aránya tovább csökkent 2009-ben, csupán 9,3%-os. Fejlesztésre, állagmegóvásra, beruházásra többnyire az ilyen célra kiírt pályázatokon elnyert összegeket tudták az önkormányzatok fordítani.

4.5. Az igazgatási feladatokat takaró általános közszolgáltatások funkcionális főcsoport bevétele 205,5 milliárd forint, amely 14,3%-kal alacsonyabb az előző évinél. A 2009. évi bevételek alakulásában szerepet játszott a térítési és szolgáltatási díj bevételek 8,5%-os csökkenése – 24,8 milliárd forintra – a működési célra kapott juttatások bevételeinek 5,3%-os csökkenése, 23,5 milliárd forintra, valamint az államháztartáson kívülről működésre kapott pénzeszközök 8,6%-os csökkenése 3,2 milliárd forintra. E bevétel visszaesés hatását csökkentette az EU-ból működési célra kapott juttatások többszörösére emelkedése. Szemben az előző évi 0,5 milliárd forinttal, 2009-ben 1,8 milliárd forintra teljesült az így kapott bevétel összege.

A működési bevételek együttesen 3,2 milliárd forinttal magasabb – 87,9 milliárd forint – összegben teljesültek, mint 2008-ban.

A felhalmozási célokat szolgáló tőkeműveletek bevételei, és a tőkejuttatások összege a főcsoport teljes bevételének többségét 57,2%-át jelentette, 117,6 milliárd forinttal, bár 24,2%-kal elmaradt az előző évitől.

Az államháztartáson belülről nyújtott felhalmozási célú támogatás értékű bevételek – ezen belül a központi költségvetésből kapott támogatások – mértéke 16,7%-kal 62,2 milliárd forintra csökkent. E negatív hatást ellensúlyozta az EU-tól felhalmozási célra kapott juttatások duplájára, 5,2 milliárd forintra történő emelkedése.

A kiadások 539,5 milliárd forintra teljesültek, ami 2,3%-os csökkenést jelent 2008. évhez viszonyítva. A kiadásokon belül 47,9%-ot, 258,5 milliárd forintot a személyi juttatások és járulékai jelentettek, 5,3%-kal alacsonyabb összegben, mint 2008. évben. 2009-ben a teljes kiadás 27,0%-át fordították az önkormányzatok dologi kiadásokra, a korábbi évvel megegyező összegben 145,8 milliárd forintot. A tőkejellegű kiadások és támogatások e körben 2,7%-kal növekedtek, 81,8 milliárd forintról 84,0 milliárd forintra. Növekedett e kiadási típuson belül a tárgyi eszköz felújítására fordított összeg, és emelkedett az államháztartáson kívülre (non-profit szervezeteknek, vállalkozásoknak) történő felhalmozási jellegű pénzeszköz átadás mértéke is. (A vállalkozásokhoz 78,9%-kal jutott több bevétel e körből, mint a korábbi évben, 3,8 milliárd forint helyett 6,8 milliárd forint értékben.)

4.6. A helyi önkormányzati hivatásos **tűzoltóságok** 2009. évi bevételei 1,5 milliárd forintra teljesültek, 4,3%-kal alacsonyabban az előző évinél. A teljes bevétel legnagyobb részét, 80,0%-át a folyó bevételek és folyó juttatások 1,2 milliárd forint összege tette ki. Ezen belül a térítési díj bevételek 6,5%-os csökkenéssel, 918,8 millió forinttal járultak hozzá. A tőkeműveletek, és tőke juttatások bevételének összege 1,3%-kal csökkent, így 310,4 millió forintra teljesült.

A kiadások 2,5%-kal csökkentek és 42,5 milliárd forintra teljesültek. A teljes kiadás belső szerkezetét tekintve a személyi juttatásokra és járulékaikra fordított összeg 2,5%-kal csökkent, 35,2 milliárd forintra. A dologi kiadásokra fordított összeg megegyezik az előző évvel egyezően 5,0 milliárd forint. A tőkejellegű kiadások és támogatások 16,7%-kal csökkentek, 1,5 milliárd forintra teljesültek. Ezen belül kevesebbet fordítottak tárgyi eszköz beszerzésére, felújítására (1,0 milliárd forint) 2009-ben, mint egy évvel korábban. A felhalmozási célra történt pénzeszköz átadások viszont összességében 29,3%-kal növekedtek és így 178,5 millió forintra teljesültek a korábbi 138,1 millióval szemben.

A helyi önkormányzati hivatásos tűzoltóságok költségvetési törvény 8. számú mellékletében megjelenő támogatása szabályozásának változatlanul alapvető jellemzője volt, hogy a normatív kötött elemek együttesen szolgálták a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvényben előírt feladat ellátását. A támogatási összegek a létszámot tekintve jogszabályhoz, a dologi kiadásokat tekintve pedig felméréskori fordulónap tényállapotához kötődtek.

2009-re – 3 évi folyamatos fejlesztéssel – vált teljessé a tűzoltók heti 48 órás szolgálatteljesítési idejének feltétele. Ennek érdekében a törvény mintegy 2,0 milliárd forinttal növelte – az eddig ennek bevezetésére szolgáló központosított előirányzat belső átcsoportosításával – a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok

normatíva rendszerét. További 555,0 millió forint épült a források közé a tűzoltólaktanyák üzemeltetéséhez, fenntartásához és intézményi kiadásaihoz, valamint a tűzoltó járművek üzemeltetéséhez, karbantartásához. Ezzel párhuzamosan – a feladatváltozásokat követve – a köztestületi tűzoltóságok finanszírozására 400,0 millió forint csoportosult át.

Mindezeket figyelembe véve 36,8 milliárd forint szolgálta a tűzvédelmi feladatok ellátását 2009-ben.

A támogatás elszámolása a normatív kötött támogatásoknak megfelelő eljárás alapján a költségvetési évben vállalt kötelezettségek valamint jogszerűen elszámolt kiadások figyelembevételével történik.

XI. EURÓPAI UNIÓVAL KAPCSOLATOS PROGRAMOK

I. Strukturális támogatások

1. Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv előirányzatai és azok teljesülése

Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv (I. NFT) programjaira tervezett 12,9 milliárd forintos eredeti kiadási előirányzattal szemben a tényleges kiadások összege 32 milliárd forint volt, amelyből 10 milliárd forintot technikai jellegű maradvány-átcsoportosítás (vagyis nem kedvezményezett ki fizetés) tett ki a Humán Erőforrás Operatív Programon belül.

Az Európai Bizottság az I. NFT operatív programok eredeti 2008. december 31-ei zárási határidejét meghosszabbította 2009. június 30-áig, így még 2009. évben is teljesíthetők voltak az I. NFT-hez kapcsolódó kifizetések, azonban uniós bevétel-elszámolásra már nem került sor.

Az I. NFT végrehajtásában 2009. december 31-ig elért pénzügyi helyzet az alábbiakban foglalhatóak össze:

- A pályázati kiírások 2004. januári megjelenésétől összesen több mint 42 000 db projektjavaslat érkezett be.
- A kötelezettségvállalások értéke 2009 végén mintegy 725,4 milliárd forint volt, ami – a többlet-kötelezettségvállalási lehetőségek miatt – a három éves keret 108,1%-a.
- A hatályba lépett támogatási szerződések értéke meghaladta a 720 milliárd forintot, a hároméves keret mintegy 108%-át.
- A kifizetett támogatás az év végére elérte a 682 milliárd forintot, ami a hároméves keret több mint 101,6%-a. (A támogatási szerződések és tényleges kifizetések között 38 milliárd forint összegű eltérés pl. a kedvezményezett visszalépésekből, vagy szabálytalansági eljárásokból adódik.)

2. Kohéziós Alap előirányzatai és azok teljesülése

A Kohéziós Alapból 1500 milli milliárd eurós közösségi támogatás áll Magyarország rendelkezésére a 2000-2006-os időszakban, melynek felhasználására – főszabályként – 2010. december 31-ig van lehetőség.

A projektekre 2009 év végéig összesen 548,5 milli milliárd forint kifizetés történt, amelyből az EU forrás 317,5 milliárd forint volt. Ebből 2009. évben az eredeti, 59,5 milliárd forintos előirányzathoz képest jóval több, 123,5 milliárd forint teljesült, melyből az uniós hozzájárulás 67,5 milliárd forintnyi összeget tett ki. A túlteljesülés döntő oka az, hogy a 2008. év végi számlakifizetések jelentős része átcúsúzott a 2009. évre. A környezetvédelmi szektorban a 2009. évi eredeti kiadási előirányzat (30,0 milliárd forint) 49,1 milliárd forintra teljesült. A közlekedési projektek esetén a költségvetésbe betervezett 29,4 milliárd forint helyett 74,4 milliárd forint kifizetésére került sor 2009 folyamán.

A Kohéziós Alapból támogatott projektek által 2009. december 31-ig elért eredményeket döntően befolyásolta a pénzügyi és gazdasági recesszió:

- a kiviteli szerződéssel való lekötés közlekedési projekteknel a várható összköltség EU támogatási részének 84%-át, környezetvédelmi projekteknel pedig a 88%-át érte el;
- a közlekedési szektorban a Kohéziós Alap támogatási keretének 84%-át, a környezetvédelmi szektorban pedig 67%-át fizették ki az elvégzett teljesítményekkel arányosan a kivitelezők részére.

3. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv előirányzatai és azok teljesülése

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) 2009. évi 655 milliárd forintos eredeti kiadási előirányzatával szemben a tényleges kifizetés összege 468,8 milliárd forint volt. Ezen belül 390,6 milliárd forint összegű uniós forrásfelhasználáshoz 78,2 milliárd forintos hazai támogatás társult, a Munkaerőpiaci Alaptól átvett támogatás pedig 1,8 milliárd forintot tett ki. Így – a növekvő összegű szerződéskötések és a kifizetések növekvő tendenciája ellenére, a támogatások lebonyolításának időigénye miatt – a 2009. évi teljesítés is alulmaradt a tervezettől. Az alulteljesülésre azzal együtt került sor, hogy a gazdasági válságot ellensúlyozandó a maximális támogatási előleg összege megemelésre, az adminisztratív terhek pedig csökkentésre kerültek; illetve a támogatásokat lebonyolító intézményrendszer késedelme esetén bevezetésre került az automatikus késedelmi kamat rendszere.

2009. során több mint 2000 milliárd forint összegű forrást nyílt meg pályázati felhívás, nagyprojekt útján az ÚMFT keretén belül. Összesen több mint 16 ezer pályázat érkezett be, közel 9 ezer esetben született támogató döntés, illetve majdnem 8 és félezer szerződés lépett hatályba az év során. A kifizetéssel rendelkező projektek száma pedig közel 8 és fél ezerrel nőtt. 2009 végére az ÚMFT-ben megítélt támogatások összege elérte a 3392 milliárd forintot, míg a leszerződött támogatások összege a 2950 milliárd forintot. (A Regionális Operatív Programok esetében 2009. évben ugyanakkor negatív központi költségvetési kötelezettségvállalási állomány is található. Ennek oka az, hogy a 2008. évi döntések és szerződések rögzítésekor a projektek támogatása jellemzően 85% uniós - 15% hazai központi költségvetési társfinanszírozás aránnyal került beállításra. E módszer nem vette figyelembe a kedvezményezettek (pl. helyi önkormányzatok) tagállami államháztartási közkiadásként – az említett 15%-os nemzeti közkiadás részeként – elszámolható önerejét. 2009. évben ezen beállítás korrigálásával a megítélt támogatáson belül az

uniós-központi költségvetési forrás aránya módosult, így a 2009. évi hazai támogatás állománya csökkent, míg az uniós részé nőtt.)

A projektek végrehajtásának köszönhetően – jellemzően az év utolsó hónapjaiban – felgyorsult a kifizetések üteme. A kifizetett előleg és számlalapú támogatás értéke 2009 végére összességében meghaladta a 735 milliárd forintot.

2009 végére minden operatív program illetve finanszírozó alapok (strukturális alapok, Kohéziós Alap) esetén sor került az első kifizetési igénylések Európai Bizottságnak való elküldésére (amire az előleg átutalását követően 2 éve van a tagállamnak, hogy az előleget ne veszítse el).

4. Egyéb strukturális támogatások előirányzatai és azok teljesülése

Az INTERREG Közösségi Kezdeményezés Program a 2007-2013-as időszakban a kohéziós politika önálló célkitűzése lett Európai Területi Együttműködés (ETE) néven. A határmenti és transznacionális operatív programok túlnyomó többsége 2007 nyarán került benyújtásra az Európai Bizottsághoz, és többségüknek a jóváhagyása 2007 során megtörtént. Az IPA (Előcsatlakozási Támogatási Eszköz, Horvátország és Szerbia tekintetében) programok Európai Bizottság általi elfogadására 2008 márciusában került sor. A két körös pályázati kiírások, a nemzetközi egyeztetések időbeli elhúzódása miatt a kifizetések jelentősen elmaradtak a tervezettől. Az ETE programok 2009. évi eredeti kiadási előirányzata 4,3 milliárd forint volt, amely 3,8 milliárd forint uniós forráshoz 0,5 milliárd forint hazai társfinanszírozási részt biztosított. A 2009. év folyamán ezen programokra azonban összesen csak 1,8 milliárd forint került kifizetésre, amelyből 0,3 milliárd forintot tett ki az uniós forrás.

A 2004-2006. közötti INTERREG programok esetében az előirányzatok felhasználásánál a programok lezárásának végső határideje 2008. december 31. volt, 2009-ben még technikai segítségnyújtás kifizetések történtek, 0,3 milliárd forint értékben.

Az esélyegyenlőség elősegítését célzó EQUAL program megvalósítására 2009-ben 0,6 milliárd forint állt rendelkezésre hazai forrásból. A ténylegesen teljesített kifizetési összeg 0,5 milliárd forint volt.

II. Vidékfejlesztési támogatások

1. Az I. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv előirányzatai és azok teljesülése

A 1260/1999 EK Tanácsi Rendelet alapján a 2004-2006-os időszakra vonatkozó 751,1 millió euró forrást 2008. december 31.-ig használhatta fel Magyarország. Ennek következtében a XII. Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium fejezet 10/11/01 Nemzeti Vidékfejlesztési Terv Intézkedések sor 2009. évben eredeti kiadási előirányzattal már nem rendelkezett.

A lezárult Nemzeti Vidékfejlesztési terv (NVT) programok jogosulatlanul felhasznált támogatásainak követeléseiből származó bevétel ugyanakkor 2009-ben 762,6 millió forint volt, amelyhez még hozzájárult az előző évről áthúzódó, kötelezettségvállalással nem terhelt 148,9 millió forint maradvány. A módosított kiadási előirányzat így 911,5 millió forint volt.

Az előirányzatról jogorvoslati eljárások miatt NVT intézkedésekre 149,6 millió forint kifizetés történt, elvonásra került a 2008. évi maradvány összege (148,9 millió forint). Továbbá a Bizottság részére visszautalásra került a 2009. első félévében befolyt követelések uniós része, 91,2 millió forint értékben, és 420,9 millió forint összegben támogatásértékű működési kiadás került átcsoportosításra más előirányzatokra. Összességében így 2009-ben 810,7 millió forint kiadás teljesült

A program lezárásáról szóló jelentést, valamint a 2008. évi végrehajtási jelentést az Európai Unió Bizottsága 2009-ben elfogadta. A program keretösszegéből a Bizottság által – a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően – visszatartott 5% forrást 2009 év végén illetve 2010-ben átutalta, átutalja.

Az 1320/2006 EK Rendelet értelmében az NVT keretében vállalt többéves kötelezettségvállalások az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében tovább élnek. A NVT-ből 2009-re áthúzódó, több intézkedést érintő kötelezettségvállalások összesen 147,4 milliárd forintot tettek ki.

2. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program előirányzatai és azok teljesülése

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) 2009. évi eredeti kiadási előirányzata 148,4 milliárd forint volt, ennek fedezete 109,3 milliárd forint uniós bevételből és 39,2 milliárd forint nemzeti társfinanszírozásból tevődött össze. Az eredeti előirányzatot 17,5 milliárd forint nemzeti támogatás 2008. évi maradványa és ehhez társuló 59,1 milliárd forint uniós bevétel növelte. A maradványtartási kötelezettséget is figyelembe véve az ÚMVP 2009. évi módosított kiadási előirányzata 223,1 milliárd forint lett.

Az ÚMVP céljaira 2009. december 31-ig 184,5 milliárd forint támogatás kifizetésére került sor, amelyen belül az ÚMVP-be átkerült korábbi NVT-jogcímeken 35,4 milliárd forint, míg az új intézkedésekre 149,1 milliárd forint támogatás kifizetése történt meg. Az ÚMVP előirányzat 2009. évi nemzeti támogatási maradványa 14,2 milliárd forint, kötelezettségvállalással terhelt.

A nemzetközi és hazai gazdasági és pénzügyi válság ellenére az ÚMVP programok eredeti előirányzatot meghaladó teljesülése valósult meg. Ehhez kétféle intézkedés járult hozzá:

Az egyik, hogy Magyarország élt az Európa Tanács 473/2009/EK rendeletében meghatározott lehetőséggel, amely értelmében az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) finanszírozott programok 2009 év folyamán maximum 10%-kal magasabb uniós finanszírozási aránnyal kerülhettek kifizetésre. 2009. IV. negyedévben az I. és III. tengely és a Technikai segítségnyújtás intézkedés esetében 25% helyett 15%, a II. és a IV. tengely esetében pedig 20% helyett csupán 10% nemzeti önrész került kifizetésre. A megemelt uniós finanszírozás 21,7 milliárd forint többletforrás kifizetését tette lehetővé.

A másik a 2009. évben bevezetett két előlegfizetési konstrukció:

Az ÚMVP egyes intézkedései esetén a 2009. évben nyújtandó támogatási előleg fizetéséről szóló 91/2009. (IV. 22.) Korm. rendelet alapján az ÚMVP I. tengelyes beruházásai jogcímeken 32,7 milliárd forint előleg kifizetése történt meg. 2009.

december 31-ig az elszámolt előleg összege 7,1 milliárd forint. A támogatási előleggel a kedvezményezetteknek 2010. március 31-ig kellett elszámolniuk.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében a LEADER Helyi Akciócsoportok részére nyújtandó működési előlegről szóló 220/2009. (X. 8.) Korm. rendelet alapján a 96 helyi akciócsoport részére 1508,9 millió forint előleg kifizetésére került sor, ami a LEADER működési költségvetésük legfeljebb 20%-át jelenti. A helyi akciócsoportoknak az előleggel 2010. december 31-ig kell elszámolniuk.

2009-ben a 2007-2011 évi kötelezettségvállalási keret-előirányzat túllépésére nem került sor, annak ellenére, hogy az FVM kérelme alapján, a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 52.§ (7) bekezdése értelmében a pénzügyminiszter engedélyezte, hogy az NVT, illetve 2008. év végéig az ÚMVP keretében feltétel nélkül vállalt, a II. tengelyt érintő, 2015. után esedékessé váló kötelezettségvállalások, összesen 61 416 904,8 eurónak megfelelő forintösszegével az ÚMVP 2007-2011. évre meghatározott kötelezettségvállalási keret-előirányzata túlléphető legyen.

3. Halászati Operatív Program

A Halászati Operatív Program (HOP) eredeti kiadási előirányzata 1,2 milliárd forint, melynek nemzeti költségvetési része 0,3 milliárd forint. A HOP Európai Bizottság által történő jóváhagyására 2008-ban került sor, emiatt 2008. évben kifizetés nem történt. 2009 évben az FVM előleg konstrukció bevezetésével, valamint a II. tengelyen belüli új intézkedés (közvetlen kifizetés) révén tervezte a program megvalósulásának felgyorsítását. Ennek érdekében került sor a 2009. évi előirányzat az előző évben fel nem használt 1,2 milliárd forint forrással való megemelésére. Ennek következtében a módosított előirányzat 2,4 milliárd forint lett.

Az előlegfizetés lehetősége azonban elvetésre került, valamint adminisztratív okok (a lebonyolító szervezetrendszer kialakítása) miatt a kötelezettségvállalások év végére tolódtak ki, ezáltal a kifizetések is elhúzódtak. 2009. évben ezért csupán a HOP végrehajtó szervezetének kialakításával, és munkabérek kifizetésével összefüggő kiadások valósultak meg a Technikai Segítségnyújtás intézkedésen 52,7 millió forint összegben.

2009. december 31-ig a HOP II. prioritási tengelyéből mintegy 3 milliárd forint kötelezettségvállalás történt, a III. tengely intézkedéscsoportjai még nem kerültek meghirdetésre. A Technikai Segítségnyújtás kötelezettségvállalása 128,1 millió forint volt.

4. SAPARD

A SAPARD program már korábban lezárult, ezért 2009. évben eredeti kiadási előirányzattal már nem rendelkezett. Az előirányzat módosítására, illetve kifizetések és bevételek teljesítésére a korábbi vitás jogügyletek rendezéséből fakadó követelések, illetve kötelezettségek teljesítése miatt került sor.

III. A PHARE programok és az Átmeneti támogatás előirányzatai és azok teljesülése

Az Átmeneti Támogatás célja a közösségi jogszabályok végrehajtása és érvényesítése terén a tagállamok igazgatási kapacitásainak fejlesztése és megerősítése, valamint a bevált gyakorlatok kölcsönös cseréjének előmozdítása.

A 2009. évi eredeti kiadási előirányzat 0,7 milliárd forint volt, amelyből az uniós forrás képviselte a túlnyomó részt, és csak 33 millió forint volt költségvetési támogatás. A 2009. évi teljesítés 1,5 milliárd forintot ért el, melyből 0,9 milliárd forintot tett ki az uniós forrás. A tervezett jelentősen meghaladó hazai támogatás-kifizetés maradvány-felhasználásból adódott.

IV. Egyéb európai uniós támogatások előirányzatai és azok teljesülése

Az egyéb európai uniós tagságunkhoz köthető támogatások 2009. évi eredeti kiadási előirányzata összesen 18,8 milliárd forint volt, amelyből 10,8 milliárd forintot tett ki az uniós forrás és 8 milliárd forintot a költségvetési támogatás. A 2009. évi teljesítés 15,3 milliárd forintot ért el, melyből 6,3 milliárd forintot tett ki az uniós forrás.

Ezen támogatások közül összegükben a legjelentősebbek az ún. TEN-T programok (közlekedési, energetikai és távközlési hálózatok fejlesztése), a Norvég Alap támogatásai, valamint az ún. egyéb agrártámogatások (igylál tejet program, méhészeti program, egyes speciális szövetkezők támogatása, egyes állatbetegségek ellenőrzése és felszámolása, uniós programok ÁFA fedezete) mely programok eredeti tervezett kiadása az összes egyéb uniós kiadás mintegy háromnegyede volt.

Az egyéb támogatások tekintetében a legtöbb esetben a 2009. évi eredeti kiadási előirányzattól való eltérés legfőbb oka a különböző programok keretén belül nyújtott támogatások kifizetéseinek következő évre való áthúzódása, a támogatott projektek lassabb megvalósulása miatt.

A fenti programok közül továbbá 2009-ben zárult le az EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok program kötelezettségvállalási időszaka, ahol a rendelkezésre álló keret és a valós lekötések közötti különbséget egyrészt az árfolyam-különbözetekből fakadó eltérés, másrészt a kötelezettségvállalási határidő lejártát követően visszalépett projektekből megmaradt források adják.

XII. TÖRVÉNYEKBE ELŐÍRT BESZÁMOLÁSI ÉS TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉGEK

1. Költségvetési előirányzatok átcsoportosítása

A központi költségvetési szervek intézményi, fejezeti kezelésű és kormányzati beruházási előirányzatai körében a 2009. évi költségvetési törvényben meghatározott előirányzatok módosításáról, átcsoportosításáról 2009-ben – az Országgyűlés, a Kormány, a fejezetek és az intézmények jogkörében – a következő döntések születtek:

1.1. Országgyűlés hatáskörében

A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény az év folyamán három alkalommal került módosításra.

A 2009. évi LXIX. törvény a 2009. évi költségvetési törvény 5. számú mellékletét (A helyi önkormányzatok által felhasználható központosított előirányzatok) módosította. E melléklet 12. pontja az önkormányzatok és jogi személyiségű társulásaik európai uniós fejlesztési pályázatai saját forrás kiegészítése támogatásának szabályozását tartalmazza, a módosítással az erre pályázhatók köre került kiegészítésre.

A 2009. évi CXII. törvény - többek között – módosította a 2009. évi költségvetési törvény 65. §-ának (3) bekezdését, valamint ezzel összefüggésben a törvény 1. számú mellékletét is. A módosítások a Munkaerőpiaci Alap központi költségvetésbe történő befizetési kötelezettségét csökkentették a Munkaerőpiaci Alap fejezet 7. cím, 2. „Egyéb költségvetési befizetés” alcím 15,0 milliárd forintos csökkentésével. Ennek megfelelően a törvény 1. számú mellékletében az XLII. „A központi költségvetés fő bevételei fejezet 5. cím, 3. alcím, 6 „Munkaerőpiaci Alap” jogcímcsoport bevételi előirányzata is 15,0 milliárd forinttal csökkentésre került. (E törvény kiegészítette továbbá a normaszöveg 61. §-át, valamint módosította a 3. számú, 4. számú és 8. számú mellékletben foglalt szabályozást is.)

A Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 2009. évi CXXIX. törvény is módosította a 2009. évi költségvetési törvényt. Ennek 9. § (3) bekezdése szerint az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV törvény 3. § (2) bekezdése alapján az érintett egyházak a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 1. számú melléklete XX. Oktatási és Kulturális Minisztérium fejezet, 11. cím, 39. alcím, 6. Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék jogcímcsoport előirányzata emelésével 140,3 millió forint pótlólagos támogatásra váltak jogosulttá 2009-ben.

Fenti módosítások összességükben a központi költségvetésben 140,3 millió forint kiadási előirányzat-növekedést, valamint 15,0 milliárd forint bevételi előirányzat-csökkenést okoztak.

1.2. A Kormány hatáskörében

A központi költségvetésben a Kormány hatáskörű döntések eredményeként az év folyamán a kiadási oldalt érintően összességében 90,1 milliárd forintos összegű előirányzat-csökkentés történt, a bevételi előirányzatok viszont nem kerültek módosításra. A főbb intézkedések a következők voltak:

A 2009. évi költségvetési törvény stabilitási tartalék címén 78,0 milliárd forintot irányzott elő. A 2009. évi költségvetési törvény 50. § (3) bekezdése szabályozta e tartalék felhasználását. E szerint a Kormány feladata, hogy a költségvetési és gazdasági folyamatok függvényében döntsön a stabilitási tartalék felhasználásáról. A Kormány 1188/2009. (XI. 10.) számú határozatában döntött arról, hogy nem hajt végre átcsoportosítást a stabilitási tartalék terhére.

A 2009. évi költségvetési törvény 50. § (2) bekezdése alapján, az I.-VI., a VIII., a XXX. és a XXXIII. fejezetek kivételével, a törvény 18. számú melléklete tartalmazta a zárolt fejezeti egyensúlyi tartalékokat, melyek összesen mintegy 80,0 milliárd forintot

tettek ki. A Kormány 1070/2009. (V. 14.), 1135/2009. (VIII. 14.), 1188/2009. (XI. 10.), 1214/2009. (XII. 18.) számú határozataiban döntött arról, hogy nem kezdeményezi a zárolt fejezeti egyensúlyi tartalékok felszabadítását. (Az I.-VI., a VIII., a XXX. és a XXXIII. fejezetek esetében az összesen 1,6 milliárd forintos fejezeti tartalék saját hatáskörben volt felhasználható, a bevételeik teljesítése esetén, továbbá ha a működőképesség fenntartása, a megkezdett beruházások, felújítások készülségi foka azt indokolta. A teljesítés mindössze 29,9 millió forinttal maradt el az előirányzattól.) E témáról részletesebben a fejezeti egyensúlyi tartalékról szóló fejezet, illetve melléklet számol be.

A központi költségvetés általános tartalékának 2009. évi törvényi előirányzata 47,2 milliárd forintot tett ki. A tényleges felhasználás 2009-ben 46,6 milliárd forint volt, mellyel részletesebben az általános tartalék felhasználásáról szóló fejezet, illetve melléklet foglalkozik.

2009. évben a központi költségvetésben céltartalékként X. Miniszterelnökség fejezetben a 20. cím, 2 alcím, 1 „Különféle személyi kifizetések” jogcím-csoport került beállításra. Az államháztartásról szóló törvény 38. § (1) bekezdése szerint a céltartalékokkal a Kormány rendelkezik, ha arról a költségvetési törvény másként nem rendelkezik. A Különféle személyi kifizetések jogcím-csoport felhasználási céljait, az ebből részesíthetők körét, az ebből fakadó feladatokat, jogosítványokat a költségvetési törvény 4. és 5. §-a, valamint 49. § (3) bekezdése szabályozta. A központi költségvetés „Különféle személyi kifizetések” jogcím-csoport 2009. évi előirányzata 66,8 milliárd forint volt, melyből az év folyamán 43,8 millió forint összegben történtek kifizetések. Ezekről részletesebben a céltartalékokról szóló fejezet, illetve melléklet számol be.

A Kormány 1001/2009. (I. 13.) számú határozata a 2009. évi havi kereset-kiegészítés forrásigényének biztosításához szükséges intézkedéseket tartalmazta, amely többször is módosításra került. Ebben összesen 47,1 milliárd forint zárolására került sor, mely helyett az 1214/2009. (XII. 18.) Korm. határozatában – tekintettel a folyó évi hiány alakulására - csökkentést rendelt el.

A Kormány 1033/2009. (III. 17.) számú határozatában döntött a 2009. évi államháztartási egyensúly megőrzéséhez szükséges intézkedésekről, melyet többször módosított is. Ebben végül is összesen 54,1 milliárd forint zárolásáról hozott döntést, melyből azonban mintegy 0,2 milliárd forint a nyugdíjbiztosítási, illetve az egészségbiztosítási költségvetési szerveket érintette. E zárolás helyett a Kormány 1214/2009. (XII. 18.) Korm. határozatban – tekintettel a folyó évi hiány alakulására - ugyanezen összegben csökkentést rendelt el.

A Kormány az államháztartásról szóló törvény 38/A § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján meghatározott előirányzatok zárolását rendelte el 1130/2009. (VII. 31.) számú határozatában. A zárolás mértéke – a módosítások eredményeként – 29,5 millió forintra csökkent, amelyet az 1226/2009. (XII. 29.) Korm. határozat – figyelemmel a folyó évi hiány alakulására – csökkentéssé alakított.

Az egyéb átcsoportosítások közül megemlítjük még a Pénzügyminisztérium fejezet „Védelmi felkészítés előirányzatai” soráról közel 1,3 milliárd forint összeg átcsoportosítását más fejezetekhez (például: Önkormányzati Minisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium).

1.3. A fejezet és az intézmény hatáskörében

A központi költségvetésben fejezeti hatáskörben elvégzett átcsoportosítások 2009-ben kiadási oldalon összességében 768,9 milliárd forintos, intézményi hatáskörben pedig 405,1 milliárd forintos előirányzat-növekedést eredményeztek. A bevételeket érintő átcsoportosítások e két jogkörben 401,9 milliárd forintos, illetve 225,0 milliárd forintos előirányzat-emelkedéssel jártak. Ezekről a fejezeti indokolás kötetekben található részletes felvilágosítás.

2. Tartalék-előirányzatok

2.1. A központ költségvetés általános tartalékának felhasználása

A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetési törvényében az Országgyűlés 47 177,7 millió forintban állapította meg a központi költségvetés általános tartalékának előirányzatát. Az Áht. 26. § (2) bekezdése értelmében az első félévben csak a tartalék előirányzat 40%-áig vállalható kötelezettség. Ez az összeg 18 871,1 millió forint volt, melyből 18 561,3 millió forint átcsoportosításáról hozott döntést a Kormány.

Az Áht. 26. § (4) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy a fejezetek részére visszatérítési kötelezettség mellett lehessen a tartalékból átcsoportosítani, mely összeggel – az Egyéb vegyes bevételek számlájára történő befizetést követően – a Kormány az adott évi általános tartalék előirányzatát megnövelheti.

2009-ben egy alkalommal hozott a Kormány úgy határozatot, hogy a támogatást visszafizelési kötelezettség mellett csoportosította át:

- a 1060/2009. (IV. 24.) Korm. határozat az Országgyűlés Magyar Távirati Iroda Zrt. részére átcsoportosított 150,0 millió forint (létszámcsökkentéssel kapcsolatos egyszeri személyi kiadások) teljes összegére vonatkozóan elszámolási és visszatérítési kötelezettséget írt elő. A visszatérítési kötelezettség határideje: 2010. április 30.

A Magyar Távirati Iroda határidőre, 2010. április 30-án a Korm. határozat által alapján biztosított 150,0 millió forinttal elszámolt, és az összeget a XLII. fejezet Egyéb vegyes bevételek számlájára visszafizette. Az összeggel az általános tartalék előirányzatát a Kormány nem emelte meg

A Kormány két alkalommal nyújtott támogatást a tartalékból úgy, hogy a fel nem használt rész tekintetében írt elő visszafizelési kötelezettséget:

- a 1042/2009. (IV. 8.) Korm. határozat a Polgári Nemzetbiztonsági Szolgálatok részére (OLAF által kiírt pályázat támogatásának önrésze) csoportosított át 135,0 millió forintot azzal, hogy a pályázat pénzügyi lezárását követően a fejezet 45,0 millió forintot azonnal visszatérít;

A pályázat pénzügyi lezárása még nem történt meg, így a 45,0 millió forint még nem került visszafizetésre.

- a 1096/2009. (VI. 19.) Korm. határozat a Honvédelmi Minisztérium részére biztosított 1097,6 millió forint a fel nem használt rész tekintetében visszatérítési kötelezettséget ír elő.

A határidő 2009. december 10-e volt. A fejezet a kincstári adatok szerint 2009. december 17-én 98,5 millió forintot visszafizetett a XLII. fejezet Egyéb vegyes bevételek számlájára és a

Pénzügyminisztériumhoz, 2009. december 14-én beérkezett irat szerint az összeggel elszámolt. Az általános tartalék előirányzatát a Kormány ezen összeggel nem emelte meg.

A Kormány további két alkalommal csoportosított át előirányzatot a KVVM fejezet részére az általános tartalék terhére úgy, hogy az összegre vonatkozóan elszámolási kötelezettséget írt elő:

- a 1108/2009. (VII. 10.) Korm. határozat 500,0 millió forintot víz- és környezeti kárelhárítási feladatokra;

A határidő 2009. szeptember 30-a volt. A fejezet az összeggel a 2009. évi zárszámadási törvényjavaslat összeállításánál a fejezeti szöveges indokolásban számolt el.

- a 1134/2009. (VIII. 14.) Korm. határozat pedig 301,6 millió forintot védett természeti területek védelmi szintjének helyreállítására;

A határidő 2009. szeptember 30-a volt. A fejezet az összeggel a 2009. évi zárszámadási törvényjavaslat összeállításánál a fejezeti szöveges indokolásban számolt el.

A Kormány döntéseit alapul véve – figyelemmel az átcsoportosításokról szóló Korm. határozatokra – éves szinten 603,8 millió forint a fel nem használt rész.

Az átcsoportosításokról készített táblázat az általános indokolás mellékletei között megtalálható.

2.2. A céltartalék felhasználása

A költségvetési törvény céltartalékként a X. Miniszterelnökség fejezet, 20. cím, 2. alcím, 1. különféle személyi kifizetések jogcím-csoporton 66 791,5 millió forintot tartalmazott.

A különféle személyi kifizetésekre betervezett összeg szolgált

- a központi költségvetési szerveknél a feladatok változásával, a szervezetek, szervezet-rendszerek korszerűsítésével, a feladatellátás ésszerűsítésével megvalósuló, kiadás- és költségvetési támogatás-megtakarítást eredményező létszámcsökkenések személyi kifizetéseinek,
- az Európai Unió intézményeiben foglalkoztatott nemzeti szakértők meghatározott kiadásainak,
- a központi államigazgatási szerveknél, továbbá azok területi és helyi szerveinél a diplomás pályakezdő fiatalok munkatapasztalat-szerzése támogatásának,
- a prémiumévek programról és a különleges foglalkoztatási állományról szóló törvény szerinti munkáltatói kifizetéseknek,
- a 2008. évben a céltartalék terhére támogatást nyert egészségügyi szolgáltatók feladatellátást racionalizáló 2008. évi létszám-csökkentései, 2009. évben esedékes személyi kifizetéseinek,
- a 2008. évben elrendelt szervezeti és egyéb intézkedésekkel összefüggő – tervezettől eltérő – személyi kifizetések és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulékok kifizetéseinek,
- a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet, 5. Központosított előirányzatok címre – a helyi szervezési, illetve bérpolitikai intézkedések kiadásaira – történő átcsoportosításnak,

- a 2008. év után járó tizenharmadik havi illetmény 2009. évben történő elszámolásából adódó különbözetnek,
- a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak, továbbá az országgyűlési képviselők és az európai parlamenti képviselők részére a 2009. évben jogszabály alapján járó többlet személyi juttatások és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulékok kifizetései,
- a központi költségvetési szerveknél a 13. havi illetmény, továbbá a külön juttatás és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulék előirányzatok csökkentésével, valamint az illetményekkel összefüggésben számításba vett előirányzat változása miatt keletkezett összegnek, továbbá
- a központi költségvetési szerveknél foglalkoztatottak munkateljesítménye elismerésének

a részbeni, illetőleg teljes fedezetére.

A fentiek közül az alábbi jogcímenek és összegekkel történt az év folyamán felhasználás:

(millió forintban)

Megnevezés	Átcsoportosítás	Visszarendezés	Felhasználás
Az Európai Unió intézményeiben nemzeti szakértőként foglalkoztatott köztisztviselők és a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai utáni támogatások igénylési rendjéről szóló 146/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet alapján	188,9	0,0	188,9
A központi közigazgatási szerveknél, továbbá azok területi és helyi szerveinél alkalmazott ösztöndíjasok foglalkoztatója által igényelhető költségvetési támogatásról szóló 20/2005. (II. 11.) Korm. rendelet alapján	146,3	0,0	146,3
A prémiumévek programról és a különleges foglalkoztatási állományról szóló 2004. évi CXXII. törvény alapján	2 783,5	0,0	2 783,5
Átcsoportosítás a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet, 5. Központosított előirányzatok címre, a helyi szervezési, illetve bérpolitikai intézkedések kiadásainak támogatására, a 1086/2009. (VI. 4.), valamint a 1138/2009. (VIII. 19.) Korm. határozatok	11 900,0	0,0	11 900,0
A költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2009. évi havi kereset-kiegészítéséről szóló 6/2009. (I. 20.) Korm. rendelet alapján	30 892,9	2 132,2	28 760,7
Átcsoportosítás összesen			45 911,6
Visszarendezés (fel nem használt támogatás)			2 132,2
Teljesülés			43 779,4
Előirányzat			66 791,5
Fel nem használt előirányzat			23 012,1

Az előirányzat több mint egyharmada tehát nem került felhasználásra, mivel a KvTv. 4. § (1) bekezdés a), illetve e) pontjai, valamint (2) bekezdése alapján támogatható létszámcsökkentési intézkedésekre nem történt kifizetés. Nem történt továbbá felhasználás a KvTv. 4. § (6) és (8) bekezdése szerinti – 13. havi juttatással kapcsolatos – célokra, valamint a KvTv. 5. § szerinti, a munkateljesítmény elismerésére szolgáló kifizetésre.

2.3. A fejezeti egyensúlyi tartalék és a központi stabilitási tartalék képzése, felhasználása

Fejezeti egyensúlyi tartalék

A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 50. §-a értelmében a fejezetek egyensúlyi tartaléka a Kormány engedélyével az általa meghatározott célra használható fel a kiadások alakulása és a bevételek várható teljesítésére figyelemmel. Az Országgyűlés a Kormányt hatalmazta fel a fejezeten belüli, a fejezetek, és az államháztartás alrendszerei közötti átcsoportosításra. Az I-VI., a VIII., a XXX. és a XXXIII. fejezetek egyensúlyi tartalékukat saját hatáskörben

csoportosíthatják át a bevételeik teljesítése, a maradványképzési kötelezettségük tartása esetén, tovább ha a működőképesség fenntartása, a megkezdett beruházások, felújítások készülségi foka ezt indokolja.

Az I-VI., a VIII., a XXX. és a XXXIII. fejezetek 1628,3 millió forintnyi egyensúlyi tartalékukból az év során egyedül a Köztársasági Elnökség nem nyitotta meg előirányzatát. Az egyensúlyi tartalék fel nem használt összege 29,9 millió forint volt. (Ezen fejezetek egyensúlyi tartalékából való átcsoportosításairól készített táblázat az általános indokolás mellékletei között megtalálható.)

A 2009. évi költségvetési törvény 18. számú melléklete szerint a zárolt fejezeti egyensúlyi tartalék összege 2009. évben – az I-VI., VIII., XXX. és a XXXIII. fejezetek kivételével – 80 046,8 millió forint volt.

A Kormány saját hatáskörben a

- 1070/2009. (V. 14.);
- 1135/2009. (VIII. 14.);
- 1188/2009. (XI. 10.);
- 1214/2009. (XII. 18.)

számú Korm. határozatok alapján nem kezdeményezte a zárolt fejezeti egyensúlyi tartalékok felszabadítását.

Központi stabilitási tartalék

A 2009. évi költségvetési törvény stabilitási tartalék címén 78 000,0 millió forintot irányzott elő. Az 50. § (3) bekezdése szabályozta e tartalék felhasználását. E szerint a Kormány feladata, hogy a költségvetési és gazdasági folyamatok függvényében döntsön a stabilitási tartalék felhasználásáról. A Kormány a 1188/2009. (XI. 10.) számú határozatában döntött arról, hogy nem hajt végre átcsoportosítást a stabilitási tartalék terhére.

3. A Kormány által jóváhagyott állami kezességvállalások a 2009. évben

I. A 2008. évi CII. törvény 33. §-a alapján:

1.) 1016/2009. (II. 23.) Korm. határozat

IKR Termelésfejlesztési és Kereskedelmi Zrt. és a KITE Mezőgazdasági Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt. forgóeszközhiteléhez kapcsolódó állami kezességvállalásról

A Kormány a gazdasági válság által a mezőgazdasági termelő mikro-, kis- és középvállalkozásokra gyakorolt hatások mérséklése érdekében, legfeljebb 5-5 milliárd forint összegben egyedi készfizető állami kezességet vállalását hagyta jóvá az IKR Termelésfejlesztési és Kereskedelmi Zrt. és a KITE Mezőgazdasági Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt. által kereskedelmi bankoktól felveendő, legfeljebb 4 éves futamidejű, forgóeszköz hitel tőkeösszegének 80%-ára.

Az IKR Zrt. hitelfelvételei kapcsán sor került az együttesen 5 milliárd forint összegű kötelezettségvállalást tartalmazó kezességvállalási szerződések megkötésére, a KITE Zrt. nem vette igénybe az állami kezességet.

2.) 1029/2009. (III. 16.) Korm. határozat

Car-Inside Kft. forgóeszközhiteléhez kapcsolódó állami készfizető kezességvállalásról

A gazdasági válságnak a vállalkozásokra és a foglalkoztatásra gyakorolt hatásainak mérséklése érdekében a Kormány legfeljebb 16 millió euró összegű egyedi, egyszerű állami kezesség vállalását hagyta jóvá a Car-INside Kft. által, kereskedelmi bankoktól felveendő 1 éves futamidejű forgóeszközhitel tőkeösszegének, valamint kamatainak 80%-ára.

A Car-INside Kft. nem vette igénybe az állami kezességet.

3.) 1062/2009. (IV. 30.) Korm. határozat

a Kvantum Faktor Vállalkozási és Pénzügyi Szolg. Zrt. hiteléhez kapcsolódó költségvetési készfizető kezességvállalásról

A Kormány a gazdasági válság vállalkozásokra gyakorolt hatásainak mérséklése érdekében egyszerű (sortartó) állami kezesség vállalását hagyta jóvá a Kvantum Faktor Vállalkozási és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. által kereskedelmi bankoktól felveendő, legfeljebb 2010. december 31-ig tartó futamidejű, legfeljebb összesen 6 milliárd forint összegű hitelei tőkeösszegének 80%-ára.

A Kvantum Faktor Zrt. a hitelszerződést az állam által vállalt kezesség előkészítésének és a kezesség beváltásának eljárási rendjéről szóló 110/2006. (V. 5.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdésében a kezességvállalási szerződés megkötésének határidejére előírt időtartam alatt nem tudta megkötni, így az állam kezességvállalására nem került sor.

II. A 2008. évi CII. törvény 34. §-a alapján:

E kötelezettségvállalásokat az általános indokolás mellékletei között szereplő, „Kiállítási garancia-, és viszontgarancia-vállalások a 2009. évben” című táblázat mutatja be részletesen.

III. A 2008. évi CII. törvény 35. § (1) bekezdése alapján:

A 2009. évben az MFB Zrt. részére a Kormány 1400 millió euró (379 milliárd forint) forrásbevonást hagyott jóvá. A ténylegesen megkötött, éven túli lejáratú hitelfelvétel, illetve kötvénykibocsátás 678 millió euró (184 milliárd forint) volt, ebből 578 millió eurót (157 milliárd forintot) tett ki a Magyar Állam által az IMF-től felvett hitel továbbkölcsonzése.

IV. A 2008. évi CII. törvény 35. § (2) bekezdése alapján:

1.) 1066/2009. (V. 11.) Korm. határozat

az Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram egyes feltételeinek módosításáról

Az MFB Gabona Forgóeszköz Hitelprogram, valamint az Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram egyes feltételeink módosításáról szóló 1078/2008. (XII. 9.) Korm. határozat 1. b) pontját hatálytalanítja. Módosítja továbbá a 1066/2008. (XI. 3.) Korm. határozatot, s az MFB Zrt. által nyújtott - legfeljebb 3 milliárd forint keretösszegű - forgóeszközhitel tőkeösszegének 80%-ára a Magyar Köztársaság 2009.

évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 35. § (2) bekezdésében meghatározott keret terhére jogszabályi kezességet vállal. A vállalt kezesség összegét később a Kormány módosította a 1187/2009. (XI. 10.) számú határozatban 4 milliárd forint 80%-ára.

2.) 1073/2009. (V. 14.) Korm. határozat

az élelmiszeripari vállalkozások tartós forgóeszköz hiteleihez biztosítandó MFB Élelmiszeripari Bankgarancia Programról

A pénzügyi és gazdasági válságnak az élelmiszer feldolgozó vállalkozásokra gyakorolt hatásának mérséklése és e vállalkozások működőképességének, illetve versenyképességének javítása érdekében a Kormány az MFB Zrt. által meghirdetett 30 milliárd forint keretösszegű Élelmiszeripari Bankgarancia Programban résztvevő, az MFB Zrt. 80%-os bankgaranciájával rendelkező élelmiszeripari vállalkozások éven túli lejáratú forgóeszközhitelének tőkeösszegére 90%-os készfizető kezességet hagyott jóvá.

3.) 1122/2009. (VII. 23.) Korm. határozat

a vállalkozások tartós forgóeszköz hiteleihez biztosítandó MFB Gazdaságélénkítési Bankgarancia Programról

A pénzügyi és gazdasági válság hatásának mérséklése, és a termelő tevékenységet végző vállalkozások működőképességének, illetve versenyképességének javítása érdekében a Kormány az MFB Zrt. által meghirdetett 50 milliárd forint keretösszegű Gazdaságélénkítési Bankgarancia Programban résztvevő, az MFB Zrt. 80%-os bankgaranciájával rendelkező vállalkozások éven túli lejáratú forgóeszközhitelének tőkeösszegére 90%-os készfizető kezességet hagyott jóvá.

4.) 1105/2009. (VII. 6.) Korm. határozat

a DATÉSZ Zrt. zöldség-gyümölcs ágazattal összefüggő tevékenységét elősegítő intézkedések előkészítéséről

A Kormány annak érdekében, hogy a dél-alföldi zöldség-gyümölcs ágazatot fenyegető gazdasági és pénzügyi válság elkerülhető legyen, az MFB Zrt. által a DATÉSZ Zrt. számára nyújtandó legfeljebb 435 millió forint forgóeszközhitelhez 90%-os állami készfizető kezességet hagyott jóvá.

5.) 1178/2009. (X. 26.) Korm. határozat

a Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság által felveendő gabona felvásárlási célú forgóeszköz hitelről

A Kormány a gabonapiac élénkítése érdekében 80%-os készfizető kezességet hagyott jóvá az MFB Zrt. által a Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság részére nyújtandó 5 milliárd forint forgóeszköz hitelhez

6.) 1179/2009. (X. 26.) Korm. határozat

a magyarországi Moto GP futam rendezéséről, a Sávoly Motorcentrum Fejlesztő Kft. részére nyújtandó beruházási kölcsönről és az ahhoz kapcsolódó költségvetési készfizető kezességvállalásról

A Kormány a magyarországi motorsport infrastrukturális feltételeinek javítása és a térségi gazdaságfejlesztési potenciál erősítése érdekében az MFB Zrt. által a Sávoly Motorcentrum Fejlesztő Kft. részére nyújtandó, legfeljebb huszonöt éves lejáratú, legfeljebb 15,3 milliárd forint összegű beruházási kölcsön tőkeösszegének 80%-ára készfizető kezességet hagyott jóvá.

V. A 2008. évi CII. törvény 35. § (3) bekezdése alapján:

1066/2008. (XI. 3.) és 1187/2009. (XI. 10. Korm. határozatok az Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogramról

A Kormány jóváhagyta az MFB Zrt. által euróban meghatározott éven túli lejáratú hitelfelvételekhez, kötvénykibocsátásokhoz kapcsolódóan 3 milliárd forint mértékig árfolyam-fedezeti megállapodás megkötését az MFB Zrt-vel a mezőgazdasági tevékenységet folytató és jelenleg is fennálló beruházási célú bankhitellel rendelkező zöldség-gyümölcs termelői csoportok és termelői szervezetek finanszírozásának elősegítése érdekében.

XIII. FELHATALMAZÁSOK

1. A költségvetési törvényben kapott felhatalmazások teljesítése

3. §-ban a központi költségvetés hiányának finanszírozására és adósságának kezelésére, valamint a Kincstári Egységes Számla folyamatos likviditásának biztosítására kapott felhatalmazásokról szóló részletes beszámoló a VI. „Az államháztartás központi alrendszerei hiányának finanszírozása, az államadósság kezelése” fejezet „A központi alrendszerek finanszírozása” és a „Az államadósság alakulása” című pontjaiban található.

A pénzügyminiszter a központi költségvetés (a Kincstár) követeléseinek kezelésére kapott felhatalmazást. A Kincstár által kezelt, az államháztartási körön kívüli belföldi adósokkal szemben fennálló járadék és kölcsön típusú követelések állománya 2009. év folyamán 498,3 millió forinttal csökkent. Az állomány-csökkenés 77%-át a jogerős bírói végzéssel lezárt felszámolásoknál elszámolt veszteségek (383,8 millió forint) eredményezték. Az állománycsökkenés fennmaradó része (114,5 millió forint) a törlesztésekből eredt.

A 4. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján új jogszabályok kihirdetésére nem került sor, a b) és c) pontok esetében a korábbi Korm. rendeletek (146/2005. (VII. 27.), illetve 20/2005. (II. 11.)) voltak hatályban, az a) és e) pontoknál – támogatási igény hiányában – nem került sor rendeletalkotásra.

A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 4.§ (3) bekezdése ad felhatalmazást a Kormánynak arra, hogy a céltartalék

előirányzatból átcsoportosítson a Helyi szervezési intézkedésekhez kapcsolódó többletkiadások támogatása, valamint a Bérpolitikai intézkedések támogatása jogcímekre. A felhatalmazás alapján a

1086/2009. (VI. 4.) Kormányhatározat rendelkezett a 2009. évi központi költségvetés céltartalékából előirányzat átcsoportosítására a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet 23. Bérpolitikai intézkedések támogatása jogcímre 9500 millió forint összegben és a

1138/2009. (VIII. 19.) Kormányhatározat rendelkezett a 2009. évi központi költségvetés céltartalékából a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet 9. Helyi szervezési intézkedésekhez kapcsolódó többletkiadások támogatása jogcímre 1100,0 millió forint, a 23. Bérpolitikai intézkedések támogatása jogcímre 1300,0 millió forint átcsoportosítására.

4. §-ának (6) és (8) bekezdésében kapott felhatalmazással a Kormány nem élt.

6. §-ában szereplő, az MNV Zrt. által végrehajtott kötvénykibocsátásról, tulajdonosi kölcsönnyújtásról és ingyenes vagyon-átruházásról szóló beszámolót a VII. „Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások, az MNV Zrt. 2009. évi vagyongazdálkodási tevékenysége” fejezet tartalmazza.

7. §-ában foglalt, az MNV Zrt-re, illetve a pénzügyminiszter és a Kormány jogaira vonatkozó felhatalmazásokról szóló beszámoló a VII. „Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások, az MNV Zrt. 2009. évi vagyongazdálkodási tevékenysége” fejezetben található.

15. § (3) bekezdése ad felhatalmazást a PM-ÖM együttes rendelet megalkotására, melynek alapján elkészült a 2/2009.(I. 30.) PM-ÖM együttes rendelet a helyi önkormányzatokat és a többcélú kistérségi társulásokat 2009. évben egyes központi költségvetési kapcsolatokról megillető forrásokról.

33. §-ának rendelkezései a Kormány határozatán alapuló egyedi állami kezesség- és garancia vállalások kereteit rögzíti. Az e felhatalmazások szerinti kötelezettségvállalásokról szóló beszámoló a XII. „Törvényekben előírt beszámolási és tájékoztatási kötelezettségek” fejezet 3. „A Kormány által jóváhagyott állami kezességvállalások a 2009. évben” c. pontjában található.

34. §-a az oktatási és kulturális miniszter javaslatára a pénzügyminiszter által vállalható kiállítási garanciák és viszontgaranciák keretét rögzíti. Az e felhatalmazás szerinti kötelezettségvállalásokról szóló beszámolót a 2.13. az „Állami kezesség és viszontgarancia érvényesítése” c. pont, továbbá „Az állam által vállalt kezességek/garanciák állományi adatai” című tájékoztató tábla tartalmazza.

45.§ (1)-(4) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal részére 25 994,1 millió forint összegű keretnövelésre került sor. Ezen belül a személyi juttatások kiemelt előirányzatán 8870,5 millió forint, a munkaadókat terhelő járulékok kiemelt előirányzatán 2838,6 millió forint, a dologi kiadások kiemelt előirányzatán 9553,0 millió forint az intézményi beruházási kiadások kiemelt előirányzatán 4732,0 millió forint keretnövelés történt.

46.§ (1)-(5) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján a Vám- és Pénzügyőrség részére 12 188,3 millió forint összegű keretnövelésre került sor. Ezen belül a személyi juttatások kiemelt előirányzaton 4668,3 millió forint, a munkaadókat terhelő járulékok kiemelt előirányzatán 1493,9 millió forint, a dologi kiadások kiemelt előirányzatán 4008,3 millió forint az intézményi beruházási kiadások kiemelt előirányzatán 2017,8 millió forint keretnövelés történt.

47.§ (1)-(4) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség részére 501,5 millió forint összegű keretnövelésre került sor. Ezen belül a személyi juttatások kiemelt előirányzaton 137,5 millió forint, a munkaadókat terhelő járulékok kiemelt előirányzaton 44,0 millió forint, a dologi kiadások kiemelt előirányzaton 273,0 millió forint, valamint a felhalmozási kiadások előirányzaton 47,0 millió forint összegű keretnövelés történt.

47.§ (5)-(7) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság részére 350,0 millió forint összegű keretnövelésre került sor. Ezen belül a személyi juttatások kiemelt előirányzaton 266,0 millió forint, a munkaadókat terhelő járulékok kiemelt előirányzaton 84,0 millió forint összegű keretnövelés történt.

49.§ (1) bekezdése felhatalmazza a Kormányt, hogy a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezeten belül új előirányzatot hozzon létre fejezeten belüli és más fejezettől történő átcsoportosítással, melynek alapján:

A Kormány a 1099/2009. (VI. 26.) határozatában a központi költségvetési fejezetek 2008. évi kötelezettségvállalással nem terhelt előirányzat-maradványainak kezeléséről új fejezeti jogcímet hozott létre. Ennek keretében a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet 15. Roma Kulturális Központ támogatására 900,0 millió forintot biztosított.

A Kormány 1206/2009. (XII. 9.) határozatában döntött a házi segítségnyújtást és/vagy a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást ellátási szerződés keretében biztosító helyi önkormányzatok támogatásáról keretében új 16. fejezeti jogcímet hozott létre. A támogatási címre 500,0 millió forintot biztosított.

A Kormány 1212/2009. (XII. 15.) határozatában döntött a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezeten belüli átcsoportosításról. Ennek keretében új fejezeti jogcímet hozott létre. A 17. Csep település Polgármesteri Hivatal, háziorvosi és védőnői szolgálat épülete építésének és berendezésének támogatása címre 40,0 millió forintot biztosított.

A Kormány 1222/2009. (XII. 29.) határozatában döntött a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezeten belüli átcsoportosításról. Ennek keretében két új fejezeti jogcímet hozott létre. A 18. Miskolc Városi Szabadidő Központ szabadtéri sportöltöző épülete rekonstrukciójának támogatása címre 12,0 millió forintot, míg a 19. Sósút település játszótérek építésének támogatása címre 10,0 millió forintot biztosított.

49. §-ának (7) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a védelmi tevékenység ellátása céljából a honvédelmi miniszter a pénzügyminiszter egyetértésével összesen 6.442,4 millió forint összegű fejezeten belüli átcsoportosítást hajtott végre.

49. § (12) bekezdésében biztosított átcsoportosítási felhatalmazással az önkormányzati miniszter nem élt.

49. § (13) bekezdésében biztosított, az Oktatási és Kulturális Minisztérium fejezetében a nem állami felsőoktatás előirányzatai közötti átcsoportosítási felhatalmazással nem élt az oktatási és kulturális miniszter.

49. § (14) bekezdésében biztosított, a Felsőoktatási fejlesztési program jogcímei (egyebek) közötti átcsoportosítási felhatalmazással nem élt az oktatási és kulturális miniszter.

49. § (15) bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján a felsőoktatási PPP konstrukciójú fejlesztési programokhoz nyújtott hozzájárulások jogcímei közötti átcsoportosításra három esetben került sor összesen 94,9 millió forint összegben.

49. § (24) bekezdése alapján az oktatási és kulturális miniszter 311 401 ezer forintot csoportosított át az Oktatási és Kulturális Minisztérium fejezet, 11/7/15 „Útravaló” ösztöndíj program és a 11/39/5 Egyházi alapintézmény-működés, Szja rendelkezése és kiegészítése jogcím-csoportok között.

49. § (25) bekezdésében biztosított átcsoportosítási felhatalmazással az önkormányzati miniszter nem élt.

49.§ (26) bekezdésben található felhatalmazás alapján a „Távhőszolgáltatás korszerűsítése és kompenzáció” elnevezésű előirányzat terhére történő 2009. évi átcsoportosításról szóló 1146/2009. (IX. 3.) Korm. határozat a) pontja alapján 18 400,0 millió forint átcsoportosításra került sor a XI. Önkormányzati Minisztérium fejezet, 12. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 1. Célelőirányzatok alcím, 6. Távhőszolgáltatás korszerűsítése és kompenzáció jogcím-csoport előirányzatról, a XXVI. Szociális és Munkaügyi Minisztérium fejezet, 16. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 92. Hozzájárulás a lakossági energiaköltségekhez alcím előirányzata javára.

Ugyanezen Korm. határozat b) pontja szerint 5000,0 millió forint átcsoportosítására kerül sor a XI. Önkormányzati Minisztérium fejezet, 12. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 1. Célelőirányzatok alcím, 6. Távhőszolgáltatás korszerűsítése és kompenzáció jogcím-csoport előirányzata terhére, a XI. Önkormányzati Minisztérium fejezet, 12. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 1. Célelőirányzatok alcím, 4. Lakásügy jogcím-csoport, 3. Lakóépületek és környezetük felújításának támogatása jogcím javára.

61. § (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a Kormány a közszolgálati műsorszolgáltatók műsorterjesztési költsége 2009. évi megtakarításának felhasználásáról szóló 1224/2009. (XII. 29.) Korm. határozattal, az abban foglalt feltételekkel 1469,7 millió forint átcsoportosításáról döntött a Magyar Televízió Zrt. és a Duna Televízió Zrt. javára.

70. § (1) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján a Kormány átcsoportosítást hajtott végre a Gyógyszertámogatás és a Gyógyászati segédeszköz támogatás jogcím-csoportok között (1180/2009. (X. 30.) Korm. határozat).

70. § (2) bekezdése alapján az Egészségbiztosítási Alap Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoport előirányzatainak Kormány hatáskörben történő megemelésére nem került sor.

70. § (3) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján a Kormány megemelte a Gyógyszertámogatás céltartalék jogcímet és átcsoportosítást hajtott végre a Gyógyszertámogatás jogcímcsoporton belül a Gyógyszertámogatás kiadásai jogcímre (1180/2009. (X. 30.) Korm. határozat).

71. § (1) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján az egészségügyi miniszter a pénzügyminiszter egyetértésével átcsoportosításokat hajtott végre a Gyógyító-megelőző ellátás, a Gyógyszertámogatás és a Gyógyászati segédeszköz támogatás jogcímcsoporton belül.

71. § (2) bekezdése alapján a Nyugdíjbiztosítási Alapnál a nyugellátásban részesülő személyek évközi nyugellátás-emelésével, a 13. havi nyugdíjjal, valamint a nyugdíjak korrekciós célú emelésével összefüggő kiadások túlteljesülését a szociális és munkaügyi miniszter engedélyezhette, melyre nem került sor.

71. § (3) bekezdése alapján felhatalmazást kapott a felügyeletet ellátó miniszter, hogy a Nyugdíjbiztosítási Alap és az Egészségbiztosítási Alap meghatározott méltányossági kiadási keretei között átcsoportosítást hajtson végre. Az év folyamán a méltányossági keretösszegek közötti átcsoportosítás a Nyugdíjbiztosítási Alapnál megvalósult, az Egészségbiztosítási Alap ezzel a lehetőséggel nem élt.

71 § (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az egészségügyi miniszter engedélyezte az Egészségbiztosítási Alap egyes működési kiadási előirányzatainak (személyi juttatás és munkaadókat terhelő járulékok) törvényben meghatározottak szerinti túllépését.

72. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az egészségügyi miniszter - a pénzügyminiszter egyetértésével – végrehajtotta a Folyamatos gyógyszerellátást biztosító gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések és egyéb gyógyszerforgalmazással kapcsolatos bevételek mértékéig az átcsoportosítást a Gyógyszertámogatás céltartalékról a Gyógyszertámogatás jogcímcsoport jogcímeire.

72. § (2) bekezdése alapján a Gyógyszertámogatás kiadásai jogcím előirányzata a Folyamatos gyógyszerellátást biztosító gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések és egyéb gyógyszerforgalmazással kapcsolatos bevételek előirányzatán felül jelentkező többlet összegével megemelésre került egészségügyi miniszteri hatáskörben.

74. § (2) bekezdése felhatalmazta az OEP-et előleg folyósítására a gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoportból finanszírozott költségvetési egészségügyi intézmények részére a Kormány bérpolitikai intézkedései alapján. Előleg folyósítására nem került sor.

79. § (1) bekezdése felhatalmazást ad a Kormánynak, hogy rendeletben állapítsa meg a törvény 4.§ (1) bekezdés a)-c) és e) pontjaiban, valamint a (6) és (8) bekezdésében meghatározott támogatás igénylési és elszámolási feltételeit, melynek alapján megalkotásra került:

a 6/2009. (I. 20.) Korm. rendelet a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2009. évi havi kereset-kiegészítéséről és

a 133/2009. (VI. 19.) Korm. rendelet a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2009. évi havi kereset-kiegészítéséről szóló 6/2009. (I. 20.) Korm. rendelet módosításáról.

79. § (2) bekezdésében biztosított átcsoportosítási felhatalmazással az egészségügyi miniszter nem élt.

2. A zárszámadási törvényjavaslatban kért felhatalmazások

A Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 2009. évi CXXIX. törvény 9. § (5) bekezdésének végrehajtásaként az egyházi közoktatási intézményfenntartókat megillető, a 2008. évi önkormányzati közoktatási támogatást kompenzáló közoktatási kiegészítő támogatás összegéről készített tervezetét az Állami Számvevőszék 2009. december 31-ig véleményezésre megkapta, a kompenzáció összegét a 30/2010. (II. 19.) Korm. rendelet 3283,8 millió forint összegben határozta meg.

28. § - a ad felhatalmazást e törvény 7.§ (1)-(2), és (5)-(8) bekezdésében foglaltak rendeletben történő kihirdetésére. Ennek alapján került megalkotásra a 2/2010. (I. 15.) PM-ÖM együttes rendelet a helyi önkormányzatokat és a többcélú kistérségi társulásokat 2008. évben egyes központi költségvetési kapcsolatokról megillető forrásokról szóló 2/2008. (I. 30.) PM-ÖTM együttes rendelet végrehajtásának elszámolásáról.

29. §-a alapján az Erzsébet téri kulturális központ és park helyzetének rendezésére fordított beruházás könyv szerinti értéken, 1226,3 millió forinttal, az Oktatási és Kulturális Minisztérium könyvviteli nyilvántartásából 2009. december 31-ével kivezetésre került.

XIV. A KORMÁNYZATI SZEKTOR ADÓSSÁGA ÉS HIÁNYA AZ EURÓPAI UNIÓ MÓDSZERTANA SZERINT

Az Európai Unió euróövezetben résztvevő tagállamai az integráció magas fokát, a Gazdasági és Monetáris Uniót és ezzel együtt a közös pénz bevezetését valósították meg, mely jelentős pozitív hatással járt mind gazdasági, mind társadalmi értelemben. Bár a fiskális politika az Európai Unióban nemzeti hatáskörben maradt, az Európai Unió hosszú távú fenntartható fejlődése és a Gazdasági és Monetáris Unió hatékony működése érdekében kialakításra kerültek azok a keretek és eljárási szabályok, amelyek egyértelmű határokat szabnak a decentralizált fiskális politikának az eurózónán belüli és kívüli tagállamokban egyaránt. Ezt hivatott garantálni a Maastrichti Szerződésbe foglalt Túlzott Deficit Eljárás, valamint az ennek szigorítását és operacionalizálását jelentő, 1997-ben elfogadott Stabilitási és Növekedési Egyezmény. A fentiekben túlmenően az EU Bizottsága ez év elején kezdeményezte a Túlzott Hiány Eljárás keretében szolgáltatott adatok ellenőrzésével kapcsolatban a feladatok, hatáskörök és eljárási szabályok módosítását, megerősítendő a Bizottság és az Eurostat szerepét az eljárásban. A tervezet egyeztetése, szövegezése folyamatban

van. A módosítás alapelveiben (megfelelő garanciák az adatminőségre, világos eljárásrend, arányosság a többletterhekben, átláthatóság, a titkos (bizalmas) adatok megfelelő kezelése, más tagországok szakértőinek bevonása) egyetértés körvonalazódik. A jelenlegi szabályozás kétféle helyszíni ellenőrzést határoz meg: a dialógus-látogatást (dialogue visit) és a módszertani látogatást (methodological visit). Előbbi rendszeres, valamennyi tagországra kiterjedő, általában két évente esedékes vizsgálódás, amely előre meghatározott tematika szerint párbeszéd formájában tekinti át az adatszolgáltatást és annak intézményi hátterét. A módszertani látogatást a hatályos szabályozás eseti mélyvizsgálattal tekinti, az eddigiek során csak Görögország esetében fordultak elő ilyen vizsgálatok. A mostani tervezet ennek a módszertani mélyvizsgálattal az elrendelését kiváltó körülményeket (pl. gyakori megváltoztatása az adatoknak, hiányos vagy nem megnyugtató válaszadás az Eurostat kérdéseire, tisztázatlan tételek a hiány- és az adósságmutató közötti eltérés levezetésében), a vizsgálat tartalmát, résztvevőit, a betekintés terjedelmét, az átadandó dokumentumokat, a vizsgált tagország kötelezettségeit igyekszik részletesebben szabályozni.

A csatlakozási szerződés aláírásával Magyarország vállalta, hogy amennyiben teljesíti a Maastrichti szerződésben lefektetett konvergencia kritériumokat, bevezeti az Európai Unió közös pénzét, az eurót. Az ehhez vezető út meghatározott időszakokra vonatkozó tervét tartalmazza az évente - december 1-ig - kiküldendő Konvergencia Program, a fiskális feltételek megvalósulását a félévente elkészített EDP (EDP = Excessive Deficit Procedure – Túlzott Hiány Eljárás) Notifikációs jelentés. A fenti dokumentumok és adatszolgáltatások a hazaitól eltérő, uniós statisztikai szabványok által meghatározott elszámolási szabályok alapján készülnek és az ott lefektetett fogalmakkal operálnak. Az EDP Notifikációs jelentés a nemzetközi összehasonlításra alkalmas egyenlegmutató értékének alakulását úgy mutatja be, hogy egyidejűleg a nemzeti költségvetési/államháztartási prezentációkban használatos egyenlegmutatótól való eltéréseinek okait, tételeit is részletezi. Az EDP Notifikációs jelentés az Eurostat és a Központi Statisztikai Hivatal honlapján is hozzáférhető.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. sz. törvény előírásainak megfelelően ez a fejezet a 2009. évi adatok alapján ismerteti a módszertani különbségeket és a kiemelt mutatók alakulását.

1. Az uniós és az államháztartási elszámolások főbb módszertani eltérései

Az uniós statisztikai szabványok által definiált kormányzati szektor nagyobb szervezeti kört foglal magába, mint az államháztartás. Mindazon szervezetek beletartoznak, amelyek tevékenységük során közjavakat állítanak elő, a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyon elosztásában vesznek részt, irányításukat a kormányzati szervek végzik, és tevékenységük ellenértékében 50%-nál kisebb arányt képvisel az árbevétel. A kormányzati szektor statisztikai fogalma szervezeti besoroláson alapul: valamely szervezet vagy beletartozik, vagy nem a kormányzati szektorba. A korábbi, statisztikai hatóságok által követett gyakorlat az volt, hogy legalább 3-5 éves tartós tendencia alapján ítélték meg az adott szervezet gazdasági magatartását és így szektorbesorolását. A területet érintő, de még nem hivatalos Eurostat dokumentumok alapján az körvonalazódik, hogy a jövőben egy új szervezetet

lehetőleg már megalakulásakor, az üzleti tervek alapján be kell sorolni a megfelelő gazdasági szektorba.

A fenti statisztikai ismérvek alapján 2009-ben a kormányzati szektorba tartozó, államháztartáson kívüli szervezetek a következők voltak:

- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt.;
- Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő (NIF) Zrt.;
- Állami Autópálya Kezelő (ÁAK) Zrt.;
- Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) Zrt.;
- Magyar Turizmus Zrt.;
- Magyar Távirati Iroda Zrt.;
- Magyar Televízió Zrt.;
- Duna Televízió Zrt.;
- Magyar Rádió Zrt.;
- Országos Rádió- és Televízió Testület;
- MÁV-START Zrt.;
- Nemzeti Színház Zrt.;
- Nitrokémia Környezetvédelmi Tanácsadó és Szolgáltató Zrt.;
- Regionális Fejlesztési Holding Zrt.;
- Nyírségi Vízgazdálkodási Társulat;
- Beruházási, Műszaki Fejlesztési, Sportüzemeltetési és Közbeszerzési Zrt. (BM SK Zrt.);
- Nemzeti Filharmónia Ingatlanfejlesztési Kft.;
- Művészetek Palotája Kulturális Szolgáltató Kft. (MÜPA Kft.)
- Gotthárd-Therm Fürdő és Idegenforgalmi Szolgáltató Kft.;
- Pécsi Fürdő Kft.;
- Csepp TV Dél-Pesti Televízió Stúdió Kft.;
- Szolnoki Televízió Zrt.;
- Szint Szegedi Intézménytakarító Kft.
- Zalaegerszegi Város Televízió Kft.;
- továbbá a kormányzat által irányított és többségükben finanszírozott non-profit szervezetek (elsősorban a közalapítványok és bizonyos közhasznú társaságok): a KSH statisztikai felvétele alapján összesen 172 átsorolt non-profit szervezet (2008).

A kormányzati szektorba sorolandó nem államháztartási szervezetek körét statisztikai munkabizottság állapítja meg. A besorolt vállalatok mellett más vállalatok megfigyelésére is sor kerül. A legutóbbi, MNB és KSH által elvégzett felülvizsgálat keretében 11 új szervezeti egység (egy állami vállalat és tíz non-profit szervezet) kormányzati szektorba sorolásáról született döntés visszamenőleg, 2008-tól kezdődően. Ezek közül egy a központi kormányzati alszektorba (MÜPA Kft.), tíz a helyi önkormányzati alszektorba (Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Társaság, Gyógyír XI Szolgáltató Közhasznú Társaság, József Attila Színház Közhasznú Társaság, VESZ Egészségügyi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Püspökladányi Egészségügyi Szolgáltató Non-profit Kft., Veszprém megyei Csolnoky Ferenc Kórház Non-profit Zrt., Szent Pantaleon Kórház Kht. Dunaújváros, Zsigmondy

V. Harkányi Gyógyfürdők Közhasznú Társaság, Toldy Ferenc Non-profit Közhasznú Kft. Cegléd, Vas megyei Markusovszky Kórház Non-profit Zrt.) került.

A Központi Statisztikai Hivatal a statisztikai adatgyűjtés és a statisztikai besorolási kritériumok vizsgálata alapján gondoskodik a non-profit szervezetek, közhasznú társaságok osztályozásáról. E szervezetek a statisztikában gazdasági működésük és finanszírozásuk jellege alapján vagy a kormányzathoz (pl. a közalapítványok), vagy a háztartásokat segítő non-profit szervezetekhez (pl. magánalapítványok), vagy a vállalkozásokhoz (pl. a gazdasági kamarák, hasonló érdekképviseleti szervek) sorolandók. Működésük jellege alapján a kormányzathoz tartoznak a közhasznú társaságként működő szervezetek közül a közútkezelő társaságok, egyes színházak, egészségügyi, szociális, oktatási intézmények, valamint volt minisztériumi háttérintézmények, kiegészítő-szolgáltató intézmények. A kormányzati szektorhoz való tartozás fontos bizonyítéka, ha kizárólag vagy túlnyomórészt államháztartási forrásból működő közhasznú társaságok a minisztériumoktól, más fejezetektől közbeszerzési eljárás nélkül jutnak az általuk nyújtott szolgáltatások ellenértékéhez, vagyis támogatásban részesülnek.

Az uniós módszertan – a szervezeti kör különbözőségén túl – a számbavétel időpontját, értékét, az elszámolandó tranzakciók körét illetően is eltér az államháztartási elszámolásokhoz képest. Az alkalmazandó uniós módszertant, az ESA'95 nemzeti számla rendszert, egy uniós tanácsi rendelet¹ tartalmazza, amely a tagsággal a magyar jogrend részévé vált.

- Elszámolandó tranzakciók köre:
 - = Az ESA'95 statisztikai módszertan a nyújtott kölcsönöket és visszatérülésüket, a pénzügyi befektetéseket és kivonásokat (azaz a részvény-műveleteket) figyelmen kívül hagyja.
 - = Egyes, pénzforgalomban nem jelentkező, pénzmozgással nem járó műveleteket kiadásként számol el, így pl. a követelések részleges elengedését, az általános számviteli előírásokhoz hasonlóan.
 - = A gazdasági folyamatokban megkülönbözteti a két fél kölcsönös megállapodásán alapuló tranzakciókat, ezeket lehet csak a maastrichti hiánymutatóban elszámolni, viszont a gazdasági partner nélküli eseményeket (pl. leltártöbblet, katasztrófa-veszteség), és az átértékelődés folyamatait (az ár-, árfolyam-változásokat) nem.
- Számbavétel időpontja:

A pénzforgalmi helyett eredményszemléletű számbavételt kér, azaz a bevételeket és kiadásokat abban az időszakban számolja el, amikor a gazdasági események megtörténnek (az adófizetési kötelezettség keletkezik, a jogosultság létrejön).
- Számbavétel értéke:

A tranzakciókat, az eszközöket és kötelezettségeket piaci áron értékeli.

Az ESA'95 szerinti egyenleg a fenti szervezeti körre való kiterjesztést követően és a megfelelő korrekciót alkalmazva áll elő a hazai elszámolások szerinti államháztartási

¹ Council Regulation (EC) No 2223/96 of 25 June 1996 on the European system of national and regional accounts in the Community

egyenlegből. A másik fiskális konvergencia mutató, az ún. maastrichti adósság mutató a kormányzati szektor konszolidált bruttó adóssága névértéken, melyet az ÁKK által kimutatott központi költségvetés bruttó adósságából kiindulva, azt korrigálva, valamint a kormányzati szektorba tartozó többi alrendszer, illetve szervezet adósságát hozzáadva kaphatunk meg. A központi költségvetés ÁKK által kimutatott adósságát amiatt kell korrigálni, mert a maastrichti adósságot nem piaci értéken, hanem névértéken kell elszámolni, ebből következően a csak piaci értékkel bíró derivatívák nem részei az adósságnak, míg a névértéktől eltérő áron történt adósság-kibocsátások (diszkont kincstárjegyek) állományi adatait a névértékre való átszámítással korrigálni kell.

Végül itt érdemes felhívni a figyelmet egy apró, de mégis sokszor félreértésre okot adó módszertani eltérésre: a Túlzott Hiány Eljárás (EDP) keretében és céljára számolt mutatók különbözőségére az ESA'95 szerinti adatoktól. A különbség abból adódik, hogy az EDP kamatkidások módszertani kategóriája kamatként (tulajdonosi jövedelemként) veszi figyelembe a pénzügyi derivatívák (swapok, forward ügyletek) kamatát, eltérően az ESA nemzetiszámla-rendszer kamatfogalmától, amely ezt a tételt nem tartalmazza. Emiatt és ennek összegével tér el tehát, az ESA'95 és EDP szerinti kamatkidások és kiadások összege, valamint az elsődleges és teljes kormányzati szektor egyenlege, melynek nagyságrendje az elmúlt években a GDP 0-0,1%-a volt.

2. A kiemelt mutatószámok

Európai Unió tagságunkkal vállaltuk az euró bevezetését, melynek fiskális kritériumaként a hiányt 3% alá, az adósságot pedig 60% alá kell csökkenteni, középtávon pedig a Stabilitási és Növekedési Egyezmény alapján meghatározott 1,5%-os strukturális deficitcél kell teljesítenünk a GDP arányában.

Az Európai Unió jogrendje szerint a tagországoknak a Túlzott Hiány Eljárás (EDP) keretében évente két alkalommal - 2006-tól kezdődően április és október elsejéig – kell hivatalos jelentésben (Notifikáció) közölniük a két kiemelt kormányzati mutatót: a kormányzati szektor adósságát és hiányát. A határidők megegyeznek a kormányzati szektor negyedéves nemzeti számlájának közlési határidejével, így a nemzeti statisztikai hivatalok átvehették a pénzügyminisztériumoktól az első adatközlés feladatát. Ennek megfelelő változás következett be hazánkban is, 2006 tavaszától már a Központi Statisztikai Hivatal állítja össze a Notifikációs jelentést valamennyi tényidőszakra a nem-pénzügyi számlák tekintetében, a Magyar Nemzeti Bank a pénzügyi számlák körében, míg a Pénzügyminisztérium az adott évi várható értékét mind az EDP egyenlegnek, mind a maastrichti adósságnak.

2005 augusztusától 2007 márciusáig átmenetileg módosult Magyarország adatközlési rendszere, miután az Európai Unió méltányolta a nyugdíjreformok költségvetésre gyakorolt hatásának figyelembe vétele mellett felsorakoztatott érveket. Az ilyen típusú egyenlegromlás ugyanis alapvetően más jellemzőkkel bír, mint más szokásos bevételi vagy kiadási komponens: nem egy lazuló költségvetési fegyelem eredménye, ellenkezőleg a hosszú távon fenntartható fiskális politika érdekében tett intézkedés. Ez - a statisztika alapelveivel összhangban - úgy került megvalósításra, hogy a magánnyugdíj-pénztárak, mint szervezetek átmenetileg a kormányzati szektorban kerültek elszámolásra, a kedvezményt alkalmazó országoknak (Svédország,

Lengyelország, Szlovákia, Dánia és Magyarország) az EU felé valamennyi éves és évközi statisztikai adatszolgáltatásában így kellett eljárnia. Emiatt az elemzésre használatos mutatókészlet átmenetileg megkettőződött. Az Eurostat által kiadott engedély a 2006. októberben esedékes Notifikációt jelölte meg utolsó alkalomként a kedvezmény igénybevételére, a 2007. márciusi Notifikációban a teljes adatközlési időszakra (2003-2007 évekre) vonatkozóan vissza kellett térni az eredeti statisztikai módszertanra. Ugyanakkor a Túlzott Deficit Eljárás megszüntetése szempontjából a nyugdíjreform költségeit lineárisan degresszív alapon, a 2005-2010-es időszakban figyelembe lehet venni (100%, 80%, 60%, 40%, 20%-os mértékben, majd 2010-től már egyáltalán nem).

A jelenleg érvényes módszertannak (magánnyugdíj-pénztárak a pénzügyi vállalkozások szektorának részei) megfelelő EDP mutatók idősora az alábbi táblázatban található a 2006-2009. évekre.

A kormányzati szektor főbb mutatóinak alakulása a 2010. áprilisi Notifikáció alapján

	2006	2007	2008	2009 előzetes
GDP	23 755,5	25 408,1	26 543,3	26 094,8
Kormányzati szektor egyenlege (GDP %)	-2 212,4 -9,3%	-1 269,1 -5,0%	-1 014,8 -3,8%	-1 055,7 -4,0%
Kormányzati szektor adóssága (GDP %)	15 592,5 65,6%	16 734,2 65,9%	19 348,0 72,9%	20 421,3 78,3%

Az Európai Központi Bank és az Európai Unió Bizottsága két évente készíti el az ún. Konvergencia jelentését, melyben vizsgálja, hogy az euró bevezetése előtt álló tagállamok mennyiben teljesítik a maastrichti kritériumokat. Hazánkról 2010. májusában készült a legutóbbi Konvergencia jelentés, melyben a Bizottság megállapította, hogy nem teljesítjük egyik kritériumot sem:

- árstabilitás: a referencia időszakban (2010. márciusát megelőző 1 évben) az átlagos infláció mértéke hazánkban 4,8% volt, mely jelentősen meghaladt a 1%-os referencia értéket.
- költségvetési fegyelem: Magyarország jelenleg Túlzott Deficit Eljárás alatt áll, azaz nem teljesíti a költségvetési hiányra vonatkozó 3%-os és az államadósságra vonatkozó 60%-os konvergencia kritériumokat a GDP arányában. A vizsgálati időszakban a költségvetési hiány 4%, az államadósság 78,3% volt, az Európai Bizottság legutóbbi fenntarthatósági jelentése szerint Magyarország közepes kockázattal bíró tagállamnak tekinthető közpénzügyi helyzetének szempontjából.
- árfolyam: Magyarország még nem lépett be az ERM2 rendszerbe, így nem teljesíti ezt a kritériumot,
- kamatláb: a hosszú távú kamatok átlaga Magyarországon a referencia időszakban 8,4% volt, mely meghaladta az adott időszakra vonatkozó 6,0%-os kritériumértéket.

2.1. Az adósságmutató módszertana és alakulása

Az adósságmutató értékét és viszonyszámát nemcsak az adósságállomány alakulása, számbavételének módja befolyásolja, hanem az is, hogy a kormányzati szektoron belüli szervezetek milyen nagyságrendben birtokolnak ezekből az adósságokból. A költségvetési/zárszámadási prezentáció a központi költségvetés könyvi értéken nyilvántartott, hitelviszonyból származó bruttó adósságáról ad számot.

A maastrichti adósságmutató a statisztikai értelemben vett kormányzati szektor (az 1. pontban ismertetett szervezeti kör) konszolidált bruttó adósságát névértéken fejezi ki. A konszolidálás a kormányzati szektoron belüli adósságelemeket (pl. az Egészségbiztosítási Alap likviditási hitelét a Kincstártól, a helyi önkormányzatok tárcájában lévő állami értékpapírokat) kiszűri. A Túlzott Hiány Eljárás referenciaértékeként választott adósság, egy bruttó szemléletű mutató: a különböző pénzügyi instrumentumokban fennálló kötelezettségek nem csökkenthetők (nem nettósíthatók) az azonos instrumentumokban fennálló követelésekkel (pl. a Magyar Állam Világbankkal szemben fennálló tartozása nem csökkenthető a nem kormányzati szerveknek továbbkölsönzött hányaddal, külföldi tartozásaink nem nettósíthatóak a külfölddel szembeni követelésekkel, pl. egyes fejlődő országoknak nyújtott kormányhitelekkel). A névértéken számított adósság a visszaváltáskor ténylegesen fizetendő érték szerinti számbavételt jelenti. A derivatívák piaci termékek, névértékkel nem rendelkeznek, ezért nem részei az uniós adósságmutatónak. A magyar államháztartási számviteli szabályok szerint a diszkont-értékpapírokat kibocsátási áron tartják nyilván, így a kibocsátási és visszaváltási értékük (névértékük) különbözete az Államadósság Kezelő Központ Zrt. által nyilvántartott értékpapír-adósságot növeli.

Kormányzati szektor adósságának alakulása (adatok Md Ft-ban)	2010. áprilisi Notifikáció (MNB számítása)			
	2006	2007	2008	2009 előzetes
Központi kormányzat konszolidálatlan adóssága	15 203,8	16 187,5	18 613,2	19 531,1
ebből:				
<i>Központi költségvetés adóssága névértéken</i>	<i>14 796,3</i>	<i>15 669,7</i>	<i>18 201,5</i>	<i>19 065,0</i>
<i>ebből: Központi költségvetés bruttó adóssága (könyvi értéken)</i>	<i>14 705,7</i>	<i>15 585,5</i>	<i>18 103,9</i>	<i>18 964,9</i>
<i>ebből: Diszkontkincstárjegyek névértékének és kibocsátási értékének különbözete</i>	<i>90,6</i>	<i>84,2</i>	<i>97,6</i>	<i>100,1</i>
<i>Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt. adóssága</i>	<i>161,2</i>	<i>160,6</i>	<i>158,7</i>	<i>225,7</i>
<i>Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő (NIF) Zrt. adóssága</i>	<i>27,7</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<i>Állami Autópálya Kezelő (ÁAK) Zrt. adóssága</i>	<i>33,9</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Helyi önkormányzatok konszolidálatlan adóssága	569,9	782,7	1 037,4	1 076,0
Társadalombiztosítás konszolidálatlan adóssága	142,0	12,2	77,3	141,4
Kormányzati szektor konszolidálatlan adóssága névértéken	15 915,7	16 982,3	19 727,9	20 748,5
Kormányzaton belüli konszolidálás	-323,2	-248,1	-379,9	-327,2
Kormányzati szektor konszolidált adóssága névértéken (maastrichti adósságmutató)	15 592,5	16 734,2	19 348,0	20 421,3
a GDP százalékában	65,6%	65,9%	72,9%	78,3%
IMF/EU/WB hitelből fel nem használt, betétben elhelyezett összeg				1 124,8
a GDP százalékában				4,3%
Korrigált adósságmutató				19 296,5
a GDP százalékában				73,9%

Az MNV Zrt. speciális kötvényes privatizációs technikát alkalmazott a Richter Rt-ben fennálló 25%-os részesedésének eladására. 2004. szeptemberében öt éves lejáratú kötvény aukciós kibocsátására került sor, amely lejáratkor, 2009-ben vált átcsereélhetővé részvényekre, ugyanakkor az Államnak lehetősége volt a részvények előre meghatározott árfolyamon való visszavásárlására, amennyiben a befektetők a részvényre történő átcsereélés mellett döntöttek. A kötvények lejáratkor az Állam a részvények megtartása mellett döntött, az átcsereélhető kötvények törlesztésének finanszírozására pedig egy, az előzőhöz hasonló konstrukciójú, de névértékében azt számottevően meghaladó átcsereélhető kötvényt bocsátott ki. Az új kötvénykibocsátás – névértéken számítva mintegy 225,7 milliárd forint – miatt fennálló tartozás az államadósság részét képezte.

Az autópálya-építés finanszírozása érdekében a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő (NIF) Zrt. hiteleket vett fel, felhalmozódott adósságának állományát a központi költségvetés több lépésben vállalta át. Ez az adósságátvállalás sem a kormányzati egyenleg, sem a kormányzati adósság szempontjából nem jelentett többletet, mert a társaság statisztikai szempontból a kormányzat szektorhoz tartozik, így a költségvetés és a társaság közötti tranzakciók elszámolása körön belül történik, mindössze az adósság kötelezettje változik. 2006-ban 415,9 milliárd forint adósság átvállalására került sor, beleértve az Állami Autópálya Kezelő (ÁAK) Zrt-től NA Zrt-hez került 105 milliárd forintnyi adósságot. 2007-ben a maradvány, mintegy 28 milliárd forintnyi adósság is átvállalásra került, így a társaság év végi adósságállománya zérus lett és az is maradt 2008. és 2009. években is.

A matricabevételek 2006-tól az Útpénztárat illetik meg, az ÁAK Zrt. sem az általa üzemeltetett autópályák, sem azok használata arányában nem tarthat vissza az általa bizományosként beszédett matricabevételekből, ezáltal az úthasználóktól származó piaci jellegű bevételei megszűntek, kormányzati körön kívül tartása kérdésessé vált. 2006 nyarán született döntés az ÁAK Zrt. - és ezzel a teljes autópálya építés - körön belül történő elszámolásáról. Ennek következtében mind az ESA hiány, mind az államadósság jelentősen módosult. 2006 végén a befejezetlen autópálya szakaszok és a kapcsolódó hitelek az ÁAK Zrt-től az NIF (NA) Zrt-hez kerültek, a befejezett szakaszokhoz kapcsolódó hitelek átvállalására 2007-ben került sor. Ennek megfelelően 2006 végén a társaság adósságállománya 33,9 milliárd forint volt, 2007 végére a tartozása megszűnt és sem 2008, sem 2009 végén nem szerepeltetett hiteltartozást a mérlegében.

A kormányzati szektor adósságába beletartoznak a helyi önkormányzatok hitelviszonyon alapuló tartozásai, valamint a központi költségvetés által biztosított megelőlegezések (utóbbiak azonban konszolidálásra kerülnek kormányzati szinten), míg az önkormányzatoknál eszközként felhalmozott állampapírok állománya csökkenti a kormányzati szektor egészének adósságát. 2009-ben kis mértékben, összesen mintegy 40 milliárd forinttal emelkedett a helyi önkormányzatok konszolidálatlan adóssága. A 109 milliárd forintos önkormányzati ESA-hiány fennmaradó részét pénzügyi eszközeik felhasználásával (jellemzően betétállomány csökkentésével, állampapír-állomány értékesítésével) finanszírozták.

A társadalombiztosítási alapoknak a Kincstári Egységes Számláról nyújtott likviditási hitel év végi állománya, valamint az év végi megelőlegezések is az alrendszer adósságaként mutatandók ki az uniós statisztikában, a kormányzati szinten konszolidált adósságot azonban nem érintik. A TB alapok adóssága 2009 végén 141,4 milliárd forint volt, mely teljes egészében a központi költségvetéssel szemben állt fenn.

A legutóbbi felülvizsgálat keretében besorolt MÜPA Kft. mintegy 20 milliárd forinttal, az önkormányzati szektorba besorolt 10 non-profit szervezet 2,8 milliárd forinttal növelte a maastrichti adósságot.

A 2008. végén nemzetközi pénzügyi szervezetekkel kötött hitelszerződés alapján lehívott összegek mindenkori állománya, mint maastrichti adósságot növelő tényező kerül elszámolásra. Miután a fentiekben kifejtettek szerint, a maastrichti adósság egy bruttó, névértéken számított adósságkategória, a statisztikai adatszolgáltatásban az nem csökkenthető ezen nemzetközi hitelcsomagból lehívott összegből még azzal a résszel sem, mely nem kerül elköltésre, hanem betétben van elhelyezve. Emiatt a fenti táblázat alján csak, mint korrekciós tényező, illetve a betétállománnyal csökkentett maastrichti adósság, mint korrigált adósságmutató jelenik meg, melynek értéke 2009 végén 19296,5 milliárd forint, a GDP 73,9%-a volt.

2.2. A hiánymutató módszertana és alakulása

A maastrichti (EDP) hiánymutató és az államháztartási törvényben (Áht.) meghatározott deficitmutató tartalmi eltérése, elsősorban a szervezeti kör különbözőségéből és az eredményszemléletű számbavételből adódik, de más jellegű tételek is meghatározzák azt.

A 2009. évi elszámolásokat is befolyásoló jelentősebb tételek a következők:

- a) A Gripen-szerződés keretében 14 repülőgép NATO-kompatibilissé tétele vált lehetővé és ezzel párhuzamosan kiépültek a földi irányítási és más kiszolgáló rendszerek. A magyar fél oktatási-képzési szolgáltatásokat is igénybe vesz, a gépek tulajdonjoga azonban a svéd partnernél marad. A rendelkezésre állás időpontjától kezdődően 10 éves bérleti periódus indul, mely időszak a szakértők szerint, mintegy harmada a repülőgépek felújítás után kalkulálható hasznos élettartamának. A magyar fél rendelkezik vételi opcióval, a vásárlásról az Országgyűlés jogosult dönteni. Ezen ismérvek alapján az ügylet szolgáltatás-vásárlással kombinált bérletnek tűnhet, de az Eurostat munkadöntést hozott valamennyi hosszú lejáratú szerződéses konstrukcióban megvalósuló katonai eszköz beszerzésére/bérletére. A döntés értelmében minden esetben vásárlásként kell elszámolni az ilyen ügyleteket, mégpedig abban az időpontban, amikor az eszközöket a kormányzat birtokba veszi. Ez azt jelenti, hogy a teljes bérleti időszakban a folyó (képzési, fenntartási, rendszerirányítási stb.) költségek folyamatosan, míg egy-egy nagyobb összegű kormányzati kiadás a gépek statisztikai „beszerzéseként” 2006-2007-ben jelentkezett. A repülőgépek beérkezése előtti időszakban ténylegesen kifizetett lízingdíjakból a repülőgépekre jutó rész előlegfizetésnek tekintendő. A beérkezés éveiben a statisztikai „vétélár” és az előleg különbözeteként hitelfelvételt is könyvelni kell (a pénzügyi lízing

mintájára), majd a beérkezést követő időszakban a lízingdíj meghatározott része a statisztikai hitelfelvétel törlesztésére fordítandó.

A Gripen bérlet statisztikai elszámolása 2008-tól kezdődően – a 2006-2007-es évekkal ellentétben – kedvező hatással van az ESA'95 szerinti egyenlegre, miután a gépek 2006-2007. évi beérkezését követően, 2008-tól az üzemeltetésre, karbantartásra, és pénzügyi költségekre eredményszemléletben kalkulált összeg alacsonyabb már a költségvetésből ténylegesen fizetett lízingdíjnál. 2009-ben ez összességében 11,1 milliárd forint egyenlegjavulást eredményezett, míg a maastrichti adósságállományban mintegy 89,5 milliárd forintot tett ki, és folyamatosan csökken a következő években is a lízingdíjban foglalt törlesztési komponenssel.

- b) 2004. év végén megtörtént a harmadik generációs mobil távközlési frekvencia (UMTS licence) 15 évre szóló értékesítése. Az Európai Unió statisztikai rendszere ezt a jogosultságot egyszeri vagyoneértékesítésnek tekinti, amennyiben a jogosultság öt évet meghaladó időszakra vonatkozik. A jogosultság 2004. évi értékesítésével így nemcsak a 2004-ben tényleges befolyt összegek (17,2 milliárd forint), hanem a további évek részletfizetései is (36,1 milliárd forint) a 2004. évi ESA-egyenleget javították. Ennek következményeként 2005-től kezdődően a központi költségvetésbe befolyó bevételek már nem számolhatóak el ESA-bevételként. Azok a részletfizetések azonban, amelyek a befizető bevételi forgalmának, jövedelmének alakulásához kapcsolódnak és az előre meghatározott minimumösszeget meghaladják, az adott év ESA-egyenlegét javítják.
- c) A volt egyházi ingatlanok tulajdoni rendezése és a kapcsolódó pénzügyi kártalanítás felgyorsításával összefüggésben a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Zsidó Hitközösség Szövetsége és a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye rendezésre váró ingatlanainak végleges jegyzéke elfogadásra került a 1013/2006, illetve a 1040/2006. sz. kormányhatározatokban. A kormányhatározatokban meghatározott kompenzációt a fent említett egyházak, mint állammal szembeni jövőbeni követelést bankoknál faktorálhatják, majd az ebből származó összeget a kormányhatározat tartalmának megfelelő célra használhatják. A mintegy 30 milliárd forint összegű teljes kompenzációból 2006-ban 17,8 milliárd, 2007-ben 0,9 milliárd, 2008-ban 28 millió forint összeget faktoráltak az egyházak, melyet pénzforgalomban nem, azonban a maastrichti hiányban és adósságban el kellett számolni a központi kormányzat hiányaként, illetve adósságaként. 2009-ben nem történt faktorálás az egyházi ingatlanrendezéshez kapcsolódóan. A pénzforgalmi elszámolásokban a fenti összeg a kormányhatározat szerinti (2007-2011. közötti) ütemezésben, a kártalanítási összegek tényleges kifizetésével jelenik meg. A faktorálással előrehozott részt azonban ekkor már nem kell elszámolni az ESA'95 szerinti számokban, az tehermentesíti az adott időszak ESA kiadásait.
- d) Az Eurostat módszertani határozatot adott ki 2005 februárjában az EU-források elszámolásáról, miután igen eltérő gyakorlatot tárt fel a tagországoknál. A módszertani döntés elvi lényege, hogy az uniós források nem befolyásolhatják a kormányzat egyenlegét, ugyanakkor a kormányzat bevételei és kiadásai között csak a kormányzati egységek, mint végső kedvezményezettek által felhasznált

források vehetők számításba. A kormányzati szektoron kívüli felhasználás pénzügyi műveletnek, nem ESA-kiadásnak és -bevételnek tekintendő, ezen tételeket a központi költségvetésben elszámolt bevételekből és kiadásokból azonos összeggel kell kivonni. Az Eurostat továbbá - szokásos kétévenkénti látogatása során - javasolta hazánkban - azt a publikált anyagokban még meg nem jelent módszert - hogy az egyedi uniós jóváhagyást igénylő ún. nagyprojektek esetében, a döntést megelőzően szakértői becsléssel határozzuk meg és számoljuk el bevételként az adott évi kiadásokból későbbiekben nagy valószínűséggel EU forrásból megtérülő részt, ezzel biztosítva az eredményszemléletű számbavételt és minimalizálva a későbbi statisztikai felülvizsgálatok nagyságát. Ugyanezt a módszert érvényesítjük a programzárásokhoz kapcsolódó, kötelezően hazai finanszírozású utolsó részletek elszámolásánál, illetve egyéb, több év multával megtérülő uniós források esetében is.

- e) A besorolt vállalatok közül az ÁAK Zrt. 3 milliárd forint többlettel, a NIF Zrt. 1,5 milliárd forint, a MÁV Start Zrt. 4,6 milliárd forint deficittel, a kormányzati szektorba besorolt új vállalatok összesen 1,3 milliárd forint hiánnyal zárták a 2009. évet. Összességében a kormányzati szektorba besorolt vállalatok és non-profitok egyenlege -0,7 milliárd forint volt.
- f) 2009-ben lehetőség nyílt bizonyos korcsoportok számára a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe való visszatérésre. A visszalépő tagok követelésének értékét a pénztár készpénzben, illetve állampapírok formájában adta át az államnak. Az átlépési nyilatkozatokat 2009. december 31-ig kellett beküldeni a magánnyugdíj-pénztáraknak. A magánnyugdíj-pénztári tagság megszűnésének időpontját úgy határozták meg, hogy amennyiben a visszalépési kérelem a hónap fordulónapját megelőzően 10 munkanappal beérkezett a pénztárhoz, a visszalépés időpontja, tehát a magánnyugdíj-pénztárnál a tagsági jogviszony megszűnésének az időpontja a bejelentés hónapjának utolsó napja (2009. dec. 31.). A hónap utolsó 10 munkanapján beérkező írásbeli kérelem (esetünkben ideértve a 2010. januárjában megérkező kérelmeket is) alapján - a bejelentés tartalmától függetlenül - a bejelentés hónapjának utolsó napjával, vagy az azt követő hónap utolsó napjával szüntethette meg a pénztár a tagsági viszonyt (2009. dec. 31-én, illetve 2010. január 31-én). Ugyanakkor egy jogszabály módosítás két hónappal meghosszabbította a feldolgozásra rendelkezésre álló időtartamot, így 2010. március 31-ig kitolódhatott a tagsági jogviszony megszűnésének időpontja. A pénzügyi rendezésre a tagsági jogviszony megszűnését követő 8 munkanapon belül került sor. Az EDP munkacsoport megállapodott abban – és ezt később az Eurostatól kért állásfoglalás is megerősítette -, hogy az ESA'95 szerinti elszámolás időpontja a jogviszony változásához, a TB jogviszony keletkezéshez köthető és mivel a pénzügyi rendezés és a társadalombiztosítási jogviszony kezdete ugyanarra a hónapra esik (hónap 1. napja és azt követő 8 munkanap), ezért nincs szükség korrekcióra, a pénzforgalmi adatot elfogadjuk eredményszemléletű adatnak is. 2009-ben 26,3 milliárd forint pénzforgalmi és ESA-bevételt könyveltünk el ilyen címen.

- g) A PARAT-ügy kapcsán hozott EU bírósági döntés 2009-ben 18,8 milliárd forint egyenlegromlást, 2010-ben ugyanekkora összegű javulást eredményez. Az Európai Bíróság 2009. április 23-án – a Parat Kft. és az APEH között zajló jogvitában – döntést hozott arról, hogy az Európai Unió szabályozásával ellentétes az a magyar szabályozás, amely az államháztartási támogatásban részesülő termékbeszerzések esetén a kapcsolódó általános forgalmi adó levonását csak a beszerzés nem támogatott hányada erejéig teszi lehetővé. A döntés következményeként a 2004. május 1. és 2005. december 31. között megvalósult támogatott eszközbeszerzések kapcsán az arányosítási kötelezettség miatt le nem vont általános forgalmi adó az adózónak visszajár. Az Art. szabályozása szerint az adózó önellenőrzés benyújtásával visszakérhette ezt az áfa összeget. Az erre vonatkozó önellenőrzések benyújtási határideje 2009. október 20. volt. A visszakapott általános forgalmi adó után a jegybanki alapkamattal azonos mértékű kamat járt az adózónak. Az önellenőrzés eredményeképpen 2009-ben mintegy 37,1 milliárd forint jogosnak ítélt áfa visszaigénylés érkezett be az APEH-hez. Az EDP statisztikai munkacsoport álláspontjának megfelelően ez a tétel kártalanításként (kiadás) lett elszámolva az önellenőrzés benyújtásának időpontjában, nem pedig az áfa-bevételeket csökkentő tételként, ahogy az a pénzforgalmi elszámolásokban szerepelt. Ugyanakkor, a visszaigényelt adó azon része, amelynek kiutalását nem kérték vagy átvezetéséről nem rendelkeztek 2009-ben, csak 2010-ben tekinthető áfa-bevételt növelő tételnek.
- h) A 2009. évi gyorsjelentésekből kiderült, hogy a költségvetési szervek áru- és szolgáltatás-vásárlásból származó szállítói tartozás állománya rendkívüli mértékben megnőtt a 2008. év végi állományokhoz képest. Ez a központi szerveknél 50 milliárd forint, az önkormányzatoknál 7,8 milliárd forint egyenlegromlást eredményezett.
- i) 2009 tavaszán az ÁKK jelentős összegű államkötvényt vásárolt vissza aukciók keretében, melyen jelentős árfolyamnyereség keletkezett a névértéktől eltérő visszavásárlási értékek miatt. A névérték és a (nettó) visszavásárlási érték különbsége a költségvetési pénzforgalmakban előjeltől függően kamatbevételeként vagy kamatkiadásként jelenik meg. Ezek az összegek azonban a statisztikai számbavétel során nem lehetnek részei az eredményszemléletű kamatjövedelemnek. A korábbi években elhanyagolható összegű árfolyamnyereség-, illetve veszteség képződött a visszavásárlások során és nem készült korrekció ezen a területen. 2009-től viszont szükségessé vált az eredményszemléletű kamatjövedelem megtisztítása a visszaváltáskori árfolyamnyereség, illetve -veszteségtől. Az így képződött 43,7 milliárd forint árfolyamnyereség az ESA '95 szabályai szerint átértékelésnek és nem kamatbevételeknek (ESA-bevételeknek) minősül, ezáltal az ESA-hídban negatív előjelű korrekció és rontja az egyenleget.
- j) Az FVM fejezetben az árfolyamkockázat és egyéb, EU által nem térített kiadások címen 44 milliárd forint árfolyamnyereség keletkezett a költségvetésen kívül teljesített agrártámogatások kifizetés és az EU általi megtérítés időpontjában érvényes árfolyam különbszeteként. Mivel az árfolyamnyereség nem ESA

bevétel, ez a tétel rontja az egyenleget. E többletforrást felhasználták a 2008. évihez képest jelentősen csökkentett 2009. évi TOP-UP kifizetések kompenzálására egyszeri jelleggel, ami a pénzforgalomban és az eredményszemléletben egyaránt jelentkezik. A TOP-UP kifizetések áthúzódásainak szaldója 41 milliárd forinttal javítja az ESA-egyenleget.

k) Egyéb jelentős összegű ügyletek:

- osztalékelőlegek: az MFB Zrt. és az MVM Zrt. által 2009-ben befizetett, összesen mintegy 32 milliárd forint osztalékelőleg 2009-ben nem tekinthető bevételnek, az MVM osztalékelőlege (20 milliárd forint) azonban 2010-ben elszámolható bevételként, amennyiben az anyacégnek 2009-ben képződött ennyi eredménye;
- FHB tőkeemelés: az FHB 2009. évi tőkeemelése (30 milliárd forint) az ESA'95 szerinti elszámolásokban nem kiadás, hanem pénzügyi művelet;
- párnagáz: a GKM fejezetben párnagáz értékesítése jogcímen 2005. évben befolyt 60 milliárd forint. Ez a bevétel elhatárolásra került és 5 éven keresztül (2006-2010-ig) egyenlő részletekben (12 milliárd forint) növeli az államháztartás eredményszemléletű bevételeit.

2.3. Pénzügyi intézményeket érintő, pénzügyi válsággal kapcsolatos kormányzati intézkedések

Az Eurostat a 2009. őszi Notifikációtól kezdődően, az EDP Notifikációs táblákkal együtt publikálandó táblázat formájában kér adatszolgáltatást a tagállamoktól a pénzügyi válsággal kapcsolatban eddigiekben megtett, pénzügyi intézményeket támogató kormányzati intézkedésekről, mely a 2010. tavaszi Notifikáció esetében a 2007-2009-es évek adatait foglalta magába.

Míg a 2007. és 2008. években nem történt pénzügyi válsággal kapcsolatos, pénzügyi intézményeket támogató kormányzati intézkedés, addig 2009-ben három hitelintézettel kötött az Állam kölcsönszerződést annak érdekében, hogy azok hitelezési aktivitásukat fenntartsák, illetve bővítsék:

- 2009. március 25-én az OTP Bankkal mintegy 400 milliárd forintos és az FHB Jelzálogbankkal mintegy 120 milliárd forintos összegben,
- 2009. április 14-én a Magyar Fejlesztési Bankkal mintegy 170 milliárd forint értékben.

Az OTP – élve az előtörlesztés lehetőségével – 2009 novemberében és 2010 márciusában két részletben törlesztette a 2009. március 25-én számára folyósított hitelösszeget.

Az Állam a fenti 3 hitelintézettel kötött kölcsönszerződésen túl 2009. március 31-én az FHB Jelzálogbankban 30 milliárd forint értékű tőkeemelést hajtott végre elsőbbségi részvények vásárlásával (osztalékelsőbbségi részvények, valamint egy vétőjogot biztosító részvény). A tőkeemelés az MNV-n keresztül valósult meg, az MNV pedig a tranzakciót követően lehívta a tőkeemelés összegét a nemzetközi pénzügyi intézmények által nyújtott hitelcsomagból. Ez a művelet szerepelt a központi költségvetés kiadásai között, ezért az ESA/EDP egyenleg megállapításánál, mint pénzügyi műveletet ki kellett szűrni, vagyis 2009-ben megjelent az ESA-hídban

egyenlegjavító tételként. Az FHB 2010 februárjában visszavásárolta az Államtól az MNV-n keresztül a fenti részvényeket eredeti kibocsátási értéken (30,0 milliárd forint), mely összeg az MNV-től a központi költségvetésbe privatizációs bevétel soron folyt be, mely soron történő művelet azonban a magyar költségvetési szabályok alapján nem szerepelnek a költségvetési pénzforgalmi bevételek között, ezért az nem jelenik meg korrekciós tételként az ESA-hídban sem.

Mind a kölcsönszerződések, mind a tőkeemelés finanszírozási forrását a nemzetközi szervezetektől (EU, IMF) felvett hitel biztosította, mely lehíváskor emeli hazánk maastrichti adósságát, illetve a lehívott hitelből képzett betét összegét. A későbbiekben, amikor a lehívott hitelösszegek felhasználásra kerülnek, azok a maastrichti adósságot nem növelik, hanem a lehívott hitelből képzett betét összegét csökkentik. A kapcsolódó Eurostat iránymutatásnak megfelelően a fenti állami hitelnyújtás és tőkeemelés pénzügyi műveletként lett elszámolva 2009-ben, mert a hitelszerződéseknél nem volt arra vonatkozó bizonyíték vagy dokumentum, hogy a hitelösszeg ne kerülne a hitelintézet által visszafizetésre, míg a tőkeemeléskor az Állam által megszerzett osztlékelsőbbbségi részvények szerződés szerint biztosították volna az EU Bizottság iránymutatása szerint kalkulált állami támogatást tartalom nélküli piaci hozamot. Állami intézkedéssel kapcsolatban tőke-transzfer elszámolása egyetlen esetben merült fel a korábbiakban: az FHB tőkeemelés fejében az Állam egy darab vétőjogot biztosító szavazatsőbbbségi részvényt is szerzett, mely azonban nem jogosít osztlékre és így ez a részvény nem teljesíti az elvárt hozam kritériumát, értéke viszont annyira elhanyagolható az osztlékelsőbbbségi részvények értékéhez képest, hogy amennyiben az osztlékelsőbbbségi részvények kibocsátási értékének 10,5%-át jelentő hozam teljesíti az elvárt piaci hozam követelményét, az egész tőkeemelésre elmondható ugyanez.

3. Bevételek és kiadások az uniós statisztikában

Az ESA'95 nemzeti számlarendszer a gazdaság valamennyi szektorát egységes keretbe foglaló statisztikai elszámolási rendszer: a termelés és elosztás folyamatait fogja át, a források és felhasználások összevetésével egyenlegek sorozatát állapítja meg. Ezen egyenlegek közül választottak ki egyet: a nettó hitelfelvétel/hitelnyújtás mutatóját az EU szervei a kormányok teljesítményének mérésére a stabilizáció és a konvergencia terén, s ehhez a mutatóhoz kapcsolták a maastrichti egyenlegkritériumot. A módszertan a bevezetések nem tartalmazott „bevétel” és „kiadás” fogalmakat, ezeket a különböző rendelkezésre álló osztályozási aggregátumok összeadásával később határozták meg és illesztették be a szabályozásba. Az uniós tagsággal együtt jár a rendszeres adatszolgáltatási kötelezettség, sőt az idősorok visszamenőleges feltöltése. A kormányzati szektor bevételeinek és kiadásainak idősorát Magyarország 1995-ig vállalta és állította össze az ESA'95 módszertan szerint.

A kormányzati szinten kimutatott bevételek és kiadások konszolidált adatokat tartalmaznak, az EU statisztikai előírásai szerint, a konszolidálás a kormányzaton belüli kamatfizetések, folyó és felhalmozási célú transzferek kiszűrésére irányul.

Magyarország összefoglaló kormányzati pénzügyi statisztikai adatai az EU adatszolgáltatásokban a GDP százalékában

Adatforrás: a KSH adatszolgáltatása az Eurostat ESA'95 Transmission Program keretében		2006	2007	2008	2009
Kormányzati bevételek és kiadások					
1=2+6+7+8+9	Összes bevétel	42,6	44,8	45,4	45,8
2=3+4+5	Adók	24,4	25,9	26,3	26,1
3	Közvetett adók (Termelési adók)	15,0	15,6	15,6	16,3
4	Közvetlen adók (Jövedelem- és vagyoadók)	9,3	10,2	10,6	9,8
5	Tőkeadók	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
6	TB hozzájárulások	12,6	13,6	13,8	13,0
7	Díjak, térítések	3,0	2,9	3,0	3,0
8	Egyéb folyó bevételek	1,8	1,6	1,8	2,4
9	Felhalmozási bevételek	0,8	0,8	0,6	1,2
10=11+12+13+14+15+16+17+18	Összes kiadás	52,0	49,8	49,2	49,8
11	Termelő felhasználás	7,0	6,7	7,2	7,6
12	Munkavállalói jövedelem	12,2	11,5	11,6	11,2
13	Kamat	4,0	4,0	4,1	4,7
14	Támogatások	1,4	1,4	1,1	0,9
15	Társadalmi jutattások	18,5	18,1	18,7	19,0
16	Egyéb folyó kiadások	2,7	2,6	2,3	2,5
17	Felhalmozási transzferek (fizetett)	1,9	1,9	1,4	1,0
18	Felhalmozási kiadások	4,3	3,6	2,7	2,8
19	Ebből Bruttó állóeszközfelhalmozás	4,4	3,6	2,9	2,7
Kormányzati egyenleg					
20=1-10	Nettó hitelnyújtás/hitelfelvétel ESA'95 szerint	-9,4	-5,0	-3,8	-4,0
21	Swapok miatti korrekció	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
22	Egyéb korrekció	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
23=20+21+22	Memo: Nettó hitelnyújtás/hitelfelvétel EDP szerint	-9,3	-5,0	-3,8	-4,0

Megjegyzés: a kerekítések miatt eltérés lehet a beképletezett összegekben.

A fenti táblázat tanúsága szerint 2009-ben - a korábbi évhez képest csupán kismértékben - 0,2 százalékponttal romlott az egyenleg a jelentős gazdasági visszaesés okozta negatív fiskális hatások ellenére.

A bevételek 0,4 százalékponttal emelkedtek, melyben az EU transzferek felhasználásának emelkedése, a magánnyugdíjpénztárból visszalépők miatti egyszeri bevétel beérkezése, a bevételek vártnál kisebb - válság miatti - visszaesése, és az elvileg bevétel semlegesre tervezett közvetett/közvetlen adók közötti átrendezések nettó bevétel generáló volta okozta. A kiadási oldal 0,6 százalékponttal, gyakorlatilag a kamatkiadások emelkedésével azonos mértékben növekedett. Ebben szerepe volt többek között a gazdasági visszaesésnek (a nevező értéke csökkent), az uniós projektek gyorsításának, az ahhoz kapcsolódó társfinanszírozásnak, és a kamatkiadások emelkedésének. Ugyanakkor ezzel ellentétesen, a kiadásokat csökkentve hatottak a nyugdíjak, a szociális kiadások és az állami alkalmazottak bérével kapcsolatos kormányzati intézkedések. Valamint csökkentek a gazdálkodó szervezeteknek nyújtott támogatások és a felhalmozási transzferek is.

4. A kormányzati szektor hiányának és adósságának 2009. évre tervezett várható értéke, annak változása és a változás okai

2009. évi adatok a GDP %-ában	Központi alrendszerek pénzforgalmi egyenlege	Államháztartás pénzforgalmi egyenlege	Kormányzati szektor EDP egyenlege
Költségvetési törvény (terv)	-2,3%	-2,8%	-2,6%
2009. áprilisi Notifikáció (terv)	-2,8%	-3,3%	-2,9%
2009. októberi Notifikáció (terv)	-3,8%	-4,1%	-3,9%
2010. januári Konvergencia program (terv)	-3,5%	-3,8%	-3,9%
2010. áprilisi Notifikáció (előzetes tény)	-3,5%	-3,9%	-4,0%
Zárszámadási törvényjavaslat			*

* A zárszámadási törvényjavaslat adataiból, valamint az államháztartási szervezetek és a kormányzati szektorba besorolt államháztartáson kívüli szervezetek 2009. évi mérlegbeszámolója alapján számított ESA 95 szerinti egyenleget a KSH az őszi Notifikáció keretében fogja közölni 2010. októberében.

A 2009. évi költségvetési törvény a pénzügyi stabilitás erősítése érdekében az államháztartás egyenlegének csökkentését tűzte ki célul, ellentétben más uniós tagállamokkal, ahol a romló reálgazdasági kilátásokra a fiskális kiadások növelésével válaszoltak. Így az államháztartás tervezett pénzforgalmi hiánya a GDP 2,8%-a, a kormányzati szektor tervezett EDP egyenlege a GDP 2,6%-a lett a költségvetési törvényben. Ez a válság előtti tervekhez képest mintegy 600 milliárd forintos kiadáscsökkentést tett szükségessé, mely a bérkiadásokat, a nyugdíj, és szociális kiadásokat és a költségvetési fejezetek támogatását érintette. A költségvetés tervezésekor prognosztizált gazdasági visszaesést azonban a globális válság további mélyülése következtében kétszer felül kellett vizsgálni (először 3-3,5%-ra, majd 6-7%-ra). Az ezzel együtt járó bevételkiesést kompenzáló kiadáscsökkentő intézkedések már olyan mértékű növekedési áldozattal jártak volna, ami már hazánk hosszú távú növekedési kilátásait is aláasta volna, ezért az IMF-EU Bizottsággal egyeztetve a hiánycélt először 2,9%, majd májusban 3,9%-ra emelték. Ezen módosított hiánycélok elérése is azonban további GDP 0,7-0,7%-ának megfelelő intézkedést tett szükségessé.

Az előzetes pénzforgalmi adatok szerint az államháztartás központi alrendszerének kiadásai nagyjából a várakozásoknak megfelelően, míg a bevételek annál kedvezőbben alakultak, így a központi kormányzat hiánya mintegy 70 milliárd forinttal lett jobb a vártnál, GDP százalékában az előzetesen várt 3,8% helyett 3,5%, nominálisan pedig körülbelül a 2008-as, egy a válság által kevésbé sújtott év hiányának szintjén alakult. A központi alrendszerek vártnál nominálisan némileg kedvezőbb pénzforgalmi hiánya mögött ellentétes hatások álltak: az ÁFA, a jövedéki adó, valamint az EVA a vártnál kedvezőbben, a társasági adó és személyi jövedelemadó attól elmaradóan teljesült az adóbevételek közül. Ezeken felül a prognosztizáltnál kedvezőbben teljesültek a költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei, a kamatbevételek és az állami vagyonnal és az adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek, a kiadások közül pedig a vártnál alacsonyabb összegben teljesültek a szociális támogatások, a garancia és hozzájárulások a TB alapokhoz, a helyi önkormányzatok támogatásai, az EU költségvetéséhez kapcsolódó hozzájárulások, az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások és az egyéb kiadások. Ugyanakkor a vártnál magasabb kiadások képződtek a költségvetési szerveknél és a fejezeti kezelésű előirányzatokon, valamint a normatív és egyéb támogatásokon és a kamatkiadásokon. Az elkülönített állami pénzalapok egyenlege a vártnál rosszabb lett, melyet elsősorban a Munkaerőpiaci Alap, ott is annak előrejelzettnél kisebb bevétele okozott, melynek

oka az adótörvény módosítása miatti évközi járulékcsökkenés volt. A TB alapok egyenlege a vártnál kedvezőbben alakult az egészségügyi ellátások vártnál alacsonyabb teljesülése miatt.

A helyi önkormányzatok pénzforgalmi hiánya a várhatóban közölnél 18 milliárd forinttal lett magasabb. Ez betudható - többek között - a bevételi oldalon a tervezettnél alacsonyabb illeték és privatizációs bevételeknek, míg kiadási oldalon a vártnál jelentősebb beruházási, illetve felhalmozási és tőkejellegű kiadásoknak, a nagyobb támogatásoknak és egyéb folyó átutalásoknak annak ellenére, hogy az előirányozottnál több helyi adó folyt be és magasabb lett a működési célra kapott transzferek nagysága is. Az önkormányzati szektorra eredményszemléletben megállapított hiány azonos irányban és nagyságrendileg azonos mértékben tért el a pénzforgalmi egyenlegtől a szeptemberi várhatóhoz viszonyítva, mivel az eredményszemléletesítés közel azonos mértékű volt, így az eltérés a pénzforgalmi egyenleg növekedésének következménye.

A fenti évközi elmozdulások az ESA-hídban is éreztették hatásukat, illetve voltak olyan pénzforgalmi elmozdulást okozó tranzakciók, illetve döntések, melyek a pénzforgalmi és ESA számokban nem azonosan hatottak, azaz az ESA-hídban is jelentkeztek (pl. PARAT ügy kapcsán hozott EU bírósági döntés, kormányzati szektorba újonnan besorolt szervezetek, EU-s projektek más ütemű haladása). A 2010. évi tavaszi Notifikáció szerint az előzetes EDP hiány a GDP 4%-a lett, mely 0,1 százalékponttal meghaladta mind a 2009. évi őszi Notifikációban, mind a januári Konvergencia programban PM által számolt értéket.

A főbb elmozdulások a következő területeken jelentkeztek:

Főbb elmozdulások a 2009. szeptemberi Notifikációhoz képest	GDP%
Pénzforgalmi egyenleg	0,2
ebből: központi alrendszerek	0,3
helyi önkormányzatok	-0,1
ESA-híd változása	-0,3
dologi kiadások	-0,1
EU visszatérítések	-0,1
osztalékelőlegek	-0,1
SWAP-ügyletek egyenlege	-0,1
Összesen	-0,2

EU visszatérítések: A változásokat három fő csoportra bontva magyarázhatjuk.

Szabálytalanságok miatti visszarendezések között említendő, hogy az M7 autópálya Nagykanizsa-Balatonkeresztúr közötti szakaszának finanszírozását az unió - előzetes információk alapján - megtagadta. Az erről szóló határozat 2009. év végéig nem érkezett meg, így összegének visszarendezése 2010-re tolódott, összességében 32,7 milliárd forint.

2009. decemberében az Európai Bizottság határozatot továbbított Magyarországra, miszerint a NIF Zrt. részére a le nem vonható áfára jutó uniós bevételi forrást nem téríti meg az M43 autópálya tekintetében. Ennek összege, mintegy 313,8 millió forint a XLII. A Költségvetés fő bevételei fejezet tekintetében.

Az őszi Notifikációban 2009-re becsült adatokat felváltották a tényadatok a Kincstár és NFÜ számlalapú kifizetésekre vonatkozó adatszolgáltatása alapján.

A tervezésben finomítottuk becsléseinket szakértői konzultációk alapján. A változásokat a pénzforgalmi és az eredményszemléletben elszámolt bevételek együttes változása indukálta. Az évek közötti bevétel-eltolódást – a korábbi évekhez hasonlóan – a projektek lassulása jellemzi.

Osztalékelőlegek: az MFB Zrt. és az MVM Zrt. által 2009-ben befizetett, összesen mintegy 32 milliárd forint osztalékelőleggel a 2009. évi őszi előrejelzés még nem számolt.

A 2010. márciusi számítások alapjául szolgáló államháztartási pénzforgalmi egyenleghez képest a zárszámadási adatok mintegy 2 milliárd forintos egyenleg javulást mutatnak, mely a központi költségvetés mintegy 7 milliárd forintos és az elkülönített állami pénzalapok mintegy 1 milliárd forintos egyenleg romlásából, valamint a helyi önkormányzatok mintegy 10 milliárd forintos egyenleg javulásából adódik. Ezek az elmozdulások az ESA 95 szerinti számításokban is éreztetik hatásukat, melyre vonatkozóan véglegeshez közeli adatokat és azok részleteit a KSH - az államháztartási szervezetek és a besorolt államháztartáson kívüli szervezetek 2009. évi mérlegbeszámolója és a zárszámadási törvényjavaslat alapján – a 2010. őszi Notifikációhoz kapcsolódóan közöl majd a későbbiekben. Addig a zárszámadási pénzforgalmi adatból kiindulva és feltételezve a 2010. áprilisi Notifikációban kiszámolt ún. ESA-híd változatlanágát, az ESA'95 szerinti hiány a GDP 4,0 %-ra becsülhető.

A maastrichti adósság a 2009. őszi Notifikációban tervezett 78,4%-hoz képest a 2010. áprilisi Notifikációban közölt előzetes tényadat szerint 78,3% lett. Az őszi Notifikációban tervezetthez képest 0,1 százalékponttal kedvezőbb adósságmutató azonban nominálisan mintegy 200 milliárd forinttal magasabb adósságot takar. Az eltérés a következőkből fakad: az önkormányzatok állampapír-állomány 45,1 milliárd forinttal, a központi szerveknél levő állampapír-állomány 30,1 milliárd forinttal lett kisebb a tervezettnél, mely eltérés - kikonszolidálandó tétel lévén - az adósságot mintegy 75 milliárd forinttal emelte. További jelentős eltérés az önkormányzatok tervezettnél nagyobb adóssága, illetve a Richter kötvény okozta MNV adósság miatt keletkezett. Utóbbi eltérést a következők magyarázzák: a refinanszírozás céljából kibocsátott új kötvények euróban kifejezett névértéke a korábbi kibocsátás névértékét jelentősen meghaladja, valamint az árfolyamváltozás is az állomány forintértékének növekedését okozta.

5. A kormányzati kiadások funkcionális összetétele

A kormányzati kiadások funkciók szerinti osztályozása a nemzetközi összehasonlíthatóság érdekében kialakított – a közgazdasági osztályozás melletti – másik fontos, a standard adatszolgáltatási rendszerekbe beépült megfigyelési metszet.

Az EU statisztikai rendszerében kötelező a kormányzati kiadások funkciók, azaz társadalmi gazdasági célok szerinti összetételének bemutatása az előírt nemzetközi módszertan (COFOG – Classification of Functions of Government) szerinti 10 főcsoport szintjén, a kormányzati kiadások ESA aggregátumai (lásd előző pontban) szerinti részletezésben. Az uniós adatszolgáltatási határidő a tárgyévét követő év vége. A 10 főcsoport szintjén közölt adatok sok tekintetben nehezítik a térbeli és időbeli összehasonlítást, mert a főcsoport szintű adatokat bizonyos tételek jelentősen befolyásolják.

Az alábbi idősor bemutatja, hogy a COFOG F.1 Általános közszolgáltatások főcsoport kiadásaiba Magyarország esetében milyen strukturális növekmény épült be az unós csatlakozás időpontjától kezdődően, nevezetesen, hogy ebben a főcsoportban kell elszámolni a tagországi hozzájárulást az EU költségvetéséhez. Az F.1 Általános közszolgáltatások 2008. évi GDP arányos szintje úgy közelít az uniós csatlakozás előtti 2003. évi szinthez, hogy az idősorban beépült a GDP 0,5-0,7%-át kitevő befizetés az EU költségvetésébe. Egy másik jelentős módszertani kérdés az adósságkezelés költségeként kimutatott kamatkidadások prezentálása. Az EU standard összevont publikációi, nyilvános adatbázisa, a kiadási főösszegben helyesen szerepeltetik a kamatkidadásokat, így a főcsoportszintű kiadási főösszeg országonként és évenként eltérő kamatkidást tartalmaznak. Az elemzési célú kiadványok jellemzően a kamatkidadásokat már nem tartalmazó ún. elsődleges kiadások funkcionális összetételét vizsgálják, mert a kamatoktól megtisztított adatok nem torzítják az összehasonlíthatóságot.

A kormányzati funkciók kiadásai Magyarországon, 2001-2008, a GDP százalékában

Kormányzati funkciók		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
F.01	Általános közszolgáltatások	10,4	9,8	9,2	9,4	9,6	9,7	9,4	9,3
	ebből: adósságszolgálat	4,7	4,0	4,0	4,3	4,1	3,9	4,0	4,2
		5,7	5,8	5,2	5,1	5,5	5,8	5,4	5,1
	ebből: igazgatás, költségvetési ügyek, vagyonkezelés	5,2	5,2	4,3	4,0	4,2	4,2	3,9	3,7
	ebből: igazgatáshoz kapcsolódó szolgáltatások, külügy	0,2	0,3	0,6	0,4	0,3	0,6	0,6	0,5
	ebből: befizetés az EU költségvetésébe				0,5	0,7	0,7	0,6	0,7
	ebből: alapkiadás	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2
F.02	Védelem	1,2	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	0,9
F.03	Közrend és közbiztonság	2,1	2,3	2,2	2,1	2,0	2,2	2,0	2,0
F.04	Gazdasági ügyek	5,9	7,6	5,7	5,5	5,6	6,3	6,5	5,9
F.05	Környezetvédelem	0,8	0,9	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8
F.06	Lakás- és kommunális szolgáltatások	0,9	0,8	0,8	0,8	0,9	1,1	1,0	1,0
F.07	Egészségügy	4,8	5,4	5,7	5,5	5,6	5,6	4,9	4,9
F.08	Szabadidő, kultúra, hitélet	1,6	1,9	1,8	1,7	1,6	1,6	1,5	1,4
F.09	Oktatás	5,2	5,6	6,2	5,8	5,9	5,7	5,3	5,2
F.10	Szociális védelem	14,4	15,4	16,0	15,9	17,0	17,6	17,3	17,8
	ebből: betegség és keresőképzetlenség miatti ellátások	3,4	3,7	3,9	3,8	3,8	3,8	3,7	3,8
	ebből: időskorúak ellátása	5,4	5,8	5,8	5,9	6,3	6,5	6,8	7,3
	ebből: család- és gyermek támogatás	2,1	2,0	2,3	2,1	2,1	2,4	2,4	2,5
	Összesen	47,3	51,2	49,4	48,7	50,1	52,0	49,8	49,2

Forrás: Eurostat, 2010 május

A hosszú távú költségvetési fenntarthatóság vizsgálatához, a népesség öregedésével kapcsolatos kiadások azonosításához és előrejelzéséhez való felhasználásához, a költségvetés minőségének megítéléséhez, a kormányzati kiadások hatékonyságának és hatásosságának elemzéséhez a főcsoport szintű információk nem elegendőek. Ezért az EU Bizottsága munkaprogramot indított a részletesebb, a COFOG módszertan második szintjét képező csoportszintű információk rendszeresítésére. A csoportszintű adatok már megjelenítik pl. az 1. főcsoport vegyes tartalmát, a védelem és közrend

szakterületeit, a gazdasági ágazatokat (pl. külön a mezőgazdaságot, külön a közlekedést), a környezetvédelem kedvezményezett területeit, az oktatási fokozatokat, az egészségügy főbb ellátó területeit, a szociális védelem tartalmát a rászorultság oka szerint. Ezen túlmenően valamennyi ágazatban megjeleníthető az ágazathoz tartozó kutatás és fejlesztés is, így az 1. főcsoportba tartozó alapkutatással együtt lehetővé teszi a kormányzat kutatási ráfordításainak nyomon követését is. Az uniós tagországok kísérleti jellegű adatszolgáltatást vállaltak, rendszeres, az összehasonlíthatóságot célzó módszertani konzultációkat folytatnak, adatforrásokat, adat-előállítási technikákat egyeztetnek, az Eurostat vezetésével adatminőséget értékelnek. Az elgondolások szerint a csoportszintű adatok egy része – jó eséllyel a kutatás, valamint a humánágazatok bontása –4-5 éven belül a kötelező adatszolgáltatás részévé válnak.

6. Az ESA módszertan korszerűsítése

A nemzetközi szervezetek együttműködése keretében 15-20 évenként átfogó felülvizsgálat alá veszik a nemzetiszámla-rendszer gazdaságstatisztikai módszertant. A 2004-ben indított munkafolyamat eredményeként 2008-ban az ENSZ kiadta a Nemzeti Számlarendszer új Változatát (SNA08 – System of National Accounts 2008), melynek alapulvételével folyamatban van az európai nemzetiszámla-rendszer (ESA - European System of Accounts) korszerűsítése. Európában az ESA teljes szövege jogszabály, az uniós jogrend része. A tartalmi módosítást és aktualizálást, valamint az új adatszolgáltatási kötelezettségek kialakítását követően indulhat az uniós jogalkotási eljárás. A Bizottság által kidolgozott forgatókönyvhöz képest kisebb időbeli lemaradás mutatkozik: ez év júliusa helyett novemberre várható az új ESA átdolgozott tervezetének teljes elkészülte. Ekkor indulhat az uniós jogalkotási folyamat, és 2011-2012-ben várható az új ESA jogszabályként való megjelenése. Alkalmazása várhatóan 2014-től kötelező, illetve bizonyos, koncepcionális változásokhoz kapcsolódó előírásai (pl. jelenjenek meg a kormányzat mérlegében a katonai eszközök és a kutatás-fejlesztés egyes komponensei eszközként, illetve a nyugdíj kötelezettségek kötelezettségként) még később, a tagországok felkészültségének függvényében alkalmazandók.

* * *